

KANTAR

Elanike, ettevõtjate ja kohalike omavalitsuste energiatõhususe meelsusuuring

Aruanne

September 2022

MAJANDUS- JA
KOMMUNIKATSIOONI-
MINISTEERIUM

Sisukord

Sissejuhatus	3	2 Tulemused: Ettevõtted	118
Kokkuvõte põhitulemustest	6	2.1 Energiatõhususe olukord ettevõtetes	120
1 Tulemused: Elanikud	19	2.1 Energiatõhususe meetmed – kasutamine, olulisus ja takistused	133
1.1 Teadlikkus energiatarbimise ja suhtumine energiasäästlikkusse	28	2.3 Energiatarbimist mõjutavad tegurid	152
1.2 Energia säästmine, isiklik tarbimine ja selle jälgimine	33	3 Tulemused: Kohalikud omavalitsused	162
1.3 Energiatõhususe meetmed ja nende rakendamine	45	3.1 Energiatõhususe olukord kohalikes omavalitsustes	164
1.4 Seadmete energiamärgis	54	3.2 Energiatõhususe meetmed – kasutamine, olulisus ja takistused	179
1.5 Eluruumi temperatuur	57	3.3 Energiatarbimist mõjutavad tegurid	194
1.6 Tegevused kodu energiatarbimise suurendamisel	62	4 Summary	211
1.7 Energiatõhususe olulisus uue kodu valikul	77	5 Lisad	222
1.8 Energiatõhusus transpordis	88		
1.9 Energiatarbimist mõjutavad tegurid	99		

Sissejuhatus

Uuringu eesmärk ja sihtrühmad

Uuringu eesmärk on anda erapooletu teadmine Eesti kodutarbijate, kohalike omavalitsuste esindajate ja ettevõtjate teadlikkusest ning meelsusest energiatõhususe valdkonnas.

Uuring annab ülevaate:

- Eesti elanike teadlikkusest ning meelsusest energiatõhususe osas, sh suhtumisest isikliku tarbimise jälgimisse, vähendamisse ning käitumisharjumuste muutmisse, samuti ootused riigile energiatõhususe edendamisel;
- Eesti ettevõtete meelsusest energiatõhususe investeeringute, arenguvõimaluste ja potentsiaali suhtes ning selle olulisuse tajumisest riikliku eesmärgina;
- kohalike omavalitsuste meelsusest energiatõhususe investeeringute ning arenguvõimaluste osas ning riigi rolli tajumisest valdkonna arendamisel;
- energiatõhususe valdkonna olulisematest probleemkohtadest kõigi kolme sihtrühma silmis ning hinnangud puudujääkide leevendamise võimalustele.

Uuring viidi läbi **kolmes sihtrühmas**:

1) Eesti elanikud

Elanikkonna uuringu valimisse kaasati Eesti Vabariigi alalised elanikud vanuses 15–84 (Statistikaameti andmetel seisuga 01.01.2021. a kokku 1 072 161 inimest). Valim on esinduslik samas vanuses Eesti elanikkonna suhtes. Elanike sihtrühma valimijaotus on esitatud aruande lisas.

2) Eesti ettevõtted

Ettevõtete sihtrühma moodustasid vähemalt kahe töötajaga äriühingud. Tegevusalade puhul kasutati sellist jaotust, kus ettevõtted on sektori alusel jaotatud kolme rühma (EMTAKi A ehk primaarsektor; B–F ehk tööstussektor ja G–S ehk teenindussektor). Valim on esinduslik ettevõtete suuruse (töötajate arv, käive) ning esitatud tegevusvaldkondade jaotuse lõikes.

3) Kohalikud omavalitsused

Kohalike omavalituste puhul oli eesmärk küsitleda vähemalt 40 omavalitsust.

Uuringu meetodika

Uuring viidi läbi **kombineeritud meetodil**.

- **Elanikkonna uuring** viidi läbi kvantitatiivsel meetodil **veebiküsitlusena**.

Kokku vastas küsitlusele 1174 inimest. Küsitlus toimus ajavahemikus 22.04.–09.05.2022.

Veebiküsitluseks kasutati tarkvaraprogrammi NIPO Nfield. Keskmiseks veebiintervjuule vastamise ajaks kujunes 18,7 minutit. Andmeanalüüsiks kasutati professionaalseid andmeanalüüsi pakette SPSS ja Galileo, mis võimaldavad kõiki antud uuringuülesande täitmiseks vajalikke statistilise andmeanalüüsi viise. Lahtiste küsimuste vastused kodeeriti. Selleks tuvastati esmalt ühte gruppi koonduvad sarnased vastused, leiti vastuste grupile sobiv tähistaja (märksõna või lause näol) ning moodustati lisatunnus gruppidesse kodeeritud vastustega. Andmed kaaluti soo, vanuse, rahvuse, elukoha ja hariduse lõikes.

Analüüsimeetoditena kasutati peamiselt risttabeleid. Aruandes välja toodud sotsiaaldemograafiliste lõigete vahel ilmnevad statistiliselt olulised erinevused baseeruvad Hii-ruut statistikul usaldusnivool 95% või enam.

- **Ettevõtete uuring** viidi läbi kvantitatiivsel meetodil **telefoniküsitlusena**.

Kokku küsitleti 250 ettevõtet. Küsitlus toimus ajavahemikus 19.04.–03.05.2022.

Valimisse kaasati Eestis tegutsevad äriühingud, kus on vähemalt kaks töötajat. Ettevõtete valim moodustati nii, et see oleks esinduslik ettevõtete suuruse (töötajate arv, käive) ning tegevusvaldkondade jaotuse (EMTAK koodid A, B–F ja G–S) lõikes. Ettevõtete suuruse lõikes kavandati mitteproportsionaalne valim, et tagada 50+ suurusega ettevõtete grupi piisav hulk vastuseid. Keskmine intervjuu pikkus oli 16,3 minutit.

- **Kohalike omavalitsuste uuring** viidi läbi **veebiküsitlusena koos vastajate ülehelistamisega**.

Küsitlus toimus ajavahemikus 21.04.–09.05.2022. Sellesse aega jäi ka vastajate ülehelistamine ja neile ankeedi täitmise meeldetuletamine. Keskmiseks küsitlusele vastamise ajaks kujunes ligi 27 minutit. Kokku vastas küsitlusele 46 isikut 40st kohalikest omavalitsusest. Enamasti täitis ankeedi (abi)vallavanem, majandus- ja/või arendusosakonna või ehitus- ja/või planeeringuosakonna juht/spetsialist.

- **Tulemuste tõlgendamine**

Joonistel on välja toodud osakaal vastajatest, kes mingi valikuvariandi valis. Protsendid on esitatud ümardatud kujul, mistõttu tulemus kokku ei pruugi alati olla 100%.

Piirkondade jaotus on järgnev: Tallinn, Põhja-Eesti (st Harjumaa, Järvamaa, Raplamaa), Viruma (Ida- ja Lääne-Virumaa), Tartu pk (Jõgevamaa, Tartumaa), Lõuna-Eesti (st Põlvamaa, Viljandimaa, Valgamaa, Võrumaa) ja Lääne-Eesti (st Läänemaa, Pärnumaa, Saaremaa, Hiiumaa).

Kokkuvõte põhitulemustest

Kokkuvõte: elanikud

Uuringus osales 1174 inimest vanuses 15–84.

Eluase

- Umbes pooled uuringule vastanud Eesti elanikest elavad enam kui 8 korteriga majas. Pisut üle kolmandiku (37%) elab eramus. 6% elab väikses kortermajas (kuni 8 korterit) ja 5% paarismajas või ridaelamus. Kõige levinum kütteallikas on individuaalne ahju- või kaminaküte või eramu lokaalne keskküte. Suurtes kortermajades on valdavalt kasutusel kaugküte. 72% vastanutest elab kivi- ja 28% puitmajas. 43% vastajatest on oma kodu omanikud ning neil ei ole kodulaenu. Veerand vastajatest on kodu omanikud, kuid maksavad veel kodulaenu. Üürnikud moodustavad vastanutest 10%. Rahvuse lõikes elavad eestlased keskmisest sagedamini eramus, muu rahvuse esindajad pigem suurtes, enam kui kaheksa korteriga majades.

Teadlikkus energiatõhususest

- **38% elanikest peab oma teadmisi energiatõhususest heaks või väga heaks.** Oma teadmisi hindavad keskmisest kõrgemalt mehed, kõrgharidusega, oma majas ja hiljem kui 2020. a ehitatud hoones elavad inimesed. Neid, kes peavad oma teadmisi energiatõhususest halvaks või väga halvaks, on rohkem muu rahvuse ja nooremate (15–34aastased) seas.
- Elanike jaoks on oluline, et Eesti liiguks energiasäästlikuma tarbimise suunas – enam kui kolmveerand vastanutest peab seda oluliseks. Eestlaste jaoks on energiasäästlikkuse saavutamine veidi olulisem kui muu rahvuse jaoks ning hariduse lõikes väärtustavad energiasäästlikumat tarbimist rohkem kõrgharitud elanikud.
- Kui riigi liikumist energiasäästlikuma tarbimise suunas peetakse üldiselt oluliseks, siis **oma energiatarbimise vähendamist riiklike energiatõhususe eesmärkide saavutamiseks ei peeta sugugi nii tähtsaks.** 47% elanikest leiab, et oma energiatarbimise piiramine on vajalik riiklike eesmärkide saavutamiseks, 21% aga ei pea seda vajalikuks. Elanike hinnangul tuleks **energiasäästu saavutamiseks tegeleda eelkõige tööstussektoriga** – nii arvab 78%. Olulisteks valdkondadeks peetakse ka maanteetransporti ja avalikku sektorit.
- **Ligi pooled elanikest peavad ennast säästlikuks energiatarbijaks.** 10% ei pea end säästlikuks, sh 2% leiab, et ei ole üldse säästlik. Kõige säästlikumad on vanemad inimesed: ligi 2/3 üle 65 aasta vanustest elanikest peab ennast säästlikuks. 25–34 aastased seevastu hindavad oma säästlikkust kõige madalamalt. **37% elanikest jälgib oma leibkonna energiatarbimist kord kuus.** Vaid veidi vähem (**32%**) on neid, kes hoiavad energiatarbimisel silma peal igapäevaselt. Selle tulemuse puhul tuleb arvesse võtta, et küsitlus viidi läbi 2022. a kevadel ehk vahetult pärast talve, kus kogu ühiskonda olid mõjutanud ülikõrged energiahinnad, mistõttu võib arvata, et igapäevaseid energiatarbimise jälgijaid on varasemast rohkem. Jällegi eristuvad 65–74aastased, kes on eriti aktiivsed energiakulude seirajad: ligi pooled neist teevad seda igapäevaselt. Ülekaalukalt kõige enam jälgivad elanikud elektritarbimist. **Tallinna** elanikud jälgivad oma energiakulutusi pigem kord kuus, **maasulaste** elanikud pigem igapäevaselt.

- **Elanikud ei ole väga teadlikud, millisest allikast on nende leibkonna tarbitav energia pärit.** Väga hästi on sellega kursis veerand elanikest, sama paljud ei tea üldse ja pooled on mingil määral teadlikud, kust nende poolt tarbitav energia pärineb. Keskmisest madalamalt hindavad oma teadlikkust **alla 35 aastased, Tallinna elanikud ja üürnikud.**

Energiatõhususe meetmed ja nende rakendamine

- **Kõige tõhusamaks meetmeks energiatõhususe saavutamisel kodumajapidamistes peetakse kodu renoveerimist energiatõhusaks.** Seda peab oluliseks 57%. Ligi pooled ehk 45% peab oluliseks kasutuseta elektriseadmete väljalülitamist. Suhteliselt sama oluliseks peetakse vana küttesüsteemi väljavahetamist, energiatarbimise ajastamist soodsamale kellaajale, vee kokkuhoidu ja väiksema kütusekuluga sõiduki eelistamist.
- Energiatõhususe saavutamiseks eemaldab 59% elanikest kasutuseta elektriseadmed eemaldatakse vooluvõrgust. Peaaegu sama paljud hoiavad kokku vee kulutamisel ning 47% tarbib elektrit soodsamal ajal.
- Võrreldes energiatõhususe suurendamiseks olulisi meetmeid sellega, mida juba rakendatakse, ilmneb, et kõige olulisemat meetet – kodude renoveerimist energiatõhusamaks – juba teeb 37% elanikest. Kõige levinumat tegevust ehk kasutuseta elektriseadmete vooluvõrgust eemaldamist teeb 59% elanikest, kuid oluliseks peab seda 45%. Suhteliselt suured käärid on ka vana küttesüsteemi tõhusama vastu vahetamise puhul: seda peab oluliseks 39% elanikest, kuid juba teeb kõigest 17%. Vastupidine on seis vee kokkuhoiuga: seda teeb 57%, kuid oluliseks peab 36%.
- **Eluasemetüübi lõikes eristuvad eramutes elavad inimesed** positiivselt selle poolest, et tarbivad keskmisest sagedamini energiat siis, kui hind on madal; tegelevad rohkem kodu energiatõhusaks renoveerimisega, kasutavad keskmisest sagedamini automaatikasüsteeme, vahetavad vanu küttesüsteeme tõhusama vastu ja toodavad ise taastuvenergiat. Eramute elanikud aga jäävad energiatõhusa käitumise poolest teistele sihtrühmadele alla selles, et liiguvad harvem jala/kergliiklusvahendiga ega kasuta nii palju ühistransporti.
- **Energiamärgist peab kodumasinat soetamisel oluliseks ligi kolmveerand elanikest.** Need, kes ei pea energiamärgist oluliseks, põhjendavad seda sellega, et esmatähtis on hind või ei ole märgis lihtsalt vajalik.
- Ilmneb, et oma **eluruumi temperatuuriga ollakse rohkem rahul talvel kui suvel.** Suvisel ajal peab oma kodu temperatuuri parajaks 62% elanikest ja talvisel ajal 75%. Suvel kurdavad liigse palavuse üle rohkem eestlased, 15–34aastased, enam kui kaheksa korteriga majas, väiksemas kodus (kuni 35 m²) ja Tartu piirkonnas elavad inimesed. **Talvisel** perioodil on **liiga külm 20%** elanike kodudes. Kui suvisel ajal on eramus elavad inimesed oma kodu temperatuuriga tunduvalt rohkem rahul kui suurte kortermajade elanikud, siis talvisel ajal on nii eramu kui kortermaja elanikest kolmveerand kodu temperatuuriga rahul.

- Kuigi kodu energiatõhusamaks renoveerimist peetakse kõige olulisemaks meetmeks kodumajapidamistes energiatõhususe saavutamisel, **ei ole veerand elanikest ise või ei ole nende korteriühistu viimase kümne aasta jooksul midagi olulist ette võtnud, et muuta kodu energiatõhusamaks**. Ka tulevikuplaanide osas väidab 45% elanikest, et nende majas ei ole plaanis teha energiatõhususe saavutamiseks midagi olulist peale jooksvate tööde ja avariiremondi. Kõige rohkem on siiani tegeldud **akende vahetamisega**: sellega on kokku puutunud ligi kolmandik elanikest. Akende vahetamisega on keskmisest enam tegeldud Lõuna-Eestis ja Virumaal (44% vastajatest). Võrdselt 22% elanikest on **soojustanud fassaadi või katust**. 20% on **renoveerinud küttesüsteemi** ilma kütтелиiki muutmata.
- **Suurtes kortermajades** on keskmisest sagedamini tegeldud otsaseinte soojustamisega. **Eramute** omanike hulgas jällegi on rohkem neid, kes on ette võtnud põranda soojustamise, paigaldanud päikesepaneelid või renoveerinud küttesüsteemi koos kütтелиigi muutmisega. Ootuspäraselt on uuemate (alates 2000ndatest ehitatud) majade puhul rohkem neid, kus ei ole midagi olulist tehtud, sest selle järele pole veel suurt vajadust.
- **Peamiseks takistuseks** kodu energiatõhusamaks ehitamisel on **rahaliste vahendite puudus**. Küllaltki palju (15%) on aga ka neid, kelle kodu juba on energiatõhus – seda eriti kõrgema sissetulekuga (26%), Tallinna elanike (20%) ja pärast 2000. a ehitatud majades elavate inimeste hulgas (30%). Suurtes kortermajades on probleemiks osade **kaaselanike vastuseis renoveerimisele, korteriühistu juhatus ei pea seda oluliseks ning puudub eestvedaja**.
- Kõige populaarsemaks tegevuseks, millega edaspidi oma kodu energiatõhusust plaanitakse suurendada, on **päikesepaneelide paigaldamine** elektri tootmiseks. Seda kavatseb teha 13% elanikest. 12% on kavas maja fassaadi soojustamine ja 10% hoone terviklik renoveerimine. Eriti varmad on päikesepaneelide paigaldama Eriti varmad on **päikesepaneelide paigaldama** kõige kõrgemasse sissetulekugruppi jäävad inimesed, kellest kavatseb seda teha 20%. Päikesepaneelide plaanitakse paigaldada keskmisest sagedamini eramutele (eriti neile, mis on suuremad kui 120 m²), pärast 2000. a ehitatud ja maa-asulates asuvatele majadele.

Energiatõhususe olulisus uue kodu valikul

- **30% vastajatest on viimastel aastatel kodu vahetanud või plaaninud seda teha**. Kodu on keskmisest sagedamini vahetanud või kaaluvad seda teha 15–34aastased elanikud, muu rahvuse esindajad, Tallinna elanikud, 1–2 alaealise lapsega pered, üürnikud, kortermajades ja 2020. a või hiljem ehitatud majades elavad inimesed. Samuti soovivad suurema tõenäosusega kodu vahetada need, kelle eluruum on väike (kuni 35 m²) ja kelle kodus on suvel liiga palav. **Kodu vahetamise tõenäosus on keskmisest väiksem** eestlaste, üle 50 aastaste, maa-asulas ja Lõuna-Eestis elavate inimeste puhul, kes elavad eramus ja on kodu omanikud ega oma kodulaenu.
- Kolmveerand neist inimestest, kes on viimastel aastatel kodu vahetanud või plaanib seda teha, peab **energiamärgist** oluliseks. Samas eelistab vaid veerand neist uue kodu valikul parema energiamärgisega elupinda. Oluliselt rohkem on neid, kes võtavad arvesse kommunaalkulude suurust ja eelistavad väiksemate kuludega elamispiinda. Seega **ei ole energiamärgis tegelikult uue kodu valikul esmatähtis**. Avatud vastustes põhjendatakse, et määravama tähtsusega on siiski muud tegurid, nt asukoht, suurus, planeering ja hind. On ka neid, kes kahtlevad, kas energiamärgis annab edasi adekvaatset infot. Energiapärgist väärtustavad rohkem need, kes elavad 2020. a ehitatud või uuemates majades.

- **70% elanikest on oma elupinna suurusega rahul.** 4% ei ole kodu suurusega üldse rahul. Rahulolematuid on keskmisest enam nende inimeste hulgas, kes elavad alla 45 m² pinnal. Üle 90 m² pinnal elavad inimesed seevastu on valdavalt oma kodu suurusega rahul. Täiesti rahulolematuid on rohkem kõige madalamasse sissetulekugruppi jäävate elanike hulgas. Samuti on enam kui 8 korteriga majades elavate ja alaealisi lapsi omavate perede hulgas keskmisest rohkem neid, kes pole oma kodu suurusega rahul. Kodu suurusega on sagedamini rahul need pered, kus ei ole alaealisi lapsi, 50–74aastased, samuti eramus ja pärast 2000.a ehitatud hoonetes elavad inimesed. Kodu omandisuhte ja suurusega rahulolu vahel pole selget seost.
- **Oma kodu planeeringuga on rahul 66% elanikest.** Nagu elukoha suuruse puhul, on ka planeeringuga väga rahul olevaid inimesi kõige rohkem nende hulgas, kelle kodu on ehitatud pärast 2000. a: umbes pooled neist on oma kodu planeeringuga väga rahul. Kodu suuruse võrdluses on alla 45 m² pinnal elavate inimeste hulgas rohkem neid, kes pole kodu planeeringuga rahul (u 25%). Samuti on ürnikud sagedamini kodu planeeringuga rahulolematud.
- Kui elukoha suurusega on rahul või väga rahul 81% eramaja elanikest ja 64% suure kortermaja elanikest, siis kodu planeeringu osas pole erinevused sugugi nii märkimisväärsed – kodu planeeringuga on rahul 67% eramus ja 64% suures kortermajas elavatest inimestest.

Energiatõhusus transpordis

- **2/3 elanikest kasutab igapäevaseks liiklemiseks diislit/bensiini tarbivat sõiduautot.** Ligi pooled (46%) liiguvad jalgsi ja 37% kasutab ühistransporti. Vanuse lõikes eristuvad 15–24aastased, kes liiguvad rohkem jala ja ühistranspordiga, samuti on 75–84aastased agarad ühistranspordi kasutajad. Rahvuse võrdluses on **eestlased** suuremad sõiduauto kasutajad (69% vs 57%), **muu rahvuse esindajad** aga kasutavad eestlastest rohkem ühistransporti (48% vs 32%). Diislit/bensiini tarbivat sõiduautot kasutavad igapäevaselt keskmisest sagedamini **Põhja-Eesti elanikud ja lastega pered. Lasteta pered** seevastu liiklevad sagedamini ühistranspordiga. Eluaseme tüübi lõikes ilmneb, et **eramus** elavad inimesed kasutavad rohkem tavalist sõiduautot, **kortermajade** elanikud aga enam ühistransporti või liiguvad jala. Samuti liigutakse keskmisest rohkem jala **Tallinnas** ja teistes **suuremates linnades, maal** on aga eelistatuim liiklusvahend bensiini/diislit tarbiv sõiduauto. **Tallinna** elanike hulgas on levinum kui mujal liigelda takso või sõidujagamisteenuste abil. **Väiksemates linnades ja Põhja-Eestis** kasutatakse keskmisest sagedamini rongi. Kergliiklusvahendite kasutamine on rohkem levinud **Lääne-Eestis**.
- **Viie aasta pärast on elanike arvates kolm populaarsemat liiklemisviisi samad mis praegugi** – 60% kavatseb liigelda peamiselt diislit/bensiini tarbiva sõiduautoga, 41% ühistranspordiga ja 40% käia jala. Suurimat tõusutrendi nähakse kergliiklusvahendite ja elektriautode kasutamises: viie aasta pärast kavatseb neid igapäevaselt kasutada vastavalt 26% ja 17% elanikest.
- Sõiduauto jagamine ühiste sõitude tegemiseks oma leibkonna väliste inimestega ei ole Eestis kuigi levinud. Umbes veerand elanikest jagab autot vähemalt kord nädalas kellegagi väljaspool oma pere, 44% aga ei sõida ühiselt. Auto jagamine on levinum teistes suuremates linnades peale Tallinna.

- Elanikud peavad **oluliseks selle sõiduvahendiga seonduvaid energiatõhususe meetmeid**, mida nad ise kasutavad – diisel/bensiinimootoriga autoga liiklejad leiavad, et energiatõhususe seisukohast on oluline eelistada väiksema kütusekuluga autot ning sõita ökonoomselt, jalakäijad ning ühistranspordi ja kergliiklusvahenditega liiklejad aga peavad oluliseks ühistranspordi või jalgsi / kergliiklusvahendiga liiklemise eelistamist sõiduautole.

Energiatarbimist mõjutavad tegurid

- **Elanikud ei hinda kuigi kõrgeks oma võimekust energiatarbimist piirata.** 45% peab seda võimekust pigem madalaks, sh 14% arvab, et ei suudaks oma energiatarbimist üldse täiendavalt vähendada. Vaid 1% usub, et suudaks seda teha väga palju. Suhteliselt suur osakaal elanikest (15%) ei oska antud küsimuses seisukohta võtta. Lisaks usub 38%, et säästmine vähendaks nende elumugavust.
- Elanike arvates mõjutaks neid energiatõhusamalt käituma eelkõige surve rahakotile **ehk energiahindade tõus** ja peaaegu sama palju ka toetused (nii kodu renoveerimiseks kui ka tõhusamate toodete või sõidukite soetamiseks). Oluliselt vähem on neid elanikke, kes usuvad, et neid motiveeriks teadlikkuse paranemine. Eluaseme tüübi lõikes mõjutaks eramu omanikke keskmisest enam toetused kodu renoveerimiseks, suurte kortermajade elanikke aga info tarbimise tõhususe kohta ja nipid kulude kokkuhoiduks.
- **Viimase poole aasta energiahindade tõus on suure osa Eesti elanike toimetulekut märkimisväärselt halvendanud.** 15% leiab, et nende toimetulek on oluliselt halvem ja 43% hakkamasaamine on mõnevõrra kehvem. Seejuures on hinnatõus rohkem mõjutanud väiksema sissetulekuga elanikke.
- **Sõda Ukrainas** ei ole mõjutanud poolte elanike otsuseid energiatõhususe suunal. 13% aga püüab säästlikumalt tarbida ja 8% leiab, et osaliselt sõjast tulenev hinnatõus mõjutab igapäeva elu. Eelkõige mainitakse autokütuse-, energia- ja ehitusmaterjalide hinnatõusu. Mõned toovad välja, et sõda veel ei ole käitumist mõjutanud, küll aga on teadmatus ja ebakindel olukord teinud tuleviku otsuste tegemisel ettevaatlikumaks. Tuuakse ka välja, et sõjast tingitud ebakindluse tõttu on pandud energiatõhususe investeeringud pausile.
- Viiendik elanikest ei oska öelda, **kuidas riik saaks olla toeks või eeskujuks energiatõhusama käitumise juurutamisel.** Avatud vastustes toob 16% välja, et abi oleks erinevate **toetuste pakkumisest** ja 11%, et tuleks **tõsta elanike teadlikkust** energiatõhususe olulisusest ja võimalustest tarbimise vähendamiseks. Samuti leitakse, et abiks võiks olla **hindade alandamine/maksusoodustused, taastuenergia kasutusele võtmise soodustamine** (nt läbi bürokraatia vähendamise ja erinevate toetuste) ning **riigipoolne eeskuju** (nt riigiasutuste energiatõhusate hoonete ja poliitikute säästliku käitumisega). **Konkreetsete meetmetena** mainitakse ühistranspordi arendamist ja selle kasutamise propageerimist ning päikesepaneelide ja elektriautode laadimistaristute rajamise toetamist.

Kokkuvõte: ettevõtted

Uuringus osales 250 ettevõtet.

Arvestatav osa esialgu valimisse sattunud ettevõtetest **keeldus uuringus osalemast**. Peamiselt toodi põhjuseks seda, et **ettevõtte tegutseb rendipinnal** ega saa ise oma energiatõhusust kuigi palju mõjutada. Samuti vastati, et ettevõttel on niigi **suuri raskusi toimetulemisega** ja sellises olukorras on prioriteediks ellujäämine, mitte energiatõhusus.

Energiatõhusus ettevõtetes

- **Strateegiliste otsuste tegemisel arvestavad energiatõhususega u pooled ettevõtetest** ning tajutav mõju suuremate otsuste tegemisele on energiatõhususel igas viiendas ettevõttes. Vaid 2% uuringus osalenud ettevõtetest kasutab energia- või keskkonnajuhtimissüsteeme ning energiaauditi on teostanud 4%. Need vähesed, kes on auditi teostanud, on jäänud rahule nii protsessi, tulemuse kui teostajaga. Enamus ettevõtetest jälgib energiatarbimist kord kuus, iga viies ettevõtte energiakulusid aga ei jälgigi. Keskmisest sagedamini hoiavad energiatarbimisel silma peal 50+ töötajaga ja suurema käibega ning energiatarbimisega ettevõtted. Piirkondade lõikes on aktiivsemad jälgijad Lääne-Eestis ning üle Eesti tegutsevad ettevõtted.
- Ettevõtetes kulub kõige rohkem energiat hoonete kütmiseks ja transpordiks, mis moodustab ca 90% energiakuludest. **Teenindussektoris** kulub kõige rohkem energiat hoonete kütmiseks (ligi 60%), järgneb transport (30%). **Tööstussektoris** on proportsioonid vastupidi: u 61% energiakuludest läheb transpordile ja 30% hoonete küttele. **Primaarsektori** ettevõtetes on suurimaks kulukohaks transport (41%) ja tootmisprotsess (35%), vähem kulub energiat hoonete kütmisele (16%).
- Gaasi tarbib 15% ettevõtetest. Neist enamus hindab maagaasi osakaaluks alla 50% ettevõtte energiatarbimisest, sh kõige sagedamini moodustab see alla 10% energiakuludest. Enamus maagaasi tarbijatest ei näe võimalust sellest loobuda, sest puudub tehnoloogiline võimekus asendada gaasitarbimine alternatiivsete energiaallikatega.
- Valdav enamus (**86%**) **ettevõtetest ei ole elektrisõiduki soetamist veel kaalunud**. Samas ei ole ühelgi uuringus osalenud ettevõttel, kes on elektrisõidukite soetamist kaalunud, olnud takistusi oma territooriumile laadimistaristu rajamisega. Vaid 15% ettevõtetest peab avaliku elektrisõidukite laadimistaristu olemasolu vajalikuks ning 75% hinnangul ei ole see üldse oluline. Seega võib öelda, et **elektriautode kasutamist ei pea ettevõtted praegu veel enda jaoks huvipakkuvaks lahenduseks**. Keskmisest suuremat huvi laadimistaristu vastu näitavad üles madalama energiakuluga ja teenindussektori ettevõtted ning piirkondadest Tallinnas, Põhja-Eestis ja üle Eesti tegutsevad ettevõtted.
- **Taastuenergia tootmine ei samuti hetkel veel kuigi levinud: taastuenergiat toodab 5% ettevõtetest** ning koos seda plaanivate ettevõtetega võiks lähiaastatel taastuenergiat tootvate ettevõtete osakaal kasvada 18%-le.

Energiatõhususe meetmete kasutamine ettevõtetes

- Energiatõhususe meetmetest on tänaseks enim tegeldud **valgustuse tõhustamise** ning **energiatarbimise järjepideva seirega**. Nende meetmete **aktiivseimad rakendajad** on olnud **50+ töötajaga ettevõtted**, kuid esile tulevad ka **teenindussektori, suurema käibe ja suurema energiakuluga ettevõtted**.
- **Teenindussektori** ettevõtted on tegelenud rohkem valgustuse ja IT seadmete tõhusamate vastu asendamise ning energiatarbimise pideva seirega. Samas on nad keskmisest vähem tegelenud hoonete energiatõhusamaks renoveerimisega. **Tööstussektori** ettevõtetes on teiste sektoritega võrreldes suuremat rõhku pandud tootmisseadmete asendamisele ja tootmisprotsesside ning kütte- ja ventilatsioonisüsteemide automatiseerimisele. **Põllumajandussektori** ettevõtted jäävad energiatõhususe meetmete rakendamise poolest teistest sektoritest maha – veerand uuringus osalenud põllumajandusettevõtetest ei ole midagi teinud energiatõhususe suurendamiseks.
- **Valgustuse tõhustamist ja energiatarbimise järjepidevat seiret**, mida on seni kõige enam rakendatud, **peavad ettevõtted ka kõige olulisemateks meetmeteks**. Tähtsuset järgnevad transpordi ja tarneahela logistika ning sõidukipargi tõhustamine.
- Sektorite lõikes peab kolmandik **teenindussektori** ettevõtetest energiatarbimise pidevat seiret oluliseks meetmeks energiatõhususe saavutamisel. Samuti peetakse oluliseks valgustuse tõhusama vastu väljavahetamist ning transpordi ja tarneahela logistika optimeerimist. Erinevalt teiste sektorite ettevõtetest peetakse teenindusvaldkonnas oluliseks ka IT seadmete tõhusamate vastu väljavahetamist. **Tööstussektori** ettevõtted näevad suurimat potentsiaali sõidukipargi tõhusamaga asendamises – seda peab oluliseks 36%. **Põllumajandusettevõtted** peavad energiatõhususe saavutamisel oluliseks energiatarbimise seiramist, valgustuse väljavahetamist, transpordi optimeerimist ning hoonete energiatõhusamaks renoveerimist. Tasub märkida, et kolmandik põllumajandus- ja tööstussektori ettevõtetest ei oska välja pakkuda, millised meetmed võiksid olla olulised energiatõhususe saavutamisel.
- Suur osa ettevõtetest (57%) ei oska välja tuua tegevusi, mis võiks anda nende puhul **suurima efekti energiatõhususe suurendamisel**. Mõnevõrra enam mainitakse **sõidukipargi väljavahetamist**. Seda toovad sagedamini esile primaarsektori, keskmise töötajate arvu, keskmisest suurema energiakuluga ning üle Eesti tegutsevad ettevõtted. Sageduselt teisena nimetatakse **tõhusama tehnika kasutuselevõttu**, mida peavad oluliseks eelkõige Virumaa ning tööstuse ja ehituse valdkonna ettevõtted, samuti madalama energiakuluga ettevõtted. Avatud vastustes tuuakse välja konkreetseid tegevusi (nt jahutusseadmete või gaasikatla väljavahetamine, energiatõhusamatesse ruumidesse kolimine), aga esineb ka nentimist, et kõik võimalik on juba tehtud ja kasu sellest on minimaalne.
- Uuringus oli välja pakutud üheksa tegurit, mis võiksid takistada energiatõhususe investeeringute elluviimist (nt vähene finantsvõimekus, meetmete pikk tasuvusaeg, pole prioriteet jne). Ettevõtetel paluti hinnata, kui oluliseks nad neid tegureid peavad. Ilmnes, et **väljapakutud tegurid ei ole ettevõtete arvates kuigi olulisteks takistusteks** energiatõhususe investeeringute ja tegevuste elluviimisel.

- Ainsaks erandiks on **üüripinnal tegutsemine**. Uuringus küll ei küsitud, kas ettevõtte tegutseb üüripinnal, kuid vastuste jaotuse põhjal võib eeldada, et rendipinnal tegutsemine on investeringute tegemisel takistuseks. Takistuste pingerea eesotsas on ka **vähene finantsvõimekus** ning **pikk tasuvusaeg**, kuid nagu eelnevalt öeldud, siis olulist takistust need ettevõtete hinnangul ei kujuta (keskmine hinne 5-palli skaalal alla 3). Keskmisest enam toovad vähest finantsvõimekust esile tööstuse ja ehituse valdkonna ettevõtted. Pikk tasuvusaeg on sagedamini probleemiks jällegi tööstuse ja ehituse valdkonna, samuti suurema energiakuluga ettevõtetele. Avatud vastustes toodi investeringuid takistavate teguritena välja veel **ajapuudust, pangalaenu kõrgeid intressimäärasid ja maapuudust**.

Energiatarbimist mõjutavad tegurid ettevõtetes

- **Viimase poole aasta energiahindade kasv on mõjutanud ettevõtteid aktiivsemalt energiakulusid jälgima** – nii väidab 60% uuringus osalenud ettevõtetest. Keskmisest sagedamini on tegemist 50+ töötajaga, suurema käibega, suurema energiakuluga ning teenindussektori ettevõtetega. Vähemalt iga neljas ettevõtte on energiahindade kasvu ajal hakanud **otsima ka võimalusi energiatõhususe suurendamiseks**.
- Paraku on **ettevõtted energiatõhususe potentsiaali suhtes pigem pessimistlikud** ja vähemalt iga neljas ettevõtte ei näe selleks võimalusi või hindab potentsiaali väga madalaks (enamus hinnangu andjatest näeb võimalikke muutusi vaid kuni 10% ulatuses). Lisaks ei oska enam kui pooled ettevõtetest välja pakkuda, milline tegevus võiks nende puhul anda energiatõhususe saavutamisel suurimat efekti. Samas **ei osata välja tuua ka olulisi takistusi** ega konkreetseid **meetmeid, kuidas riik saaks ettevõtjatele toeks olla**.
- Ilmneb, et oma **energiatõhususe potentsiaali hindavad kõrgemalt need ettevõtted, kes on juba teemaga tegelenud**, nt läbi viinud energiaauditi, kasutusel on energijahtimissüsteem või tegeldakse järjepidevalt energiatarbimise seirega. Seevastu neid ettevõtteid, kes ei näe potentsiaali säästmiseks, kirjeldab keskmisest sagedamini see, et ühtegi energiatõhususe meetet pole rakendatud (sh ei jälgita pidevalt energiatarbimist ega tegelda töötajate teadlikkuse tõstmisega energiasäästmise teemal).
- Ise energia tootmiseks on võimalusi otsima hakanud vaid 9% ettevõtetest.
- 30% osalenud ettevõtetest väidab, et nende tegevust ei ole energiahindade kasv mõjutanud. Sagedamini on nende seas primaarsektori ja väiksema käibega ettevõtted.
- Umbes kolmandik ettevõtetest leiab, et **Ukraina sõda** mõjutab energiatõhusama käitumise suunas. Kõige tugevamalt tajutakse sõjaga kaasnenud **kütuse hinna tõusu**. Seda mainivad rohkem suuremad ettevõtted. **Üldist hinnatõusu** toovad sagedamini esile primaarsektori ettevõtted, **tärneraskusi ja -hiline misi** aga suuremad ja suurema energiakuluga ettevõtted, samuti tööstuse ja ehituse valdkonna ning Virumaa piirkonnas tegutsevad ettevõtted.

- **Riiklike toetuste ja tegevuste mõju energiatõhususe suurendamiseks** on uuringus osalenud ettevõtete hinnangul **väike**. Ainsana eristuvad energiatõhususe valdkonna **toetusmeetmed**, millel iga kolmas ettevõtte näeb positiivset mõju (hinne 4–5), samas vähemalt sama suur osa ettevõtetest ei näe ka sellel mingisugust mõjuefeki. Nii nagu elanikke, mõjutab ka ettevõtteid energiatõhususe suunas tegutsema kõige enam ikkagi otseselt rahakotti kahandav **energiakulude kasv**.
- Energiakulude kasvu mõju toovad sagedamini esile suurema energiakuluga ettevõtted. Energiatõhususe toetusmeetmeid hindavad mõjusamateks primaarsektori ja keskmise energiakuluga ettevõtted.
- Need ettevõtted, kes **on teostanud energiaauditi**, leiavad keskmisest sagedamini, et energiaauditi kohustuse laiendamine ja energiaauditite läbiviimise toetamine võiksid omada olulist mõju ettevõtete tegevusele energiatõhususe saavutamisel.
- Avatud kommentaarides toovad ettevõtted ettepanekutena riigile esile just **toetusi**, mis aitaksid energiatõhusamat tarbimist edendada. Seda aspekti nimetab vähemalt kolmandik (37%) uuringus osalenud ettevõtetest. Kolm korda vähem (12%) on neid ettevõtteid, kelle hinnangul aitaks positiivset mõju saavutada **aktsiiside alandamine või maksusoodustused**. Vabadele kommentaaridele tuginedes võiks riik tegeleda ka **ettevõtete teadlikkuse tõstmisega, bürokraatia vähendamisega** toetuste puhul, **riigipoolse hinnatõusu kontrolli ja riiklike kulude piiramisega** – kõigi nende ettepanekute osakaalud jäävad aga alla 5%.

Kokkuvõte: kohalikud omavalitsused

Uuringule vastas 46 isikut 40st kohalikust omavalitsusest.

Energiatõhusus kohalikes omavalitsustes

- **¾ KOV-idest jälgib energiatarbimist kord kuus.** Kõige olulisemaks peetakse omavalitsuse omandis olevate **hoonete ja tänavavalgustuse energiatarbe jälgimist.** Nii on ka olulisemad indikaatorid, mida jälgitakse, energiatarve tänavavalgustuspunkti kohta aastas (kWh/valgustuspunkt/a) ja kinnisvara energiatarbimine ruutmeetri kohta aastas (kWh/m²/a). Kolmandik KOV-ide esindajatest toob jälgitava indikaatorina välja ka omavalitsuse sõidukipargi kütuste tarbimise läbitud kilomeetri kohta (kWh/km, l/km). **91% KOV-idest ei kasuta energia- või keskkonnajuhtimissüsteeme.**
- Oma energia- ja kliimakavas või muudes arengu-/tegevuskavades käsitlevad KOV-id energiatõhususe teematikat eelkõige hoonete puhul. Nii vastab 89% uuringus osalenud KOV-ide esindajatest. Pooltes KOV-ides käsitletakse energiatõhusust ka kaugkütte/jahutuse ning 37% transpordi puhul.
- **Pooltes KOV-ides võetakse ostude ja hangete läbiviimisel arvesse energiatarbimist.** Valdavalt on selleks hangetes energiatõhususe nõuded ja/või eelistatakse väiksema energiatarbimisega lahendusi. Energiatarbimist hinnatakse rohkem suurema elanike arvuga KOV-ides. Veelgi enam **võetakse energiatarbimisega seotud aspekte arvesse planeeringute koostamisel ja kehtestamisel.**
- Valdavalt korraldab uuringus osalenud KOV-ides ühistranspordi ühistranspordikeskus (ÜTK). Neist KOV-idest, kus transpordi korraldab ÜTK, **ei ole valdav osa ÜTK-ga ühistranspordi energiatõhusust jutuks võtnud** või ei oska KOV-i esindaja sellele küsimusele vastata. Umbes veerandis KOV-idest on ÜTK-ga arutatud võimalusi ühistranspordi energiatõhususe suurendamiseks. Olulisemaks peetakse siiski liinivõrgu optimeerimist. Neis uuringus osalenud KOV-ides, kus omavalitsus korraldab ise ühistranspordi, püüab enamuses seejuures energiatõhusust arvesse võtta, kuid nenditakse, et see ei ole peamine kriteerium. KOV-id püüavad tagada, et liikumisvajadused oleks kaetud, marsruudid võimalikult lühikesed ja bussid optimaalse suurusega ning võimalikult keskkonnasõbralikud.
- **Veerandis** vastanud KOV-idest on tehtud **kampaaniaid elanike teadlikkuse tõstmiseks energiatõhususest.** Ligi 40% kavatses järgneva kahe aasta jooksul sellist teavitustööd teha. Elanike teadlikkuse tõstmisega tegelevad rohkem suurema elanike arvuga KOV-id.

Energiatõhususe meetmete olulisus ja rakendamine

- Vaieldamatult kõige olulisemateks meetmeteks energiatõhususe suurendamisel peavad uuringus osalenud KOV-ide esindajad **tänavavalgustuse uuendamist ja hoonete energiatõhusaks renoveerimist.** Nii arvab u 90% vastanutest. Ligi 60% peab oluliseks ka **kergliikluse soodustamist** ja vastava taristu ehitamist ning **omavalitsuse hoonete küttesüsteemide uuendamist.** Kõige olulisemat meedet – tänavavalgustuse uuendamist – on ka KOV-ides kõige rohkem ellu viidud.

- **Tänavavalgustuse uuendamist** toob juba rakendatud meetmena esile 94% KOV-ide esindajatest. Oluliselt järgmise tegevuse ehk **hoonete energiatõhusaks renoveerimisega** on tegelenud 72%. Ligi 60% on uuendanud omavalituse hoonete küttesüsteeme ja ehitanud teid jalakäijatele ja ratturitele. Seega on KOV-id kõige rohkem tegelenud nende energiatõhusust suurendavate meetmetega, mida nad peavad kõige olulisemaks
- **KOV-id on oma energiatõhususe potentsiaali hindamisel optimistlikumad kui ettevõtted**: 75% vastajatest usub, et KOV-il oleks võimalik energiakulusid vähendada 6–30%.
- 70% KOV-ide esindajatest hindab 5-palli skaalal **rahulolu omavalitsuse eraettevõtete tegevusega energiatõhususe saavutamisel hindega 3**. Suurema elanike arvuga KOV-id on pisut rahulolematumad kui väiksed. Seevastu **elamute renoveerimise protsessiga ei ole rahul pooled KOV-ide esindajatest** ning keskmine hinne on 2,5. KOV-ide esindajad leiavad, et KOV-i peamine roll elamumajandusse sekkumisel peaks seisnema elanike teadlikkuse tõstmises. Nii arvab 72% vastanutest. Oluliselt vähem on neid, kes peavad KOV-i ülesandeks toetuste väljatöötamist või eelkõige väiksema sissetulekuga elanike toetamist.
- Peamise **takistusena energiatõhususe investeeringute elluviimisel** toovad KOV-ide esindajad välja **vähast finantsvõimekust** (89%). Ligi pooled leiavad, et takistuseks on ka **meetmete vähene tasuvus või pikk tasuvusaeg** ning iga viies peab probleemiks **oskustööjõu puudust**. Avatud kommentaarides mainiti veel aja- ja rahapuudust.
- **Elamute renoveerimise takistusena** nimetatakse samuti ülekaalukalt kõige enam **elanike vähast finantsvõimekust** (48%). Vaid u 10% mainib elanike **vähast teadlikkust** või seda, et **renoveerimise positiivne mõju ei kajastu kinnisvara hinnas**.

Energiatarbimist mõjutavad tegurid KOV-is

- Uuringule vastanud KOV-ide esindajad on ühel meelel, et **kõige tõhusamaks** meetmeks KOV-ide energiatõhususe suurendamisel on erinevad **toetusmeetmed nii omavalitsusele kui elanikele**. Selle meetme tõhususes ei kahtle ükski vastaja. Kolmveerand vastajatest peab oluliseks mõjuriks ka **energiakulude kasvu**. Pooled vastajad leiavad, et kasulikuks võiks osutada ka see, kui KOV-id saaksid omavahel häid praktikaid jagada.
- Pooled omavalitsuste esindajatest leiavad, et **Ukraina sõda mõjutab nende otsuseid energiatõhususe suunal**. Avatud vastustes kommenteeriti enim seda, et **ehitusmaterjalide hinnatõus** pidurdab investeeringuid. Samuti mainiti, et energiahindade tõus sunnib **küttelahendusi üle vaatama** ning omavalitsuse **finantsvõimekus väheneb**. 22% vastanutest arvas, et sõda ei mõjuta nende KOV-i tegevust energiatõhususe suunal. Ligi 20% oli ka neid, kes ei osanud antud küsimusele vastata.
- KOV-idel oli võimalik avatud vastustes jagada oma arvamust, kuidas riik saaks olla KOV-idele toeks energiatõhususe edendamisel. Selgus, et **KOV-id ootavad riigilt eelkõige toetusi** (seda peab oluliseks 48% vastanutest) ja **heade lahenduste tutvustamist** (13%).

Soovitused

Elanikud

- Uuring näitas, et need elanikud, kes hindavad oma teadmisi energiatõhususest heaks või väga heaks, peavad ennast suurema tõenäosusega säästlikuks või väga säästlikuks tarbijaks. Samamoodi kehtib ka vastupidine seos: vähem teadlikud inimesed peavad end ka vähem säästlikuks. Hetkel peab oma teadmisi energiatõhususest heaks või väga heaks 38% elanikest. Seejuures hindavad nooremad (15–34 aastased) oma teadmisi keskmisest madalamalt ning ka oma säästlikkusele annavad madalaima hinnangu just 25–34aastased. Seega tasuks rõhku panna just **nooremate inimeste energiatõhususe-alase teadlikkuse tõstmisele**, võttes arvesse tegureid, mis motiveerivad konkreetset sihtgruppi säästlikumalt käituma (nt 15–24aastaseid motiveeriks teadmine, millisest allikast on tarbitav energia pärit ning kui tõhus on nende tarbimine võrreldes teiste inimestega). Kuna nii eraisikud, ettevõtted kui ka KOV-id peavad energiahindade tõusu üheks olulisemaks teguriks, mis motiveerib energiatõhusamalt käituma, võib eeldada, et praegusel ajal on elanikud rohkem kui varem motiveeritud ennast harima ning otsima võimalusi kokkuhoiuks.

Ettevõtted

- Vaid 2% uuringus osalenud ettevõtetest kasutab energia- või keskkonnajuhtimissüsteeme ning energiaauditi on teostanud 4%. Samas on need vähesed, kes on auditi teostanud, jäänud rahule nii protsessi, tulemuse kui teostajaga. Siiani on energiaauditi teostanud pigem suuremad ja suurema energiatarbimisega ettevõtted. Ilmselt on see tingitud sellest, et suurettevõtetele on energiaaudit kohustuslik. Uuringus küll ei küsitud, kas ettevõtted on üldse energiaauditist ja sellega kaasnevast võimalikust positiivsest tulemist teadlikud, kuid tulemuste põhjal võib arvata, et teadlikkus on pigem madal. Seega tasuks kaaluda **energiaauditi teostamise võimaluse tutvustamist** ka väiksematele ettevõtetele, kellele see otseselt kohustuslik pole. Vajadust energiaauditi järele näitab seegi, et enam kui pooled ettevõtted ei oska ise välja pakkuda, milline tegevus võiks anda suurima efekti energiatõhususe suurendamisel. Energiaauditi läbiviimine võiks aidata neil sellele küsimusele vastuse leida. Ka käesolev uuring näitas, et need ettevõtted, kes on oma energiatarbimisega tegelenud ja omavad sellest ülevaadet, oskavad näha ka rohkem võimalusi, kuidas energiat kokku hoida.

Kohalikud omavalitsused

- Omavalitsustelt ei küsitud otseselt, kui teadlikuks nad peavad ennast energiatõhususe valdkonnas. Küll aga näitasid vastused, et $\frac{3}{4}$ KOV-idest jälgib energiatarbimist kord kuus ning 91% KOV-idest ei kasuta energia- või keskkonnajuhtimissüsteeme. Lisaks ei käsitle mõne piirkonna KOV-id ka oma energia- ja kliimakavas või muudes arengu-/tegevuskavades energiatõhusust. KOV-id ise leidsid, et neid mõjutaks energiatõhusamalt käituma eelkõige toetused ja energiakulude kasv. Pooled vastajad leidsid siiski, et olulisel või väga olulisel määral võiks neid mõjutada ka **omavalitsuste-vahelise kogemuste ja praktikate jagamise teabevõrgustik**, mis võimaldaks KOV-idel omavahel häid praktikaid ja teavet jagada. Ükski vastaja ei arvanud, et sellisest võrgustikust ei oleks üldse kasu. Seega võiks KOV-ide vahelise teabevõrgustiku väljaarendamine olla üheks võimaluseks, mis aitaks ja motiveeriks omavalitsusi energiatõhususe teemaga rohkem tegelema.

1

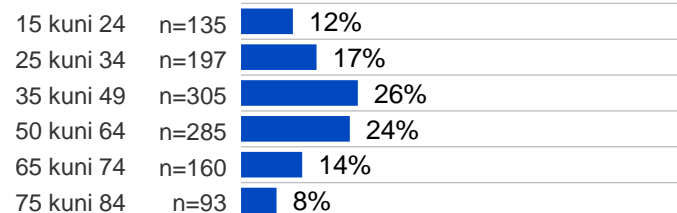
Tulemused:

Elanikud

Elanikud: vastajate sotsiaaldemograafiline profiil

n=1174

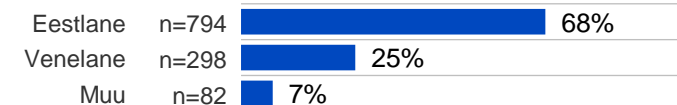
Vanus

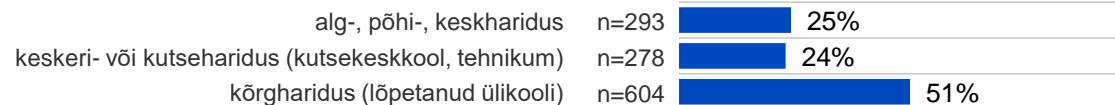
Sugu

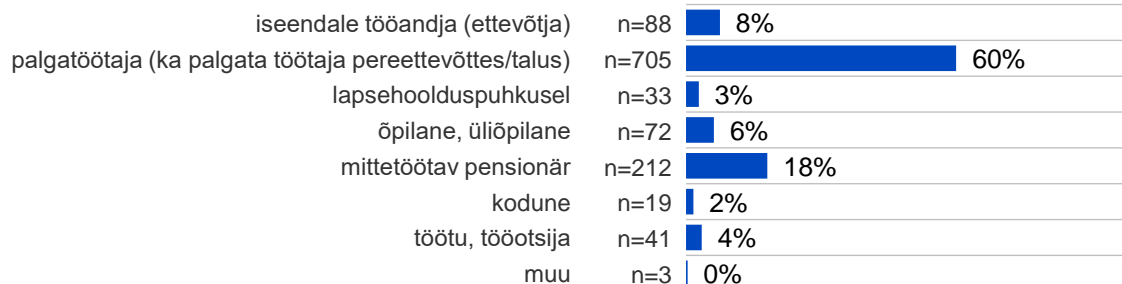
Rahvus

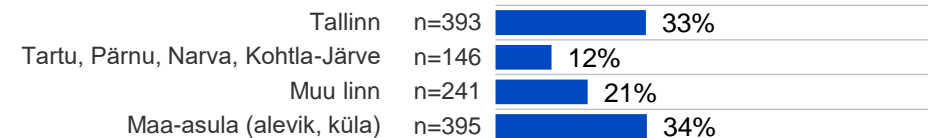
Haridus

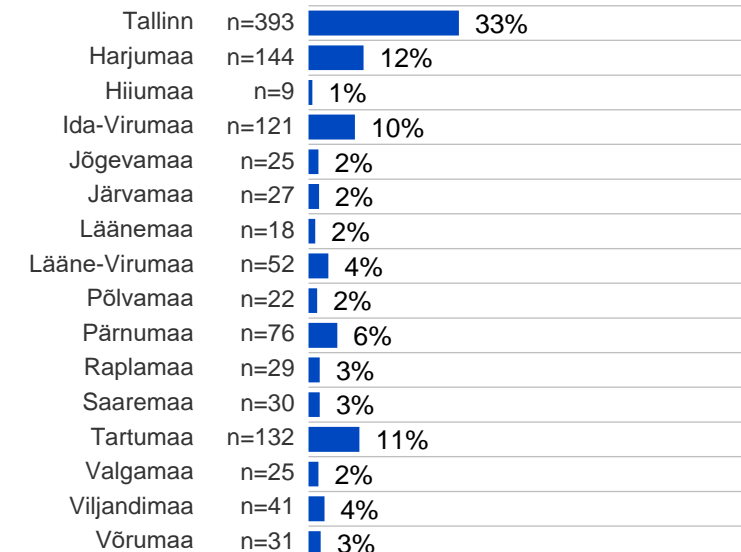
Seisund

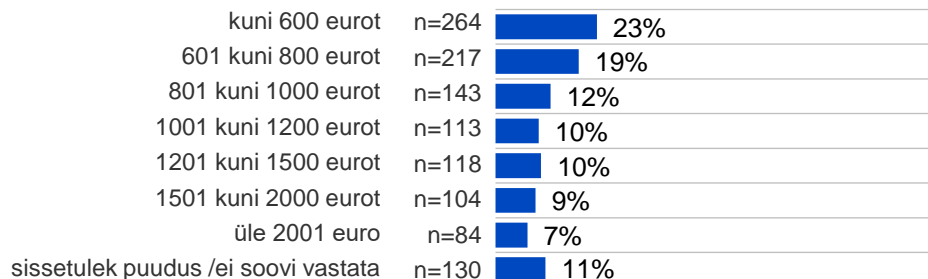
Asulatüüp

Maakond

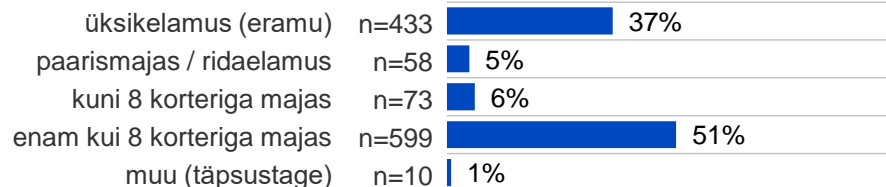
Leibkonna netosissetulek ühes kuus ühe inimese kohta

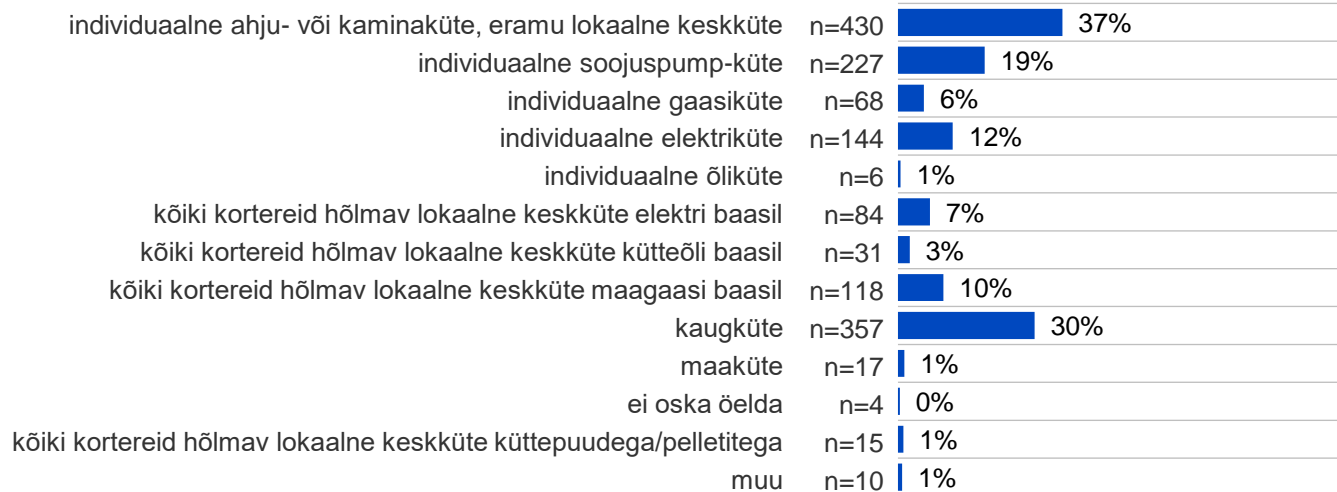
Vastajate elukoha profiil

n=1174

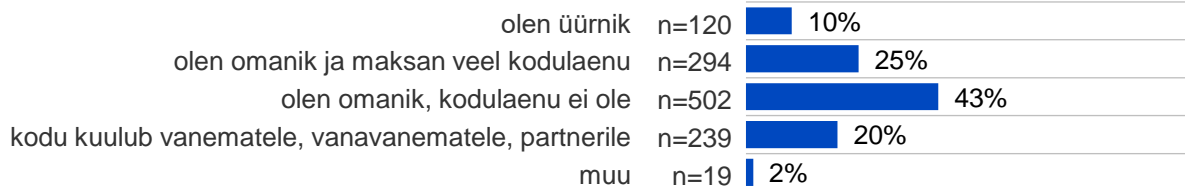
Millises majas Te suurema osa aastast elate?

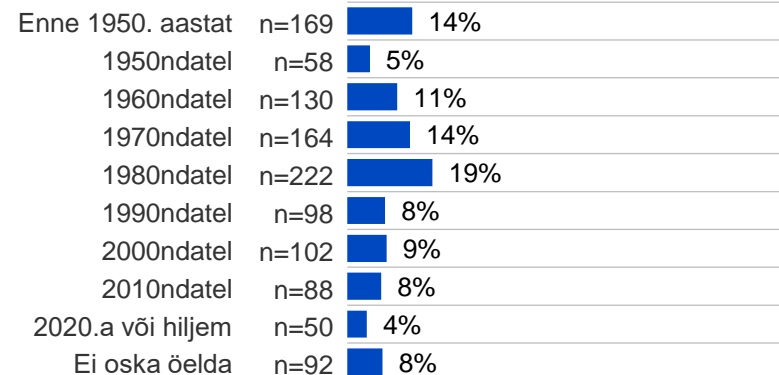
Milliseid kütteallikaid Te oma kodus kasutate?

Milline on Teie kodu omandisuhe?

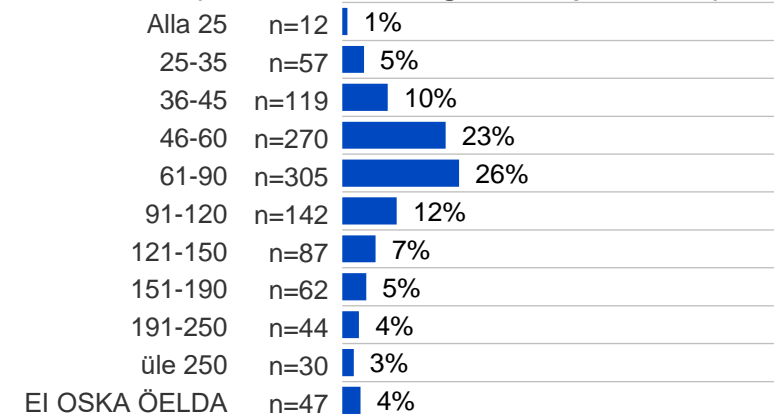
Millal on Teie maja ehitatud?

Millise konstruktsiooniga on Teie maja?

Mitu ruutmeetrit on Teie kodus (st eramu/korteri kogu köetav pind kokku)?

Eluaseme tüüp vs maja ehitusaasta ja konstruktsioon

% vastanutest

		Millises majas Te suurema osa aastast elate?				
		üksikelamus (eramu)	paarismajas / ridaelamus	kuni 8 korteriga majas	enam kui 8 korteriga majas	muu
Kokku (n)		433	58	73	599	10
Kokku (%)		100	100	100	100	100
Millal on Teie maja ehitatud?	Enne 1950. aastat	28	15	31	3	0
	1950ndatel	5	4	12	4	0
	1960ndatel	9	6	24	12	28
	1970ndatel	7	4	4	21	0
	1980ndatel	9	3	8	29	14
	1990ndatel	7	13	4	10	0
	2000ndatel	14	28	1	4	0
	2010ndatel	11	13	3	5	0
	2020.a või hiljem	5	9	6	3	25
	Ei oska öelda	5	6	9	9	34

		Millises majas Te suurema osa aastast elate?				
		üksikelamus (eramu)	paarismajas / ridaelamus	kuni 8 korteriga majas	enam kui 8 korteriga majas	muu
Millise konstruktsiooniga on Teie maja?	kivimaja	38	71	60	98	72
	puitmaja	62	30	40	2	28

- Uuringus osalenud elanike **eramud** on keskmisest sagedamini ehitatud enne 1950. a või 2000ndatel. Samuti on **paarismajad** kõige sagedamini ehitatud 2000ndatel.
- **Väiksed kortermajad** on sagedamini ehitatud enne 1950ndat aastat ja 1960ndatel.
- **Enam kui 8 korteriga majades** elavate inimeste hinnangul on nende majad valdavalt ehitatud 1970ndatel ja 1980ndatel.
- Ligi 2/3 eramutes elavatest vastajatest elab puitmajas.
- Suured kortermajad on valdavalt kivist.

*Siin ja edaspidi on kastiga ümbritsetud näitajad, kus on statistiliselt olulised erinevused.

 Statistilisest keskmisest oluliselt kõrgem

 Statistilisest keskmisest oluliselt madalam

Eluaseme suurus vs eluaseme tüüp, haridus, sissetulek ja asulatüüp

% vastanutest

		Millises majas Te suurema osa aastast elate?				Haridustase			Sissetulek leibkonna liikme kohta ühes kuus (€)					Asulatüüp			
		üksik-elamus (eramu)	paaris-majas / ridaelamus	kuni 8 korteriga majas	enam kui 8 korteriga majas	alg-, põhi-, keskharidus	keskeri- või kutseharidus	kõrgharidus	kuni 600 eurot	601 – 1000 eurot	1001 – 1500 eurot	Üle 1501 euro	sissetulek puudus / ei soovi vastata	Tallinn	Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve	Muu linn	Maa-asula (alevik, küla)
Kokku (n)		433	58	73	599	293	278	604	264	360	231	188	130	393	146	241	395
Mitu ruutmeetrit on Teie kodus (st kogu köetav pind kokku)?	Alla 25	0	0	6	1	3	0	1	1	2	0	0	2	2	2	0	0
	25–35	1	0	6	8	7	4	4	6	5	7	5	0	8	8	4	1
	36–45	3	2	20	15	11	13	9	10	11	9	9	13	14	12	9	7
	46–60	7	6	22	36	27	28	19	26	24	26	18	18	29	33	23	14
	61–90	17	27	33	32	20	30	27	25	29	28	24	21	29	25	30	21
	91–120	24	20	11	3	10	12	13	13	11	12	12	12	5	6	13	21
	121–150	17	22	1	0	3	3	11	5	8	6	11	8	4	4	5	14
	151–190	13	11	0	0	3	5	7	4	6	3	11	4	3	1	7	8
	191–250	9	5	0	0	3	3	4	2	4	3	5	6	1	3	3	7
	üle 250	6	0	1	1	2	1	3	2	2	4	3	3	2	1	2	4
Ei oska öelda	5	5	2	4	11	1	2	6	1	3	1	14	3	5	4	4	

- Ligi veerandi **eramutes** elavate inimeste kodu köetav pind jääb vahemikku 91–120 m² ja poolte kodud on suuruses 91–190 m².
- 2/3 **paarismajades** elavate inimeste kodu jääb vahemikku 61–150 m².
- Kolmandiku **väiksemates kortermajades** elavate inimeste kodu suurus on 61–90 m² ja 75% kodu pindala on 36–90 m².
- 2/3 **suurtes kortermajades** elavatest inimestest omab eluruumi pindalaga 46–90 m².
- Erineva **haridustaseme** ja **sissetulekuga** inimeste kodude suurused ei erine märkimisväärselt. Kõrgharidusega elanike hulgas on siiski keskmisest enam neid, kelle kodu jääb vahemikku 121–150 m². Nende hulgas, kellel sissetulek puudus või ei soovi seda avaldada, on rohkem neid, kes ei tea oma kodu suurust.
- **Asulatüübi** lõikes vastanduvad Tallinn ja maa-asulad: kui Tallinnas on keskmisest enam väiksemaid kodusid, siis maapiirkondades on rohkem suuremaid (üle 91 m²) kodusid.

Eluaseme tüüp vs rahvus ja asulatüüp

% vastanutest

		Rahvus		Kokku
		Eestlane	muu rahvus	
Kokku (n)		858	316	1174
Kokku (%)		100	100	100
Millises majas Te suurema osa aastast elate?	üksikelamus (eramu)	47	15	37
	paarismajas / ridaelamus	5	6	5
	kuni 8 korteriga majas	7	5	6
	enam kui 8 korteriga majas	41	73	51
	muu	0	2	1

- Rahvuse võrdluses elavad **eestlased** keskmisest sagedamini **eramus**, muu rahvuse esindajad pigem suurtes, **enam kui kaheksa korteriga majades**.

		Asulatüüp				Kokku
		Tallinn	Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve	Muu linn	Maa-asula	
Kokku (n)		374	160	268	372	1174
Kokku (%)		100	100	100	100	100
Millises majas Te suurema osa aastast elate?	üksikelamus (eramu)	10	10	44	69	37
	paarismajas / ridaelamus	5	7	3	6	5
	kuni 8 korteriga majas	6	10	7	5	6
	enam kui 8 korteriga majas	79	70	46	19	51
	muu	1	3	1	1	1

- Tallinna** ja teiste suuremate linnade elanikud elavad keskmisest sagedamini **enam kui kaheksa korteriga majas**. **Maa-asulates** seevastu elatakse pigem **eramus**.

Eluaseme tüüp vs omandisuhe

% vastanutest

		Millises majas Te suurema osa aastast elate?			
		üksikelamus (eramu)	paarismajas / ridaelamus	kuni 8 korteriga majas	enam kui 8 korteriga majas
Milline on Teie kodu omandi- suhe?	olen üürnik	3	5	16	15
	olen omanik ja maksan veel kodulaenu	24	40	28	24
	olen omanik, kodulaenu ei ole	45	34	37	43
	kodu kuulub vanematele, vanavanematele, partnerile	27	17	17	16

- 45% eramus elavatest inimestest on oma kodu omanikud ja neil ei ole kodulaenu. 24% eramute elanikest maksab veel kodulaenu.
- Võrreldes eramu ja paarismajade elanikega, on korteris elavate inimeste hulgas rohkem neid, kes kodu üürivad.

Küttelahendus vs eluaseme tüüp

% vastanutest

		Millises majas Te suurema osa aastast elate?			
		üksikelamus (eramu)	paarismajas / ridaelamus	kuni 8 korteriga majas	enam kui 8 korteriga majas
<i>Kokku (n)</i>		433	58	73	599
Milliseid kütteallikaid Te oma kodus kasutate?	individuaalne ahju- või kaminaküte, eramu lokaalne keskküte	81	45	42	3
	individuaalne soojuspump-küte	42	31	19	2
	individuaalne gaasiküte	7	25	9	2
	individuaalne elektriküte	21	24	12	5
	individuaalne õliküte	1	4	0	0
	kõiki kortereid hõlmav lokaalne keskküte elektri baasil	1	0	7	12
	kõiki kortereid hõlmav lokaalne keskküte kütteõli baasil	0	0	3	5
	kõiki kortereid hõlmav lokaalne keskküte maagaasi baasil	0	2	10	18
	kaugküte	1	5	13	56
	maaküte	3	5	0	0
	kõiki kortereid hõlmav lokaalne keskküte küttepuudega/pelletitega	0	0	6	2
	muu	1	0	4	0
	ei oska öelda	0	0	0	1

*Kuna valida võis mitu varianti, ei ole ridade summa 100%.

- **Eramutes** on levinuimaks kütteallikaks individuaalne ahju- või kaminaküte, mida kasutab 81%. Poole vähem ehk 42% eramutes elavatest inimestest kasutab kütmiseks soojuspumpa.
- **Paarismajades/ridaelamutes** on samuti kõige levinumad kütteallikad individuaalne ahju-/kaminaküte ning soojuspump, kuid keskmisest sagedasem on ka individuaalse gaasi- või elektrikütte kasutamine.
- **Suurtes kortermajades** on levinuimaks kütteallikaks kaugküte, mida kasutab 56% vastanutest.
- Kuna eramud on valdavalt puidust ja eramutes kasutatakse enamasti individuaalset ahju-, soojuspump- või elektrikütet, on need kütteallikad levinumad **puitmajades** (vt järgmine slaid).
- Ligi pooltes **enne 1980ndaid** ehitatud majades on kasutusel ahju- või kaminaküte / lokaalne keskküte. **45% 1980–2000.a** ehitatud majadest kasutab kaugkütet. **Pärast 2000. a** ehitatud majadest u kolmandik kasutab individuaalset ahju- või kaminakütet / lokaalset keskkütet ja peaaegu sama paljud soojuspumpkütet.
- **Maa-asulates**, kus enam kui 2/3 elab eramus, kasutatakse valdavalt ahju- või kaminakütet (69%) või soojuspumpa (33%). **Tallinnas ja teistes suuremates linnades**, kus ligi ¾ elab enam kui 8 korteriga majades, domineerib kaugküte, mida kasutab üle 40% elanikest.

Küttelahendus vs maja ehitusaasta, konstruktsioon, köetav pind ja asulatüüp

% vastanutest

	Millal on Teie maja ehitatud?	Millise konstruktsiooniga on Teie maja?		Mitu ruutmeetrit on Teie kodus (st kogu köetav pind kokku)?										Milline on Teie kodu omandisuhe?				Asulatüüp					
		Enne 1980. a	1980 - 2000. a	2001 - 2022	Ei oska öelda	kivimaja	puitmaja	kuni 35	36-45	46-60	61-90	91-120	121-150	üle 151	Ei oska öelda	olen üürnik	olen omanik ja maksan veel kodulaenu	olen omanik, kodulaenu ei ole	kodu kuulub (vana) vanematele, partnerile	Tallinn	Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve	Muu linn	Maa-asula (alevik, küla)
<i>Kokku (n)</i>	521	320	242	92	846	328	69	119	270	305	142	87	135	47	120	294	502	239	393	146	241	395	
Milliseid kütteallikaid Te oma kodus kasutate?	individuaalne ahju- või kaminaküte, eramu lokaalne keskküte	48,7	20,8	34,7	28	18,5	83,2	14,2	19,2	17,2	27,7	67,9	66,2	69,3	39,6	13,8	29,3	40	50,5	8,6	14,4	42,6	69
	individuaalne soojuspumpküte	19,4	14,3	30,2	7,8	12,7	36,3	4,5	6,5	7,2	14,4	36	49,3	39,6	11	4,4	26,5	20	17,9	7	7,3	23,7	33,4
	individuaalne gaasiküte	3,5	1,1	17,3	5,1	5,7	6	1,4	0	4,3	3,1	6,3	11,4	17,2	8	4,8	9,2	4,3	5,1	8,9	5,5	3,8	4
	individuaalne elektriküte	12,3	9,2	15,5	13,8	8	23,1	17	7,4	4,1	11	18	26,7	16,8	15	14,7	11,8	12,3	11,1	7,8	8,2	12,4	18
	individuaalne õliküte	0,1	0,3	1,5	1,2	0,7	0,2	0	0	0	0,4	0,9	1,1	2,3	0	0	0,4	0,6	0,9	0,9	0,5	0	0,6
	kõiki kortereid hõlmav lokaalne keskküte elektri baasil	4,5	9,8	5,5	17,1	9,4	1,2	19,9	10,7	12,1	5,9	1,6	0	2,1	3,1	20,7	6,1	4	8	12	13,2	5,4	1,1
	kõiki kortereid hõlmav lokaalne keskküte kütteõli baasil	3,5	1,5	1	5,8	3,6	0	4,3	4,2	4,6	1,9	0	0	1	6,6	8,2	1,6	2	2,6	1,8	4,7	3,1	2,4
	kõiki kortereid hõlmav lokaalne keskküte maagaasi baasil	7,2	13,4	12	10	13,3	1,7	12,8	14,2	14,3	12,3	5,5	0	2,5	11	14	11,3	10,9	5,2	22	9	5,2	1,6
	kaugküte	29,3	45,3	13,3	29,7	41,5	1,9	38,9	44,6	48,8	40,7	4	3,4	3,7	17,1	34	32,1	31,2	25,1	42,6	45,9	35	9,8
	maaküte	0,4	0,3	5,5	0	1,4	1,4	0	0	0,3	1,3	1,2	4,8	4,4	0	0	2,7	1,5	0,5	0,5	0,6	0,6	3,2
	ei oska öelda	0,2	0,2	0,5	1,5	0,5	0	0	0,6	0,8	0	0	0	0	2,9	0	0,4	0,3	0,6	0,3	0,9	0,7	0
	kõiki kortereid hõlmav lokaalne keskküte küttepuudega/ pelletitega	1,5	1,7	0	1,5	1,7	0	1,1	2,7	0,7	1,5	2,1	0	0,8	0	1,1	0,7	1,6	1,3	0	0,5	0,6	3,1
muu	0,6	0,6	2,1	0	0,8	1	0	0	0	0,9	4,4	1	0,2	0	0	1,7	0,8	0,4	0,5	0,8	0,5	1,5	

*Kuna valida võis mitu varianti, ei ole ridade summa 100%.

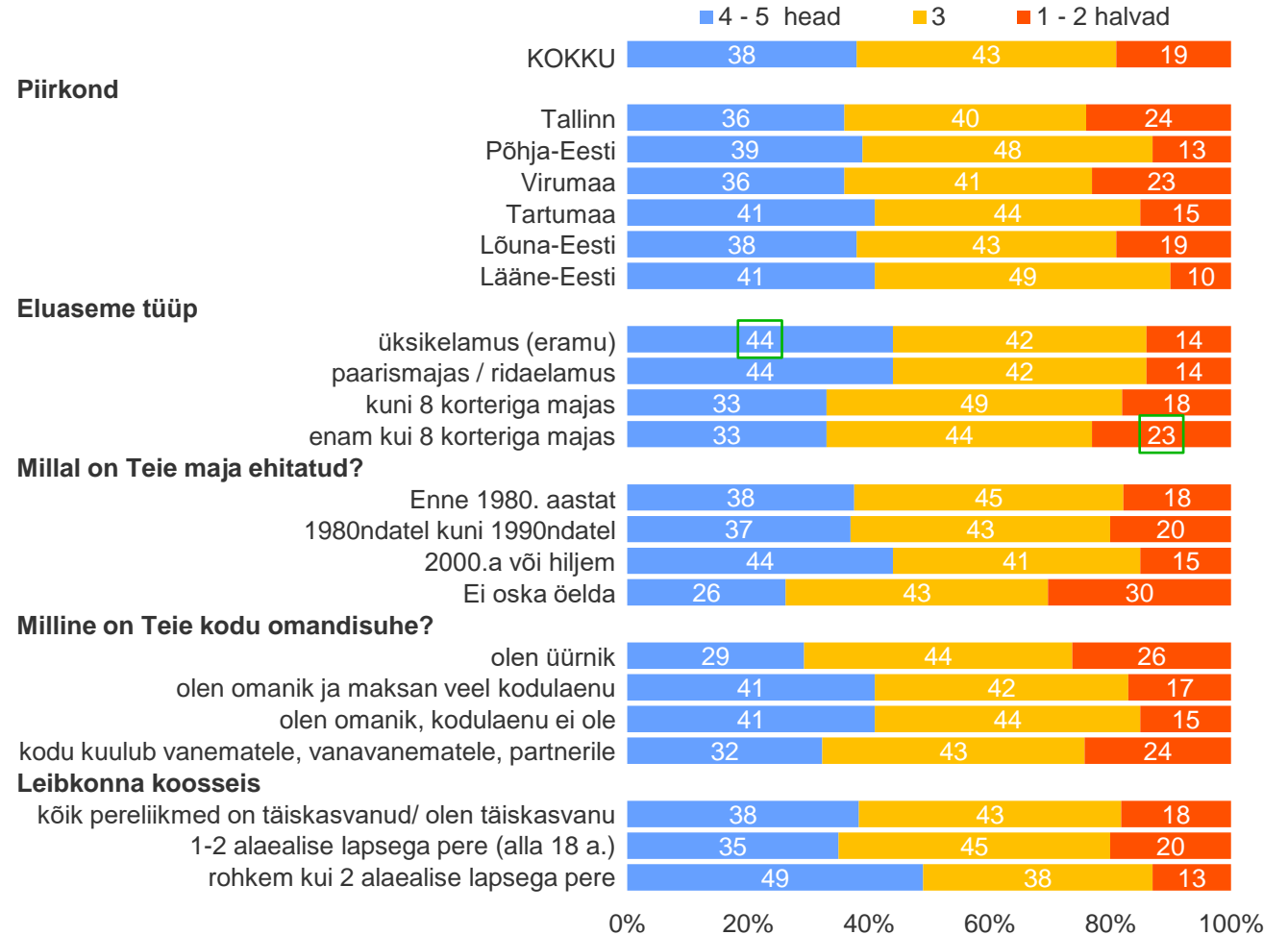
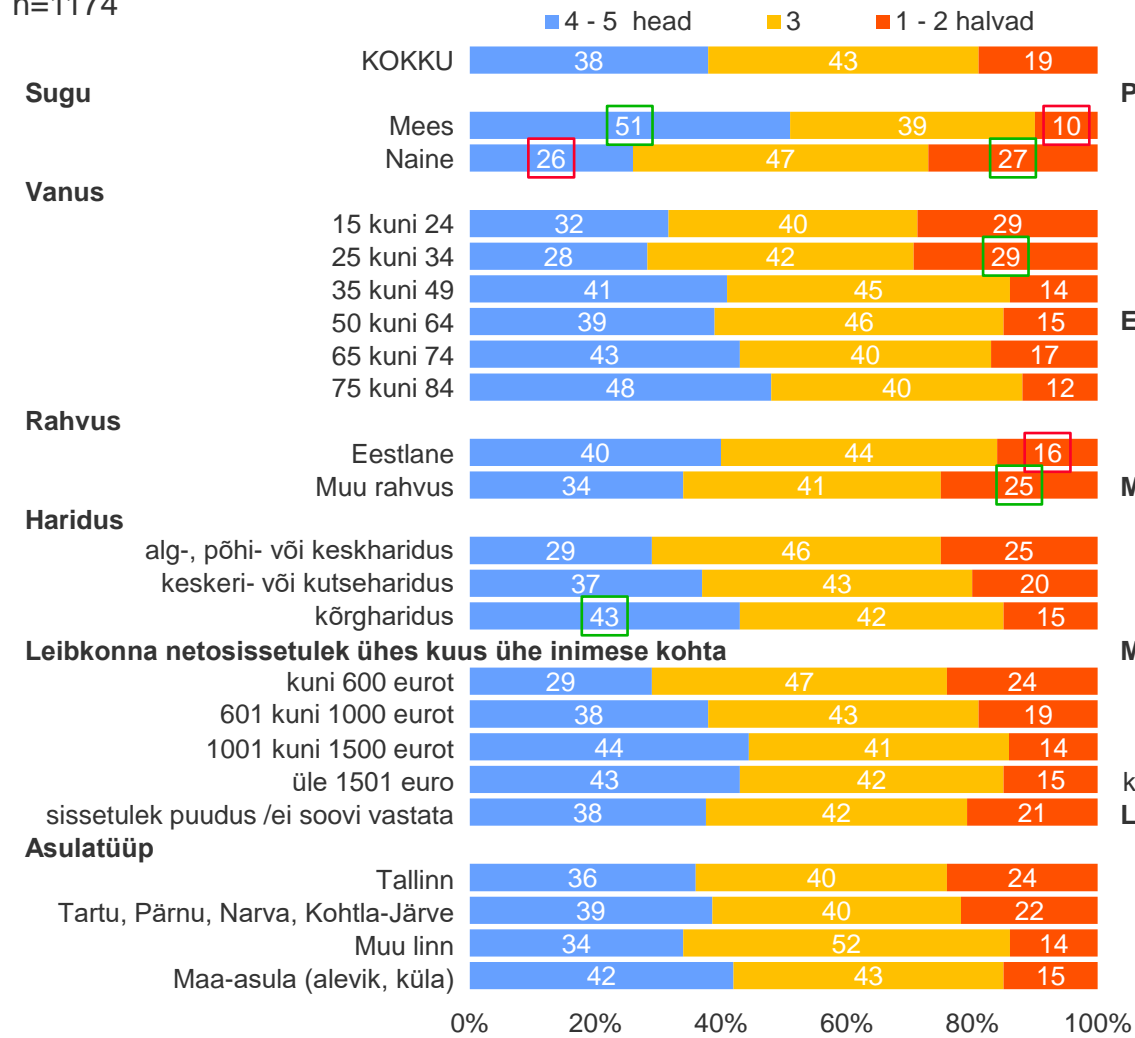
1.1

Teadlikkus energiatõhususest ja suhtumine energiasäästlikkusse

38% elanikest peab oma teadmisi energiatõhususest heaks või väga heaks

Q11. Kuidas Te hindate oma teadmisi energiatõhususest?

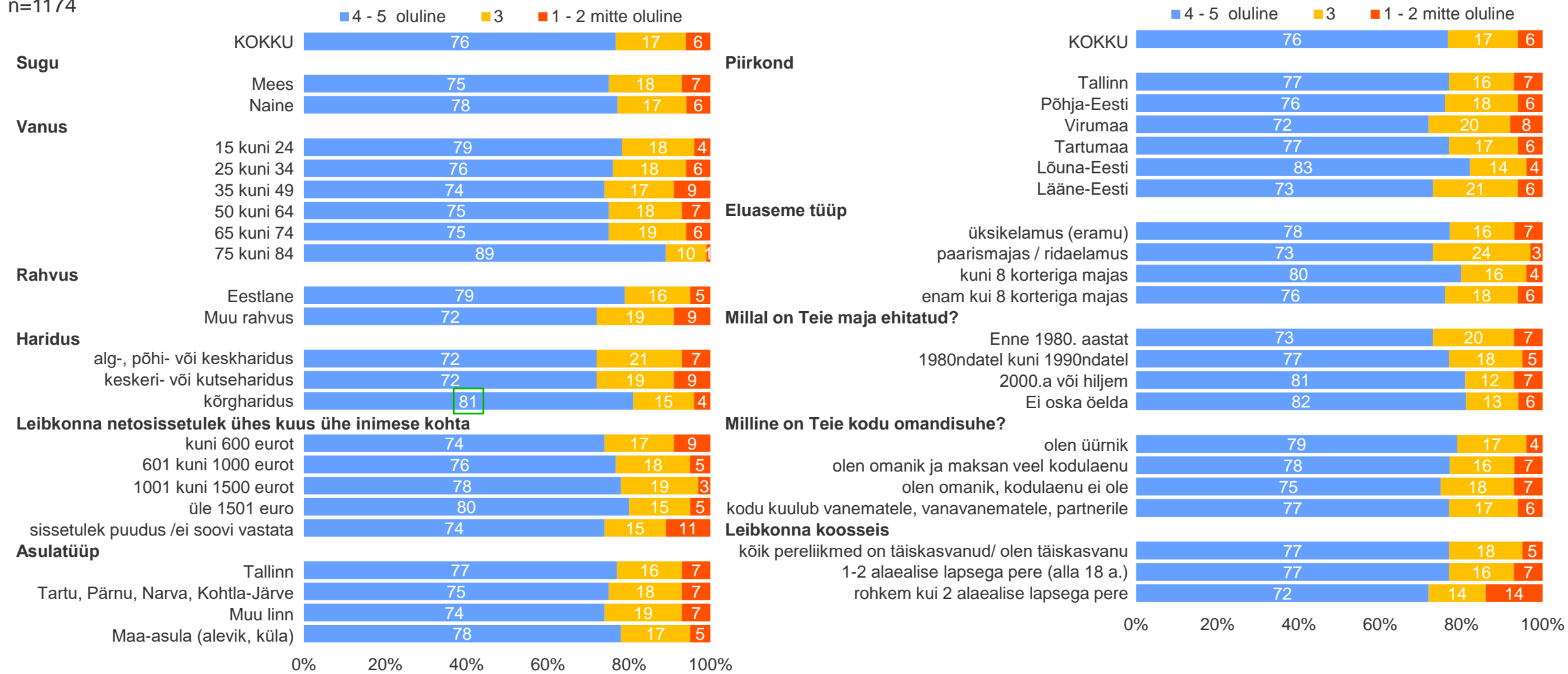
n=1174

76% peab oluliseks, et Eesti liiguks energiasäästlikuma tarbimise suunas

Q12. Kui oluline on Teie meelest see, et Eesti liiguks energiasäästlikuma tarbimise suunas?

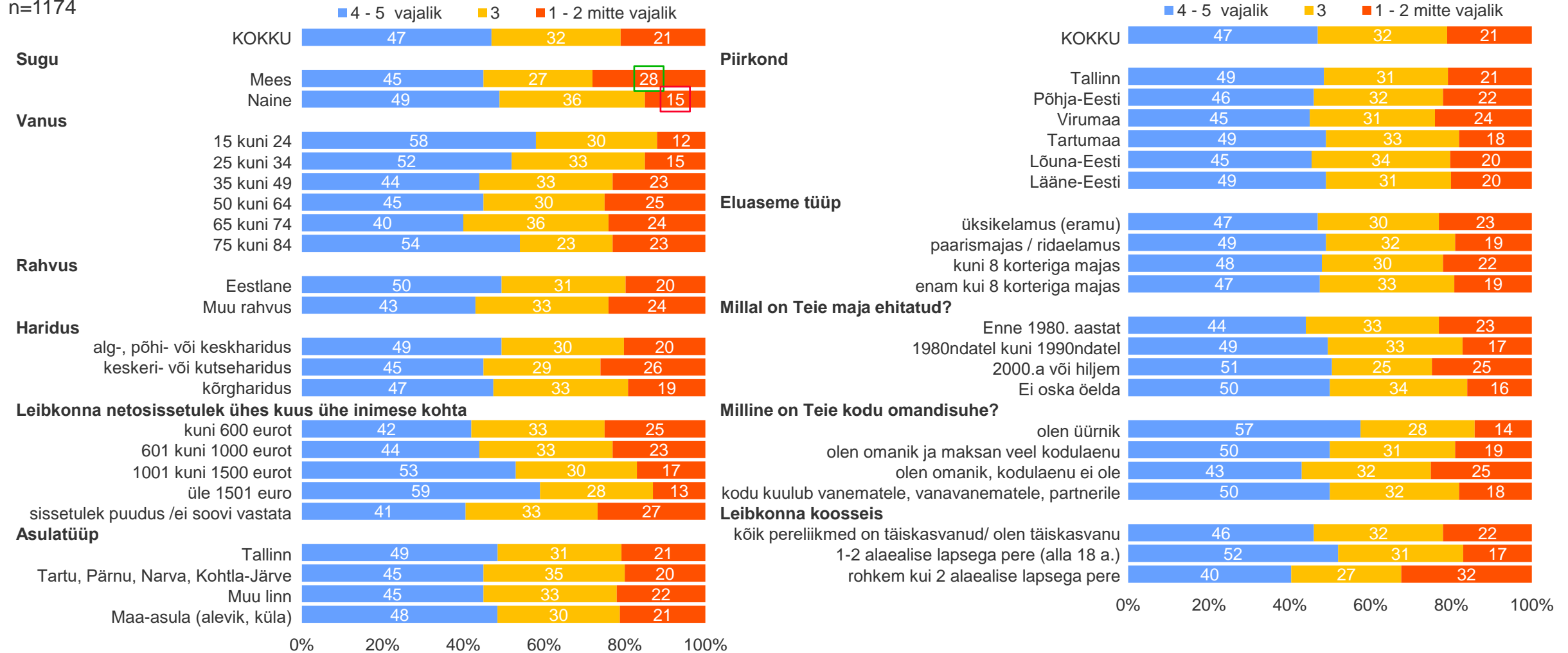
n=1174

Säästlikuma tarbimise suunas liikumist peetakse oluliseks, aga oma energiatarbimise vähendamist ei peeta seejuures väga vajalikuks

Q13. Kui vajalikuks Te peate oma energiatarbimise vähendamist riiklike energiatõhususe eesmärkide saavutamisel (st kliimanetraalsus aastaks 2050)?

n=1174

Teadlikkus energiatõhususest ja suhtumine energiasäästlikkusse: kokkuvõte

- **38% elanikest peab oma teadmisi energiatõhususest** heaks või väga heaks. Mehed hindavad enda teadlikkust kõrgemalt kui naised. Samuti peavad kõrgharidusega elanikud ennast teadlikumaks kui madalama haridusega inimesed. Rahvuse lõikes on muu rahvuse esindajate seas rohkem neid, kes peavad oma teadmisi energiatõhususest halvaks või väga halvaks. Samuti hindavad nooremad (15–34 aastased) oma teadmisi keskmisest madalamalt.
- Maja tüübi lõikes hindavad eramus ja paarismajas elavad inimesed oma teadlikkust energiatõhususest kõrgemalt kui korteris elavad inimesed. Seejuures on enam kui kaheksa korteriga majade elanike seas kõige enam neid, kes peavad oma teadmisi halvaks või väga halvaks. Maja ehitusaasta alusel on 2020. a või hiljem ehitatud majades kõige rohkem väga energiateadlikke inimesi: 23% neist hindab oma teadmisi energiatõhususest väga heaks.
- **Elanike jaoks on oluline, et Eesti liiguks energiasäästlikuma tarbimise suunas.** Enam kui kolmveerand vastanutest peab seda oluliseks. Eestlaste jaoks on energiasäästlikkuse saavutamine veidi olulisem kui muu rahvuse jaoks. Hariduse lõikes väärtustavad energiasäästlikumat tarbimist rohkem kõrgharitud elanikud.
- Kui riigi liikumist energiasäästlikuma tarbimise suunas peetakse üldiselt oluliseks, siis **oma energiatarbimise vähendamist riiklike energiatõhususe eesmärkide saavutamiseks ei peeta sugugi nii oluliseks.** 47% elanikest leiab, et oma energiatarbimise piiramine on vajalik riiklike eesmärkide saavutamiseks, 21% aga ei pea seda vajalikuks. Meeste hulgas on rohkem neid, kes ei pea oma tarbimise piiramist vajalikuks (28% meestest vs 15% naistest). Sissetulekute võrdluses on kõige madalamas sissetulekugrupis (kuni 600 € kuus leibkonnaliikme kohta) kõige rohkem neid, kes ei näe vajadust oma energiatarbimist piirata. See võib olla tingitud sellest, et tarbimine on niigi väike ja säästlik (vt slaid 37). Keskmisest rohkem on neid, kes peavad isikliku tarbimise vähendamist oluliseks, nende hulgas, kes teenivad üle 1500 € kuus pereliikme kohta.

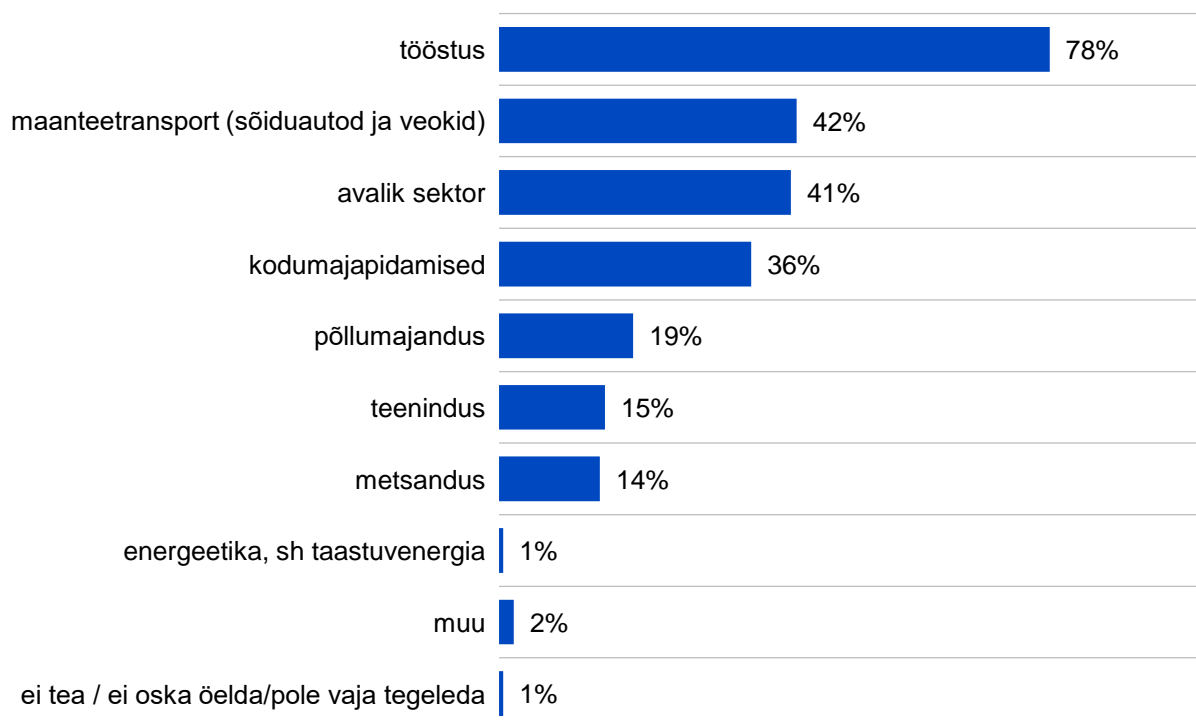
1.2

Energia säästmine,
isiklik tarbimine ja
selle jälgimine

Energiasäästu saavutamiseks peaks eelkõige tegelema tööstussektoriga

Q14. Millise valdkonnaga peaks Eestis Teie hinnangul kõige enam tegelema selleks, et saavutada energiasäästu?

n=1174

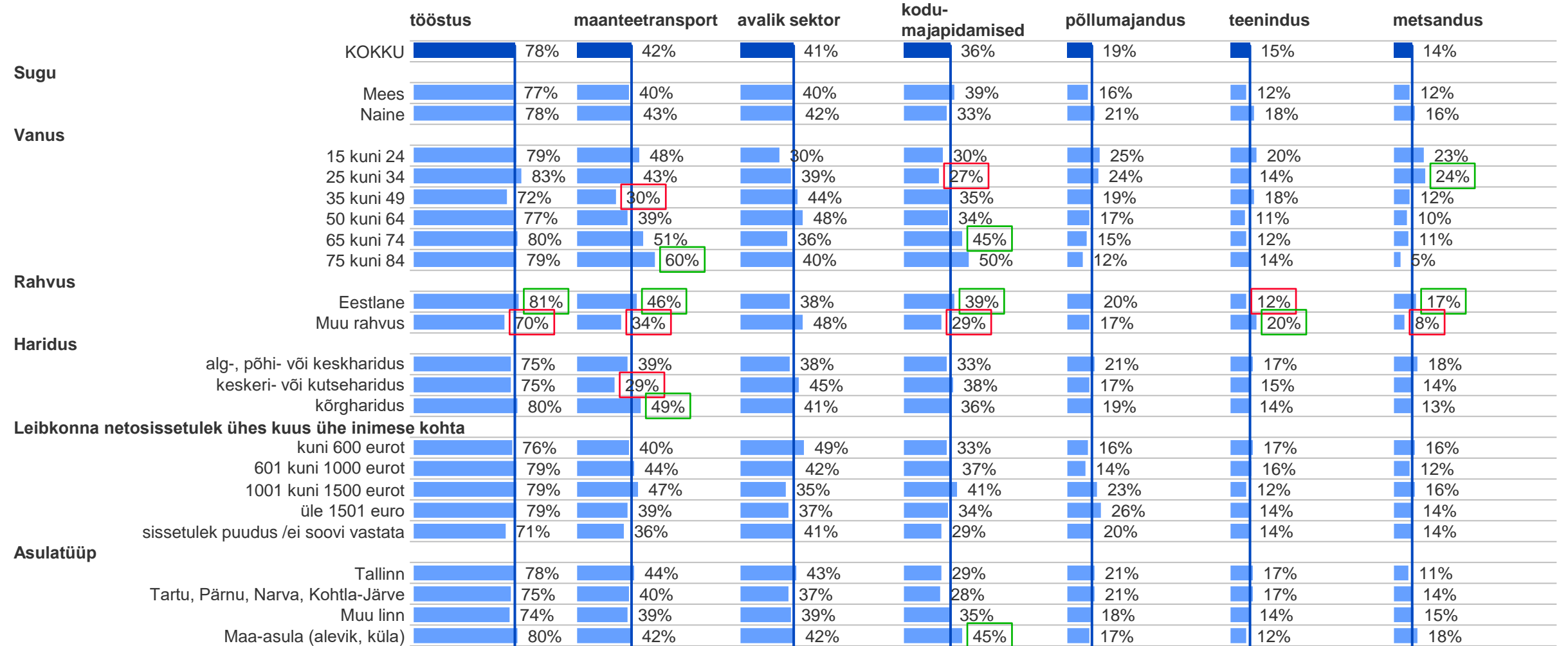

- Kolmveerand elanikest leiab, et Eestis oleks vaja energiasäästu saavutamiseks tegeleda eelkõige **tööstusega** (vt ka slaidid 35 ja 36).
- Olulisuselt järgmised valdkonnad on **maanteetransport** ja **avaliku sektori** tegutsemine.
- Nooremad (15–34aastased) peavad keskmisest olulisemaks **metsandusega** tegelemist.
- Muu rahvuse esindajad leiavad eestlastest sagedamini, et energiasäästu saavutamiseks peaks tegelema **avaliku sektori** ja **teenindusvaldkonnaga**.
- Ka kõige madalamasse sissetulekugruppi jäävad elanikud näevad keskmisest sagedamini säästuvõimalusena **avaliku sektori** kulude kärpimist.
- Kõrgharitud inimesed arvavad teistest sagedamini, et **maanteetransport** on oluline koht energiasäästu saavutamiseks.
- Samuti need pered, kus kõik liikmed on täiskasvanud, peavad sagedamini oluliseks probleemkohaks energiasäästu saavutamisel **maanteetransporti**.
- Maa-asulate elanikud leiavad keskmisest suurema tõenäosusega, et **kodumajapidamistega** tegelemine aitaks saavutada energiasäästu. Nii arvavad ka **eramutes** elavad inimesed.

Energiasäästu saavutamine: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q14. Millise valdkonnaga peaks Eestis Teie hinnangul kõige enam tegelema selleks, et saavutada energiasäästu?

n=1174

Energiasäästu saavutamine: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q14. Millise valdkonnaga peaks Eestis Teie hinnangul kõige enam tegelema selleks, et saavutada energiasäästu?

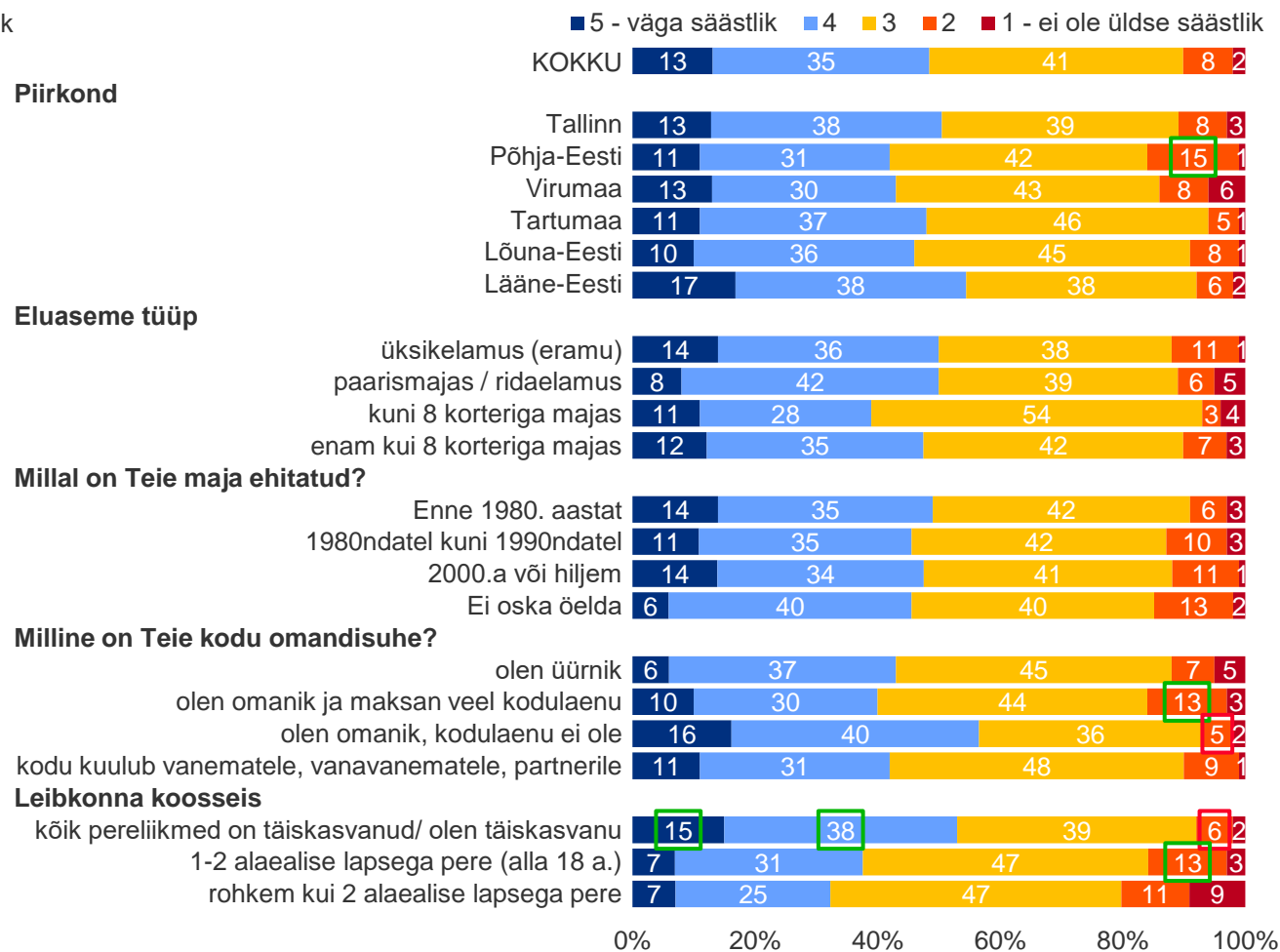
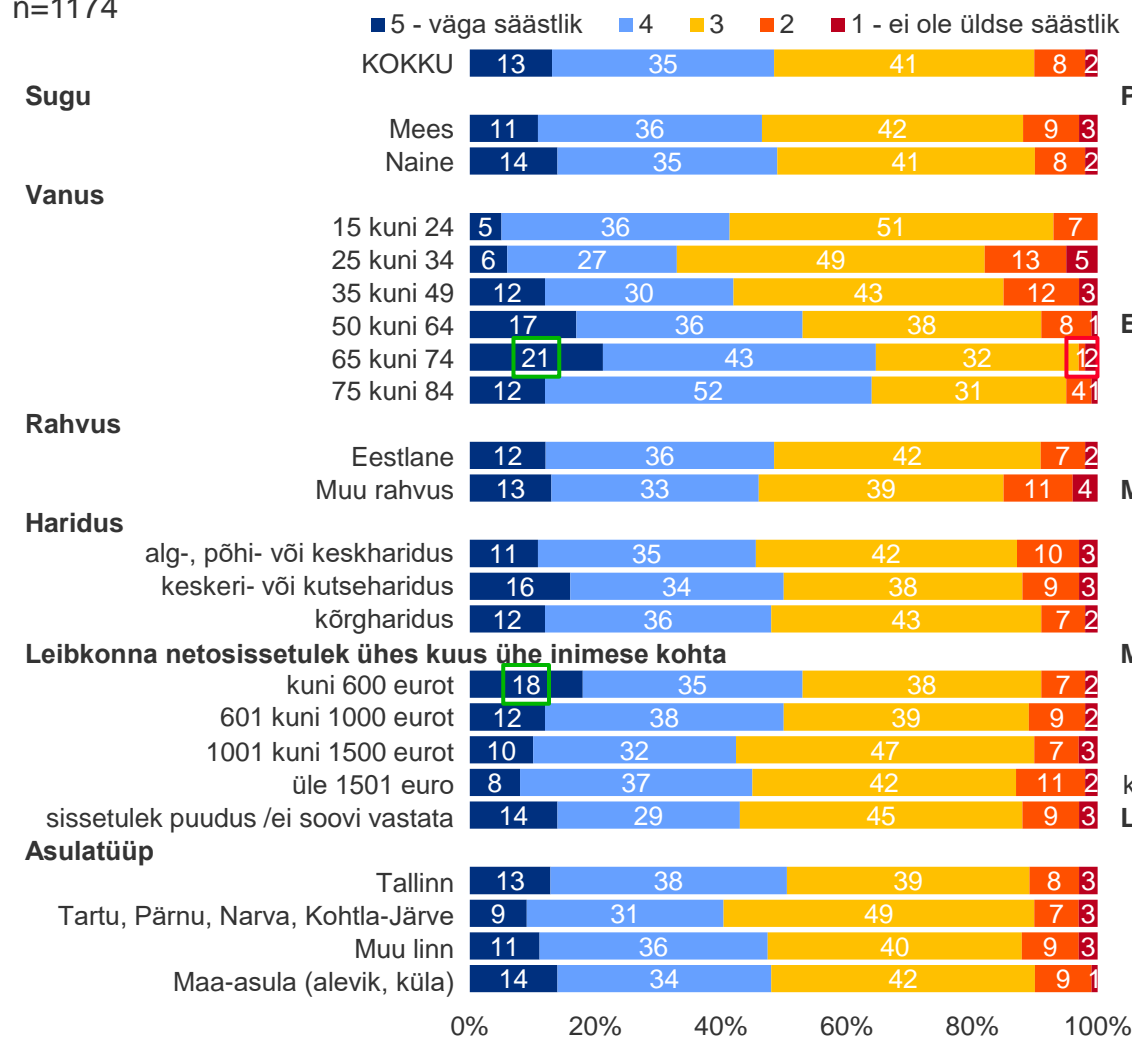
n=1174

	tööstus	maanteetransport	avalik sektor	kodu- majapidamised	põllumajandus	teenindus	metsandus
Piirkond							
KOKKU	78%	42%	41%	36%	19%	15%	14%
Tallinn	78%	44%	43%	29%	21%	17%	11%
Põhja-Eesti	76%	36%	38%	40%	23%	12%	17%
Virumaa	76%	35%	46%	38%	15%	16%	12%
Tartumaa	80%	45%	40%	36%	20%	18%	18%
Lõuna-Eesti	79%	42%	40%	36%	11%	10%	11%
Lääne-Eesti	76%	48%	37%	42%	17%	11%	21%
Eluaseme tüüp							
üksikelamus (eramu)	78%	42%	39%	43%	19%	12%	16%
paarismajas / ridaelamus	79%	38%	35%	37%	18%	13%	14%
kuni 8 korteriga majas	72%	45%	41%	33%	21%	19%	24%
enam kui 8 korteriga majas	78%	42%	43%	31%	19%	16%	11%
Millal on Teie maja ehitatud?							
Enne 1980. aastat	77%	41%	44%	36%	18%	17%	15%
1980ndatel kuni 1990ndatel	78%	41%	41%	35%	16%	13%	15%
2000.a või hiljem	76%	46%	36%	40%	20%	15%	9%
Ei oska öelda	79%	40%	38%	23%	29%	13%	22%
Milline on Teie kodu omandisuhe?							
olen üürnik	85%	42%	39%	26%	25%	16%	16%
olen omanik ja maksan veel kodulaenu	79%	39%	41%	37%	22%	17%	13%
olen omanik, kodulaenu ei ole	75%	42%	45%	38%	14%	13%	12%
kodu kuulub vanematele, vanavanematele, partnerile	80%	44%	34%	36%	23%	16%	20%
Leibkonna koosseis							
kõik pereliikmed on täiskasvanud/ olen täiskasvanu	78%	46%	40%	35%	18%	15%	13%
1-2 alaealise lapsega pere (alla 18 a.)	80%	35%	40%	37%	20%	16%	16%
rohkem kui 2 alaealise lapsega pere	66%	24%	57%	36%	23%	11%	21%

Ligi pooled elanikest peavad end säästlikuks energiatarbijaks

Q15. Kui säästlikuks Te hindate oma leibkonna energiatarbimist, kui Te arvestate siia hulka nii elektri, soojuste kui ka autokütuse?

n=1174

0% 20% 40% 60% 80% 100%

Teadlikkus vs säästmine: need, kes peavad ennast energiatõhususest teadlikumaks, on säästlikumad tarbijad

% vastanutest

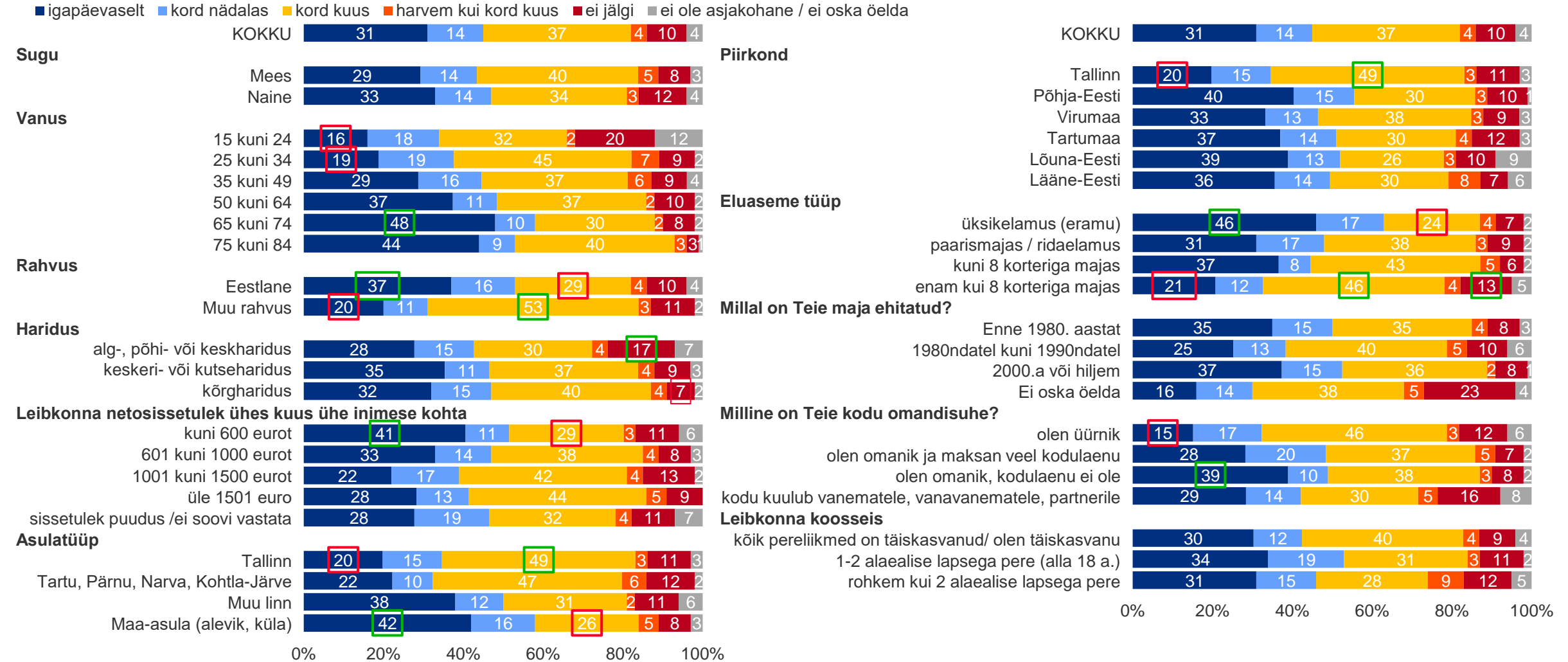
			Kuidas Te hindate oma teadmisi energiatõhususest?				
			1 – väga halvad	2	3	4	5 – väga head
		<i>Kokku (n)</i>	67	153	509	342	103
Kui säästlikuks Te hindate oma leibkonna energia-tarbimist?	1 - ei ole üldse säästlik		10	5	1	1	3
	2		12	14	8	6	7
	3		37	47	46	35	34
	4		25	23	37	41	36
	5 - väga säästlik		15	10	8	17	20

- Need, kes hindavad oma teadmisi energiatõhususest heaks või väga heaks, peavad ennast suurema tõenäosusega säästlikuks või väga säästlikuks tarbijaks.
- Kehtib ka vastupidine seos: need, kes hindavad oma teadmisi energiatõhususest pigem halvaks, peavad ennast keskmisest sagedamini mitte kuigi säästlikuks energiatarbijaks.

Kolmandik jälgib oma energiatarbimist igapäevaselt

Q16. Kui järjepidevalt Te jälgite oma leibkonna energiatarbimist (elekter, soojus, autokütused)?

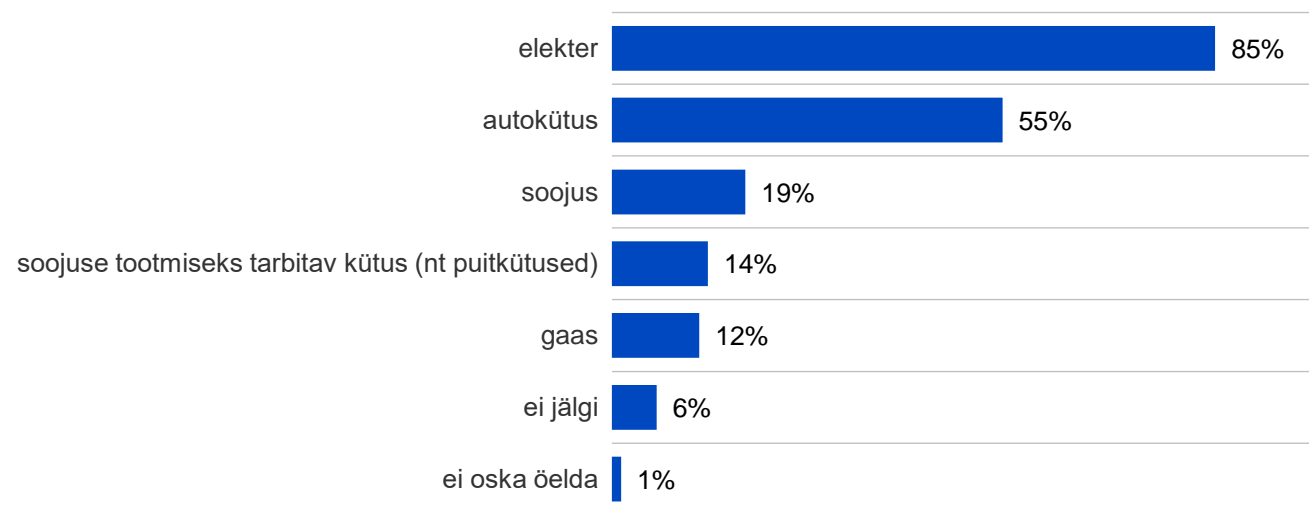
n=1174

Kõige enam jälgitakse elektritarbimist

Q17. Milliste energiakandjate tarbimist Te vähemalt igakuiselt jälgite?

n=1174

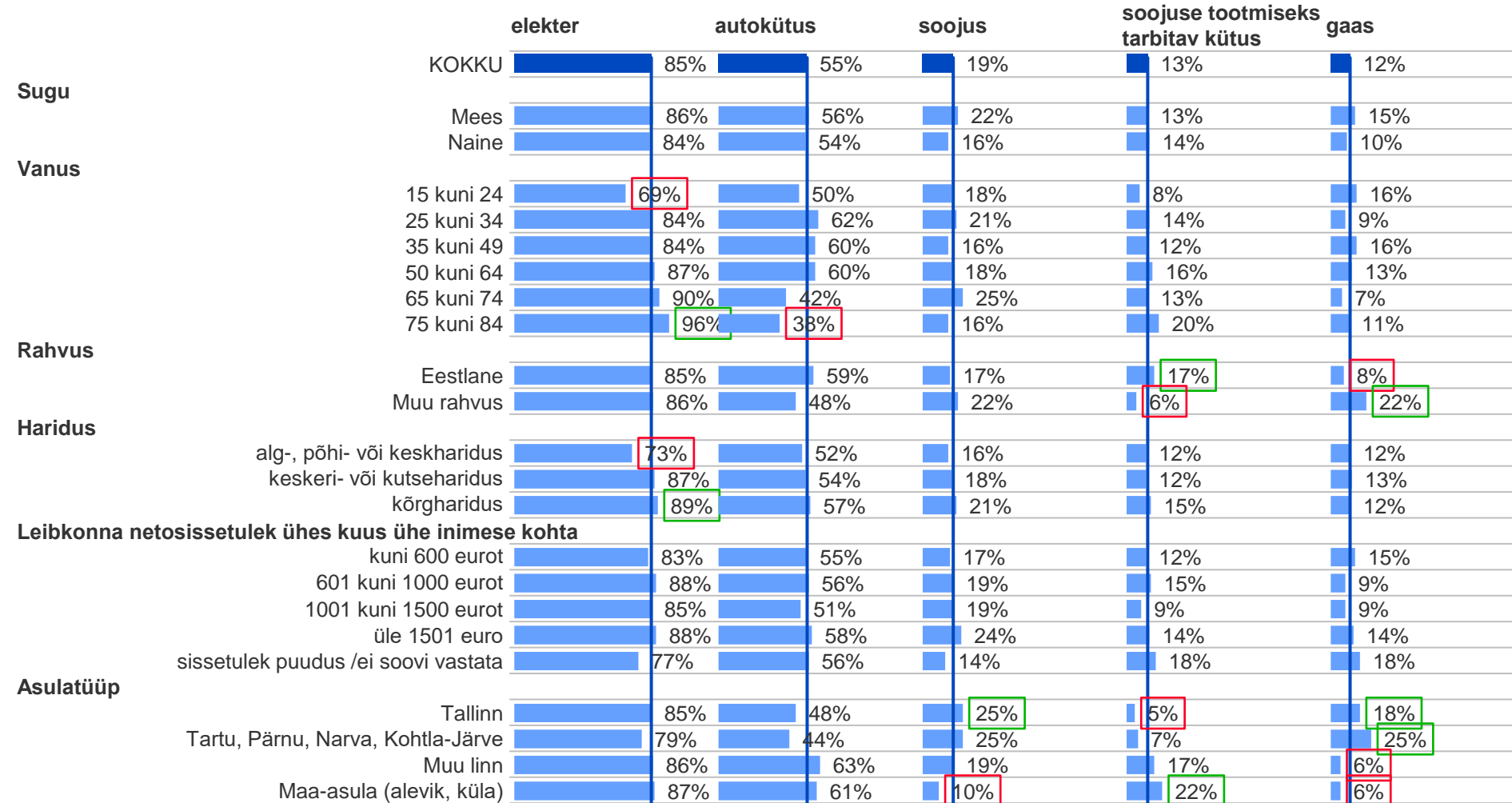

- Ülekaalukalt kõige enam jälgivad elanikud **elektritarbimist**: 85% teeb seda vähemalt igakuiselt. Enam kui pooled jälgivad ka autokütuse kulu vähemalt kord kuus (vt ka slaidid 41 ja 42).
- **Eestlased** jälgivad muu rahvuse esindajatest **enam autokütuse ja soojuse tootmiseks tarbitava kütuse** kulu. **Muu rahvuse** esindajad jälgivad jällegi eestlastega võrreldes rohkem **gaasi** tarbimist.
- **Üle 75 aastased** jälgivad keskmisest enam elektritarbimist, kuid vähem autokütuste kulu.
- **Kõrgharidusega** inimesed jälgivad suurema tõenäosusega **elektrikulu** kui madalama haridusega inimesed.
- Autokütuse kulul silma peal hoidmine on keskmisest olulisem **Harjumaa** elanikele.
- **Eramutes** elavad inimesed panevad keskmisest rohkem rõhku **autokütuse ja soojatootmiseks tarbitava kütuse** kulu jälgimisele. **Suurte kortermajade elanikud** seevastu jälgivad keskmisest sagedamini **soojakulu**.
- **Gaasikulu** jälgivad keskmisest enam **Tallinna ja Virumaa** elanikud.

Energiakandjate tarbimise jälgimine: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q17. Milliste energiakandjate tarbimist Te vähemalt igakuiselt jälgite?

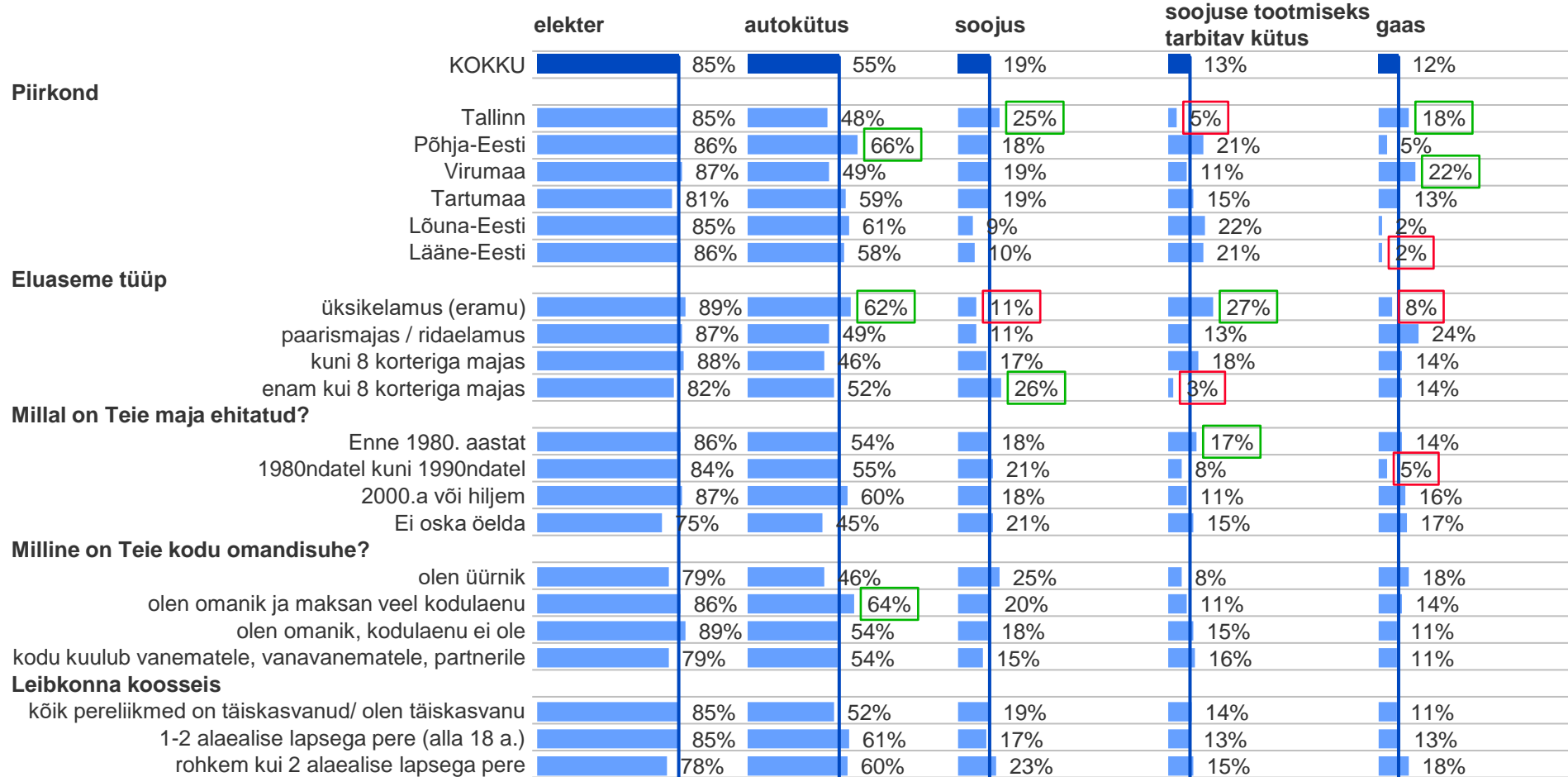
n=1174

Energiakandjate tarbimise jälgimine: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q17. Milliste energiakandjate tarbimist Te vähemalt igakuiselt jälgite?

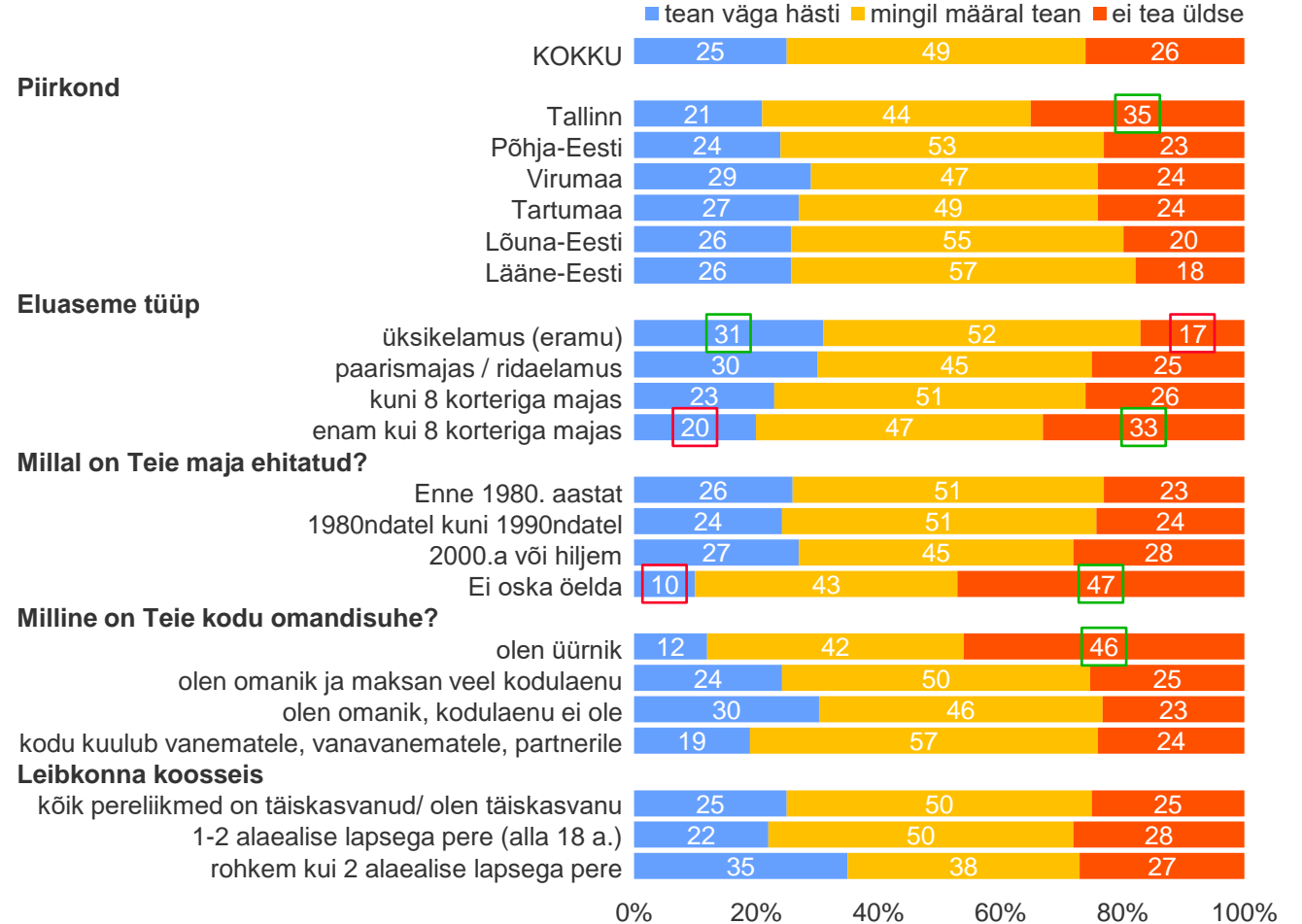
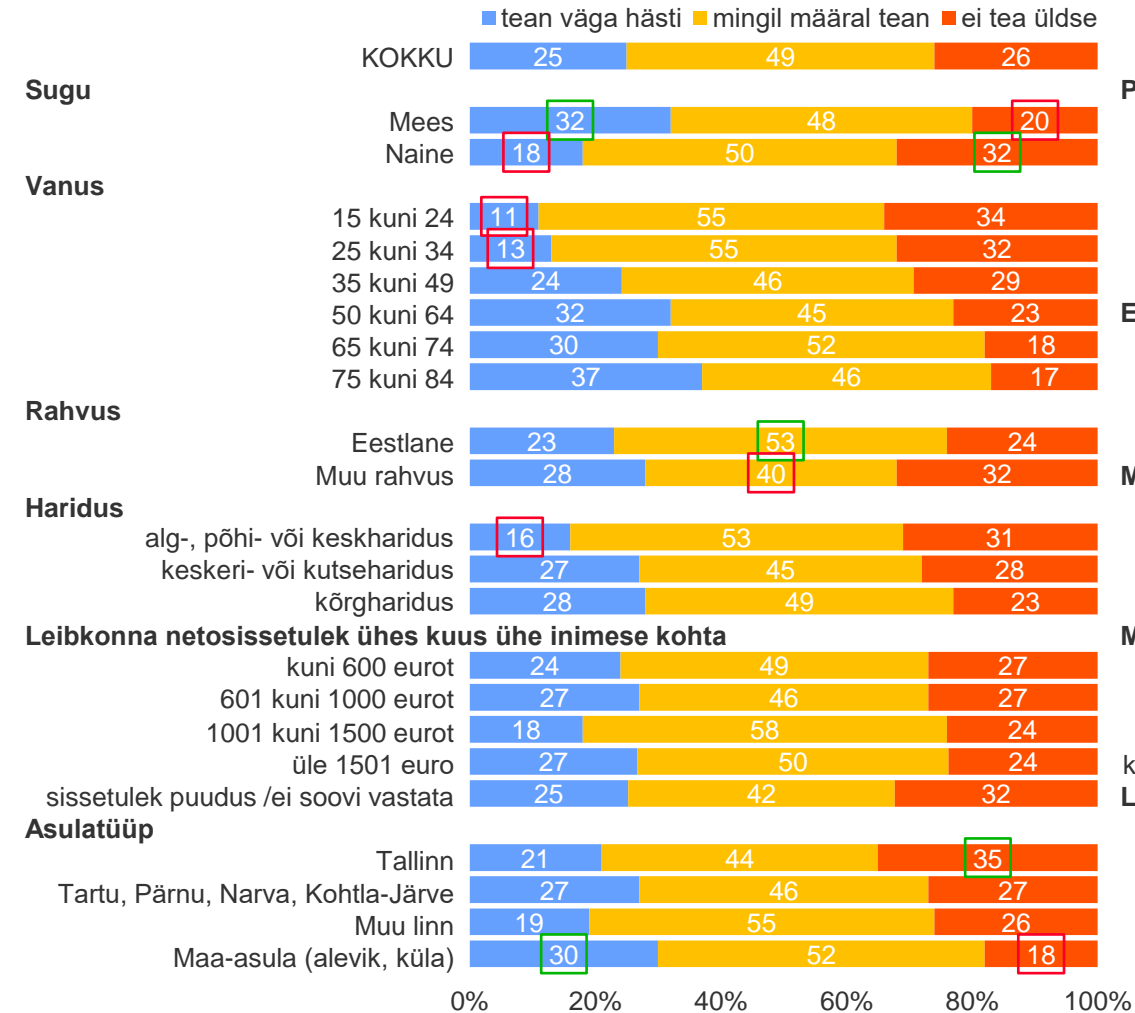
n=1174

25% teab väga hästi, millisest allikast on tema pere tarbitav energia pärit

Q18. Kas Te olete teadlik, millisest allikast (nt taastuvenergia, fossiilsed kütused) on Teie leibkonna tarbitav energia pärit?

n=1174

Hinnang oma energiasäästlikkusele ja -tarbimisele ning teadlikkusele energiaallikast: kokkuvõte

- **Ligi pooled elanikest peavad ennast säästlikuks energiatarbijaks.** 10% leiab, et ei ole säästlik. Meeste ja naiste ning erineva haridustasemega elanike hinnangud oma säästlikkusele on sarnased. Kõige säästlikumad on vanemad inimesed: ligi 2/3 **üle 65 aasta vanustest** elanikest peab ennast säästlikuks. Kõige madalama hinnangu oma säästlikkusele annavad 25–34aastased. **Muu rahvuse esindajad** arvavad pisut sagedamini kui eestlased, et nad ei ole säästlikud energiatarbijad. Kõige **madalamasse sissetulekugruppi** jäävate elanike hulgas on keskmisest enam neid (18%), kes peavad ennast väga energiasäästlikuks tarbijaks. Samuti on keskmisest rohkem energiasäästlikke tarbijaid neis peredes, kus on ainult **täiskasvanud liikmed**.
- **37% elanikest jälgib oma leibkonna energiatarbimist kord kuus.** Veidi vähem ehk 31% hoiab energiatarbimisel silma peal igapäevaselt. Seejuures on **eestlaste** seas tavapärasem see, et energiatarbimist jälgitakse igapäevaselt – nii toimib 37% eestlastest. Muu rahvuse esindajate seas jälgitakse oma energiatarbimist pigem kord kuus. **65–74aastased** inimesed hoiavad kõige aktiivsemalt oma energiatarbimisel silma peal: ligi pooled (48%) teevad seda igapäevaselt. 15–24aastastest ei jälgigi 20% üldse oma energiatarbimist ja 12% puhul pole see tegevus asjakohane (eeldatavasti vanematekodus elavate noorte puhul).
- Erinevate **eluasemetüüpide** puhul ilmneb, et ligi pooled eramutes elavad inimesed jälgivad oma energiatarbimist igapäevaselt. Suurte kortermajade elanike puhul jällegi on sama palju neid, kes jälgivad oma energiakulu kord kuus. Kuna eestlased elavad pigem eramutes ja muu rahvuse esindajad pigem suurtes kortermajades, selgitab see eestlaste järjepidevamat kontrolli oma energiatarbimise üle. **Omandisuhte** poolest on **üürnike** hulgas oluliselt vähem neid, kes jälgivad energiatarbimist igapäevaselt (15% vs 39% neist, kes on omanikud ja ei oma kodulaenu).
- **Kesk- või madalama haridusega** elanike hulgas on rohkem neid, kes ei hoiu oma energiatarbimisel üldse silma peal või siis ei oska öelda, kui sageli nad seda teevad. **Kõrgharidusega** elanike hulgas on aga keskmisest vähem neid, kes oma energiatarbimist ei jälgigi. Sissetuleku alusel on **madalama sissetulekuga inimeste** hulgas rohkem neid, kes iga päev oma energiatarbimist jälgivad. Tallinna elanikud jälgivad oma energiakulutusi pigem kord kuus, maa-asulate elanikud pigem igapäevaselt. See on taaskord selgitatav sellega, et maal elavad inimesed valdavalt eramutes ja Tallinnas suurtes kortermajades. **Maja ehitusaasta** alusel eristuvad need, kelle **maja on ehitatud enne 1950ndaid** – need inimesed jälgivad keskmisest sagedamini oma leibkonna energiatarbimist igapäevaselt. Nende hulgas, kes on vähem teadlikud ega oska öelda oma maja ehitusaastat, on rohkem neid, kes ei jälgigi energiatarbimist.
- **Veerand elanikest** on väga hästi kursis, **millisest allikast on tema pere poolt tarbitav energia pärit.** Sama palju on ka neid, kes ei tea seda üldse. Pooled elanikud on mingil määral teadlikud oma pere poolt tarbitava energia allikast. **Mehed** on seejuures märksa teadlikumad kui naised ning **eestlased** pisut teadlikumad kui muu rahvus. Ka haridus mõjutab teadlikkust: **kõrgharidusega** inimesed teavad paremini, millisest allikast tuleb nende pere poolt tarbitav energia. Samuti on **eramute elanikud** ning **maa-asulates elavad inimesed** oma energiaallika osas teadlikumad. Keskmisest madalamalt hindavad oma teadlikkust **alla 35 aastased, Tallinna elanikud ja üürnikud.**

1.3

Energiatõhususe meetmed ja nende rakendamine

Kodu renoveerimist peetakse kõige tõhusamaks meetmeks energiatõhususe saavutamisel kodumajapidamistes

Q19. Kui oluliseks Te peate järgmiste energiatõhususe meetmete kodudes rakendamist?

n=1174

Energiatõhususe meetmete rakendamise olulisus: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q19. Kui oluliseks Te peate järgmiste energiatõhususe meetmete kodudes rakendamist?

n=1174

	KOKKU	Sugu	Mees	Naine	Vanus	15 kuni 24	25 kuni 34	35 kuni 49	50 kuni 64	65 kuni 74	75 kuni 84	Rahvus	Eestlane	Muu rahvus	Haridus	alg-, põhi- või keskharidus	keskeri- või kutseharidus	kõrgharidus	Leibkonna netosisetulek	kuni 600 eurot	601 kuni 1000 eurot	1001 kuni 1500 eurot	üle 1501 euro	puudus /ei soovi vastata	Asulatüüp	Tallinn	Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve	Muu linn	Maa-asula (alevik, küla)
kodu renoveerimine energiatõhusamaks	57	61	53	41	54	64	65	51	49	56	60	47	60	60	54	55	65	60	47	55	56	61	57	55	56	61	57		
kasutuseta elektriseadmete välja lülitamine ja vooluvõrgust eemaldamine	45	43	46	39	34	40	46	55	67	45	45	47	50	42	50	48	42	34	44	40	50	43	48	40	50	43	48		
vana küttesüsteemi vahetamine tõhusama vastu	39	41	37	29	43	47	45	28	19	32	53	33	39	42	33	39	43	43	40	49	37	37	31	32	31	37	44		
tarbimine aegadel, mil energia hind on madalam, nt öösel ja nädalavahetusel	37	35	39	22	25	36	37	55	56	40	30	29	36	41	41	38	32	32	41	32	31	37	44	32	31	37	44		
vee kokkuhoid	36	31	40	44	36	29	32	45	44	42	24	43	31	35	35	35	34	39	40	35	36	38	39	32	36	38	39		
autot soetades väiksema kütusekuluga sõiduki valimine	35	36	34	34	35	34	40	32	30	34	37	35	38	33	33	35	41	31	34	33	34	31	34	35	34	31	38		
jalgsi liikumise või kergliiklusvahendiga sõitmise eelistamine	33	33	33	52	42	33	24	24	27	34	31	38	28	33	35	29	33	34	37	35	38	44	21	36	38	44	21		
ühistranspordi eelistamine sõiduautole	32	26	38	60	37	25	23	35	30	31	35	42	24	31	32	34	36	25	31	44	44	24	21	32	34	36	25	31	
vanade majapidamisseadmete uute tõhusamate vastu asendamine	32	31	32	19	31	35	31	36	36	33	29	30	36	30	30	33	35	30	28	26	35	36	34	26	35	36	34		
toatemperatuuri madalamal hoidmine	23	25	21	18	22	18	23	27	40	28	13	23	23	23	22	26	24	22	16	21	23	21	27	21	23	21	27		
autoga ökonoomselt sõitmine	22	26	19	19	22	19	25	24	28	26	16	24	23	22	25	21	18	27	24	21	11	24	27	21	11	24	27		
ise taastuvenergia tootmine	21	24	17	16	28	25	21	14	7	20	21	16	19	24	20	18	23	24	19	18	24	18	24	18	24	18	24		
automaatikasüsteemide kasutamine kodus	20	23	18	11	22	28	21	17	9	14	33	15	22	22	15	20	22	27	20	25	21	20	16	25	21	20	16		
vannitoas pörandakütte kasutamise vähendamine	17	13	21	21	16	17	16	18	19	17	18	14	22	17	18	18	17	15	16	18	15	17	18	18	15	17	18		
kodust töötamine	11	14	9	17	16	13	11	3	4	12	10	12	9	12	8	10	11	16	15	12	5	12	13	12	5	12	13		
suvel konditsioneer asemel ventilaatori kasutamine	8	7	8	15	8	8	5	5	6	8	6	11	8	6	11	5	8	7	7	7	7	8	8	7	7	8	8		
nõude ja/või pesu pesemine külmema veega	8	6	10	12	8	7	5	10	10	8	7	14	7	6	10	8	2	10	11	7	11	4	10	7	11	4	10		
muud meetmed	2	2	1	0	1	3	3	1	1	1	2	1	3	1	2	1	3	1	2	2	1	0	3	2	2	1	1	2	

Energiatõhususe meetmete rakendamise olulisus: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q19. Kui oluliseks Te peate järgmiste energiatõhususe meetmete kodudes rakendamist?

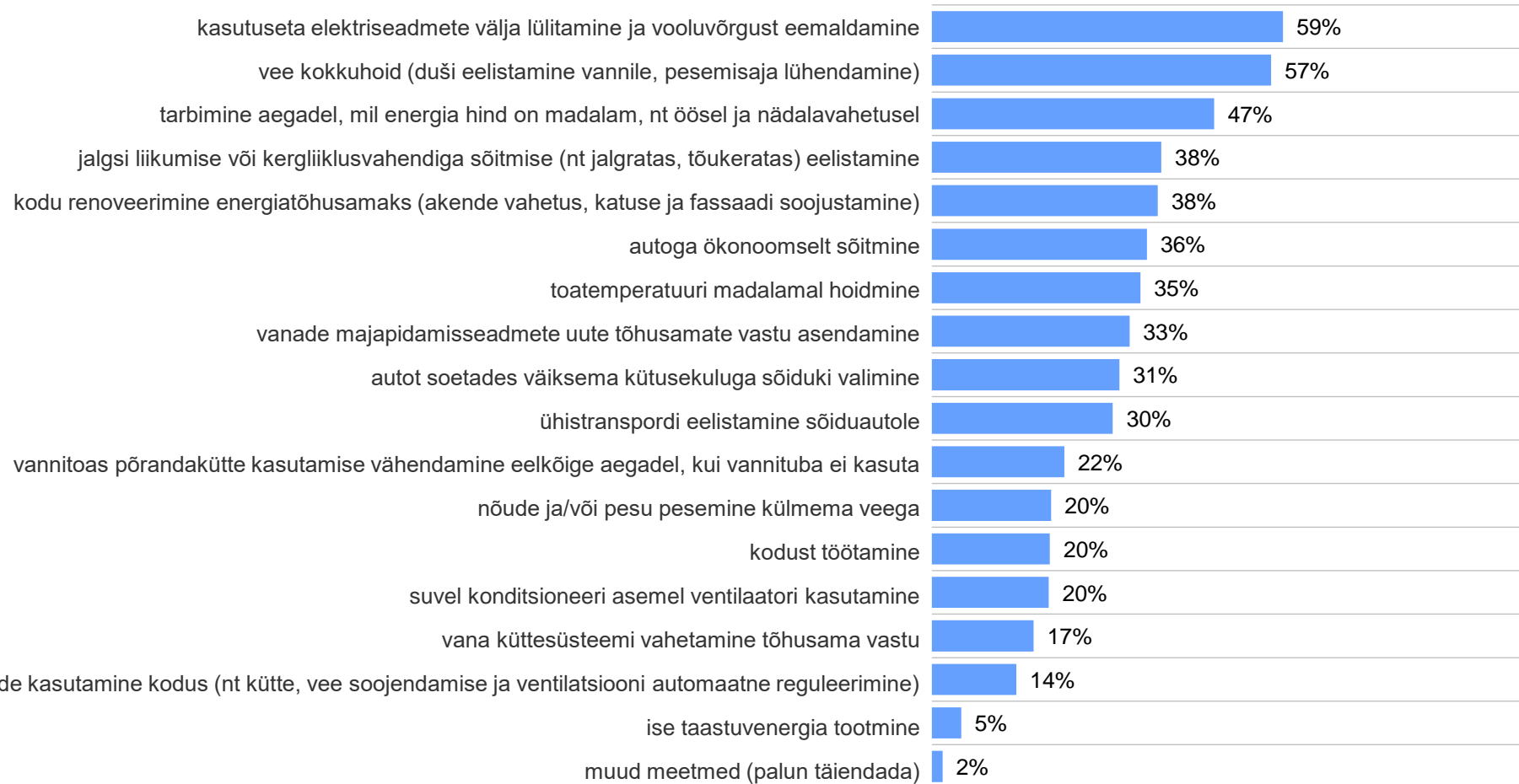
n=1174

	KOKKU	Piirkond						Eluaseme tüüp				Millal on Teie maja ehitatud?				Milline on Teie kodu omandisuhe?							
		Tallinn	Põhja-Eesti	Virumaa	Tartumaa	Lõuna-Eesti	Lääne-Eesti	üksikelamus (eramu)	paarismajas / ridaelamus	kuni 8 korteriga majas	enam kui 8 korteriga majas	Enne 1980. aastat	1980ndatel kuni 1990ndatel	2000.a või hiljem	Ei oska öelda	olen üürnik	olen omanik ja maksan veel kodulaenu	olen omanik, kodulaenu ei ole	kodu kuulub vanematele, vanavanematele, partnerile	Leibkonna koosseis	kõik pereliikmed on täiskasvanud/ olen täiskasvanu	1-2 alaealise lapsega pere (alla 18 a.)	rohkem kui 2 alaealise lapsega pere
kode renoveerimine energiatõhusamaks	57	55	59	56	57	64	55	61	43	42	56	58	60	52	52	53	57	61	51	57	56	63	
kasutuseta elektriseadmete välja lülitamine ja vooluvõrgust eemaldamine	45	40	39	56	44	42	56	44	38	46	45	48	49	35	38	50	36	50	42	46	43	42	
vana küttesüsteemi vahetamine tõhusama vastu	39	49	35	38	28	44	27	35	38	27	44	35	44	42	35	36	48	37	34	39	39	40	
tarbimine aegadel, mil energia hind on madalam, nt öösel ja nädalavahetusel	37	32	40	37	42	34	44	46	47	39	30	39	36	40	19	27	36	40	33	39	33	34	
vee kokkuhoid	36	32	39	37	47	30	36	33	46	49	36	36	37	33	41	37	32	36	42	36	36	38	
autot soetades väiksema kütusekuluga sõiduki valimine	35	35	34	37	33	41	31	35	30	27	36	33	38	36	33	26	42	33	34	35	37	29	
jalgsi liikumise või kergliiklusvahendiga sõitmise eelistamine	33	36	30	32	31	31	33	26	29	36	38	34	29	33	40	48	33	28	37	33	34	33	
ühistranspordi eelistamine sõiduautole	32	44	23	25	35	16	30	21	25	41	40	29	34	28	55	55	23	30	37	35	26	26	
vanade majapidamisseadmete uute tõhusamate vastu asendamine	32	26	31	41	32	38	33	31	36	28	32	34	32	26	34	26	29	35	30	33	30	28	
toatemperatuuri madalamal hoidmine	23	21	27	18	25	24	27	25	33	32	20	24	19	24	28	26	21	24	23	24	19	29	
autoga ökonoomselt sõitmine	22	21	22	16	23	30	27	24	18	28	21	23	22	21	23	20	23	24	21	22	23	24	
ise taastuvenergia tootmine	21	18	22	20	24	20	25	27	26	15	17	18	18	29	19	17	29	20	15	17	27	29	
automaatikasüsteemide kasutamine kodus	20	25	25	22	14	13	12	18	25	13	22	18	21	26	18	20	27	20	14	19	22	28	
vannitoas pörandakütte kasutamise vähendamine	17	18	20	16	16	18	16	19	18	23	16	19	16	19	13	19	17	16	19	17	20	15	
kodust töötamine	11	12	18	7	9	12	10	15	12	8	9	11	9	17	7	9	14	9	14	10	15	8	
suvel konditsioneer asemel ventilaatori kasutamine	8	7	5	4	12	12	8	6	6	12	8	8	7	7	9	6	6	6	14	8	8	5	
nõude ja/või pesu pesemine külmema veega	8	7	6	8	11	3	13	8	1	16	8	8	5	11	9	8	6	7	13	8	9	6	
muud meetmed	2	2	2	3	1	1	1	3	0	0	1	2	1	2	3	1	1	2	3	1	2	3	

Kasutuseta elektriseadmete väljalülitamine ja vee kokkukoid on levinumad meetmed

Q20. Milliseid neist tegevustest Te oma kodus juba teete?

n=1174

Energiatõhususe meetmete rakendamine: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q20. Milliseid neist tegevustest Te oma kodus juba teete?

n=1174

	KOKKU	Sugu		Vanus						Rahvus			Haridus			Leibkonna netosisissetulek					Asulatuüp				
		Mees	Naine	15 kuni 24	25 kuni 34	35 kuni 49	50 kuni 64	65 kuni 74	75 kuni 84	Eestlane	Muu rahvus	alg-, põhi- või keskharidus	keskeri- või kutseharidus	kõrgharidus	kuni 600 eurot	601 kuni 1000 eurot	1001 kuni 1500 eurot	üle 1501 euro	puudus /ei soovi vastata	Tallinn	Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve	Muu linn	Maa-asula (alevik, küla)		
kasutuseta elektriseadmete välja lülitamine ja vooluvõrgust eemaldamine	59	54	63	59	51	54	61	63	72	61	53	60	57	59	60	62	56	52	62	53	63	56	64		
vee kokkuhoid	57	49	63	71	63	53	49	60	51	58	54	58	48	60	56	56	58	59	52	59	57	57	53		
tarbimine aegadel, mil energia hind on madalam, nt öösel ja nädalavahetusel	47	45	49	39	34	48	51	56	59	52	37	40	45	51	47	50	49	41	44	41	30	51	58		
jalgsi liikumise või kergliiklusvahendiga sõitmise	38	35	41	56	50	38	31	27	32	38	39	42	33	39	41	36	41	36	37	45	56	44	21		
kodu renoveerimine energiatõhusamaks	38	39	37	25	37	34	48	39	34	39	35	31	39	40	33	38	39	46	30	29	43	42	42		
autoga ökonoomselt sõitmine	36	41	32	34	42	36	39	29	28	39	28	34	31	39	35	33	35	41	40	32	26	38	42		
toatemperatuuri madalamal hoidmine	35	36	34	36	35	34	37	29	40	41	23	36	31	36	32	34	37	38	35	32	30	35	40		
vanade majapidamiseseadmete uute tõhusamate vastu asendamine	33	28	37	29	40	34	34	30	24	34	31	26	37	35	31	31	36	34	36	27	35	35	37		
autot soetades väiksema kütusekuluga sõiduki valimine	31	33	30	29	32	33	36	25	25	32	29	27	30	34	25	30	36	35	33	26	29	30	38		
ühistranspordi eelistamine sõiduautole	30	22	37	59	32	22	23	32	32	28	35	37	21	31	30	31	30	27	31	45	39	21	18		
vannitoas pörandakütte kasutamise vähendamine	22	19	25	35	24	21	21	15	19	23	20	23	16	25	17	23	25	26	21	24	16	23	21		
suvel konditsioneeril asemel ventilaatori kasutamine	20	17	21	29	28	19	17	15	9	19	21	21	22	18	21	17	20	20	20	24	20	14	18		
nõude ja/või pesu pesemine külmema veega	20	16	24	28	28	19	15	17	15	21	18	24	17	19	21	19	22	18	21	20	20	17	22		
kodust töötamine	20	23	16	20	30	24	20	9	3	22	14	14	14	25	11	16	20	34	25	22	13	13	24		
vana küttesüsteemi vahetamine tõhusama vastu	17	17	17	9	18	18	20	17	12	17	18	15	17	18	12	19	20	18	14	15	17	21	17		
automaatikasüsteemide kasutamine kodus	14	16	12	14	13	18	17	9	5	13	17	9	14	17	7	12	19	20	16	14	10	12	17		
ise taastuvenergia tootmine	5	6	4	7	1	4	6	10	2	5	4	4	4	6	3	5	5	4	7	4	4	4	7		
muud meetmed (palun täiendada)	2	2	2	0	1	3	3	1	1	1	3	1	1	3	2	2	1	1	4	2	1	0	2		

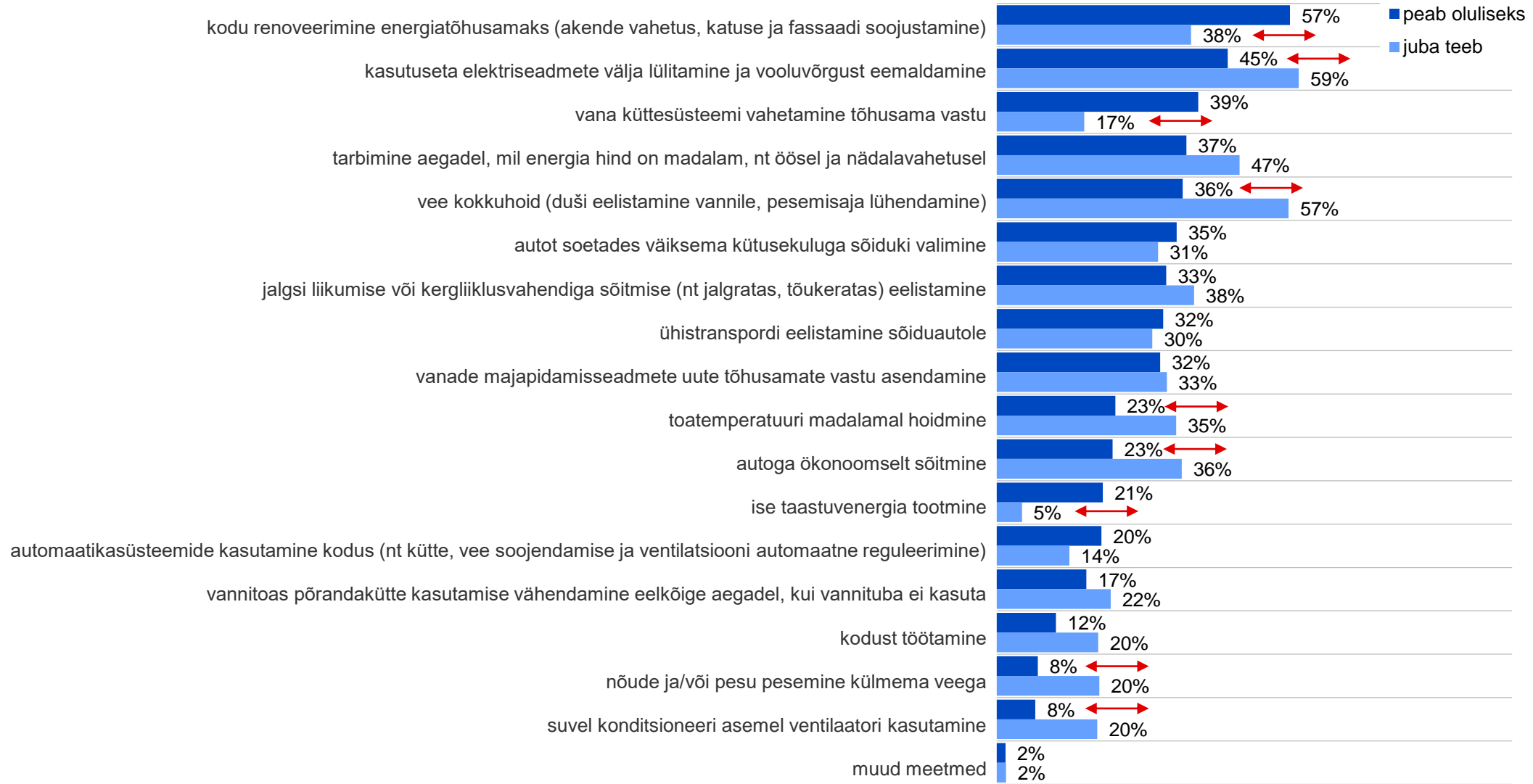
Energiatõhususe meetmete rakendamine: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q20. Milliseid neist tegevustest Te oma kodus juba teete?

n=1174

	KOKKU	Maakond						Eluaseme tüüp	üksikelamus (eramu)	paarismajas / ridaelamus	kuni 8 korteriga majas	enam kui 8 korteriga majas	Millal on Teie maja ehitatud?	Enne 1980. aastat	1980ndatel kuni 1990ndatel	2000.a või hiljem	Ei oska öelda	Milline on Teie kodu omandisuhe?	olen üürnik	olen omanik ja maksan veel kodulaenu	olen omanik, kodulaenu ei ole	kodu kuulub vanematele, vanavanematele, partnerile	Leibkonna koosseis	kõik pereliikmed on täiskasvanud/ olen täiskasvanu	1-2 alaealise lapsega pere (alla 18 a.)	rohkem kui 2 alaealise lapsega pere
		Tallinn	Põhja-Eesti	Virumaa	Tartumaa	Lõuna-Eesti	Lääne-Eesti																			
kasutuseta elektriseadmete välja lülitamine ja vooluvõrgust eemaldamine	59	53	61	66	59	57	64	62	49	61	57	62	58	54	54	65	52	62	57	60	58	41				
vee kokkuhoid	57	59	53	59	65	43	53	53	65	65	58	55	57	60	56	68	58	53	58	55	58	64				
tarbimine aegadel, mil energia hind on madalam, nt öösel ja nädalavahetusel	47	41	53	45	53	51	50	59	61	40	39	45	47	58	26	37	49	49	46	47	46	47				
jalgsi liikumise või kergliiklusvahendiga sõitmine	38	45	29	35	42	32	38	27	26	46	47	39	35	37	46	61	38	33	39	38	39	39				
kodu renoveerimine energiatõhusamaks	38	29	30	44	41	57	45	46	28	25	34	43	43	21	30	17	35	44	39	37	40	31				
autoga ökonoomselt sõitmine	36	32	37	30	44	42	39	42	36	35	32	34	36	43	26	34	41	33	38	35	38	37				
toatemperatuuri madalamal hoidmine	35	32	44	29	38	25	42	42	49	39	28	33	28	48	35	42	38	32	34	34	34	44				
vanade majapidamisseadmete uute tõhusamate vastu asendamine	33	27	34	36	35	41	38	37	24	39	31	36	32	30	26	26	36	33	33	30	42	24				
autot soetades väiksema kütusekuluga sõiduki valimine	31	26	34	31	40	39	26	36	35	33	28	30	35	33	21	25	36	30	31	29	38	29				
ühistranspordi eelistamine sõiduautole	30	45	17	24	27	21	27	18	23	27	40	27	35	24	48	51	22	27	37	34	24	15				
vannitoas pörandakütte kasutamise vähendamine	22	24	25	14	23	18	24	24	23	23	20	21	15	33	23	34	24	19	21	22	24	15				
suvel konditsioneer asemel ventilaatori kasutamine	20	24	15	16	26	12	16	15	24	21	21	18	19	20	26	27	18	17	24	20	17	29				
nõude ja/või pesu pesemine külmemä veega	20	20	15	21	28	12	23	18	12	35	21	21	16	21	22	23	19	17	26	20	21	15				
kodust töötamine	20	22	26	11	21	18	14	23	27	15	17	19	14	28	17	23	29	14	20	18	24	22				
vana küttesüsteemi vahetamine tõhusama vastu	17	15	16	15	18	26	18	21	11	14	15	20	19	10	11	6	22	17	16	17	19	9				
automaatikasüsteemide kasutamine kodus	14	14	16	11	13	13	17	19	18	14	10	11	13	25	6	9	20	13	12	12	19	11				
ise taastuvenergia tootmine	5	4	5	6	4	8	6	9	0	2	2	5	5	6	3	3	4	6	4	5	4	6				
muud meetmed (palun täiendada)	2	2	3	1	1	0	1	2	0	0	2	2	1	1	3	0	2	2	3	1	3	1				

Meetmete olulisus vs rakendamine

Energiatõhususe meetmed ja nende rakendamine: kokkuvõte

- Elanikud peavad **kõige olulisemaks meetmeks energiatõhususe suurendamisel kodude renoveerimist** – akende vahetust, katuse ja fassaadi soojustamist. Seda peab oluliseks 57% elanikest. Ligi pooled ehk 45% peab oluliseks **kasutuseta elektriseadmete väljalülitamist**. Suhteliselt sama oluliseks peetakse **vana küttesüsteemi väljavahetamist, energiatarbimise ajastamist** soodsamale kellaaajale, **vee kokkuhoidu** ja **väiksema kütusekuluga sõiduki** eelistamist.
- Vastusena küsimusele, **mida juba tehakse energiatõhususe saavutamiseks**, vastas **59%**, et **kasutuseta elektriseadmed eemaldatakse vooluvõrgust**. Peaaegu sama paljud hoiavad kokku vee kulutamisel ning 47% tarbib elektrit soodsamal ajal.
- Võrreldes meestega on **naised** agaramad kasutuseta elektriseadmete vooluvõrgust eemaldamisel, hoiavad sagedamini vett kokku, asendavad vanu majapidamis-seadmeid tõhusamatega, eelistavad enam ühistransporti ja kasutavad suurema tõenäosusega nõude või pesu pesemiseks külmemat vett. **Mehed** jällegi sõidavad keskmisest sagedamini autoga ökonoomselt ja töötavad kodust, säästes nii energiat.
- **15–24aastased** eristuvad selle poolest, et kasutavad rohkem energiatõhusamaid transpordiviise – eelistavad ühistransporti ja kergliiklusvahendeid, samuti hoiavad nad sagedamini vett kokku, kasutavad konditsioneeride asemel ventilaatorit ning on vähendanud vannitoas põrandakütte kasutamist. Kodu energiatõhusamaks renoveerimisega on kõige enam tegelenud **50–64aastased** elanikud.
- **Rahvuse** võrdluses eristub, et eestlased tarbivad sagedamini energiat soodsamal ajal, sõidavad autoga ökonoomsemalt ja hoiavad toatemperatuuri madalamal.
- **Eluasemetüübi** lõikes eristuvad **eramutes elavad inimesed** positiivselt selle poolest, et tarbivad keskmisest sagedamini energiat siis, kui hind on madal; tegelevad rohkem kodu energiatõhusaks renoveerimisega, kasutavad keskmisest sagedamini automaatikasüsteeme, vahetavad vanu küttesüsteeme tõhusama vastu ja toodavad ise taastuvenergiat. Eramute elanikud aga jäävad energiatõhusa käitumise poolest teistele sihtrühmadele alla selles, et liiguvad harvem jala/kergliiklusvahendiga ega kasuta nii palju ühistransporti.
- **Suurte kortermajade elanikud** eelistavad keskmisest sagedamini ühistransporti. Keskmisest harvem ajastavad nad aga oma energiatarbimist soodsamale ajale, ei hoi toatemperatuuri madalamal, ei kasuta automaatikasüsteeme ega tooda ise taastuvenergiat.
- **Üliõpilaste** hulgas on keskmisest enam ühistranspordi eelistajaid (52%). **Palgatöötajad** ja **iseendale töötajad** on keskmisest sagedamini vahetanud välja vana küttesüsteemi. Samas tarbib vaid 33% palgatöötajatest elektrit soodsamatel kellaaegadel, samas kui **töötutest/kodustest** teeb seda 47%. Töötud on ka keskmisest agaramad kasutuseta elektriseadmete võrgust eemaldamisel.
- Võrreldes energiatõhususe suurendamiseks olulisi meetmeid sellega, mida juba rakendatakse, ilmneb, et kõige olulisemat meetet – kodude renoveerimist energiatõhusamaks (57% peab oluliseks) – juba teeb 37% elanikest. Kõige levinumat tegevust ehk kasutuseta elektriseadmete vooluvõrgust eemaldamist teeb 59% elanikest, kuid oluliseks peab seda 45%. Suhteliselt suured käärid on ka vana küttesüsteemi tõhusama vastu vahetamise puhul: seda peab oluliseks 39% elanikest, kuid juba teeb kõigest 17%. Vastupidine on seis vee kokkuhoiuga: seda teeb 57%, kuid oluliseks peab 36%.

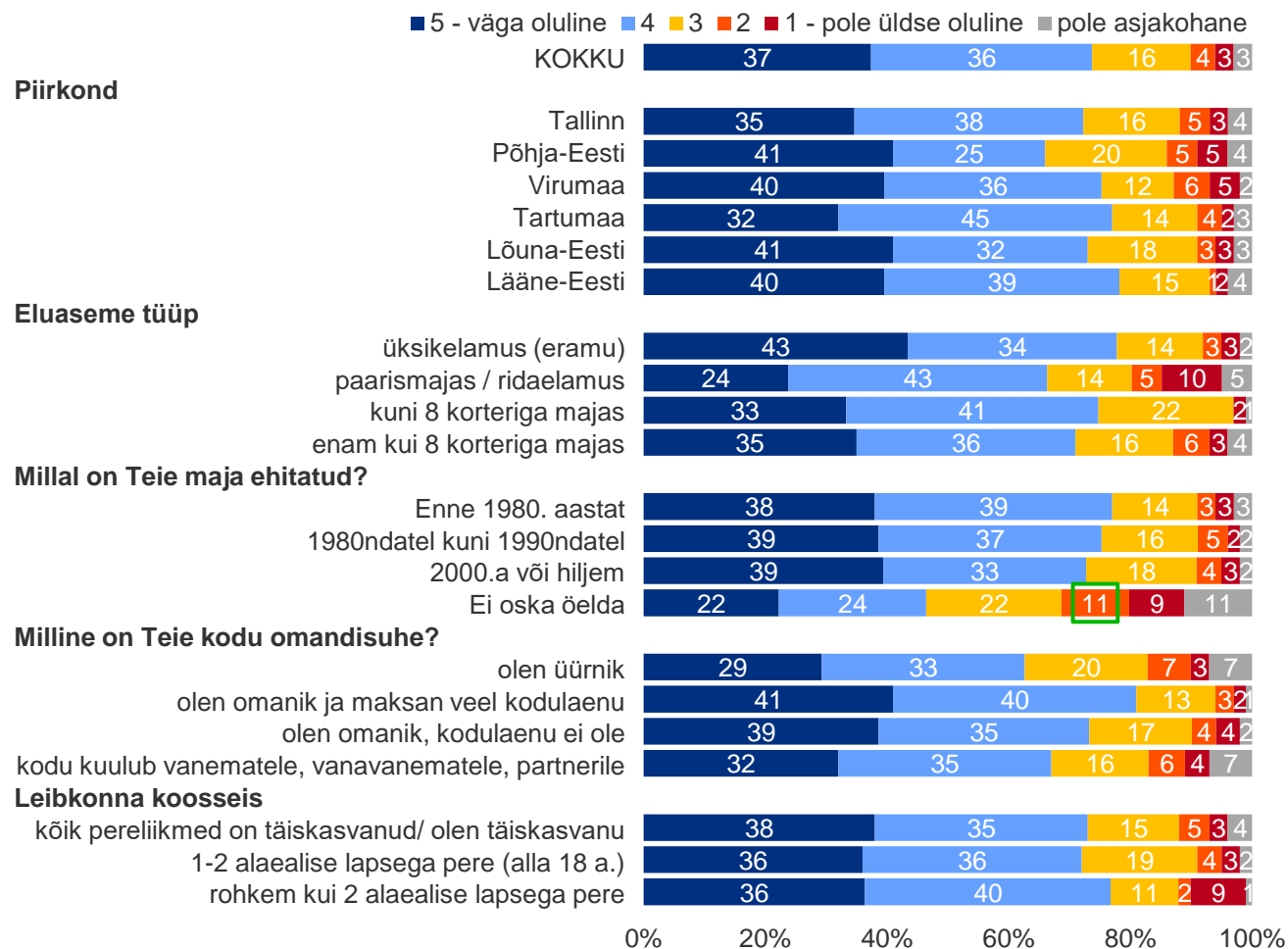
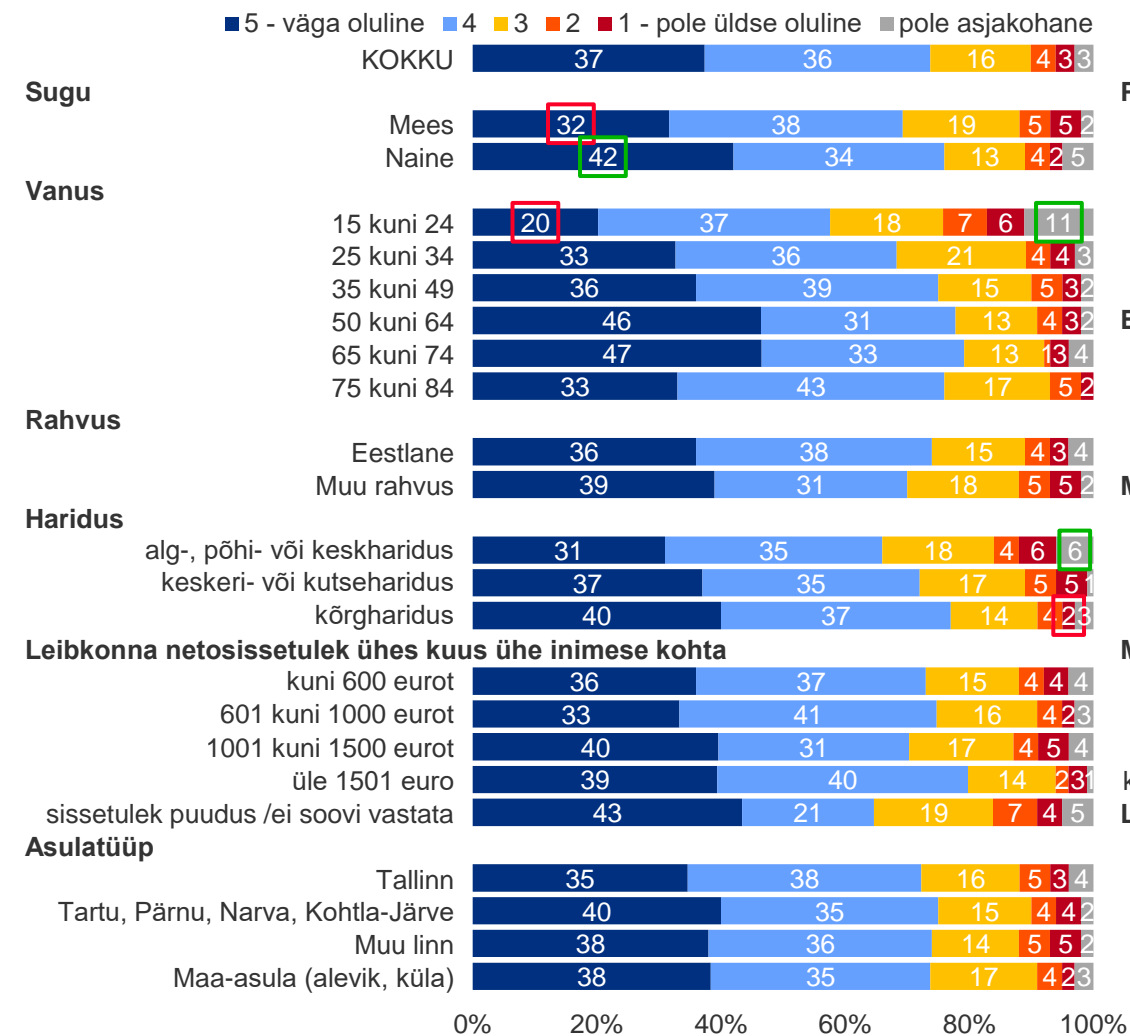
1.4

Seadmete energiamärgis

Seadme energiamärgist peab oluliseks 73% elanikest

Q21. Kui oluline on Teie jaoks otsuse tegemisel olnud seadme energiamärgis?

n=1174

Kokkuvõte: seadmete energiamärgise olemasolu

- **Seadme energiamärgist peab kodumasinat soetamisel oluliseks ligi kolmveerand elanikest.** Naised hindavad energiamärgise olemasolu pisut kõrgemalt kui mehed. Samuti on kõrgharidusega elanike jaoks energiamärgise olemasolu tähtsam argument kui madalama haridusega inimeste jaoks. Keskmisest sagedamini ei ole energiamärgis oluline neile inimestele, kes ei tea oma maja vanust. Ka noorte hulgas on rohkem neid, kes energiamärgist tähtsaks ei pea.
- Need, kes **ei pea energiamärgist oluliseks**, põhjendavad seda sellega, et **esmatähtis on hind või ei ole märgis lihtsalt vajalik.**
- Järgnevalt on välja toodud mõned tsitaadid vastustest küsimusele „**Miks ei ole energiatõhusus kodumasinat puhul oluline?**“. Tsitaadid on muutmata kujul.
 - *Kui mul on piiratud ruum seadme jaoks ja energiatõhusamat pole, siis oluliselt odavam on võtta energiat raiskav seade kui teha vannitoaremont. Arvestades, et elamine on napid 5 aastat tagasi valminud. Teiseks - mugavus teatud vahendite puhul maksabki natuke.*
 - *Ma ei ole nii palju mõelnud, kui oluline see tegelikult on. Valik langeb pigem hinna ja kvaliteedi suhte järgi.*
 - *Jälgin pigem hinda.*
 - *Mida säästlikum seade seda halvemini töötab näit. tolmuimejad.*
 - *Olulisem on seadme kvaliteet, vastupidavus, kasutamise mugavus ja kasutamisaja kestus.*
 - *Suures plaanis see ei mõjuta palju. Peamine energiakasutus toimub suures plaanis ikka tööstuses. Tihti on parema energiatõhususega masinad kallimad või keerukamad/ lagunevad suurema tõenäosusega kiiremini ära ja vajavad vahetust. Sellisel juhul mõju 0 või isegi vastupidine - vähemtõhus.*
 - *Само понятие энергоэффективность - это фикция. Говорите о КПД приборов, тогда это будет иметь смысл. Менее мощный чайник будет дольше греть воду, менее мощным пылесосом нужно дольше убирать. В итоге количество затраченной энергии не изменится.*

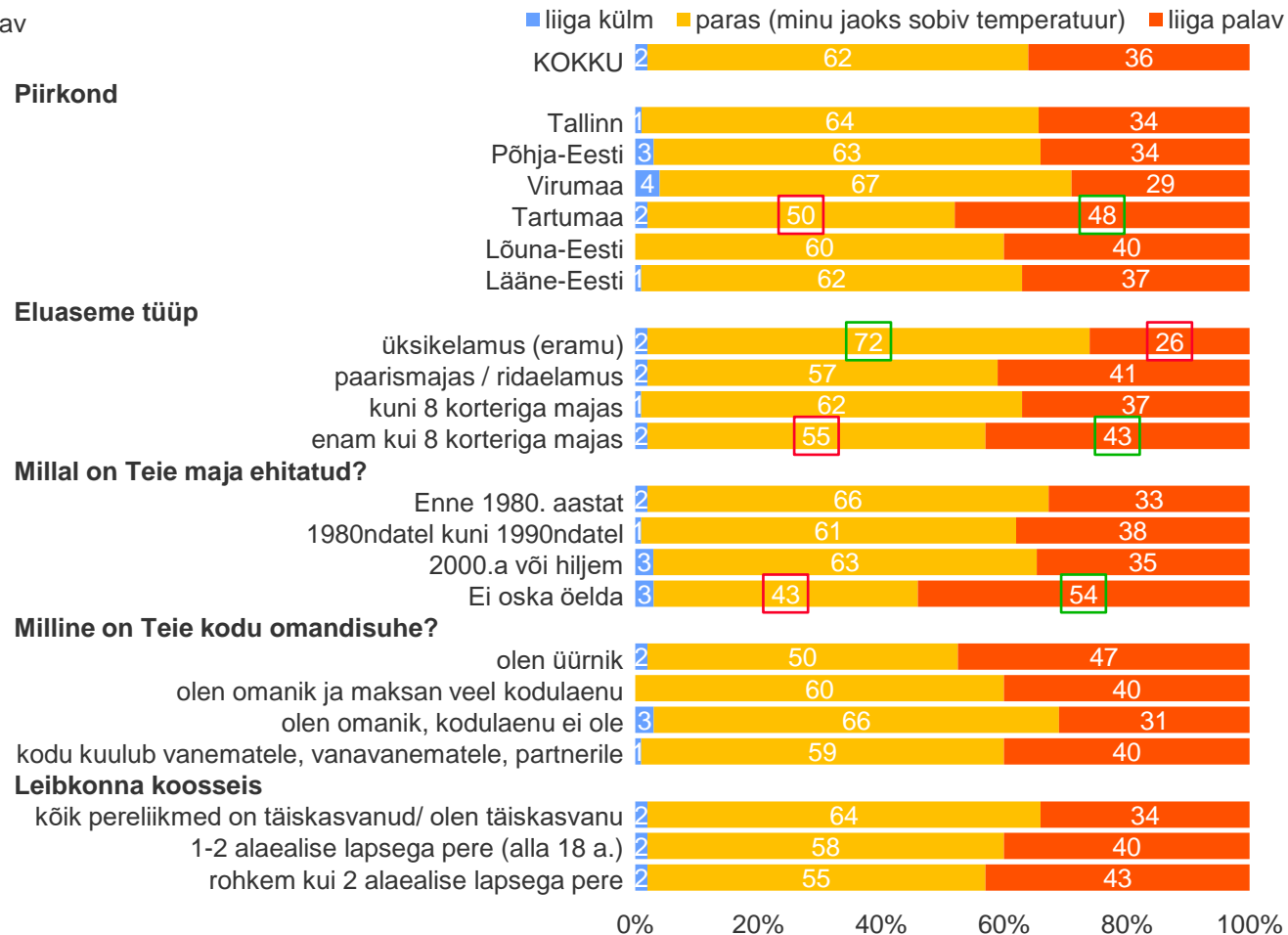
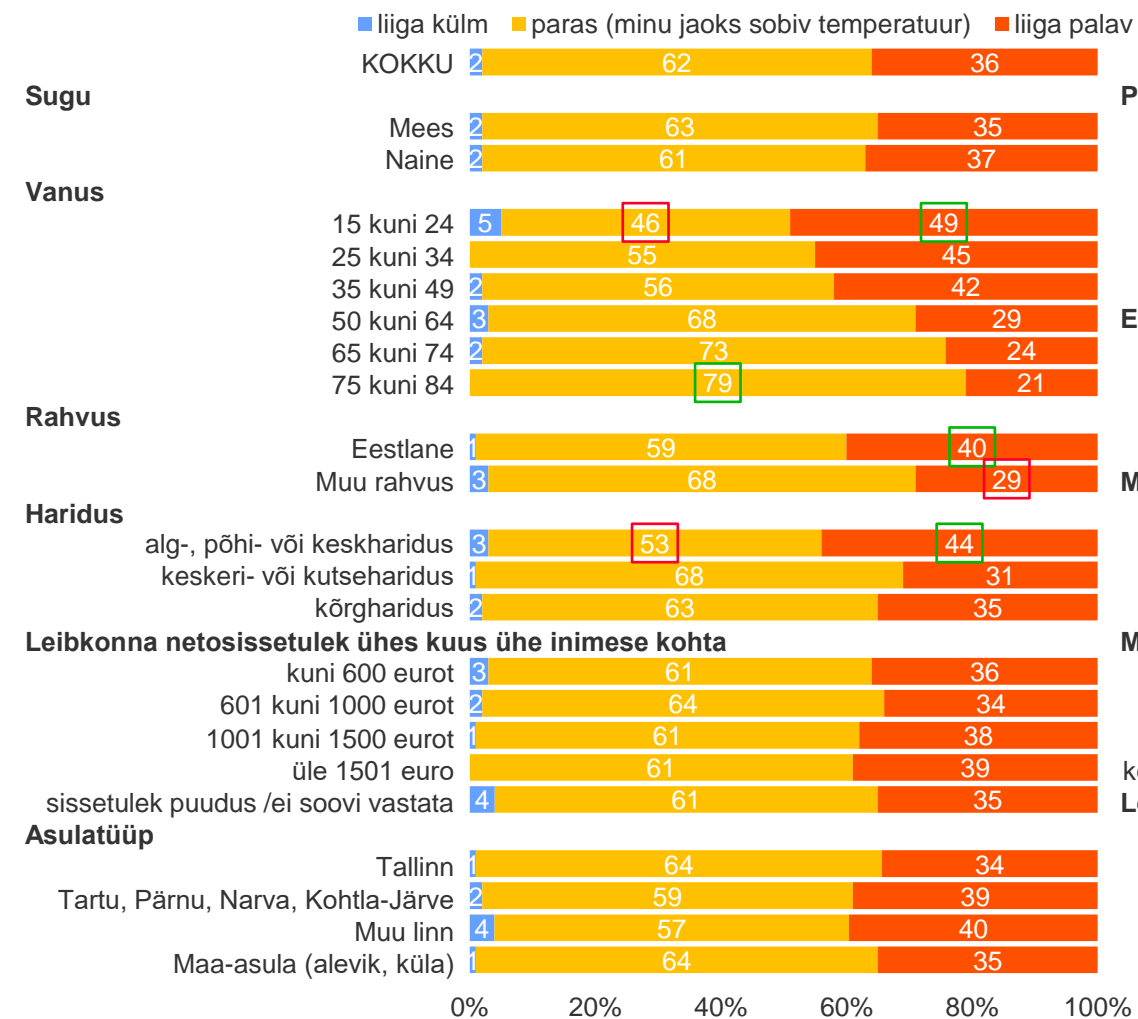
1.5

Eluruumi temperatuur

Eluruumi temperatuur suvel: 62% jaoks paras

Q22. Kuidas tajute eluruumi temperatuuri suvel?

n=1174

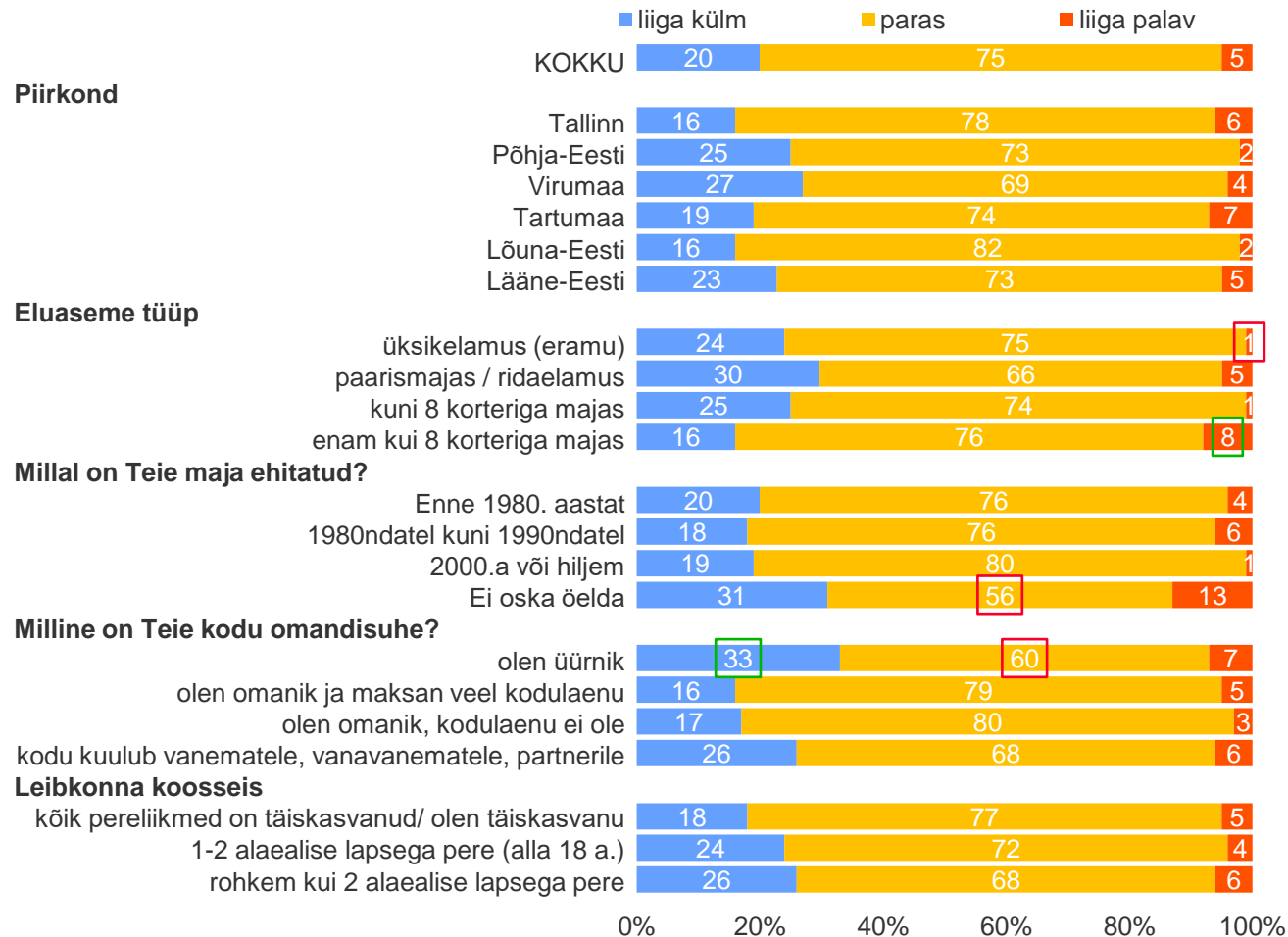
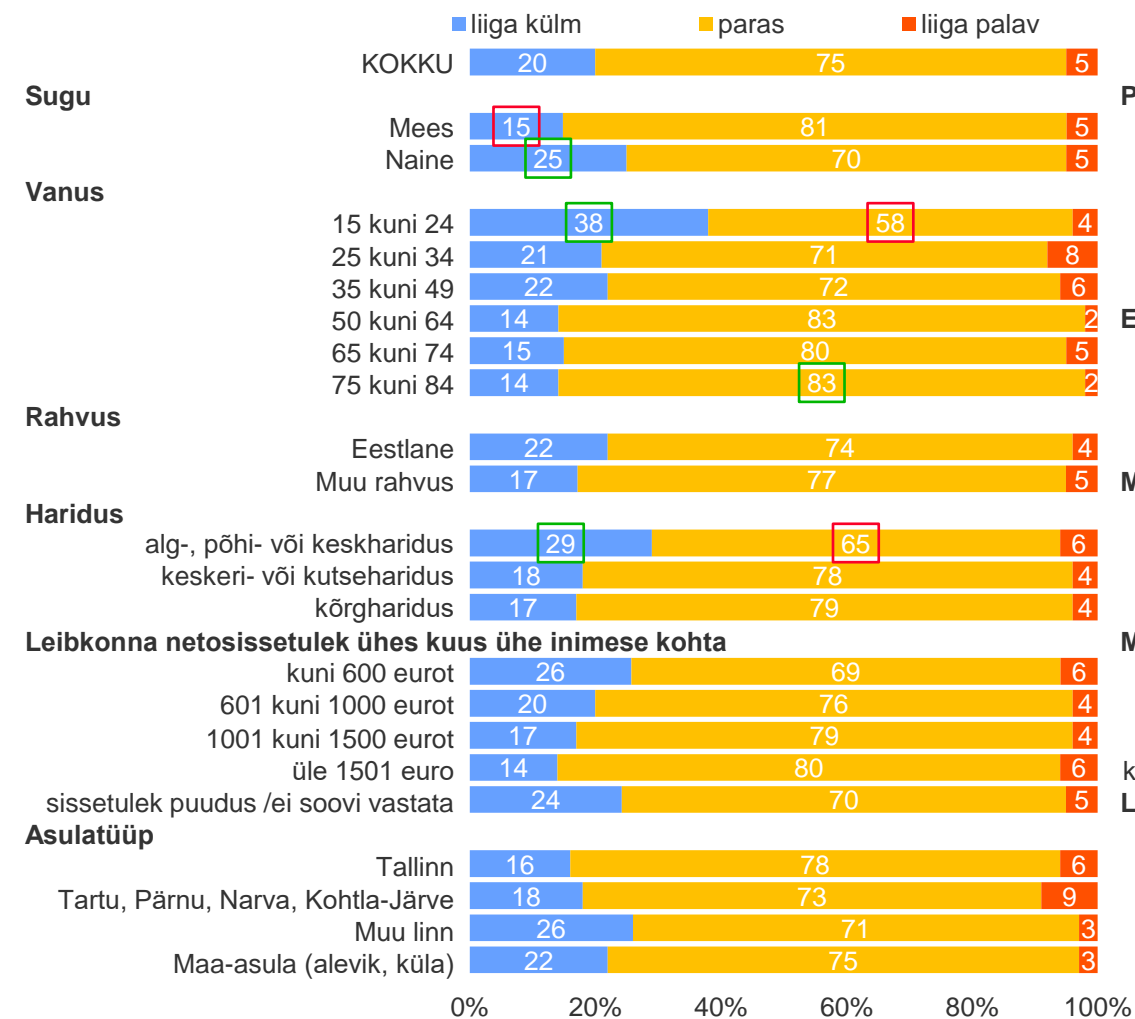

0% 20% 40% 60% 80% 100%

Eluruumi temperatuur talvel: 75% jaoks paras

Q23. Kuidas tajute eluruumi temperatuuri talvel?

n=1174

Energiatõhususe meetmete rakendamine on mõjutanud rohkem rahulolu talvise temperatuuriga

% vastanutest

			Milliseid neist tegevustest Te oma kodus juba teete?		
			kodu renoveerimine energiatõhusamaks	automaatikasüsteemide kasutamine kodus	vana küttesüsteemi vahetamine tõhusama vastu
<i>Kokku (n)</i> Keskmine			443	165	199
Kuidas tajute eluruumi temperatuuri suvel?	liiga palav	36	34	35	37
	paras	62	64	63	61
	liiga külm	2	2	2	3
Kuidas tajute eluruumi temperatuuri talvel?	liiga palav	5	3	2	2
	paras	75	81	85	86
	liiga külm	20	16	14	13

- Ilmneb, et kodudes rakendatud energiatõhususe meetmed on mõjutanud rohkem rahulolu kodu talvise temperatuuriga: need, kes on tegelenud oma kodu renoveerimisega, kasutavad automaatikasüsteeme või on vahetanud välja vana küttesüsteemi, peavad keskmisest sagedamini kodu talvist temperatuuri parajaks.
- Muud juba kodudes rakendatud meetmed ei oma eluruumi temperatuuri tajumisele märkimisväärset mõju.
- Need, kelle kodudes on suvel liiga palav, kavatsesid keskmisest suurema tõenäosusega ette võtta hoone tervikliku renoveerimise (53% vs 44% neist, kelle suvine temperatuur on paras).
- Nende hulgas, kelle kodu talvine temperatuur on liiga külm, on kõige populaarsemaks tegevuseks põranda soojustamine – seda kavatses teha 45%.

Kokkuvõte: rahulolu eluruumide temperatuuriga

- **Suvisel ajal peab oma kodu temperatuuri parajaks 62% elanikest ja talvisel ajal 75%.**
- **Suvel** on probleemiks **liigne palavus**, mille üle kurdab **36%** elanikest. Liigse palavuse üle kurdavad pisut enam eestlased kui muu rahvuse esindajad. Samuti on keskmisest sagedamini sellega hädas kesk- või madalama haridusega, enam kui kaheksa korteriga majas, väiksemas kodus (kuni 35 m²) ja Tartu piirkonnas elavad inimesed.
- Vanusegruppide võrdluses peavad noored (15–34 aastased) sagedamini suvist toatemperatuuri liiga palavaks. Nii arvavad nt ligi pooled 15–24 aastased. Üle 65 aastased seevastu on valdavalt suvise toatemperatuuriga rahul ja vaid pisut üle 20% leiab, et see on liiga palav.
- Elamu tüübi mõttes on suvisel ajal kodu temperatuuriga kõige rohkem rahul eramus elavad inimesed. Kõige rahulolematud on suurte kortermajade elanikud, kellest 43% leiab, et kodus on liiga palav.
- Töölase seisuga eristuvad töötud/kodused, kelle hulgas on kõige rohkem neid, kes on oma kodu suvise temperatuuriga rahul (70%).
- **Talvisel** perioodil on **liiga külm 20%** elanike kodudes. Külma üle kurdavad pigem naised kui mehed, samuti rohkem madalama haridusega inimesed. Nii nagu suvise toatemperatuuriga on kõige rahulolematumad 15–24 aastased, käib see ka talvise toatemperatuuri kohta: 38% neist peab seda liiga külmaks ja vaid 58% parajaks (võrdluseks, üle 50 aastaste seas on enam kui 80% talvise toatemperatuuriga rahul).
- Elamu tüübi lõikes on suurtes kortermajades keskmisest rohkem neid, kelle hinnangul on talvel liiga palav. Samas on enam kui 8 korteriga majades kõige vähem neid, kelle arvates on liiga külm. Seega on suurte kortermajade elanikud oma kodu talvise temperatuuriga rohkem rahul kui suvisega.
- Kodu omandisuhte võrdluses on üürnike hulgas kõige enam rahulolematust nii suvise kui talvise temperatuuriga.
- Töölase staatuse poolest on (üli)õpilaste hulgas kõige rohkem neid, kes peavad oma kodu talvist temperatuuri liiga külmaks (39%).
- Maja ehitusaasta lõikes pole ei suvise ega talvise temperatuuriga rahulolu osas suuri erinevusi. Eristuvad vaid vähem teadlikud elanikud (st ei tea oma maja vanust), kes on oma kodu temperatuuriga keskmisest rahulolematumad.

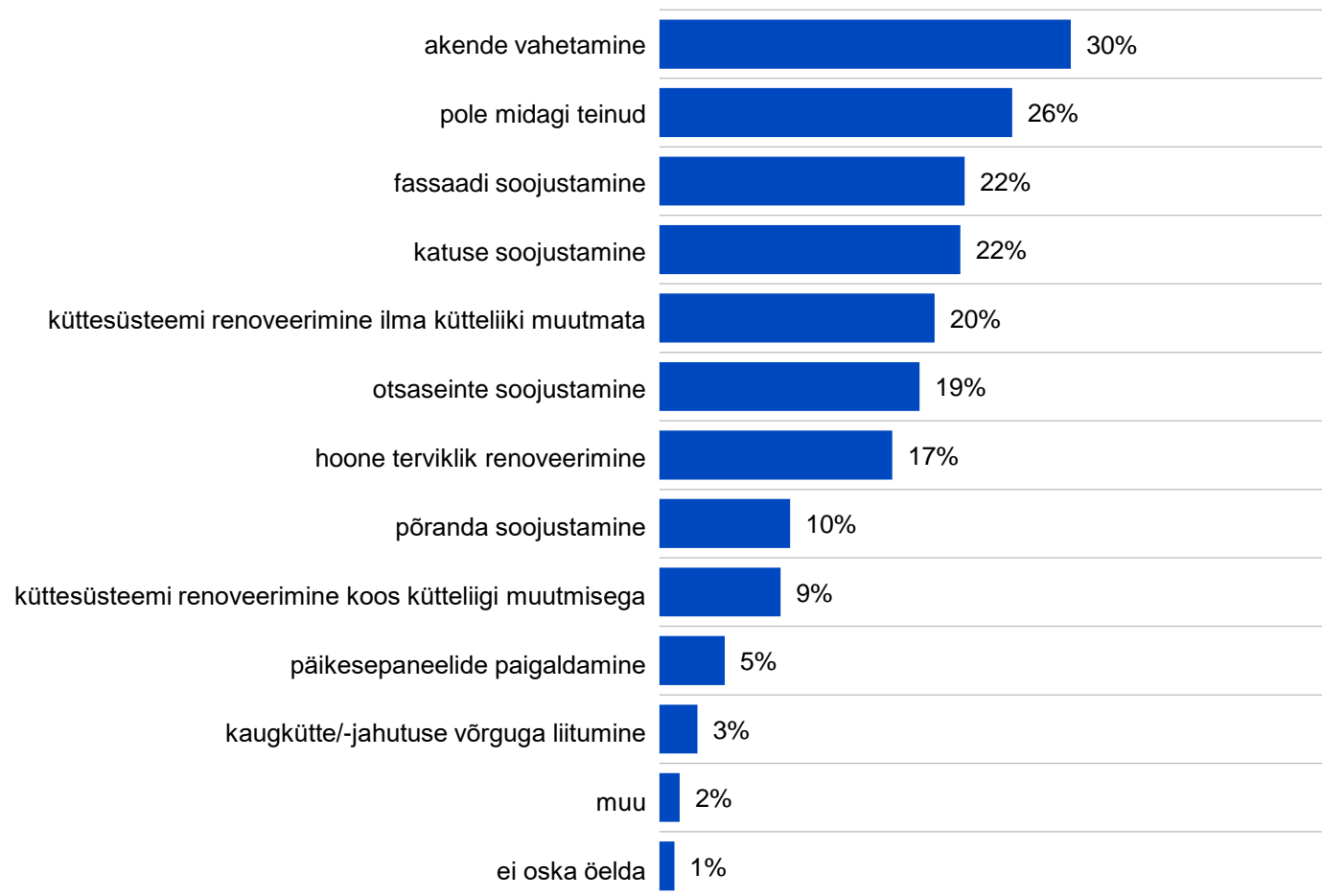
1.6

Tegevused kodu energiatõhususe suurendamisel

Veerand elanikest ei ole kodu energiatõhusamaks tegemiseks midagi ette võtnud

Q24. Mida olete Teie/Teie korteriühistu viimase kümne aasta jooksul ette võtnud oma kodu energiatõhusamaks ehitamiseks?

n=1174

Mis on kodu energiatõhusamaks ehitamiseks tehtud: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q24. Mida on Teie/Teie korteriühistu viimase kümne aasta jooksu jooksul võtnud oma kodu energiatõhusamaks ehitamiseks?

n=1174

	KOKKU	Sugu	Mees	Naine	Vanus	15 kuni 24	25 kuni 34	35 kuni 49	50 kuni 64	65 kuni 74	75 kuni 84	Rahvus	Eestlane	Muu rahvus	Haridus	alg-, põhi- või keskharidus	keskeri- või kutseharidus	kõrgharidus	Leibkonna netosissetulek	kuni 600 eurot	601 kuni 1000 eurot	1001 kuni 1500 eurot	üle 1501 euro	puudus /ei soovi vastata	Asulatüüp	Tallinn	Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve	Muu linn	Maa-asula (alevik, küla)
akende vahetamine	30	32	29	24	29	25	33	38	39	32	27	30	34	28	34	32	28	28	25	21	37	33	35	29	24	25	24		
pole midagi teinud	26	25	27	37	28	31	16	20	29	27	25	28	21	27	27	22	25	28	35	29	24	25	24	26	18	22	20		
katuse soojustamine	22	21	23	9	25	21	27	25	17	20	27	20	25	22	18	23	25	23	20	18	23	25	23	20	25	14	18	25	
fassaadi soojustamine	22	22	22	19	28	20	23	23	21	22	23	22	23	21	22	22	26	21	21	22	22	26	21	21	25	14	18	25	
küttesüsteemi renoveerimine ilma kütтелиiki muutmata	20	23	18	8	22	17	25	21	26	18	24	13	23	22	19	22	19	21	19	19	22	19	21	19	25	18	17	18	
otsaseinte soojustamine	19	19	19	11	21	16	22	28	14	13	31	17	21	20	20	22	15	17	18	20	22	15	17	18	28	23	15	12	
hoone terviklik renoveerimine	17	19	15	13	19	17	17	20	15	19	13	21	19	14	16	14	20	22	15	16	14	20	22	15	17	14	16	19	
põranda soojustamine	10	10	9	9	13	9	10	6	10	13	4	8	8	11	12	6	9	11	15	12	6	9	11	15	4	6	8	18	
küttesüsteemi renoveerimine koos kütтелиigi muutmisega	9	10	8	8	10	7	12	8	5	10	6	8	8	10	7	8	11	13	6	7	8	11	13	6	5	7	8	14	
päikesepaneelide paigaldamine	5	6	4	4	2	4	8	8	1	6	3	4	4	6	3	6	5	5	6	3	6	5	5	6	4	3	3	8	
kaugkütte/-jahutuse võrguga liitumine	3	3	3	6	4	2	2	1	2	2	5	3	2	3	2	3	2	3	3	2	3	3	2	3	4	2	1	2	
muu	2	2	1	0	0	1	3	2	1	2	1	2	1	2	1	2	2	2	2	1	3	1	1	0	2	0	2	2	
ei oska öelda	1	0	2	4	1	1	0	0	1	1	2	2	0	1	2	0	1	1	2	1	1	1	0	2	2	2	1	0	

Mis on kodu energiatõhusamaks ehitamiseks tehtud: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q24. Mida on Teie/Teie korteriühistu viimase kümne aasta jooksulette võtnud oma kodu energiatõhusamaks ehitamiseks?

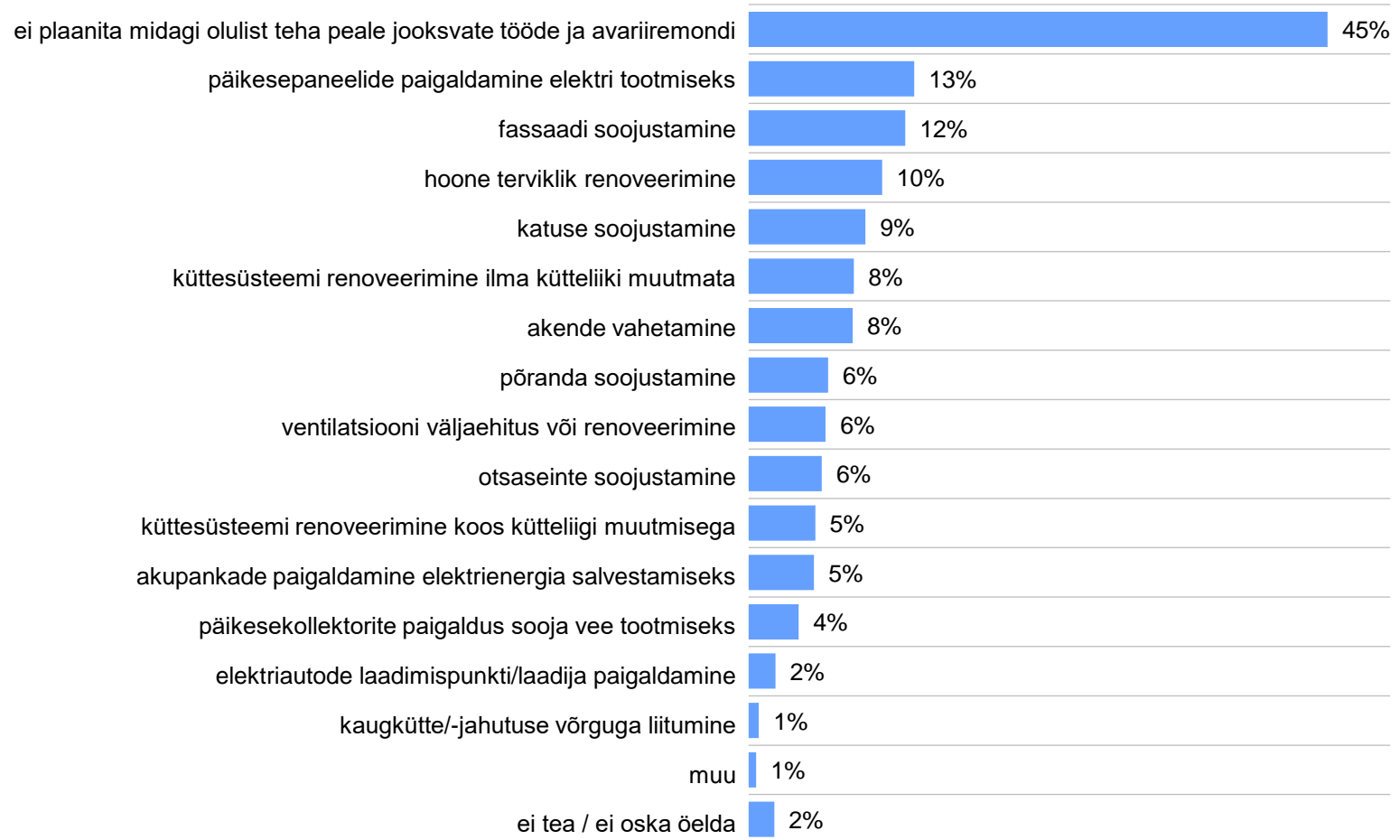
n=1174

	KOKKU	Piirkond						Eluaseme tüüp				Millaal on Teie maja ehitatud?				Millaalne on Teie kodu omandisuhe?				Leibkonna koosseis		
		Tallinn	Põhja-Eesti	Virumaa	Tartumaa	Lõuna-Eesti	Lääne-Eesti	üksikelamus (eramu)	paarismajas / ridaelamus	kuni 8 korteriga majas	enam kui 8 korteriga majas	Enne 1980. aastat	1980ndatel kuni 1990ndatel	2000. a või hiljem	Ei oska öelda	olen üürnik	olen omanik ja maksan veel kodulaenu	olen omanik, kodulaenu ei ole	kodu kuulub vanematele, vanavanematele, partnerile	kõik pereliikmed on täiskasvanud/ olen täiskasvanu	1-2 alaealise lapsega pere (alla 18 a.)	rohkem kui 2 alaealise lapsega pere
akende vahetamine	30	21	23	44	30	44	37	34	29	32	28	37	35	10	28	30	25	35	27	31	28	30
pole midagi teinud	26	29	30	21	26	26	17	22	42	36	25	19	17	52	28	33	28	21	30	24	28	41
katuse soojustamine	22	26	19	22	17	29	15	19	20	13	25	24	28	15	7	10	22	26	19	22	24	18
fassaadi soojustamine	22	25	22	15	25	24	20	24	13	17	23	23	27	17	16	18	23	25	20	23	22	25
küttesüsteemi renoveerimine ilma kütтелиiki muutmata	20	25	17	14	18	18	22	19	6	14	23	23	23	12	13	16	22	22	16	21	19	16
otsaseinte soojustamine	19	28	11	20	14	15	14	11	6	2	29	19	30	5	15	15	17	24	13	20	18	10
hoone terviklik renoveerimine	17	17	16	10	18	18	25	16	1	20	19	21	16	8	21	17	19	16	17	18	16	14
põranda soojustamine	10	4	10	8	14	16	16	20	9	8	3	13	6	8	10	6	11	9	10	9	11	11
küttesüsteemi renoveerimine koos kütтелиigi muutmisega	9	5	12	10	14	11	7	17	6	9	4	8	9	11	6	5	11	9	10	9	8	10
päikesepaneelide paigaldamine	5	4	7	4	4	8	4	9	2	2	3	5	4	6	2	2	6	5	4	5	3	5
kaugkütte/-jahutuse võrguga liitumine	3	4	2	2	3	1	2	1	1	7	4	2	4	2	4	7	3	1	3	3	1	3
muu	2	2	3	1	1	2	0	2	0	0	1	2	2	1	0	0	1	2	1	2	1	0
ei oska öelda	1	2	0	1	2	0	1	1	2	1	1	1	0	0	9	4	0	0	2	1	1	2

Ligi pooled ka ei plaani energiatõhususe saavutamiseks midagi olulist ette võtta

Q25. Milliseid tegevusi plaanite Teie või Teie korteriühistu ette võtta kodu energiatõhusamaks ehitamiseks?

n=1174

Plaanitud tööd energiatõhususe suurendamiseks: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q25. Milliseid tegevusi plaanite Teie või Teie korteriühistu ette võtta kodu energiatõhusamaks ehitamiseks?

n=1174

	KOKKU	Sugu		Vanus						Rahvus		Haridus			Leibkonna netosisissetulek					Asulatüüp			
		Mees	Naine	15 kuni 24	25 kuni 34	35 kuni 49	50 kuni 64	65 kuni 74	75 kuni 84	Eestlane	Muu rahvus	alg-, põhi- või keskharidus	keskeri- või kutseharidus	kõrgharidus	kuni 600 eurot	601 kuni 1000 eurot	1001 kuni 1500 eurot	üle 1501 euro	puudus /ei soovi vastata	Tallinn	Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve	Muu linn	Maa-asula (alevik, küla)
ei plaanita midagi olulist teha peale jooksvate tööde ja avariiremondi	45	43	47	51	48	41	38	49	58	42	52	46	48	44	43	42	46	46	54	57	53	40	34
päikesepaneelide paigaldamine elektri tootmiseks	13	15	11	8	11	18	14	11	10	15	8	8	11	16	12	12	9	20	15	9	5	8	22
fassaadi soojustamine	12	14	11	11	11	15	14	9	3	13	11	12	11	13	13	12	11	11	14	10	13	18	11
hoone terviklik renoveerimine	10	10	11	14	15	10	9	5	10	12	7	14	8	10	14	8	13	8	7	7	9	14	13
katuse soojustamine	9	9	9	8	6	8	11	10	12	10	7	11	9	8	10	9	11	8	5	5	10	10	12
akende vahetamine	8	9	7	6	9	8	10	7	4	10	5	8	11	7	9	9	8	7	6	6	4	9	11
küttesüsteemi renoveerimine ilma kütтелиki muutmata	8	10	6	2	7	9	8	10	12	8	9	6	8	9	8	10	8	7	6	9	8	9	7
otsaseinte soojustamine	6	6	5	3	9	6	6	5	2	5	6	6	8	4	8	6	5	2	6	4	8	8	6
põranda soojustamine	6	6	7	5	7	7	8	4	3	7	5	6	7	6	5	9	6	4	6	2	7	10	8
ventilatsiooni väljaehitus või renoveerimine	6	6	6	5	7	7	8	4	2	5	8	5	8	5	5	7	8	7	1	8	8	4	5
küttesüsteemi renoveerimine koos kütтелиgi muutmisega	5	4	6	6	6	7	3	5	3	5	6	6	4	5	7	5	2	9	3	5	2	6	7
akupankade paigaldamine elektrienergia salvestamiseks	5	6	4	2	7	6	7	3	0	6	4	5	4	6	3	5	7	4	7	4	3	2	9
päikesekollektorite paigaldus sooja vee tootmiseks	4	5	3	2	2	5	5	3	5	4	4	4	6	3	3	3	4	4	6	4	2	2	5
elektriautode laadimispunkti/laadija paigaldamine	2	3	1	4	2	3	2	0	1	2	2	1	2	3	1	3	3	2	1	2	1	1	3
kaugkütte/-jahutuse võrguga liitumine	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	2	1	0	2	1	1	0
muu	1	1	1	0	0	1	1	1	0	1	0	1	0	1	1	0	0	0	2	0	0	1	1
ei tea / ei oska öelda	2	1	3	5	2	2	1	1	1	2	3	3	1	2	3	1	1	1	3	3	3	2	1

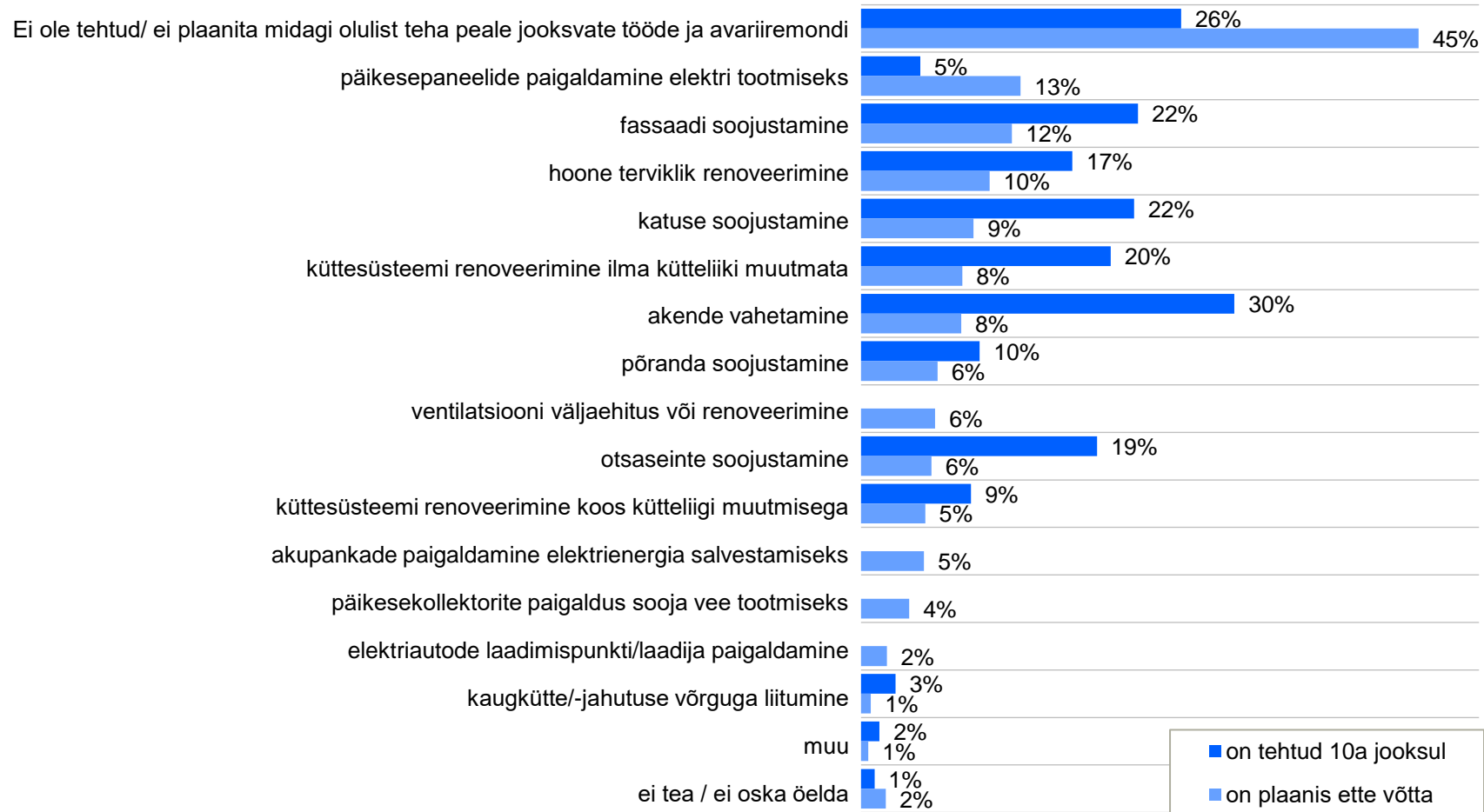
Plaanitud tööd energiatõhususe suurendamiseks: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q25. Milliseid tegevusi plaanite Teie või Teie korteriühistu ette võtta kodu energiatõhusamaks ehitamiseks?

n=1174

	KOKKU	Piirkond						Eluaseme tüüp				Millal on Teie maja ehitatud?				Milline on Teie kodu omandisuhe?				Leibkonna koosseis		
		Tallinn	Põhja-Eesti	Virumaa	Tartumaa	Lõuna-Eesti	Lääne-Eesti	üksikelamus (eramu)	paarismajas / ridaelamus	kuni 8 korteriga majas	enam kui 8 korteriga majas	Enne 1980. aastat	1980ndatel kuni 1990ndatel	2000. a või hiljem	Ei oska öelda	olen üürik	olen omanik ja maksan veel kodulaenu	olen omanik, kodulaenu ei ole	kodu kuulub vanematele, vanavanematele, partnerile	kõik pereliikmed on täiskasvanud/ olen täiskasvanu	1-2 alaealise lapsega pere (alla 18 a.)	rohkem kui 2 alaealise lapsega pere
ei plaanita midagi olulist teha peale jooksvate tööde ja avariiremondi	45	57	35	44	40	39	39	31	44	57	54	42	45	50	46	59	41	46	42	47	39	50
päikesepaneelide paigaldamine elektri tootmiseks	13	9	17	11	19	15	11	23	18	3	6	11	9	24	6	9	17	12	11	12	16	15
fassaadi soojustamine	12	10	16	16	10	12	13	14	12	13	11	16	12	6	5	7	12	13	13	11	15	7
hoone terviklik renoveerimine	10	7	10	10	14	20	10	7	5	9	14	12	13	1	20	8	10	10	13	10	12	4
katuse soojustamine	9	5	12	16	7	9	9	14	8	8	6	10	10	6	6	4	7	11	10	9	9	8
akende vahetamine	8	6	12	7	9	6	10	13	10	4	5	9	8	8	1	3	8	8	11	7	10	10
küttesüsteemi renoveerimine ilma kütтелиki muutmata	8	9	11	6	9	5	9	9	8	4	8	7	13	5	7	6	7	8	10	8	10	4
otsaseinte soojustamine	6	4	8	8	4	12	3	5	8	2	6	8	6	1	3	3	6	6	6	5	8	5
põranda soojustamine	6	2	11	8	7	9	5	12	7	4	2	9	4	3	5	6	8	5	9	5	7	14
ventilatsiooni väljaehitus või renoveerimine	6	8	6	7	3	5	2	6	7	0	7	5	9	4	5	6	7	7	3	6	6	10
küttesüsteemi renoveerimine koos kütтелиgi muutmisega	5	5	8	2	6	8	4	8	10	2	3	5	4	8	3	5	8	3	6	5	6	8
akupankade paigaldamine elektrienergia salvestamiseks	5	4	7	2	9	5	5	10	9	2	1	4	4	9	4	4	10	3	5	4	7	7
päikesekollektorite paigaldus sooja vee tootmiseks	4	4	3	2	6	3	4	6	5	0	3	4	3	5	2	9	3	4	3	4	4	2
elektriautode laadimispunkti/laadija paigaldamine	2	2	4	2	1	1	2	3	4	2	2	1	3	4	0	3	4	1	2	2	4	0
kaugkütte/-jahutuse võrguga liitumine	1	2	0	1	0	0	0	0	1	2	1	1	1	0	2	3	0	1	1	1	0	2
muu	1	0	1	0	1	1	2	1	0	0	0	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0
ei tea / ei oska öelda	2	3	1	1	4	0	3	2	2	2	2	2	2	1	8	6	1	1	3	2	2	2

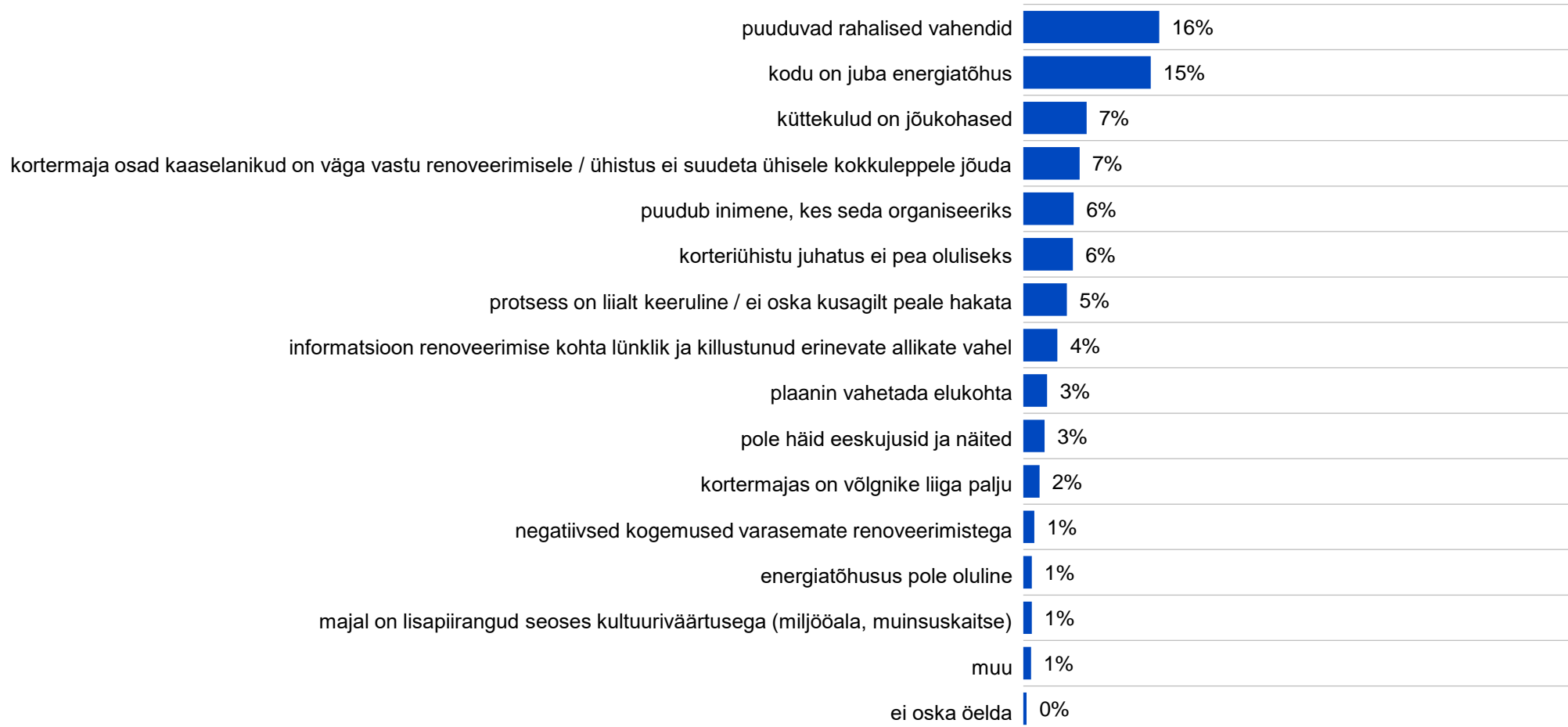
Tehtud tööd vs plaanitud tööd: 26% vastajatest pole teinud midagi oma kodu energiatõhusamaks muutmiseks ja 45% ka ei kavatse midagi ette võtta

Peamine takistus energiatõhusamaks ehitamisel on raha puudus

Q25a. Miks ei ole plaanis kodu energiatõhusamaks ehitamist ette võtta?

n=908

Miks pole plaanis energiatõhusamaks ehitamist: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q25a. Miks ei ole plaanis kodu energiatõhusamaks ehitamist ette võtta?

n=908

	KOKKU	Sugu		Vanus						Rahvus			Haridus			Leibkonna netosissetulek					Asulatüüp				
		Mees	Naine	15 kuni 24	25 kuni 34	35 kuni 49	50 kuni 64	65 kuni 74	75 kuni 84	Eestlane	Muu rahvus	alg-, põhi- või keskharidus	keskeri- või kutseharidus	kõrgharidus	kuni 600 eurot	601 kuni 1000 eurot	1001 kuni 1500 eurot	üle 1501 euro	puudus /ei soovi vastata	Tallinn	Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve	Muu linn	Maa-asula (alevik, küla)		
puuduvad rahalised vahendid	16	14	17	16	8	13	15	27	23	16	16	17	18	14	22	18	11	10	15	18	19	12	15		
kodu on juba energiatõhus	15	15	15	13	21	14	13	13	16	14	16	12	13	17	11	10	17	26	18	20	10	14	12		
küttekulud on jõukohased	7	7	8	6	11	5	6	6	16	9	5	5	7	9	7	5	10	8	10	7	5	8	8		
kortermaja osad kaaselanikud on väga vastu renoveerimisele *	7	6	7	7	9	5	6	7	6	6	9	7	9	5	7	8	6	6	4	9	16	5	2		
puudub inimene, kes seda organiseeriks	6	5	6	11	6	4	5	5	10	5	8	6	6	5	9	5	3	7	6	8	8	4	4		
korteriühistu juhatus ei pea oluliseks	5	4	6	12	6	3	3	7	3	4	8	6	5	4	5	6	5	6	1	8	12	4	0		
protsess on liialt keeruline / ei oska kusagilt peale hakata	4	3	5	7	3	3	3	5	4	4	5	6	4	3	7	3	3	1	5	5	5	2	4		
plaanin vahetada elukohta	3	2	3	5	6	2	2	0	1	3	2	4	2	2	2	2	3	2	6	3	3	3	1		
informatsioon renoveerimise kohta lünklik ja killustunud erinevate allikate vahel	3	3	3	4	2	2	2	4	6	2	4	3	3	3	3	3	2	2	4	4	4	2	2		
pole häid eeskujusid ja näited	2	2	1	3	2	2	1	2	5	1	3	2	2	2	1	2	2	1	4	2	2	3	1		
energiatõhusus pole oluline	1	2	0	3	0	1	0	1	0	1	1	3	0	0	1	0	0	2	2	0	0	3	1		
negatiivsed kogemused varasemate renoveerimistega	1	1	1	1	1	0	1	3	1	0	3	1	1	1	2	1	1	0	0	1	5	0	0		
majal on lisapiirangud seoses kultuuriväärtusega (miljööala, muinsuskaitse)	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	2	1	0	2	1	0	0		
kortermajas on võlgnike liiga palju	1	2	1	0	2	1	1	2	1	1	1	1	2	1	2	2	1	2	0	2	2	1	1		
muu	0	1	0	0	0	0	0	2	1	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0		
ei oska öelda	6	6	6	12	5	5	6	2	7	5	8	9	7	4	4	5	8	3	13	8	9	5	3		

*kortermaja osad kaaselanikud on väga vastu renoveerimisele / ühistus ei suudeta ühisele kokkuleppele jõuda

Miks pole plaanis energiatõhusamaks ehitamist: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q25a. Miks ei ole plaanis kodu energiatõhusamaks ehitamist ette võtta?

n=908

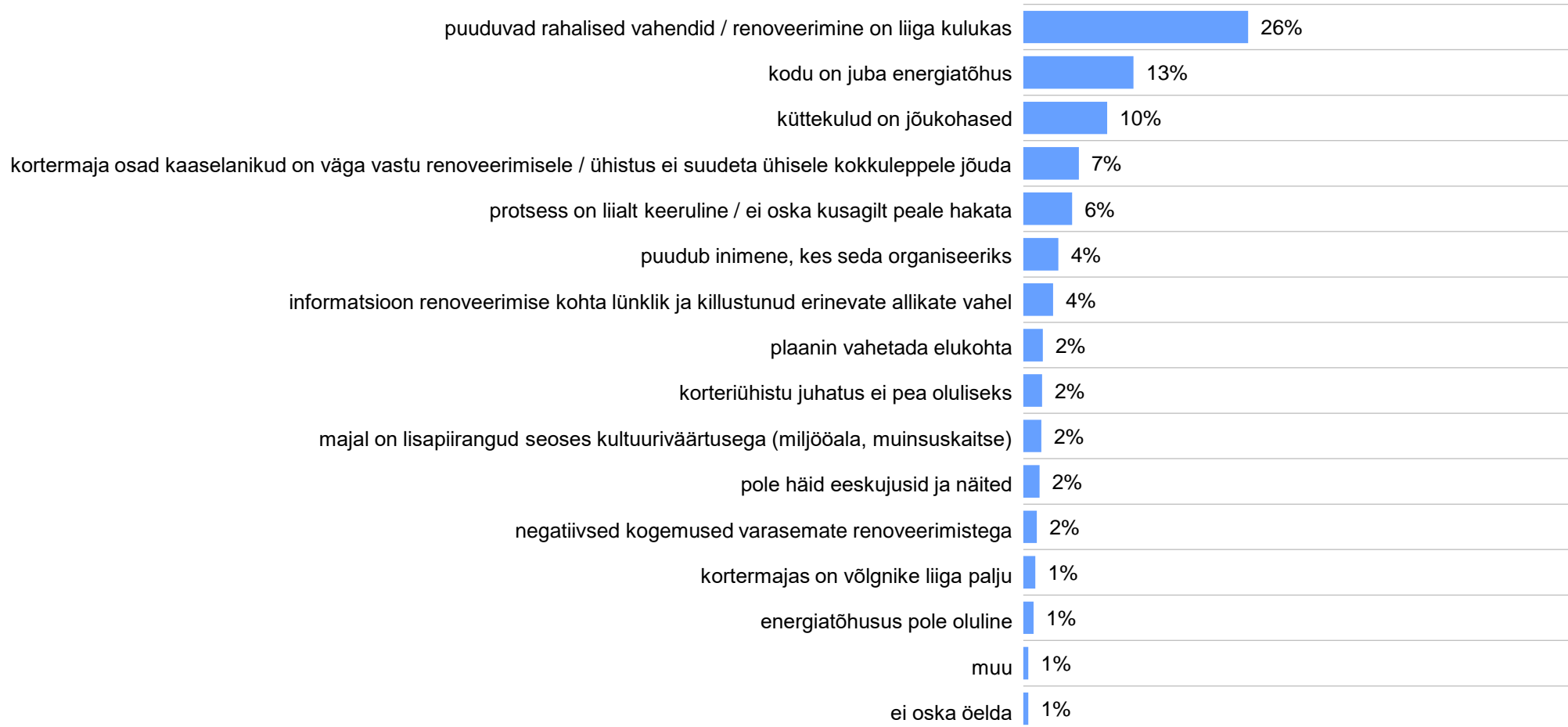
	KOKKU	Piirkond						Eluaseme tüüp				Millal on Teie maja ehitatud?				Milline on Teie kodu omandisuhe?				Leibkonna koosseis		
		Tallinn	Põhja-Eesti	Virumaa	Tartumaa	Lõuna-Eesti	Lääne-Eesti	üksikelamus (eramu)	paarismajas / ridaelamus	kuni 8 korteriga majas	enam kui 8 korteriga majas	Enne 1980. aastat	1980ndatel kuni 1990ndatel	2000.a või hiljem	Ei oska öelda	olen üürnik	olen omanik ja maksan veel kodulaenu	olen omanik, kodulaenu ei ole	kodu kuulub vanematele, vanavanematele, partnerile	kõik pere liikmed on täiskasvanud/ olen täiskasvanu	1-2 alaealise lapsega pere (alla 18 a.)	rohkem kui 2 alaealise lapsega pere
puuduvad rahalised vahendid	16	18	13	19	11	15	17	14	18	20	16	17	19	12	9	11	11	20	17	17	13	14
kodu on juba energiatõhus	15	20	11	8	17	14	12	12	11	14	17	11	12	30	5	14	21	14	10	15	13	22
küttekulud on jõukohased	7	7	10	6	5	12	7	8	8	12	6	8	5	9	3	3	8	8	7	7	7	10
kortermaja osad kaaselanikud on väga vastu renoveerimisele*	7	9	2	11	4	3	6	0	1	3	12	6	12	1	8	6	5	7	7	7	6	4
puudub inimene, kes seda organiseeriks	6	8	1	9	4	3	6	3	4	13	8	5	8	4	7	9	5	5	7	6	5	6
korteriühistu juhatus ei pea oluliseks	5	8	1	10	3	0	4	0	4	2	9	5	6	1	11	5	4	4	8	6	4	3
protsess on liialt keeruline / ei oska kusagilt peale hakata	4	5	2	4	3	1	6	3	4	8	4	3	6	5	2	3	3	3	7	4	4	7
plaanin vahetada elukohta	3	3	3	1	2	3	2	2	2	3	3	1	4	1	9	15	1	1	2	2	2	6
informatsioon renoveerimise kohta lünklik ja killustunud erinevate allikate vahel	3	4	1	4	2	1	3	2	4	3	3	3	4	2	3	1	1	4	4	3	2	2
pole häid eeskujusid ja näited	2	2	2	4	0	1	1	1	2	2	2	2	3	2	0	0	1	2	5	2	2	3
energiatõhusus pole oluline	1	0	2	2	0	1	1	1	2	0	1	1	0	1	2	1	1	1	2	1	0	8
negatiivsed kogemused varasemate renoveerimistega	1	1	0	3	1	0	0	0	0	0	2	1	1	0	2	0	0	2	1	1	0	0
majal on lisapiirangud seoses kultuuriväärtusega (miljöõala, muinsuskaitse)	1	2	0	0	0	0	1	0	1	5	1	2	0	1	0	2	2	1	0	1	1	0
kortermajas on võlgnike liiga palju	1	2	1	3	0	0	0	0	0	0	3	1	2	0	1	1	2	2	0	1	2	1
muu	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0
ei oska öelda	6	8	3	4	8	5	6	2	3	5	9	4	7	3	16	19	3	4	7	7	4	1

*kortermaja osad kaaselanikud on väga vastu renoveerimisele / ühistus ei suudeta ühisele kokkuleppele jõuda

Terviklik renoveerimine on enam kui poolte hinnangul liiga kulukas

Q25b. Miks ei ole plaanis kodu terviklikku renoveerimist ette võtta?

n=969

Miks ei ole plaanis terviklikku renoveerimist: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q25b. Miks ei ole plaanis kodu terviklikku renoveerimist ette võtta?

n=969

	KOKKU	Sugu		Vanus						Rahvus		Haridus			Leibkonna netosissetulek					Asulatüüp			
		Mees	Naine	15 kuni 24	25 kuni 34	35 kuni 49	50 kuni 64	65 kuni 74	75 kuni 84	Eestlane	Muu rahvus	alg-, põhi- või keskharidus	keskeri- või kutseharidus	kõrgharidus	kuni 600 eurot	601 kuni 1000 eurot	1001 kuni 1500 eurot	üle 1501 euro	puudus /ei soovi vastata	Tallinn	Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve	Muu linn	Maa-asula (alevik, küla)
puuduvad rahalised vahendid / renoveerimine on liiga kulukas	26	25	27	21	20	29	34	24	19	26	27	22	29	27	28	32	23	22	21	18	25	28	35
kodu on juba energiatõhus	13	15	11	9	7	16	16	13	9	15	9	9	10	16	6	15	10	20	15	11	9	11	17
küttekulud on jõukohased	10	12	8	3	7	10	10	16	9	12	4	8	7	12	6	12	9	13	8	7	6	11	14
kortermaja osad kaaselanikud on väga vastu renoveerimisele *	7	7	6	4	6	6	7	6	9	5	11	5	9	6	8	9	5	3	5	9	12	5	3
protsess on liialt keeruline / ei oska kusagilt peale hakata	6	4	8	11	5	3	8	3	3	6	6	5	4	7	5	6	5	8	5	5	5	6	7
puudub inimene, kes seda organiseeriks	4	3	5	7	2	2	6	4	5	4	4	5	4	4	3	4	4	5	5	4	6	5	3
informatsioon renoveerimise kohta lünklik ja killustunud erinevate allikate vahel	3	3	4	2	5	4	4	1	3	3	5	3	2	4	3	4	2	4	4	4	2	4	3
plaanin vahetada elukohta	2	3	2	4	2	3	1	1	3	3	2	2	4	2	5	1	1	2	3	1	3	4	2
pole häid eeskujusid ja näited	2	1	2	1	1	1	3	2	0	1	4	1	1	2	2	2	1	3	0	2	1	2	1
korteriühistu juhatus ei pea oluliseks	2	2	2	1	3	2	3	3	1	1	4	1	2	2	2	4	2	0	1	3	4	2	0
majal on lisapiirangud seoses kultuuriväärtusega (miljöõala, muinsuskaitse)	2	2	2	5	1	1	1	2	2	2	1	2	2	2	1	3	2	2	0	2	2	3	1
energiatõhusus pole oluline	1	1	0	3	0	0	0	1	0	1	1	2	1	0	0	1	0	0	1	0	2	0	1
negatiivsed kogemused varasemate renoveerimistega	1	2	1	1	0	2	3	1	0	1	2	1	2	1	0	2	3	1	0	1	1	1	2
kortermajas on võlgnike liiga palju	1	2	1	0	0	1	1	3	2	1	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	4	1	1
muu	1	1	0	0	0	1	1	1	0	1	0	0	2	0	0	0	2	0	1	0	1	1	1
ei oska öelda	2	2	2	5	4	2	1	1	3	2	3	4	1	2	3	2	1	2	3	4	3	1	1

*kortermaja osad kaaselanikud on väga vastu renoveerimisele / ühistus ei suudeta ühisele kokkuleppele jõuda

Miks ei ole plaanis terviklikku renoveerimist: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q25b. Miks ei ole plaanis kodu terviklikku renoveerimist ette võtta?

n=969

	KOKKU	Piirkond						Eluaseme tüüp				Millal on Teie maja ehitatud?				Milline on Teie kodu omandisuhet?				Leibkonna koosseis		
		Tallinn	Põhja-Eesti	Virumaa	Tartumaa	Lõuna-Eesti	Lääne-Eesti	üksikelamus (eramu)	paaris majas / ridaelamus	kuni 8 korteriga majas	enam kui 8 korteriga majas	Enne 1980. aastat	1980ndatel kuni 1990ndatel	2000.a või hiljem	Ei oska öelda	olen üürnik	olen omanik ja maksan veel kodulaenu	olen omanik, kodulaenu ei ole	kodu kuulub vanematele, vanavanematele, partnerile	kõik pere liikmed on täiskasvanud/ olen täiskasvanu	1-2 alaealise lapsega pere (alla 18 a.)	rohkem kui 2 alaealise lapsega pere
puuduvad rahalised vahendid / renoveerimine on liiga kulukas	26	18	33	33	26	32	29	40	25	24	17	30	25	24	15	7	28	27	29	25	28	31
kodu on juba energiatõhus	13	11	18	7	17	11	14	21	13	8	7	11	9	25	4	4	22	12	9	11	17	12
küttekulud on jõukohased	10	7	16	7	11	13	10	16	9	11	6	12	8	10	5	3	11	10	11	10	9	8
kortermaja osad kaaselanikud on väga vastu renoveerimisele*	7	9	3	9	6	4	5	1	6	8	11	7	11	1	1	1	7	9	5	6	8	5
protsess on liialt keeruline / ei oska kusagilt peale hakata	6	5	10	9	4	3	4	10	4	6	3	6	4	7	8	4	6	5	9	6	4	13
puudub inimene, kes seda organiseeriks	4	4	5	3	8	2	2	4	4	7	4	4	4	5	2	3	2	5	4	5	2	3
informatsioon renoveerimise kohta lünklik ja killustunud erinevate allikate vahel	3	4	3	2	1	7	4	5	2	1	3	3	4	4	2	1	4	4	3	3	5	3
plaanin vahetada elukohta	2	1	4	3	3	2	2	2	6	2	2	1	3	4	2	11	2	1	2	2	2	7
pole häid eeskujusid ja näited	2	2	3	1	1	0	0	2	4	1	1	1	1	3	2	1	3	1	1	2	0	5
korteriühistu juhatus ei pea oluliseks	2	3	2	2	2	1	1	0	3	5	3	2	3	2	2	1	2	3	1	2	1	3
majal on lisapiirangud seoses kultuuriväärtusega (miljööala, muinsuskaitse)	2	2	2	2	1	1	3	2	1	8	1	4	0	0	1	0	2	2	3	2	2	0
energiatõhusus pole oluline	1	0	0	1	1	1	0	0	0	3	0	1	0	0	1	1	0	0	1	0	1	0
negatiivsed kogemused varasemate renoveerimistega	1	1	2	0	3	0	1	2	3	3	1	2	0	2	0	0	1	2	1	1	1	4
kortermajas on võlgnike liiga palju	1	1	2	3	1	0	1	0	0	1	2	1	2	0	0	0	0	2	1	1	1	0
muu	1	0	1	1	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1	1	0	2	0
ei oska öelda	2	4	1	1	1	0	3	1	0	2	3	2	2	0	10	8	1	1	3	2	2	2

*kortermaja osad kaaselanikud on väga vastu renoveerimisele / ühistus ei suudeta ühisele kokkuleppele jõuda

Tegevused kodu energiatõhususe suurendamisel: kokkuvõte

- **Veerand** elanikest ei ole ise või **ei ole** nende korteriühistu viimase kümne aasta jooksul **midagi olulist ette võtnud, et muuta kodu energiatõhusamaks**.
- Kõige rohkem on tegeldud **akende vahetamisega**: sellega on kokku puutunud ligi kolmandik elanikest. Akende vahetamisega on keskmisest enam tegeldud Lõuna-Eestis ja Virumaal (44% vastajatest). Võrdselt 22% elanikest on **soojustanud fassaadi või katust**. 20% on **renoveerinud küttesüsteemi** ilma kütтелиki muutmata.
- **Suurtes kortermajades** on keskmisest sagedamini tegeldud otsaseinte soojustamisega. **Eramute** omanike hulgas jällegi on rohkem neid, kes on ette võtnud pöranda soojustamise, paigaldanud päikesepaneelid või renoveerinud küttesüsteemi koos kütтелиigi muutmisega. Ootuspäraselt on uuemate (alates 2000ndatest ehitatud) majade puhul rohkem neid, kus ei ole midagi olulist tehtud, sest selle järele pole veel suurt vajadust.
- Tulevikuplaanide osas väidab **45% elanikest, et nende majas ei ole plaanis teha energiatõhususe saavutamiseks midagi olulist** peale jooksvate tööde ja avariiremondi. Kõige populaarsemaks tegevuseks energiatõhususe suurendamisel on **päikesepaneelide paigaldamine** elektri tootmiseks. Seda kavatseb teha 13% elanikest. 12% on kavas maja fassaadi soojustamine ja 10% hoone terviklik renoveerimine.
- Eriti varmad on **päikesepaneele paigaldama** kõige kõrgemasse sissetulekugruppi jäävad inimesed, kellest kavatseb seda teha 20%. Päikesepaneele plaanitakse paigaldada keskmisest sagedamini eramutele (eriti neile, mis on suuremad kui 120 m²), pärast 2000. a ehitatud ja maa-asulates asuvatele majadele.
- **Eramu** omanike seas on kõige vähem neid, kes ei kavatse kodu energiatõhususe suurendamiseks midagi olulist ette võtta (31% vs 54% suurte kortermajade elanikest). Samas on suurte kortermajade elanike hulgas kõige rohkem neid, kes väidavad, et plaanis on hoone terviklik renoveerimine (14%).
- Kui siiani tehtud tegevuste puhul ei ole olulisi erinevusi sõltuvalt sellest, milline on **kodu omandisuhe**, siis **üürnike** hulgas on keskmisest enam neid, kes ei kavatse midagi peale jooksvate tööde ette võtta (59% vs keskmine 45%).
- Kui peaaegu kõigi tegevuste puhul on rohkem neid, kes on mingit tegevust juba teinud, kui neid, kes seda kavatsevad teha, siis ainsaks erandiks on päikesepaneelide paigaldamine: seda on viimased 10 aasta jooksul teinud 5%, aga kavatseb teha 13%.
- **Peamiseks takistuseks** kodu energiatõhusamaks ehitamisel on **rahaliste vahendite puudus**. Seda nimetab 16% neist, kes ei kavatse kodus suuremaid uuendustöid ette võtta. Kõige teravamalt puudutab ressursside puudus 65–74aastaseid. Küllaltki palju (15%) on aga ka neid, kelle kodu **juba on energiatõhus** – seda eriti kõrgema sissetulekuga (26%), Tallinna elanike (20%) ja pärast 2000. a ehitatud majades elavate inimeste hulgas (30%).
- Suurtes kortermajades on probleemiks osade kaaselanike vastuseis renoveerimisele, korteriühistu juhatus ei pea seda oluliseks ning puudub eestvedaja.
- Juhul, kui maja on küll plaanis energiatõhusamaks ehitada, aga kavas pole täielik renoveerimine, on põhjused samad mis energiatõhusamaks ehitamise puhul: terviklik renoveerimine on liiga kallis, kodu on juba energiatõhus ning küttekulud jõukohased. Jõukohaseid küttekulusid toovad keskmisest sagedamini põhjuseks Põhja-Eesti elanikud. Rahaliste vahendite puudus on keskmisest harvem probleemiks Tallinnas.

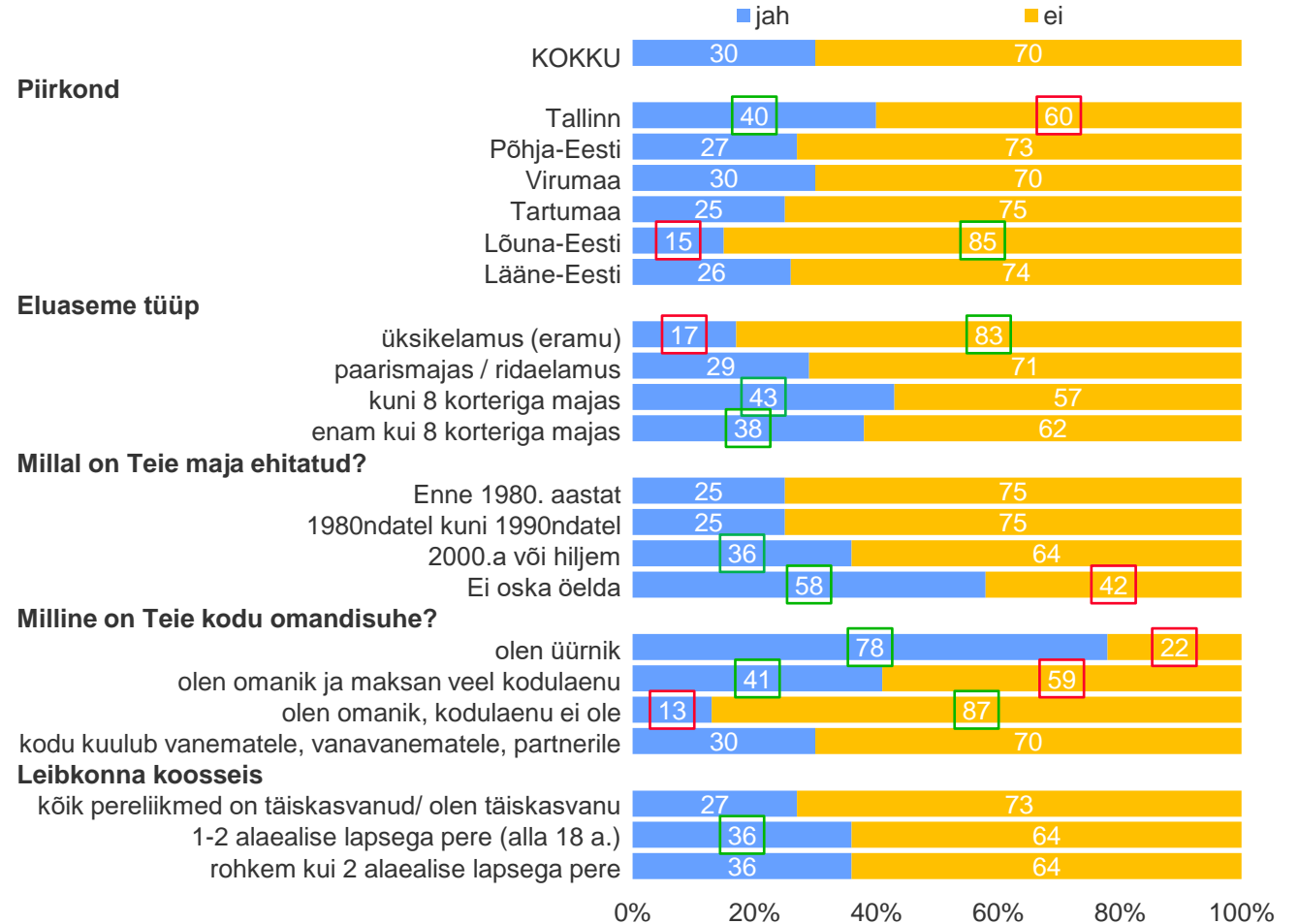
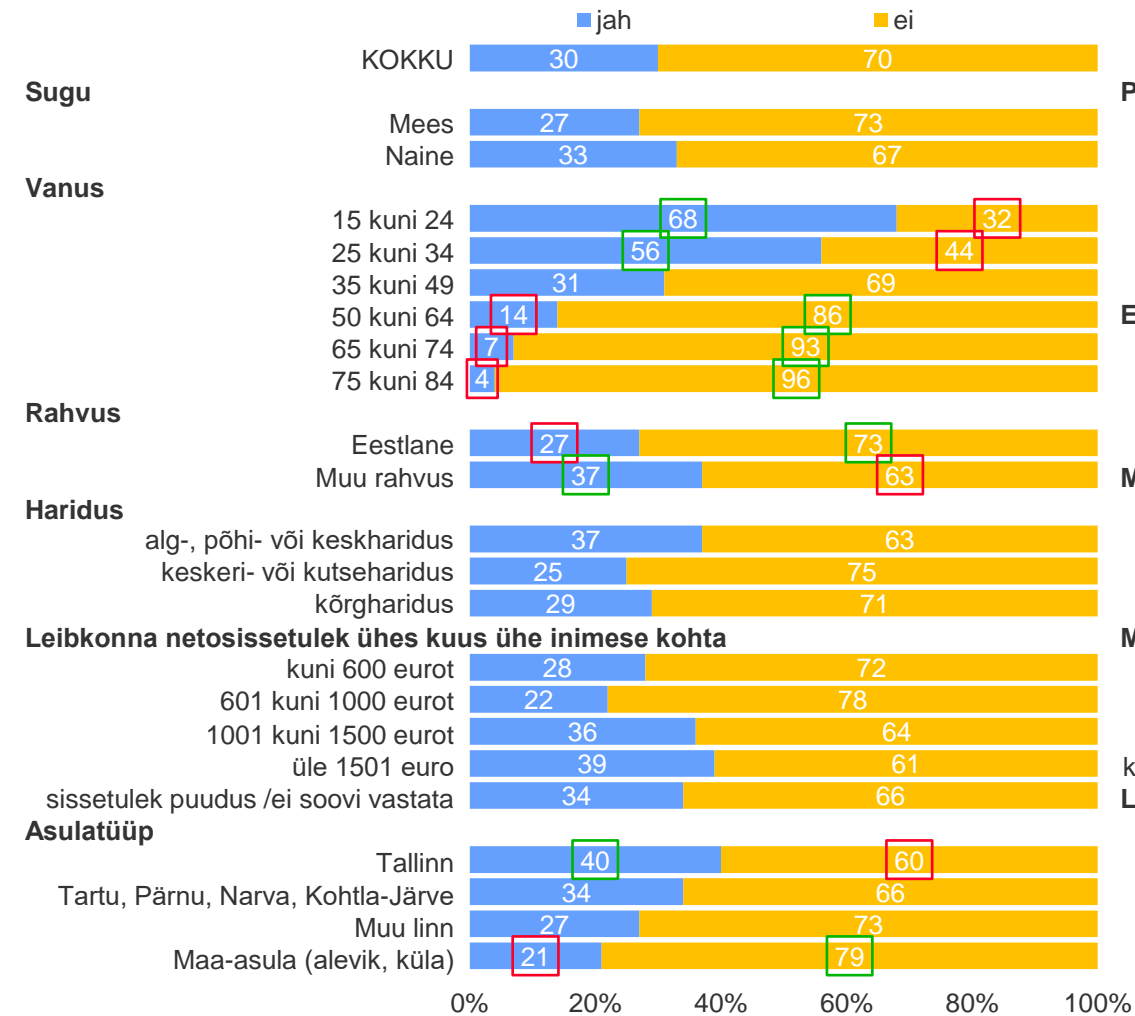
1.7

Energiatõhususe olulisus uue kodu valikul

30% elanikest on viimastel aastatel kodu vahetanud

Q26. Kas Te olete viimastel aastatel kodu vahetanud (ostnud/üürinud) või plaaninud seda lähiaastatel teha?

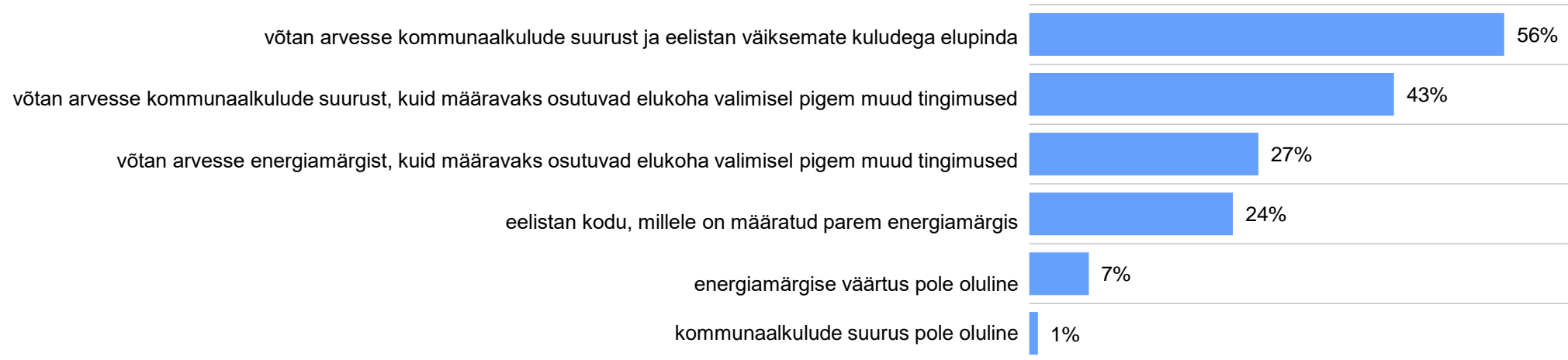
n=1174

Kodu valikul on energiamärgisest olulisem kommunaalkulude suurus

Q27. Mil määral kodu valides (soetades/üürides) võtate arvesse hoone energiatõhusust ja kommunaalkulude suurust?

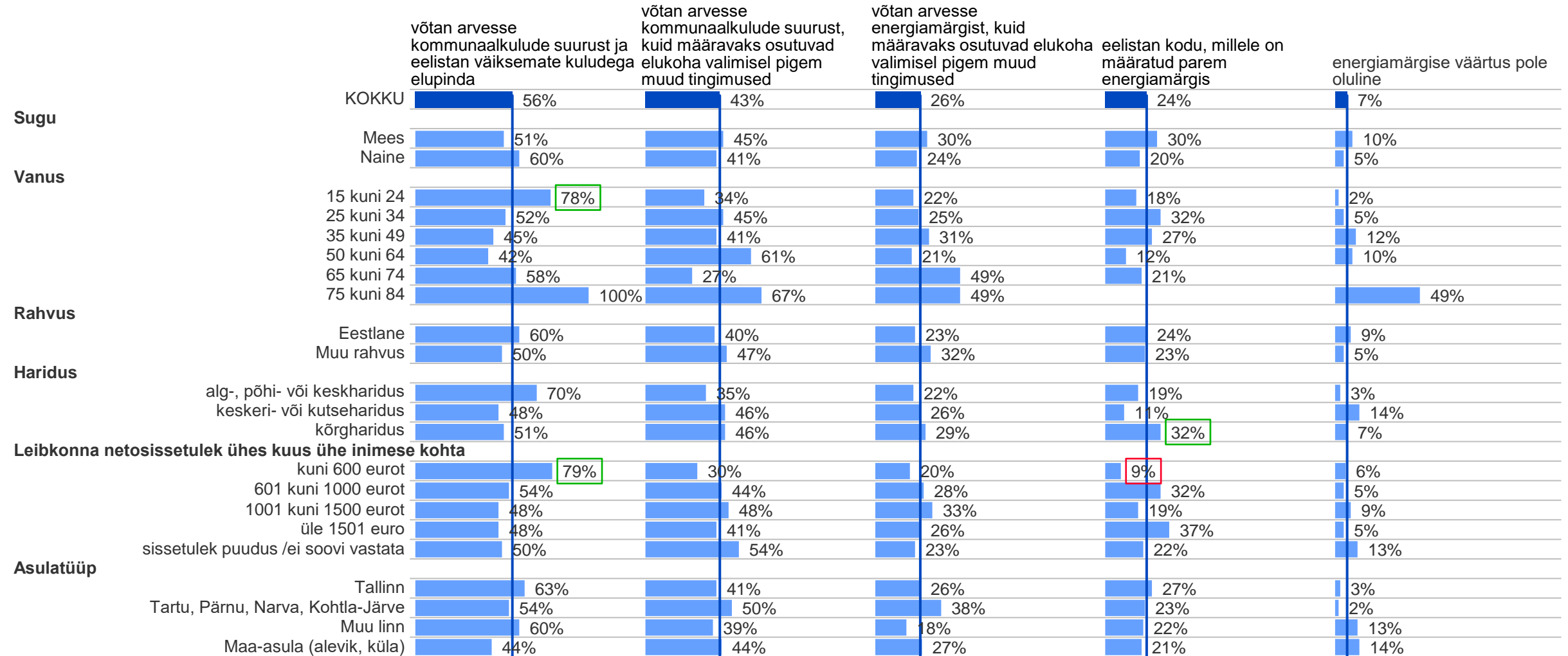
Need, kes on viimastel aastatel kodu vahetanud või plaanivad seda, n=354

Energiatõhususe arvestamine kodu valikul: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q27. Mil määral kodu valides (soetades/üürides) võtate arvesse hoone energiatõhusust ja kommunaalkulude suurust?

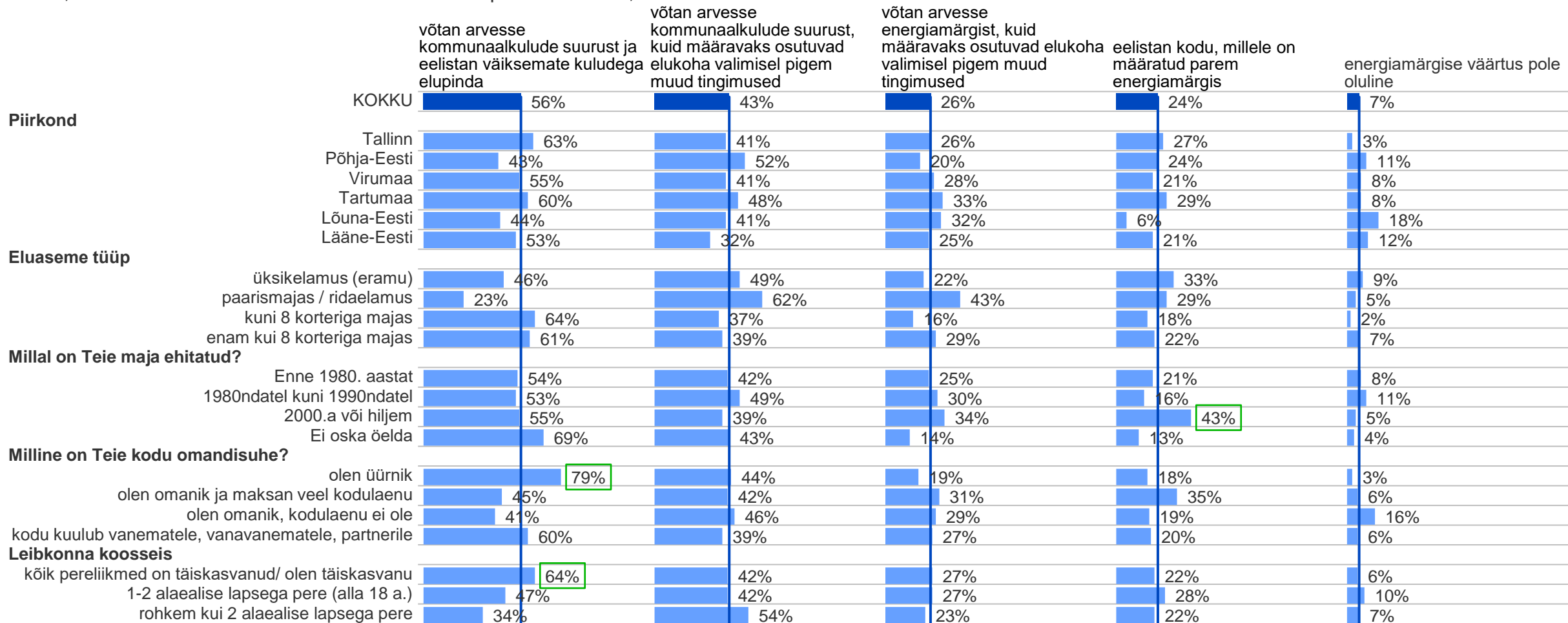
Need, kes on viimastel aastatel kodu vahetanud või plaanivad seda, n=354

Energiatõhususe arvestamine kodu valikul: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q27. Mil määral kodu valides (soetades/üürides) võtate arvesse hoone energiatõhusust ja kommunaalkulude suurust?

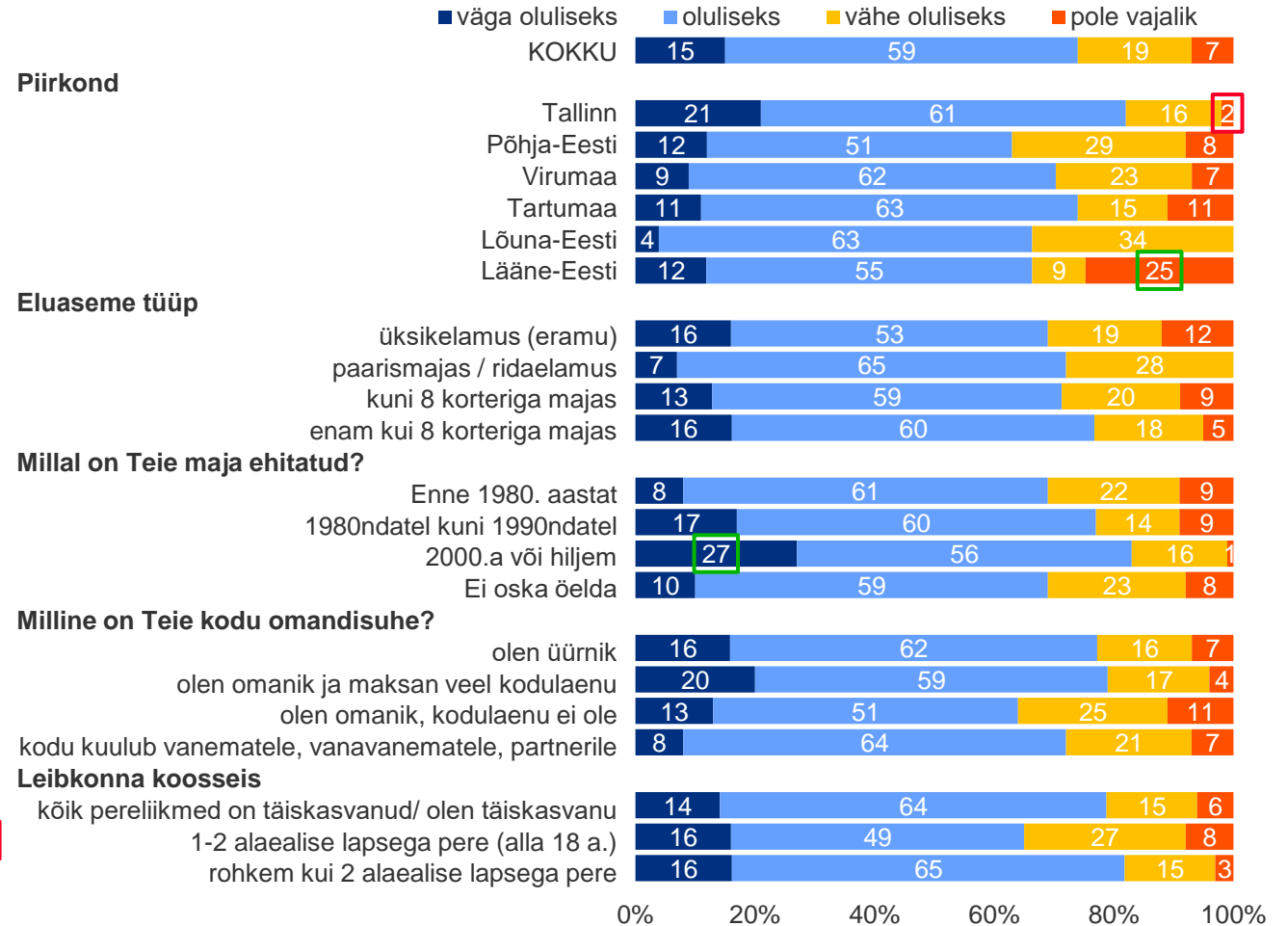
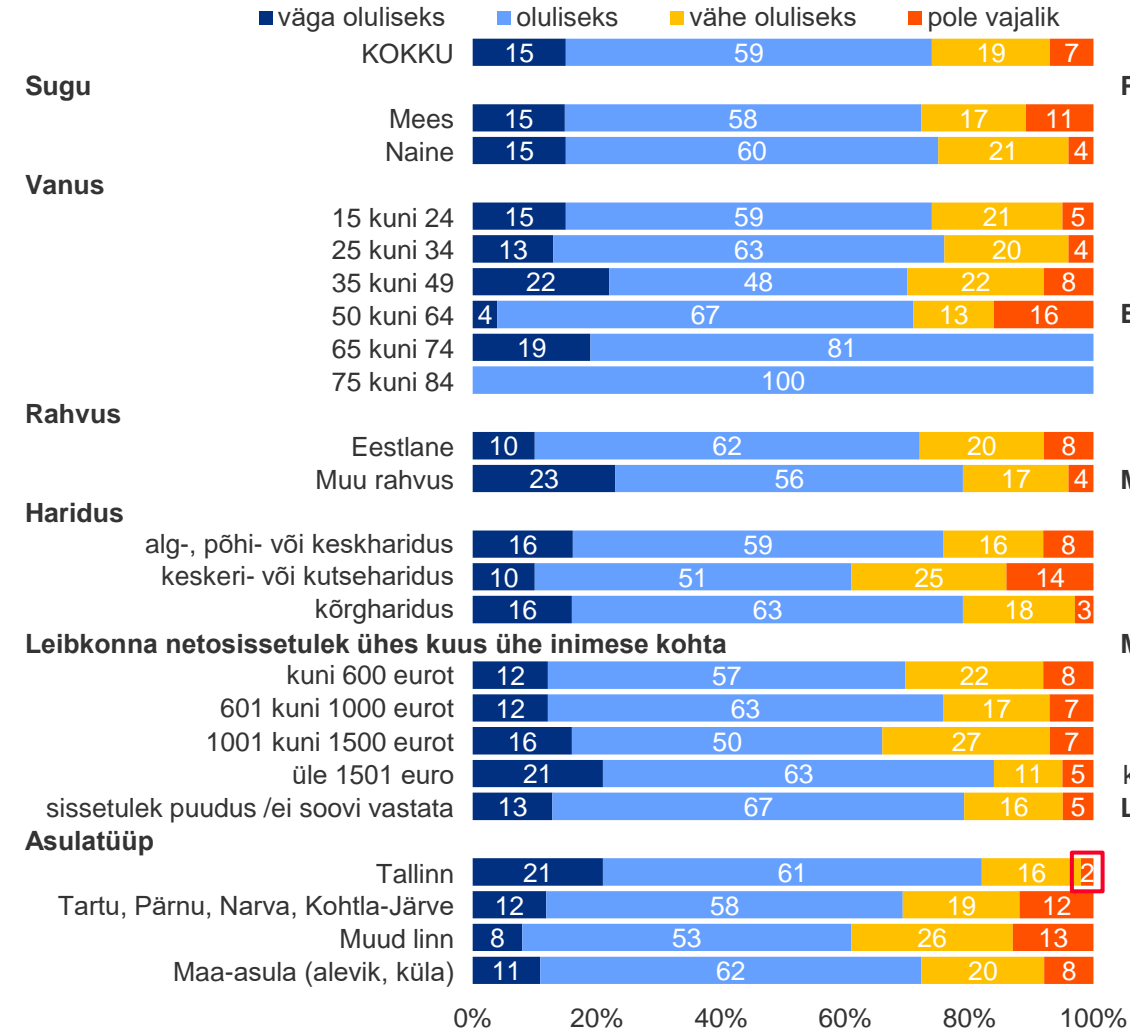
Need, kes on viimastel aastatel kodu vahetanud või plaanivad seda, n=354

74% kodu vahetanud elanikest peab energiamärgist oluliseks või väga oluliseks

Q28. Kui vajalikuks Te peate kodu valides (soetades/üürides) energiamärgise olemasolu?

Need, kes on viimastel aastatel kodu vahetanud või plaanivad seda, n=354

Miks ei ole kodu valides oluline energiamärgise olemasolu?

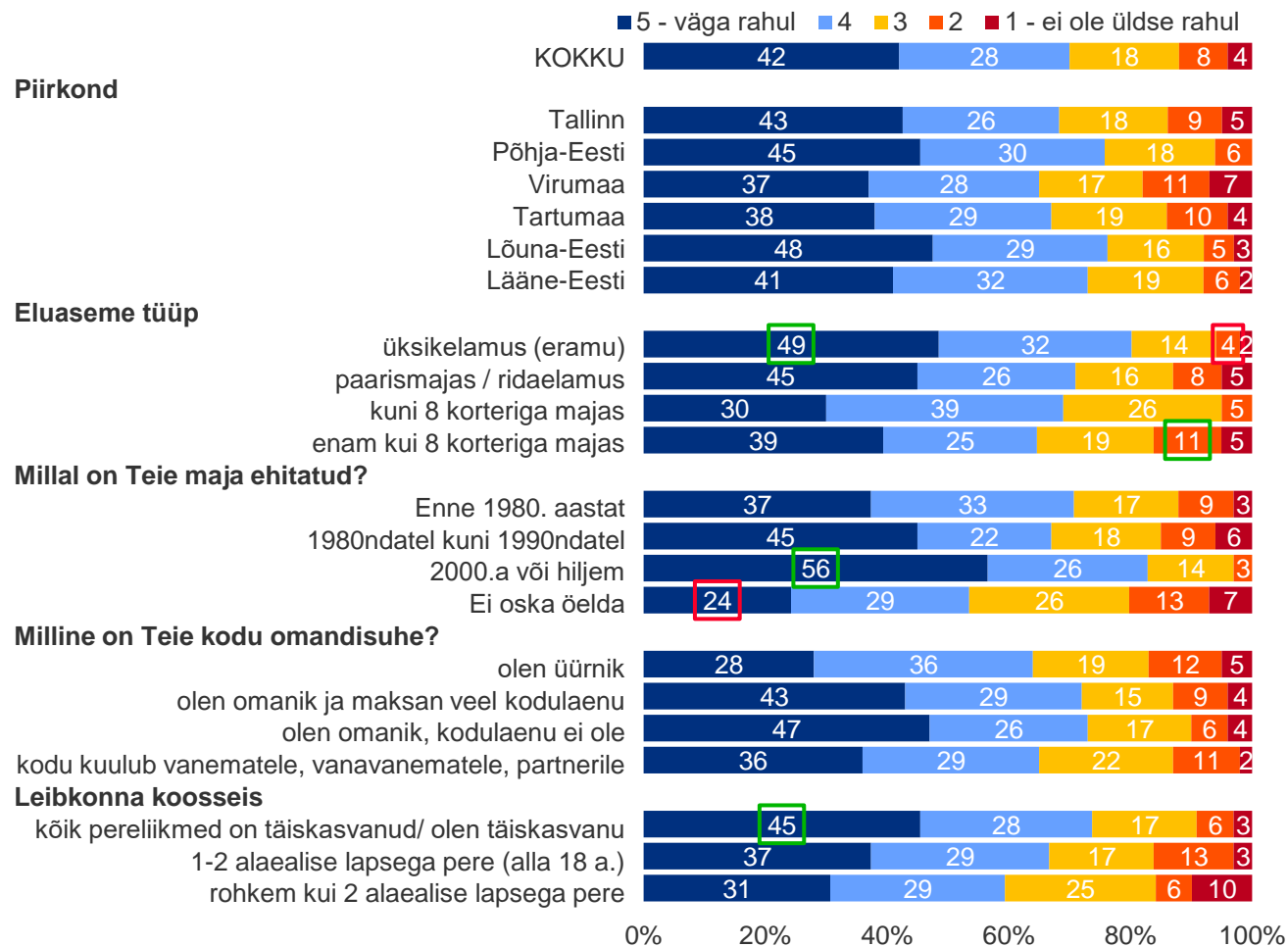
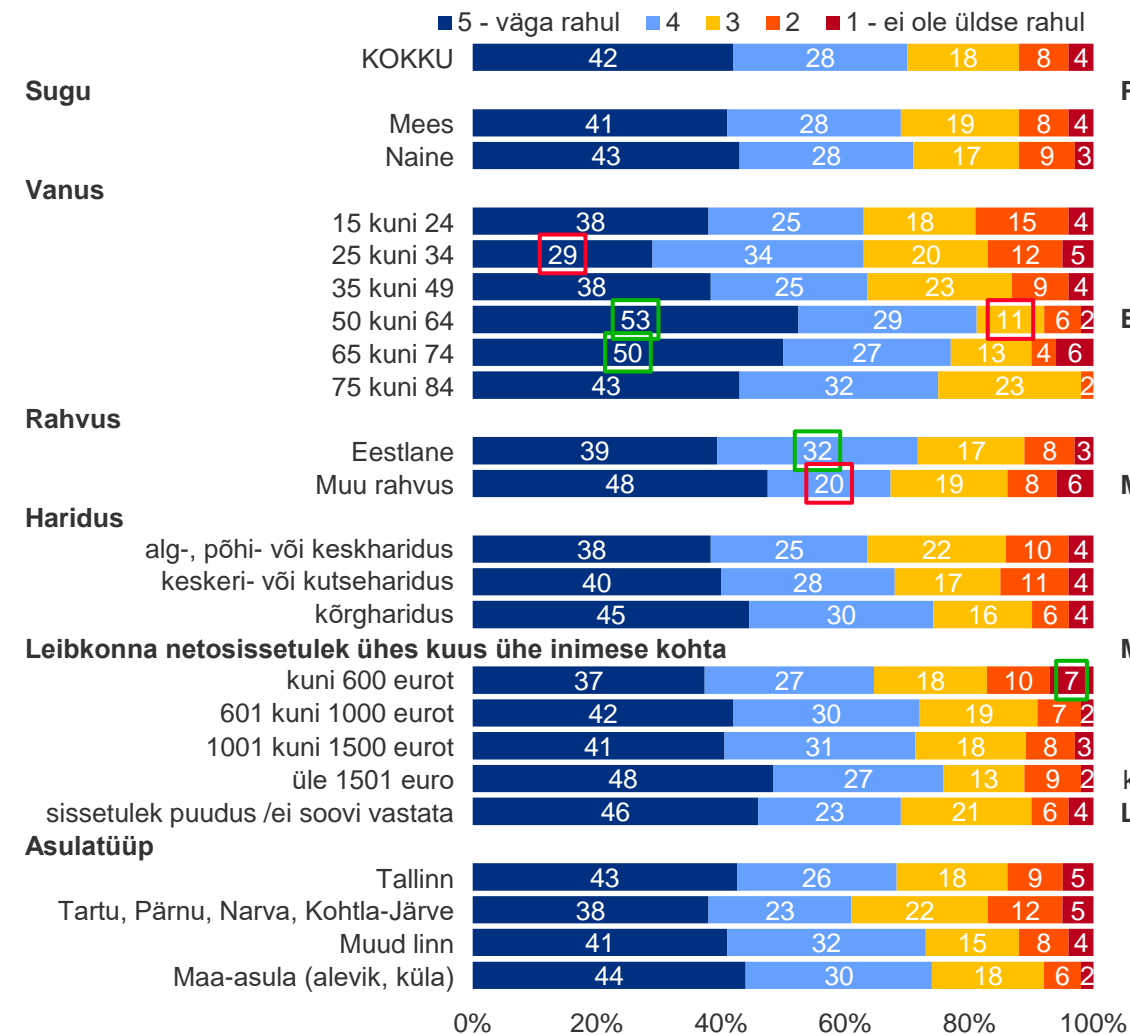
Valik tsitaate uuringust:

- *Energiamärgis on teatud seltskonnale kena äraelamiseallikas.*
- *Energiamärgis ei anna adekvaatset infot. Isiklik kogemus: elamises on mitu külmikut, st suur energiatarve, mis ei ole seotud kütmisega, energiaaudit aga arvestab seda hoone energiakuluna. Kodu valides tuleb ise (ilma ekspertide abita) hinnata kütteeliksi ning hoone, akende jm soojustuse ja õhuvahetuse kvaliteeti sõltuvalt oma isiklikust eelistusest elukvaliteedile ning sellest tulenevalt langetada otsus.*
- *Kodu valiku määravad ikka asukoht, suurus, planeering, hind, kommunaalkulud. Energiamärgis mõjutab ainult osaliselt kommunaalkulusid.*
- *Energiamärgise meetodika on suhteliselt suvaline, põhinedes omaniku poolt edastatud andmetel, mida pole võimalik kontrollida, ega ka hiljem kuidagi vaidlustada. See võiks olla toimiv mudel uute elamute puhul, ise ehitades, aga vana maja puhul on see mõttetu ponnistus.*
- *Kui kodumasinaid juba ostes vaatan, et oleks a energiamärgis, et oleks vähem kulukam, siis kodu valides vaatan ma seda kindlasti, sest ma elan seal igapäevaselt aga nt pesu ma igapäev ei pese.*
- *Olulisem on asukoht jmt.*
- *Parema energiamärgisega kodud on kallimad.*
- *Pole sellele mõelnud, et oleks vaja seda teha.*
- *Riigipoolne kontrollimehhanism energiamärgiste üle on puudulik ja energiamärgis ei kajasta tegeliku energiatõhusust.*
- *See on vaid täht või number. See mis kodus sees toimub on hoopis midagi muud.*
- *Sest ehitam selle ise ringi võimalikult väikese energia tarbimiseks.*
- *Tegemist on lihtsalt näitajaga, millel puudub seos reaalse eluga.*
- *Üldjuhul on tegemist arvutusliku teoreetilise suurusega, mitte tegeliku kulunumbriga. Tihti ka võimalikult väikese energiakulu saavutamise meetodid ei sobi/meeldi mulle.*

70% elanikest on oma elupinna suurusega rahul

Q29. Kui rahul Te olete praeguse elupinna suurusega?

n=1174

Rahulolu elupinna suurusega vs ruutmeetrid: alla 45 m² kodu põhjustab sagedamini rahulolematust

% vastanutest

			Mitu ruutmeetrit on Teie kodus (st eramu/korteri kogu köetav pind kokku)?						
			kuni 35	36-45	46-60	61-90	91-120	121-150	üle 151
		Kokku (n)	69	119	270	305	142	87	135
		Keskmine							
Kui rahul Te olete praeguse elupinna suurusega?	1 (ei ole üldse rahul) või 2	12	35	28	14	8	3	4	8
	3	18	26	23	20	16	12	10	10
	4 või 5 (väga rahul)	70	38	50	66	76	85	86	83
Kui rahul Te olete praeguse elupinna planeeringuga?	1 (ei ole üldse rahul) või 2	11	25	25	8	9	6	7	11
	3	24	33	25	25	19	28	13	23
	4 või 5 (väga rahul)	66	42	50	67	72	66	81	66

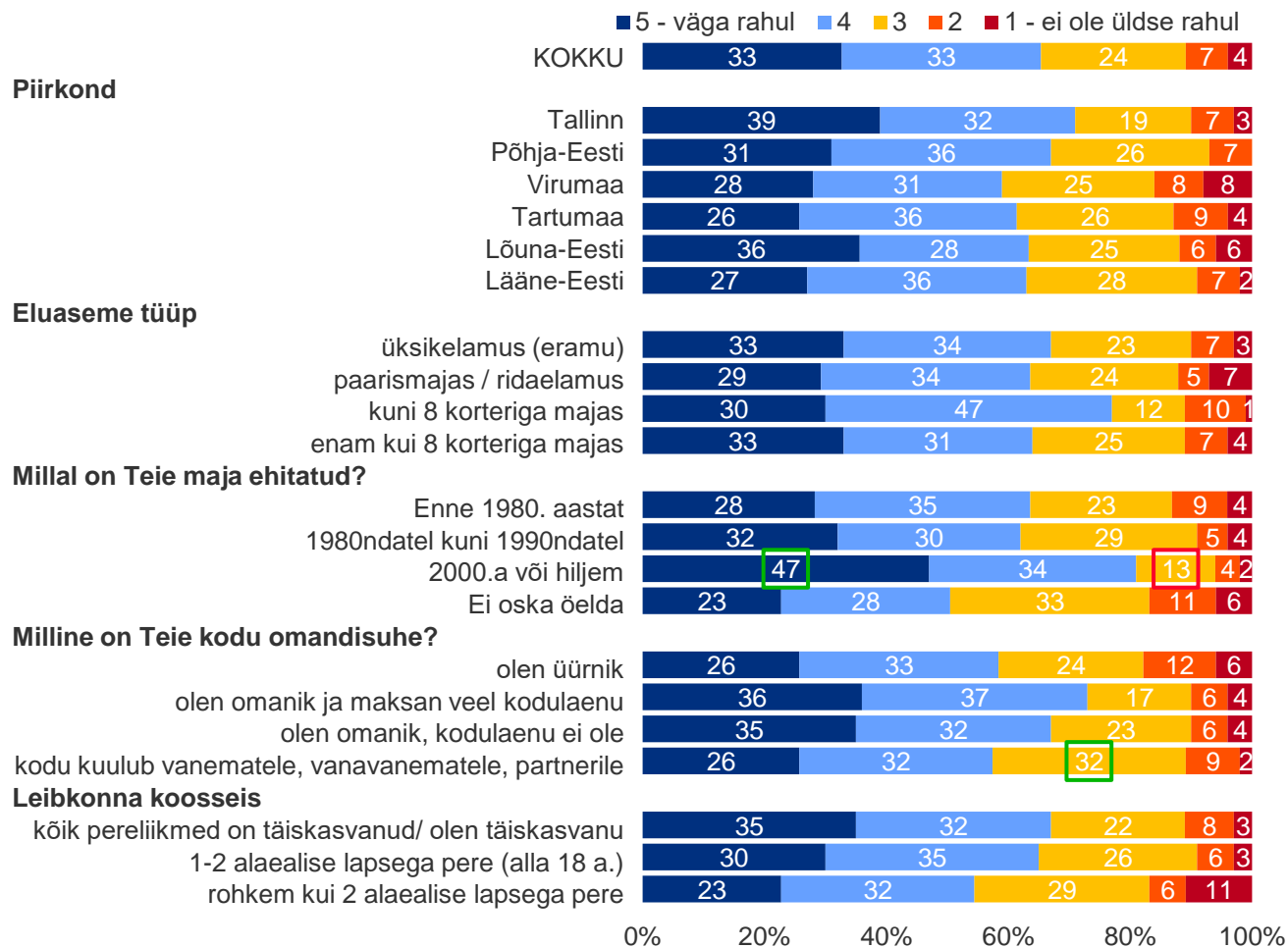
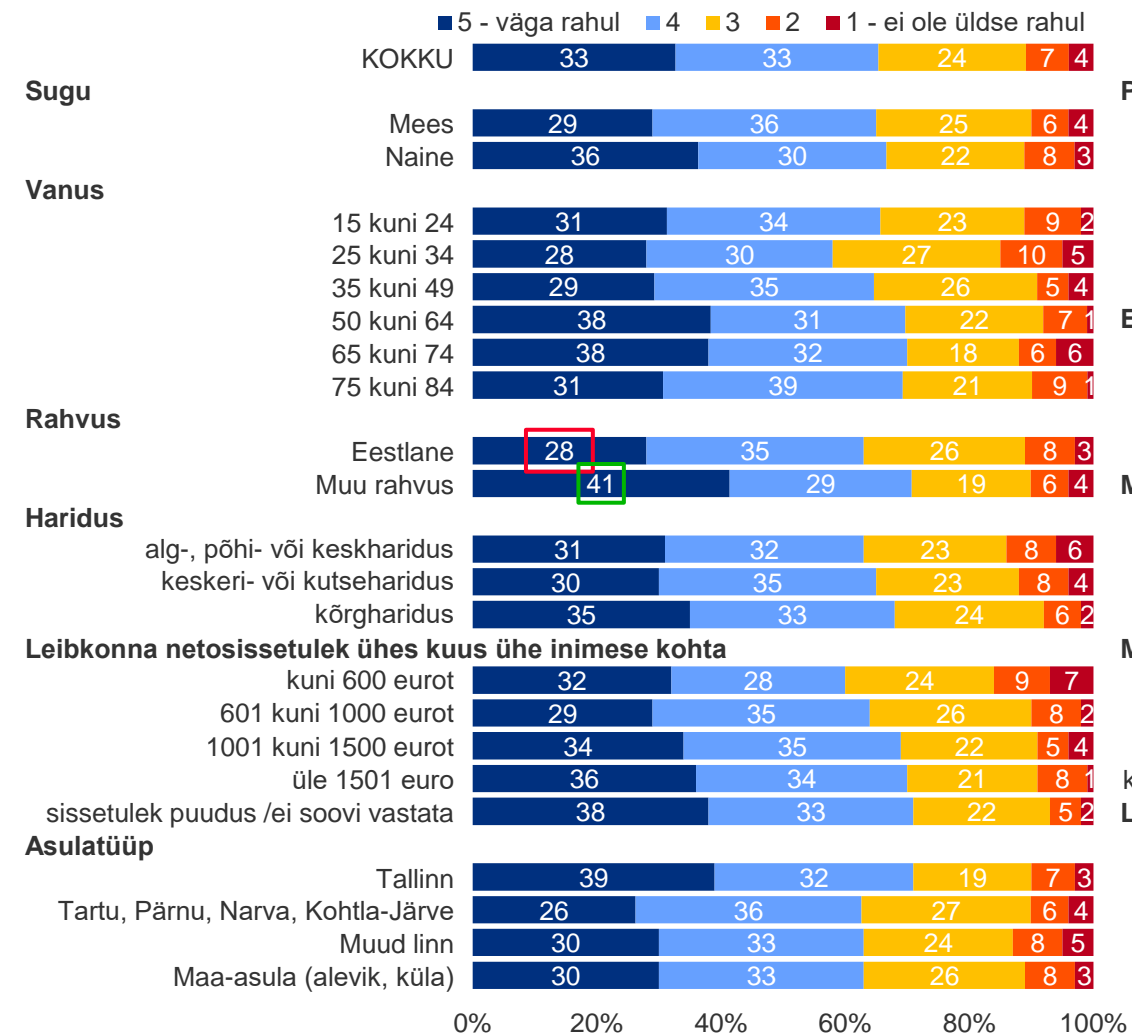
- Kodu suurusega rahulolematuid on rohkem nende hulgas, kelle kodu on alla 45 m². Üle 90 m² pinnal elavad inimesed seevastu on valdavalt oma kodu suurusega rahul.
- Need, kes ei ole kodu suurusega rahul, ei ole keskmisest sagedamini rahul ka kodu planeeringuga. Samuti kehtib vastupidine seos – kodu suurusega rahulolevad inimesed on suurema tõenäosusega rahul ka kodu planeeringuga.

		Kui rahul Te olete praeguse elupinna planeeringuga?		
		1 (ei ole üldse rahul) või 2	3	4 või 5 (väga rahul)
Kui rahul Te olete praeguse elupinna suurusega?	1 (ei ole üldse rahul) või 2	52	16	4
	3	27	42	8
	4 või 5 (väga rahul)	21	43	88

66% on oma elupinna planeeringuga rahul

Q30. Kui rahul Te olete praeguse elupinna planeeringuga?

n=1174

Energiatõhususe olulisus uue kodu valikul: kokkuvõte

- **30% vastajatest on viimastel aastatel kodu vahetanud või plaaninud seda teha.** Kodu on keskmisest sagedamini vahetanud või kaaluvad seda teha 15–34aastased elanikud, muu rahvuse esindajad, Tallinna elanikud, 1–2 alaealise lapsega pered, üürnikud, kortermajades ja 2020. a või hiljem ehitatud majades elavad inimesed. Samuti soovivad suurema tõenäosusega kodu vahetada need, kelle eluruum on väike (kuni 35 m²) ja kelle kodus on suvel liiga palav.
- **Kodu vahetamise tõenäosus on keskmisest väiksem** eestlaste, üle 50 aastaste, maa-asulas ja Lõuna-Eestis elavate inimeste puhul, kes elavad eramus ja on kodu omanikud ega oma kodulaenu.
- Kodu valikul on **energiamärgisest olulisem kommunaalkulude suurus** – 56% neist, kes on viimastel aastatel elukohta vahetanud, eelistab kodu valikul väiksemate kuludega elamispiinda. 24% kodu vahetanutest eelistab elupaika, millel on parem energiamärgis.
- **2020. a või hiljem ehitatud** majades elavad inimesed väärtustavad **energiamärgist** oluliselt rohkem kui vanemates hoonetes elavad inimesed. Samuti peavad kodu valikul energiamärgist keskmisest olulisemaks **kõrgharitud inimesed**. Seevastu madalaimasse sissetulekugruppi jäävate elanike hulgas on keskmisest rohkem neid, kes eelistavad elukoha valikul väiksemate kuludega kodu.
- **70% elanikest on oma elupinna suurusega rahul.** 4% ei ole kodu suurusega üldse rahul. Rahulolematuid on keskmisest enam nende inimeste hulgas, kes elavad alla 45 m² pinnal. Üle 90 m² pinnal elavad inimesed seevastu on valdavalt oma kodu suurusega rahul. Täiesti rahulolematuid on rohkem kõige madalaimasse sissetulekugruppi jäävate elanike hulgas. Samuti on enam kui 8 korteriga majades elavate ja alaealisi lapsi omavate perede hulgas keskmisest rohkem neid, kes pole oma kodu suurusega rahul. Kodu suurusega on sagedamini rahul need pered, kus ei ole alaealisi lapsi, 50–74aastased, samuti eramus ja pärast 2000.a ehitatud hoonetes elavad inimesed. Kodu omandisuhte ja suurusega rahulolu vahel pole selget seost.
- **Oma kodu planeeringuga on rahul 66% elanikest.** Nagu elukoha suuruse puhul, on ka planeeringuga väga rahul olevaid inimesi kõige rohkem nende hulgas, kelle kodu on ehitatud pärast 2000. a: umbes pooled neist on oma kodu planeeringuga väga rahul. Ilmneb selge erinevus, et pärast 2000. aastat ehitatud hoonetes elavad inimesed on oma elukoha planeeringuga tunduvalt enam rahul kui vanemate majade elanikud. Kodu suuruse võrdluses on alla 45 m² pinnal elavate inimeste hulgas rohkem neid, kes pole kodu planeeringuga rahul (u 25%). Samuti on üürnikud sagedamini kodu planeeringuga rahulolematud.
- Need, kes ei ole kodu suurusega rahul, ei ole keskmisest sagedamini rahul ka kodu planeeringuga. Samuti kehtib vastupidine seos – kodu suurusega rahulolevad inimesed on suurema tõenäosusega rahul ka kodu planeeringuga.
- Kui elukoha suurusega on rahul või väga rahul 81% eramaja elanikest ja 64% suure kortermaja elanikest, siis kodu planeeringu osas pole erinevused sugugi nii märkimisväärsed – kodu planeeringuga on rahul 67% eramus ja 64% suures kortermajas elavatest inimestest.
- Kodu suurusega rahulolu ja kodu vahetamise vahel pole otsest seost. Ilmneb vaid see, et need, kes on kodu suurusega väga rahul, ei ole suure tõenäosusega viimastel aastatel kodu vahetanud või plaaninud seda teha (76% vs 60% neist, kes ei ole rahul).

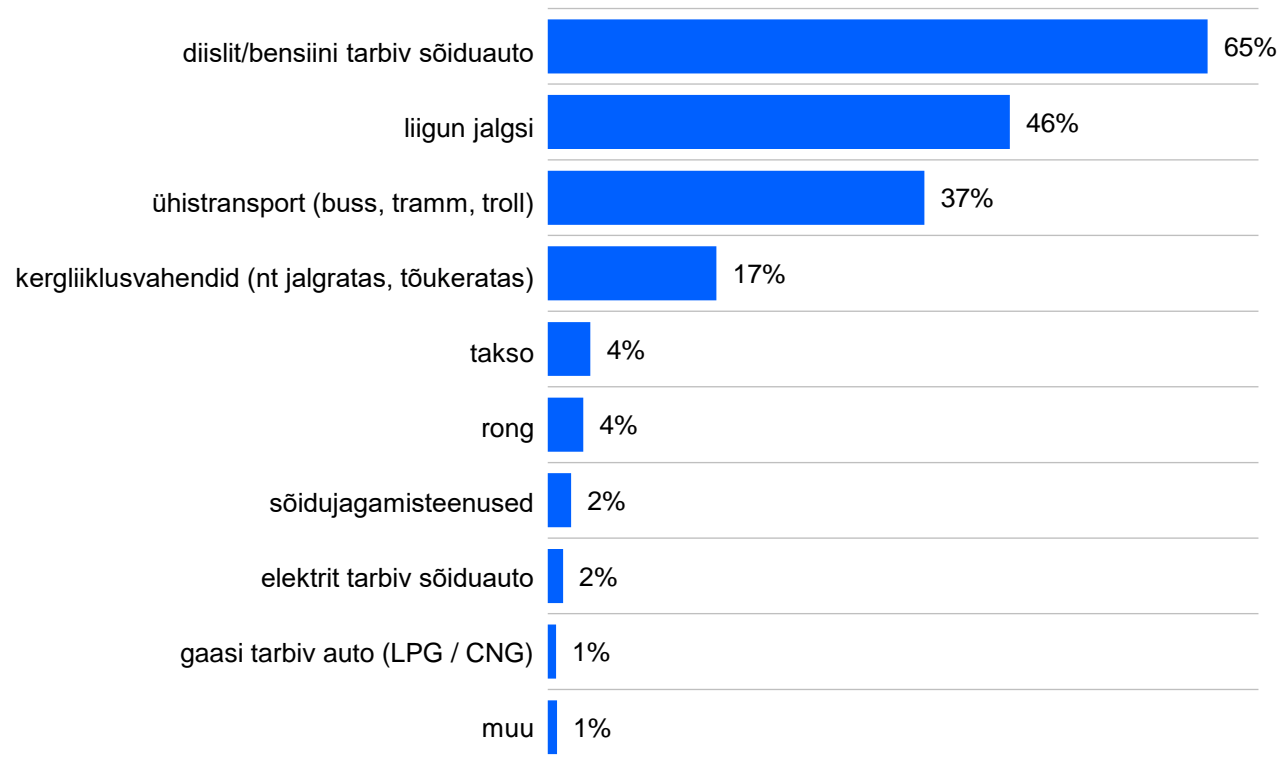
1.8

Energiatõhusus transpordis

65% kasutab igapäevaselt sõiduautot ja 46% liigub jalgsi

Q31. Millist sõiduvahendit Te kasutate igapäevaselt?

n=1174

Sõiduvahendite kasutamine: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q31. Millist sõiduvahendit Te kasutate igapäevaselt?

n=1174

	KOKKU	Sugu		Vanus						Rahvus			Haridus			Leibkonna netosissetulek					Asulatiüp			
		Mees	Naine	15 kuni 24	25 kuni 34	35 kuni 49	50 kuni 64	65 kuni 74	75 kuni 84	Eestlane	Muu rahvus	alg-, põhi- või keskharidus	keskeri- või kutseharidus	kõrgharidus	kuni 600 eurot	601 kuni 1000 eurot	1001 kuni 1500 eurot	üle 1501 euro	puudus /ei soovi vastata	Tallinn	Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve	Muud linn	Maa-asula (alevik, küla)	
diisliit/bensiini tarbiv sõiduauto	65	72	58	45	71	72	72	56	53	69	57	57	68	68	60	64	62	75	69	51	50	71	80	
liigun jalgsi	46	39	51	68	53	40	36	43	49	44	48	49	42	45	52	44	40	44	49	53	59	48	31	
ühistransport (buss, tramm, troll)	37	27	46	62	37	28	27	45	50	32	48	42	35	36	44	38	35	31	33	60	43	24	21	
kergliiklusvahendid (nt jalgratas, tõukeratas)	17	18	15	13	20	19	13	16	21	18	15	12	20	17	20	16	12	17	18	14	22	16	17	
rong	4	3	4	5	4	2	4	3	7	5	1	3	3	4	2	5	4	3	2	3	1	8	2	
takso	4	4	4	7	5	4	3	4	2	3	7	4	3	5	4	3	5	8	2	8	7	2	1	
sõidujagamisteenused	2	3	2	3	6	3	1	1	1	2	4	4	1	2	1	3	3	2	2	4	2	1	2	
elektrit tarbiv sõiduauto	1	2	1	0	1	2	2	2	0	1	1	1	1	2	0	1	3	2	1	3	1	2	0	
gaasi tarbiv auto (LPG / CNG)	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	0	2	2	1	0	0	1	
muu	1	1	1	0	0	1	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2	0	0	1	0	0	2	

Sõiduvahendite kasutamine: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q31. Millist sõiduvahendit Te kasutate igapäevaselt?

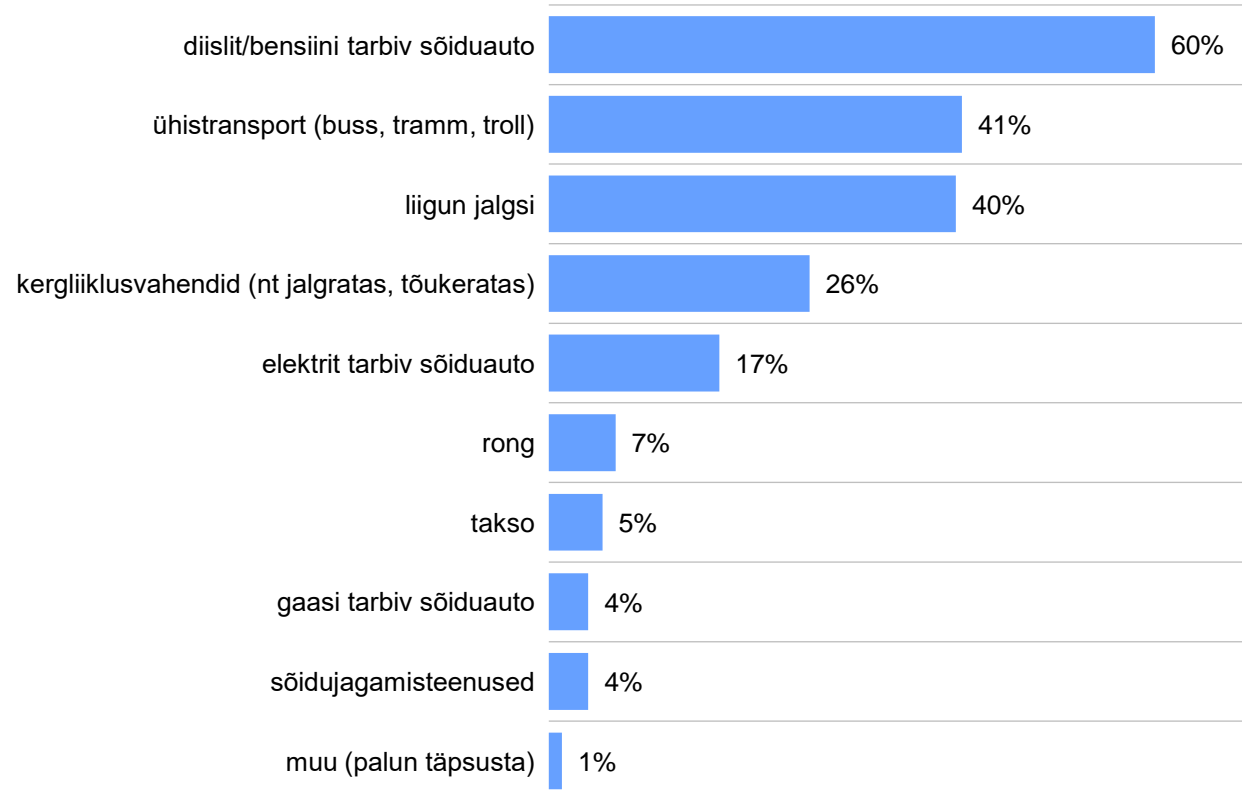
n=1174

	KOKKU	Piirkond						Eluaseme tüüp				Millal on Teie maja ehitatud?				Milline on Teie kodu omandisuhe?				Leibkonna koosseis		
		Tallinn	Põhja-Eesti	Virumaa	Tartumaa	Lõuna-Eesti	Lääne-Eesti	üksikelamus (eramu)	paarismaias / ridaelamus	kuni 8 korteriga majas	enam kui 8 korteriga majas	Enne 1980. aastat	1980ndatel kuni 1990ndatel	2000.a või hiljem	Ei oska öelda	olen üürnik	olen omanik ja maksan veel kodulaenu	olen omanik, kodulaenu ei ole	kodu kuulub vanematele, vanavanematele, partnerile	kõik pereliikmed on täiskasvanud/ olen täiskasvanu	1-2 alaealise lapsega pere (alla 18 a.)	rohkem kui 2 alaealise lapsega pere
diisli/bensiini tarbiv sõiduauto	65	51	79	62	71	78	70	83	73	55	53	64	62	79	44	39	77	65	63	60	75	81
liigun jalgsi	46	53	35	50	43	39	42	34	35	50	54	47	46	35	62	67	37	41	55	47	43	42
ühistransport (buss, tramm, troll)	37	60	21	33	24	21	30	21	28	39	50	35	44	25	53	55	29	34	44	42	26	33
kergliiklusvahendid (nt jalgratas, tõukeratas)	17	14	16	17	18	14	25	18	16	17	16	16	13	20	21	28	15	17	14	16	16	22
rong	4	3	8	3	2	3	1	4	3	7	3	4	4	2	3	1	3	4	4	3	4	3
takso	4	8	3	5	2	1	0	2	8	4	6	4	4	5	8	6	5	2	7	4	4	1
sõidujagamisteenused	2	4	1	1	3	0	1	1	5	0	3	2	3	3	2	2	4	1	3	2	3	2
elektrit tarbiv sõiduauto	1	3	2	1	0	1	0	1	2	0	2	1	2	1	0	0	2	1	0	1	2	3
gaasi tarbiv auto (LPG / CNG)	1	1	1	1	1	1	0	1	3	1	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	2
muu	1	1	1	0	0	3	0	1	0	0	1	1	2	1	0	0	0	2	0	1	1	0

Viie aasta pärast on kolm levinumat liiklusvahendit samad mis praegugi

Q32. Millist transpordivahendit näete end 5 aasta pärast põhiliselt kasutamas?

n=1174

Sõiduvahendite kasutamine viie aasta pärast: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q32. Millist transpordivahendit näete end 5 aasta pärast põhiliselt kasutamas?

n=1174

	KOKKU	Sugu		Vanus						Rahvus		Haridus			Leibkonna netosissetulek					Asulatüüp			
		Mees	Naine	15 kuni 24	25 kuni 34	35 kuni 49	50 kuni 64	65 kuni 74	75 kuni 84	Eestlane	Muu rahvus	alg-, põhi- või keskharidus	keskeri- või kutseharidus	kõrgharidus	kuni 600 eurot	601 kuni 1000 eurot	1001 kuni 1500 eurot	üle 1501 euro	puudus /ei soovi vastata	Tallinn	Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve	Muud linn	Maa-asula (alevik, küla)
diisliit/bensiini tarbiv sõiduauto	60	65	55	51	63	62	68	52	46	59	62	55	65	60	56	59	53	69	68	51	53	64	68
ühistransport (buss, tramm, troll)	41	32	49	54	38	31	36	52	55	34	54	42	36	42	46	42	43	33	33	61	46	28	26
liigun jalgsi	40	32	48	62	43	33	34	37	50	40	40	43	36	40	46	39	39	37	40	46	51	47	26
kergliiklusvahendid (nt jalgratas, tõukeratas)	26	27	25	34	32	30	19	18	19	25	28	23	26	27	26	24	26	28	26	28	29	28	21
elektrit tarbiv sõiduauto	17	17	17	21	25	19	14	9	10	19	12	17	9	20	10	16	22	20	18	17	12	16	20
rong	7	7	6	17	7	4	6	5	6	8	5	8	7	6	5	7	9	6	5	5	7	13	4
takso	5	5	6	8	2	8	3	5	7	3	10	6	5	5	6	4	6	9	3	9	10	3	2
gaasi tarbiv sõiduauto	4	4	4	6	4	7	3	1	0	4	3	5	5	3	4	3	4	5	5	5	2	3	4
sõidujagamisteenused	4	5	3	6	7	5	2	1	1	3	6	5	2	4	2	3	4	8	4	8	2	2	1
muu (palun täpsusta)	1	2	1	3	0	2	1	2	1	1	2	2	1	1	2	0	3	1	1	1	2	0	3

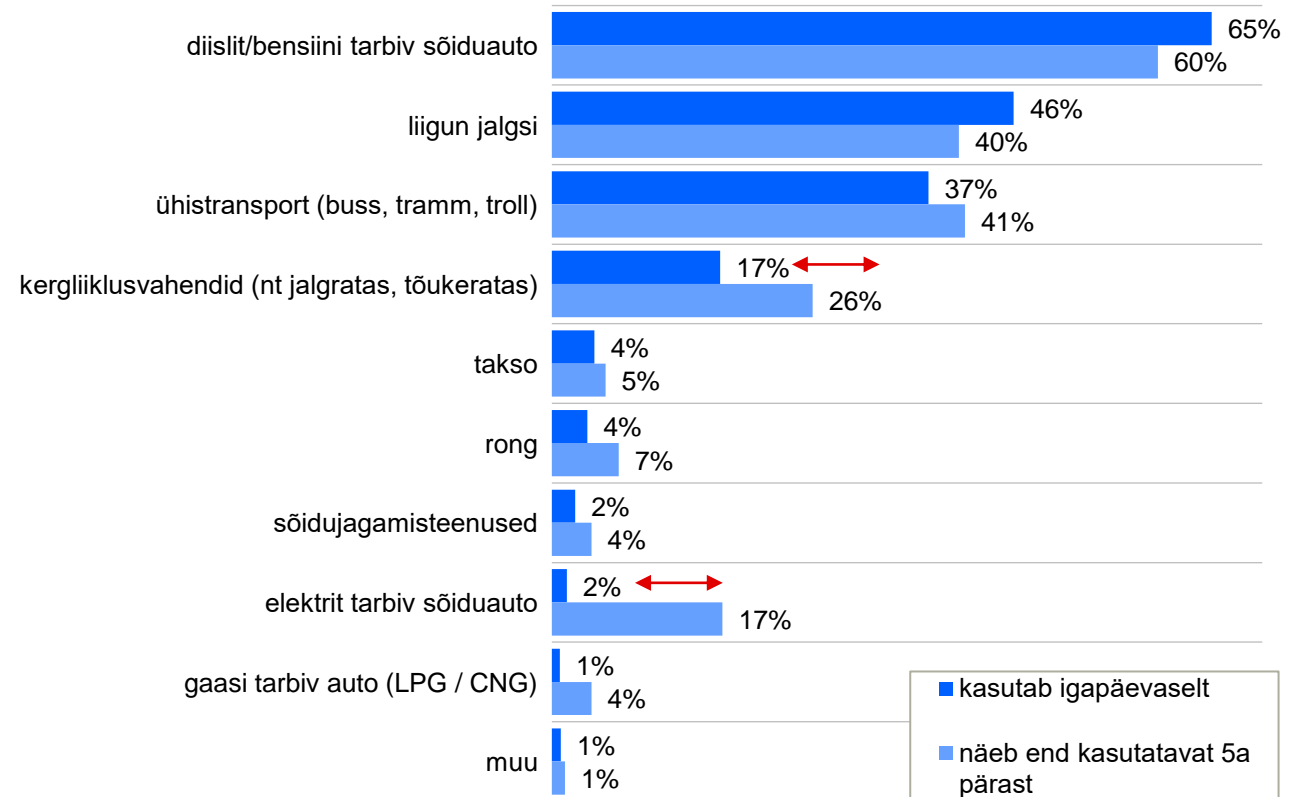
Sõiduvahendite kasutamine viie aasta pärast: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q32. Millist transpordivahendit näete end 5 aasta pärast põhiliselt kasutamas?

n=1174

	KOKKU	Piirkond						Eluaseme tüüp				Millal on Teie maja ehitatud?				Milline on Teie kodu omandisuhe?				Leibkonna koosseis		
		Tallinn	Põhja-Eesti	Virumaa	Tartumaa	Lõuna-Eesti	Lääne-Eesti	üksikelamus (eramu)	paarismajas / ridaelamus	kuni 8 korteriga majas	enam kui 8 korteriga majas	Enne 1980. aastat	1980ndatel kuni 1990ndatel	2000.a või hiljem	Ei oska öelda	olen üürnik	olen omanik ja maksan veel kodulaenu	olen omanik, kodulaenu ei ole	kodu kuulub vanematele, vanavanematele, partnerile	kõik pere liikmed on täiskasvanud/ olen täiskasvanu	1-2 alaealise lapsega pere (alla 18 a.)	rohkem kui 2 alaealise lapsega pere
diisliit/bensiini tarbiv sõiduauto	60	51	69	64	63	63	59	69	66	53	54	61	57	64	51	43	64	61	62	58	63	67
ühistransport (buss, tramm, troll)	41	61	27	35	32	25	31	24	30	40	53	40	47	31	48	54	36	40	41	46	28	38
liigun jalgsi	40	46	32	42	40	38	35	28	33	49	48	42	41	30	51	57	32	38	47	42	36	33
kergliiklusvahendid (nt jalgratas, tõukeratas)	26	28	24	25	21	18	33	23	22	29	27	23	25	29	37	43	28	22	23	25	27	21
elektrit tarbiv sõiduauto	17	17	21	9	24	16	14	22	14	13	14	14	14	27	14	21	26	12	13	14	22	26
rong	7	5	13	9	4	5	3	8	3	5	6	7	7	5	6	7	4	6	12	6	9	5
takso	5	9	4	9	3	1	0	2	10	6	7	5	6	5	5	8	7	3	6	5	6	2
gaasi tarbiv sõiduauto	4	5	4	2	3	3	4	4	2	7	3	5	3	3	6	6	4	3	5	3	6	7
sõidujagamisteenused	4	8	3	2	2	0	0	1	11	2	6	3	5	5	3	6	8	2	3	4	3	3
muu (palun täpsusta)	1	1	1	1	2	4	1	2	2	0	1	1	2	0	2	0	0	2	3	1	2	4

Viie aasta pärast plaanitakse kasutada rohkem kergliiklusvahendeid ja elektriautosid

Elanikud peavad oluliseks selle sõiduvahendiga seonduvaid energiatõhususe meetmeid, mida nad ise kasutavad

% vastanutest

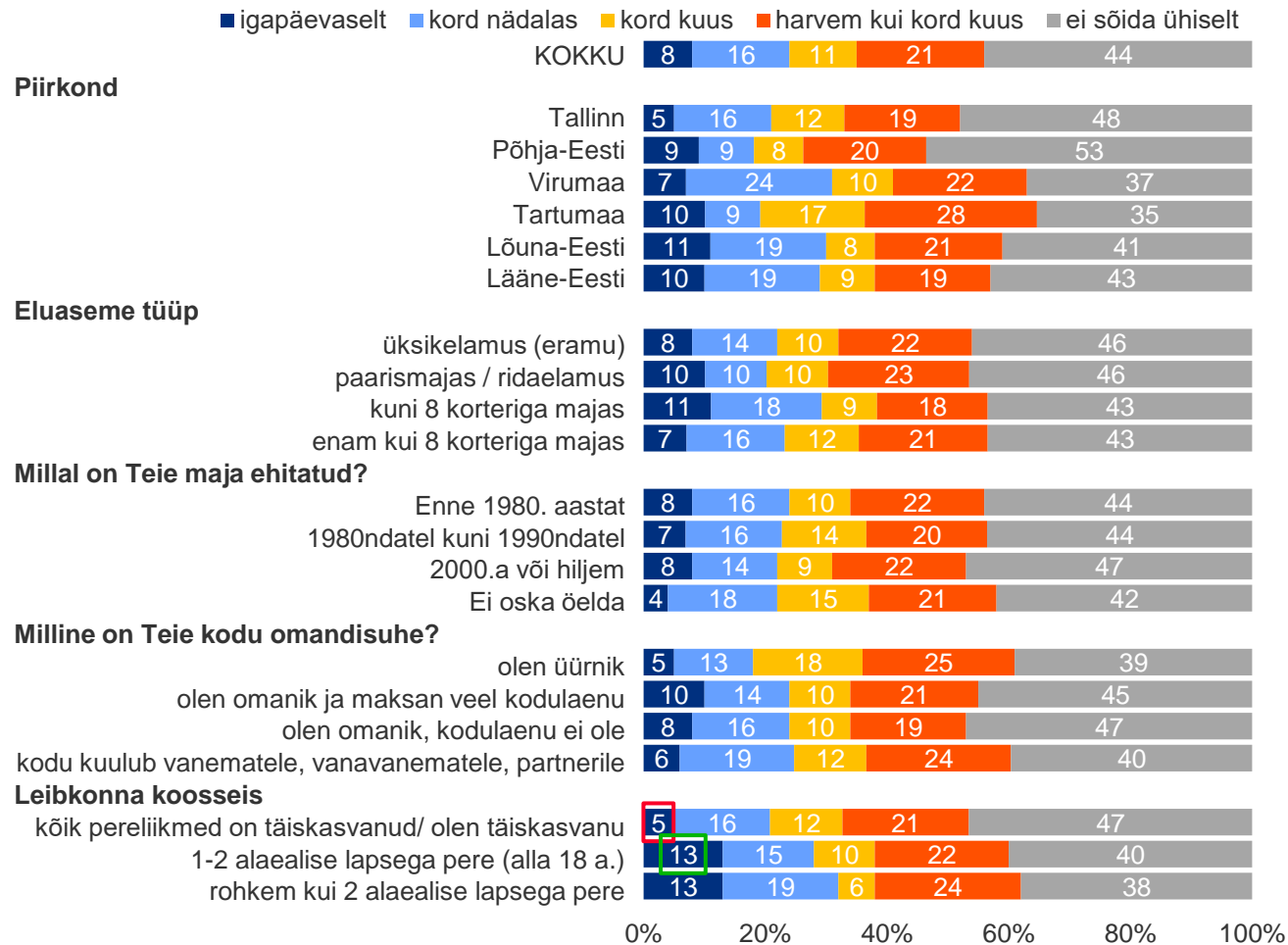
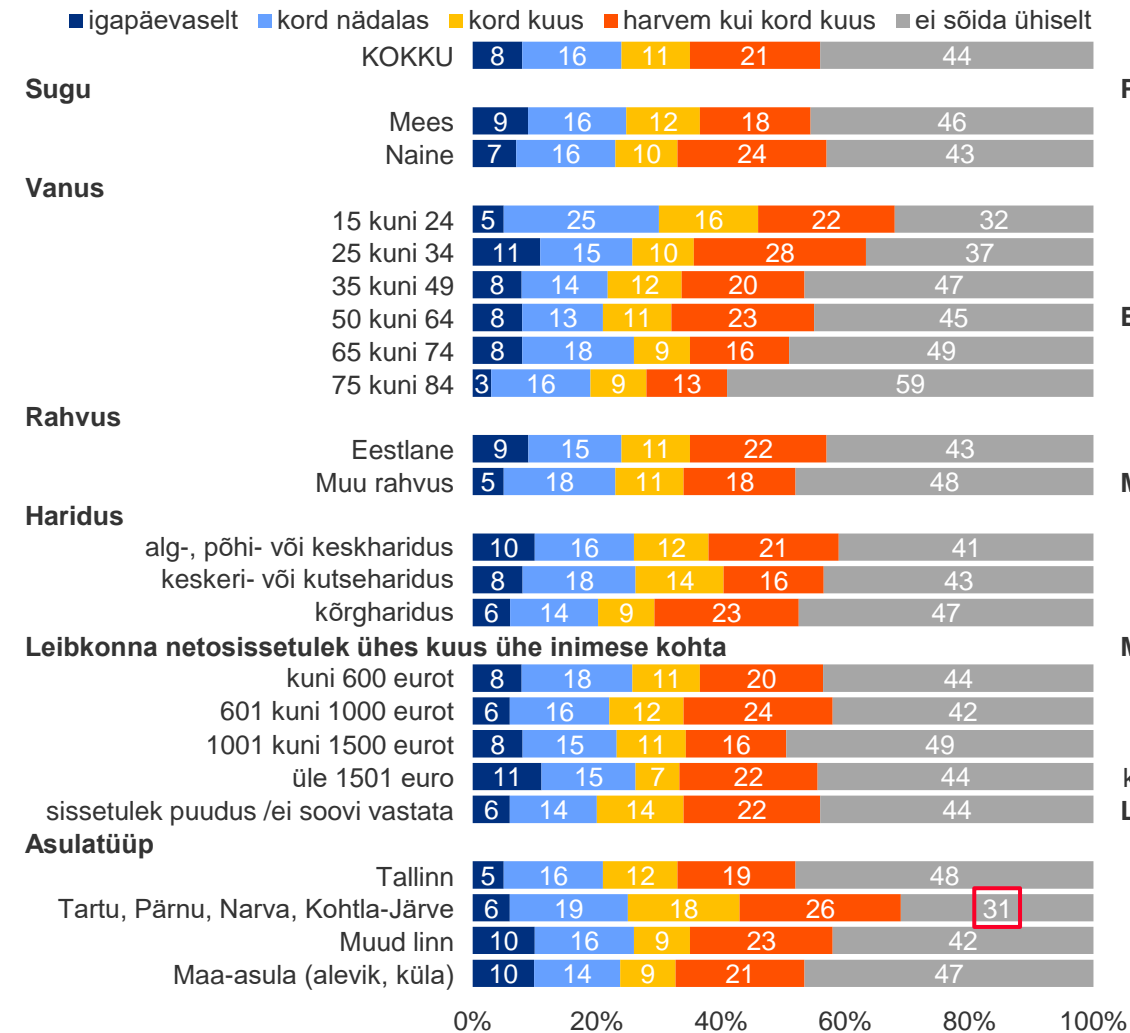
			Kui oluliseks Te peate järgmiste energiatõhususe meetmete kodudes rakendamist?			
			ühistranspordi eelistamine sõiduautole	jalgsi liikumise või kergliiklusvahendiga sõitmise eelistamine	autot soetades väiksema kütusekuluga sõiduki valimine	autoga ökonoomselt sõitmine
Kokku (n)			379	387	410	264
Keskmine						
Millist sõiduvahendit Te kasutate igapäevaselt?	elektrit tarbiv sõiduauto	2	2	1	1	3
	diisli/bensiini tarbiv sõiduauto	65	41	56	76	80
	ühistransport	37	70	46	27	25
	rong	4	4	6	3	3
	takso	4	5	4	6	3
	sõidujagamisteenused	2	4	2	2	3
	liigun jalgsi	46	63	65	37	35
	kergliiklusvahendid	17	18	30	16	14
	gaasi tarbiv auto (LPG / CNG)	1	0	0	1	1

- Võrreldes igapäevaselt kasutatavat sõiduvahendit ja seda, milliseid energiatõhususe meetmeid oluliseks peetakse, ilmneb selge seos, et **diisel- või bensiinimootoriga autoga liiklejad ei pea oluliseks meetmeks ühistranspordi või jalgsi/kergliiklusvahendiga liiklemise eelistamist**. Nende jaoks on olulised otseselt autoga seonduvad meetmed – väiksema kütusekuluga sõiduki valimine ja ökonoomselt sõitmine.
- Vastupidisel seisukohal on **ühistranspordi kasutajad ning jalgsi liiklejad**, kes peavad olulisteks energiatõhususe meetmeteks just ühistranspordi eelistamist ning jala või kergliiklusvahendiga liiklemist. Nende hinnangul ei ole väiksema kütusekuluga sõiduki valimine või ökonoomselt sõitmine energiatõhususe saavutamisel olulised meetmed.

44% elanikest ei jaga autot leibkonnaväliste inimestega

Q33. Kui tihti jagate või kasutate sõiduauto leibkonnaväliste inimestega ühisteks sõitudeks?

n=1174

Energiatõhusus transpordis: kokkuvõte

- **2/3 elanikest kasutab igapäevaseks liiklemiseks diislit/bensiini tarbivat sõiduautot.** Ligi pooled (46%) liiguvad jalgsi ja 37% kasutab ühistransporti.
- **Mehed** kasutavad sagedamini kui naised liiklemiseks sõiduautot (72% vs 58%), **naised** see-eest kõnnivad rohkem jala (51% vs 39%) ja kasutavad ühistransporti (46% vs 28%). Ka **15–24aastased** liiguvad rohkem jala ja ühistranspordiga. Samuti on **75–84aastased** agarad ühistranspordi kasutajad.
- Rahvuse võrdluses on **eestlased** suuremad sõiduauto kasutajad (69% vs 57%), **muu rahvuse esindajad** aga kasutavad eestlastest rohkem ühistransporti (48% vs 32%). Diislit/bensiini tarbivat sõiduautot kasutavad igapäevaselt keskmisest sagedamini **Põhja-Eesti elanikud** ja **lastega pered**. **Lasteta pered** seevastu liikleavad sagedamini ühistranspordiga. Eluaseme tüübi lõikes ilmneb, et **eramus** elavad inimesed kasutavad rohkem tavalist sõiduautot, **kortermajade** elanikud aga enam ühistransporti või liiguvad jala. Samuti liigutakse keskmisest rohkem jala **Tallinnas** ja teistes **suuremates linnades**, **maal** on aga eelistatuim liiklusvahend bensiini/diislit tarbiv sõiduauto. **Tallinna** elanike hulgas on levinum kui mujal liigelda takso või sõidujagamisteenuste abil. **Väiksemates linnades ja Põhja-Eestis** kasutatakse keskmisest sagedamini rongi. Kergliiklusvahendite kasutamine on rohkem levinud **Lääne-Eestis**.
- **Viie aasta pärast on elanike arvates kolm populaarsemat liiklemisviisi samad mis praegugi** – 60% kavatses liigelda peamiselt diislit/bensiini tarbiva sõiduautoga, 41% ühistranspordiga ja 40% käia jala.
- Suurimat tõusutrendi näevad elanikud kergliiklusvahendite ja elektriautode kasutamises: viie aasta pärast kavatses neid igapäevaselt kasutada vastavalt 26% ja 17% elanikest.
- Sõiduauto jagamine ühiste sõitude tegemiseks oma leibkonna väliste inimestega ei ole Eestis kuigi levinud. Umbes veerand elanikest jagab autot vähemalt kord nädalas kellegagi väljaspool oma pere, 44% aga ei sõida ühiselt. Auto jagamine on levinum teistes suuremates linnades peale Tallinna.
- Elanikud peavad **oluliseks selle sõiduvahendiga seonduvaid energiatõhususe meetmeid**, mida nad ise kasutavad – diisel/bensiinimootoriga autoga liiklejad leiavad, et energiatõhususe seisukohast on oluline eelistada väiksema kütusekuluga autot ning sõita ökonoomselt, jalakäijad ning ühistranspordi ja kergliiklusvahenditega liiklejad aga peavad oluliseks ühistranspordi või jalgsi / kergliiklusvahendiga liiklemise eelistamist sõiduautole.

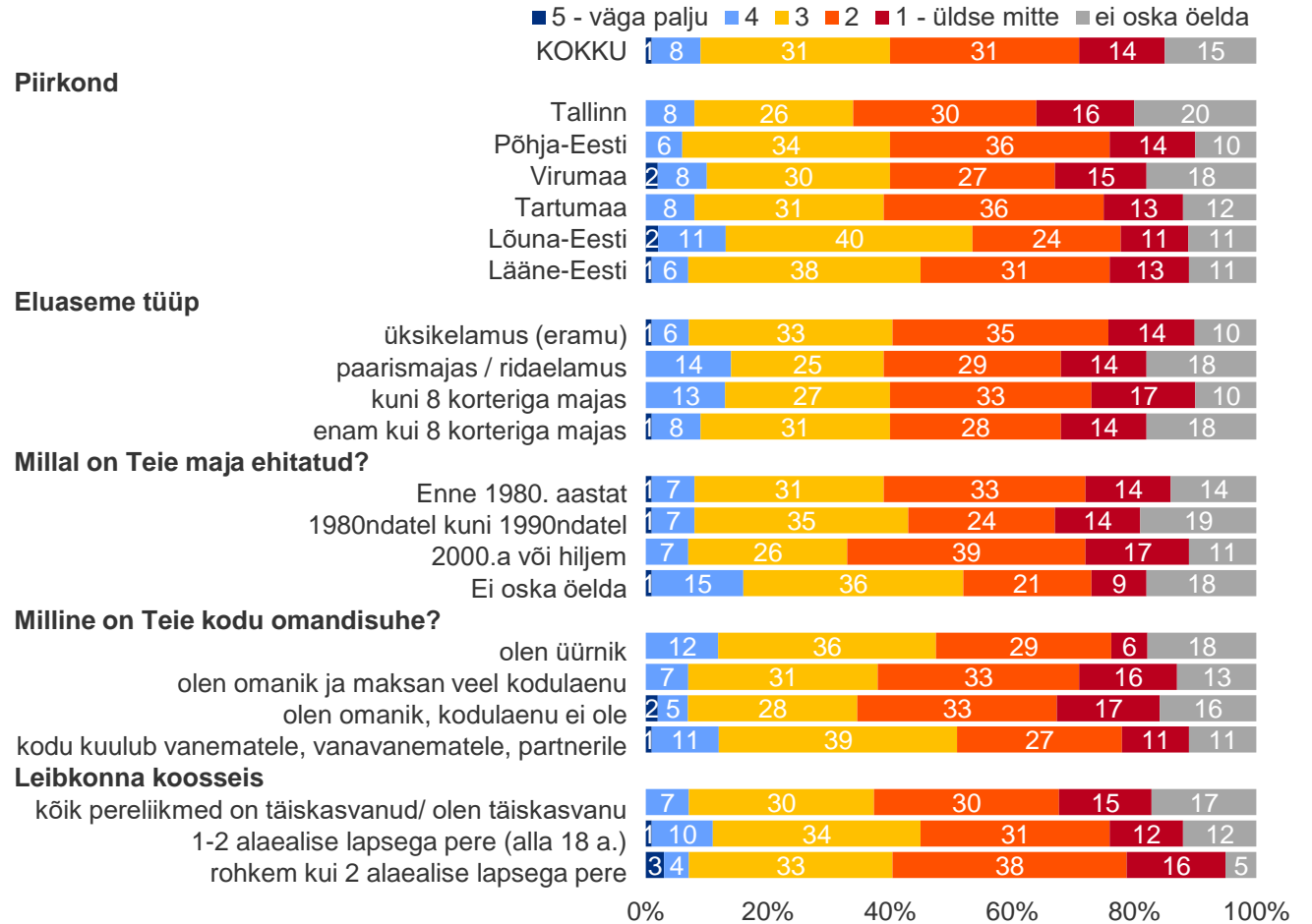
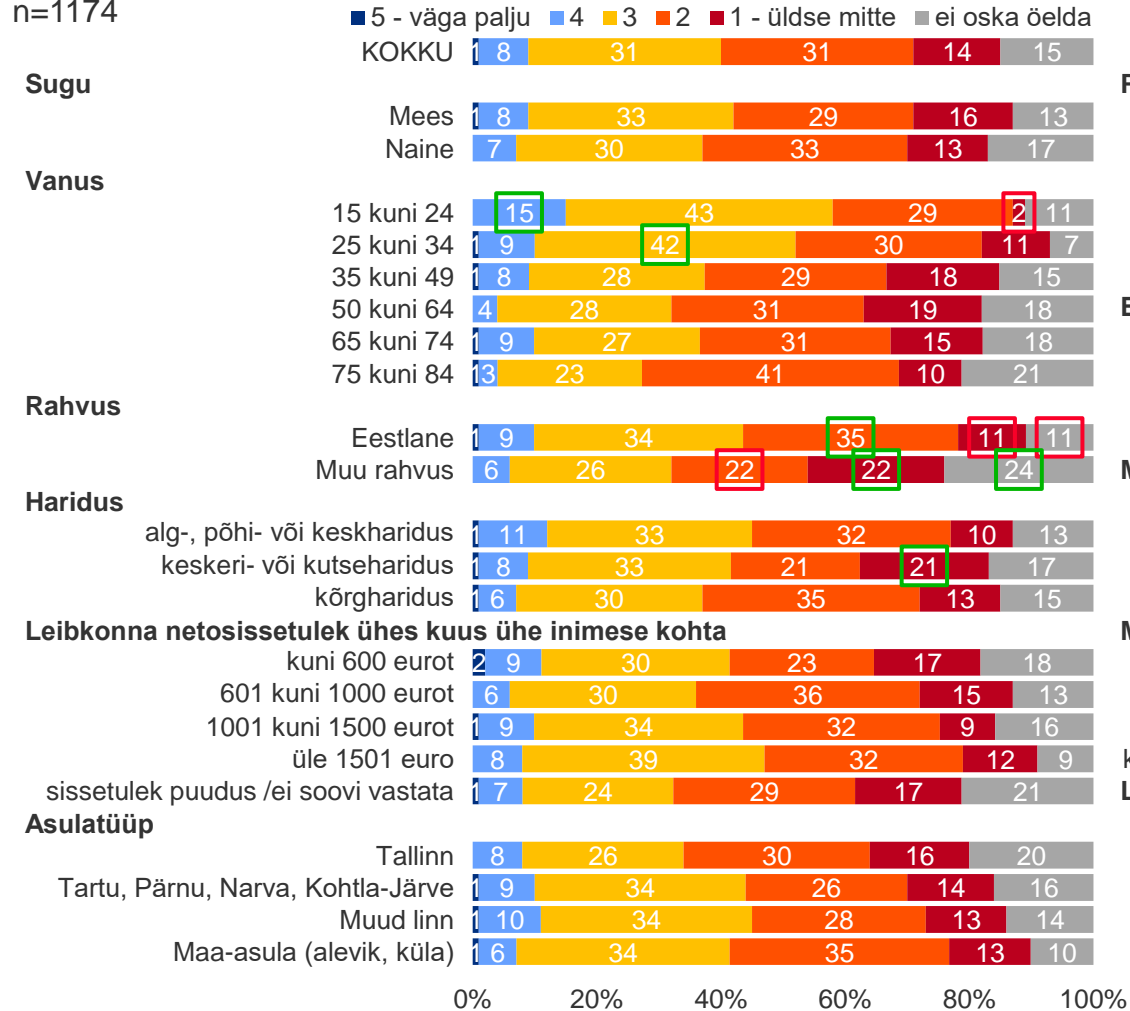
1.9

Energiatarbimist mõjutavad tegurid

14% ei suudaks üldse oma energiatarbimist vähendada ja vaid 1% suudaks seda teha väga palju

Q34. Kui palju suudaksite enda hinnangul oma energiatarbimist (elekter, soojus, kütused) täiendavalt vähendada?

n=1174

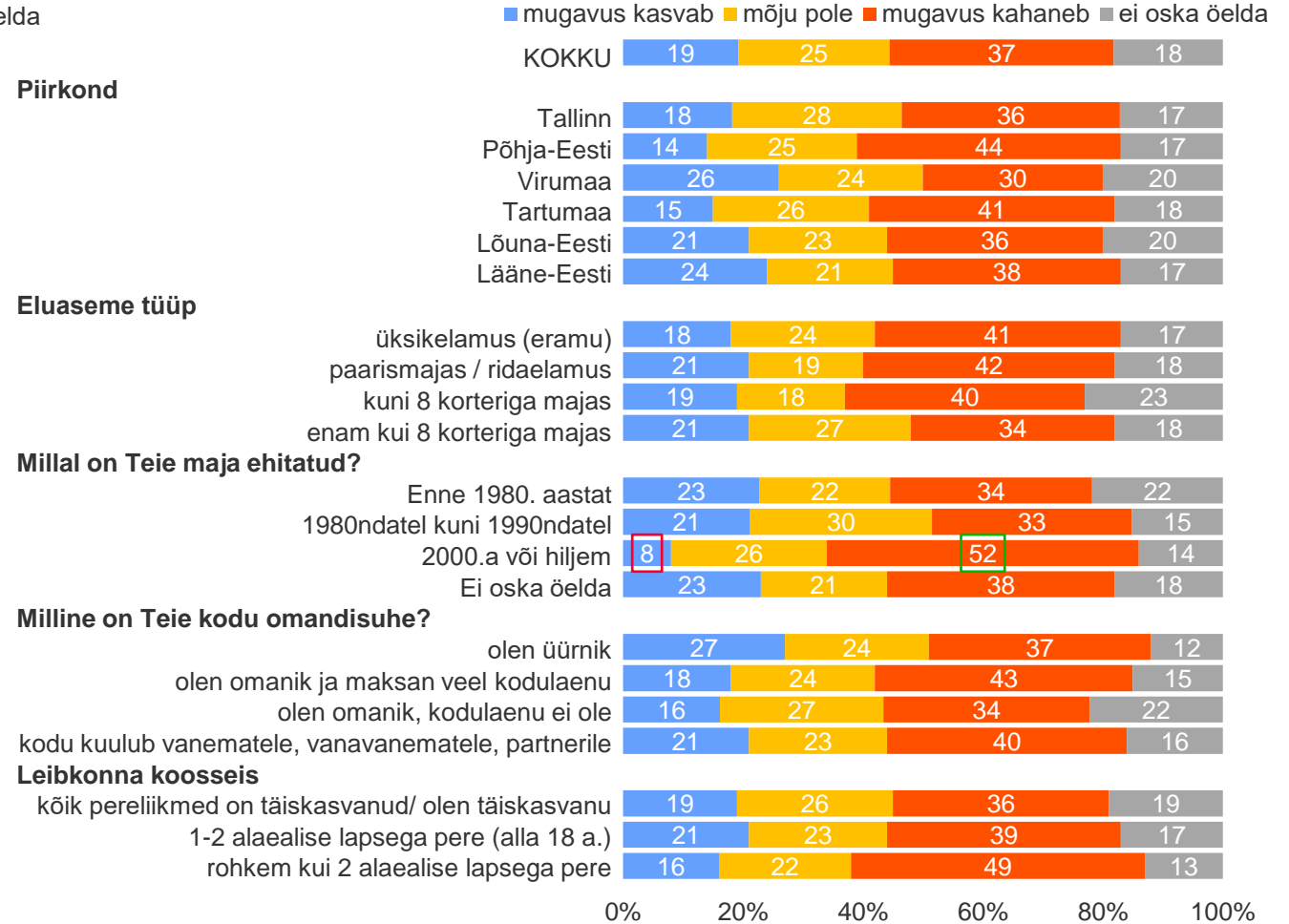
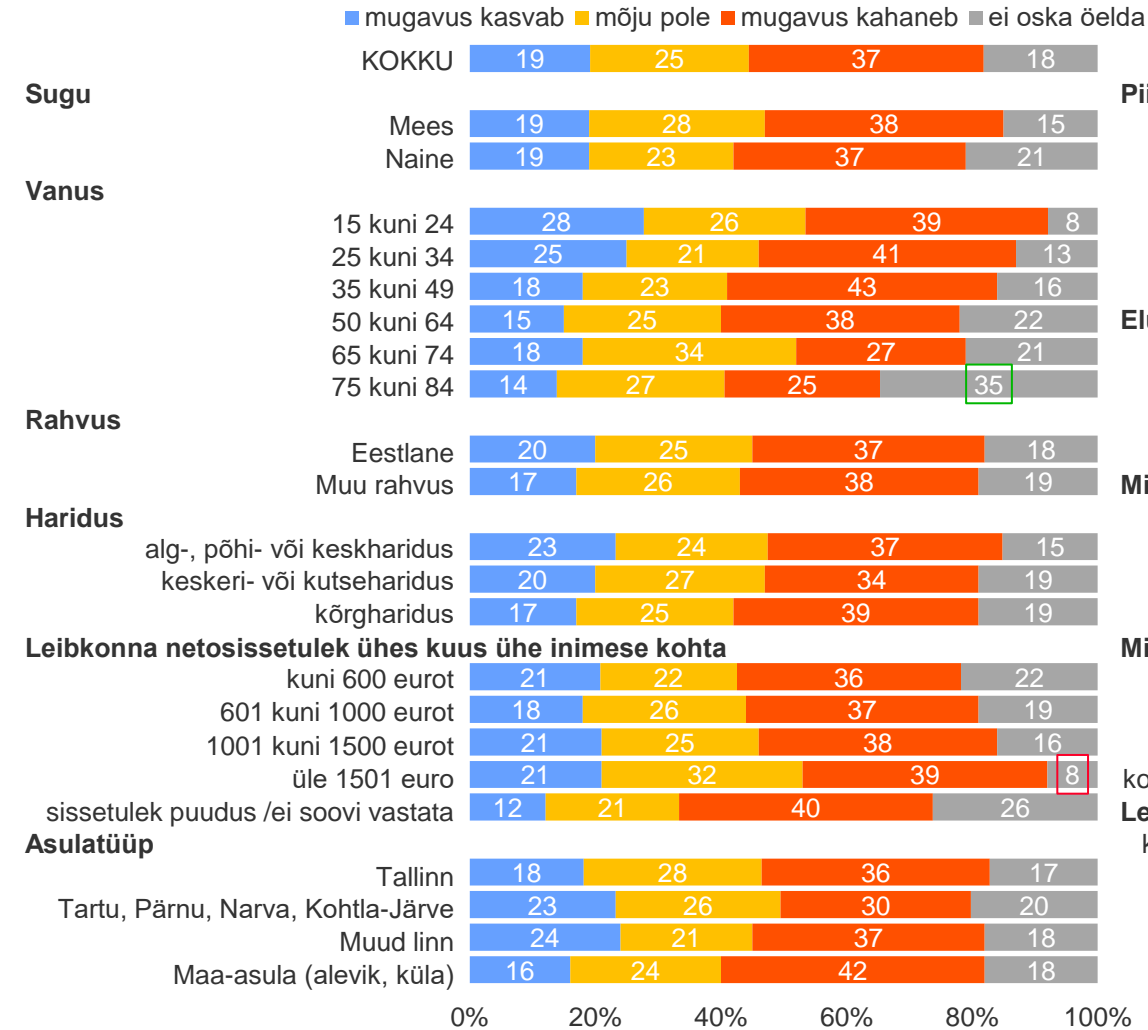

0% 20% 40% 60% 80% 100%

37% usub, et energia säästmine vähendaks mugavusi

Q35. Kuidas võiks energiat säästvad tegevused mõjutada Teie elumugavust?

n=1174

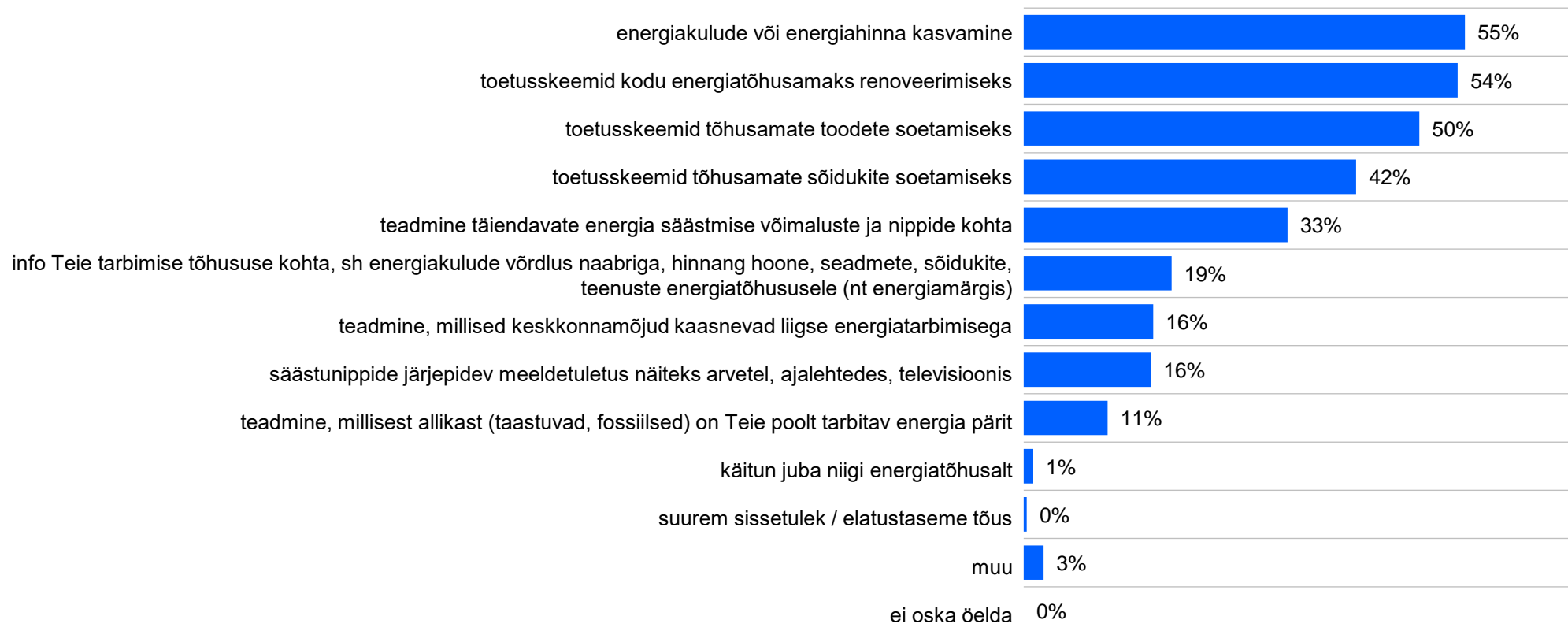

0% 20% 40% 60% 80% 100%

Kõige enam motiveeriks energiatõhusamaks käitumiseks energiahindade tõus ja toetused kodu energiatõhusamaks renoveerimiseks

Q36. Valige järgnevatest teguritest kolm, mis avaldaksid kõige enam mõju Teie energiatõhusamale käitumisele?

n=1174

Tegurid energiatõhusamaks käitumiseks: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q36. Valige järgnevatest teguritest kolm, mis avaldaksid kõige enam mõju Teie energiatõhusamale käitumisele?

n=1174

	KOKKU	Sugu	Mees	Naine	Vanus	15 kuni 24	25 kuni 34	35 kuni 49	50 kuni 64	65 kuni 74	75 kuni 84	Rahvus	Eestlane	Muu rahvus	Haridus	alg-, põhi- või keskharidus	keskeri- või kutseharidus	kõrgharidus	Leibkonna netosissetulek	kuni 600 eurot	601 kuni 1000 eurot	1001 kuni 1500 eurot	üle 1501 euro	puudus /ei soovi vastata	Asulatüüp	Tallinn	Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve	Muud linn	Maa-asula (alevik, küla)
energiakulude või energiahinna kasvamine	55		59	52		52	49	51	60	59	68		56	53		62	50	54		56	51	62	58	49		55	48	55	58
toetuskeemid kodu energiatõhusamaks renoveerimiseks	54		57	52		35	54	61	61	53	45		55	53		46	57	57		54	55	53	56	51		48	56	54	60
toetuskeemid tõihsamate toodete soetamiseks	50		55	45		40	52	53	54	46	39		49	51		44	52	51		50	50	52	49	44		47	45	55	50
toetuskeemid tõihsamate sõidukite soetamiseks	42		48	36		26	54	51	44	29	17		40	45		36	47	42		34	43	45	44	43		44	36	43	40
teadmine täiendavate energia säästmise võimaluste ja nippide kohta	33		26	40		43	27	24	30	43	51		34	31		34	33	32		35	33	26	34	39		33	36	34	31
info Teie tarbimise tõhususe kohta*	19		16	20		33	14	18	16	17	16		17	21		22	14	19		20	18	19	15	20		21	26	16	14
teadmine, millised keskkonnamõjud kaasnevad liigse energiatarbimisega	16		13	19		24	17	13	13	17	25		16	16		20	19	13		16	17	16	16	15		17	16	15	16
säästunippide järjepidev meeldetuletus näiteks arvetel, ajalehtedes, televisioonis	16		11	20		25	17	13	10	18	23		17	14		19	15	15		20	15	14	13	17		18	16	18	13
teadmine, millisest allikast (taastuvad, fossiilsed) on Teie poolt tarbitav energia pärit	10		8	13		21	11	7	6	13	14		10	12		12	8	11		11	11	8	10	15		11	17	7	9
käitun juba niigi energiatõhusalt	1		1	1		0	2	1	2	2	0		2	0		1	1	1		1	2	1	1	1		1	0	1	2
suurem sissetulek / elatusaseme tõus	0		0	0		0	0	1	0	1	0		0	0		0	0	1		1	0	0	0	0		0	0	0	1
muu (palun täpsusta)	2		4	1		1	2	4	2	3	2		3	2		2	1	3		2	3	2	3	3		3	2	2	2

*info Teie tarbimise tõhususe kohta, sh energiakulude võrdlus naabriga, hinnang hoone, seadmete, sõidukite, teenuste energiatõhususele

Tegurid energiatõhusamaks käitumiseks: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q36. Valige järgnevatest teguritest kolm, mis avaldaksid kõige enam mõju Teie energiatõhusamale käitumisele?

n=1174

	KOKKU	Piirkond						Eluaseme tüüp				Millal on Teie maja ehitatud?				Milline on Teie kodu omandisuhe?							
		Tallinn	Põhja-Eesti	Virumaa	Tartumaa	Lõuna-Eesti	Lääne-Eesti	üksikelamus (eramu)	paarismajas / ridaelamus	kuni 8 korteriga majas	enam kui 8 korteriga majas	Enne 1980. aastat	1980ndatel kuni 1990ndatel	2000.a või hiljem	Ei oska öelda	olen üürnik	olen omanik ja maksan veel kodulaenu	olen omanik, kodulaenu ei ole	kodu kuulub vanematele, vanavanematele, partnerile	Leibkonna koosseis	kõik pereliikmed on täiskasvanud/ olen täiskasvanu	1-2 alaealise lapsega pere (alla 18 a.)	rohkem kui 2 alaealise lapsega pere
energiakulude või energiahinna kasvamine	55	55	57	55	53	57	55	53	48	58	57	55	55	58	50	58	53	57	54	57	55	38	
toetuskeemid kodu energiatõhusamaks renoveerimiseks	54	48	58	61	56	49	60	61	58	48	50	57	57	48	47	45	58	55	52	56	49	62	
toetuskeemid tõhusamate toodete soetamiseks	50	47	56	51	46	50	51	54	53	43	47	51	47	50	48	46	53	49	49	48	52	60	
toetuskeemid tõhusamate sõidukite soetamiseks	42	44	41	40	44	34	41	44	55	31	40	37	42	54	35	39	56	38	33	38	48	54	
teadmine täiendavate energia säästmise võimaluste ja nippide kohta	33	33	38	33	27	40	27	34	28	38	32	36	29	31	34	35	25	34	37	35	29	29	
info Teie tarbimise tõhususe kohta*	19	21	14	17	22	21	13	14	18	12	23	14	24	18	23	21	17	17	21	19	19	16	
teadmine, millised keskkonnamõjud kaasnevad liigse energiatarbimisega	16	17	12	16	16	17	20	17	11	23	15	18	15	11	26	23	13	17	18	16	17	15	
säästunippide järjepidev meeldetuletus näiteks arvetel, ajalehtedes, televisioonis	16	18	13	13	18	20	13	11	11	17	20	16	15	15	21	16	11	15	23	16	17	13	
teadmine, millisest allikast (taastuvad, fossiilsed) on Teie poolt tarbitav energia pärit	10	11	8	10	13	6	13	8	13	19	11	9	12	11	10	13	10	10	11	11	11	8	
käitun juba niigi energiatõhusalt	1	1	1	1	1	2	3	2	0	3	1	2	1	0	0	0	2	1	0	1	1	1	
suurem sissetulek / elatustaseme tõus	0	0	1	0	0	1	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0	
muu (palun täpsusta)	2	3	3	1	4	1	2	2	5	5	2	3	2	2	3	3	2	3	1	3	1	3	

*info Teie tarbimise tõhususe kohta, sh energiakulude võrdlus naabriga, hinnang hoone, seadmete, sõidukite, teenuste energiatõhususele

Mis mõjutaks energiatõhusamalt käituma?

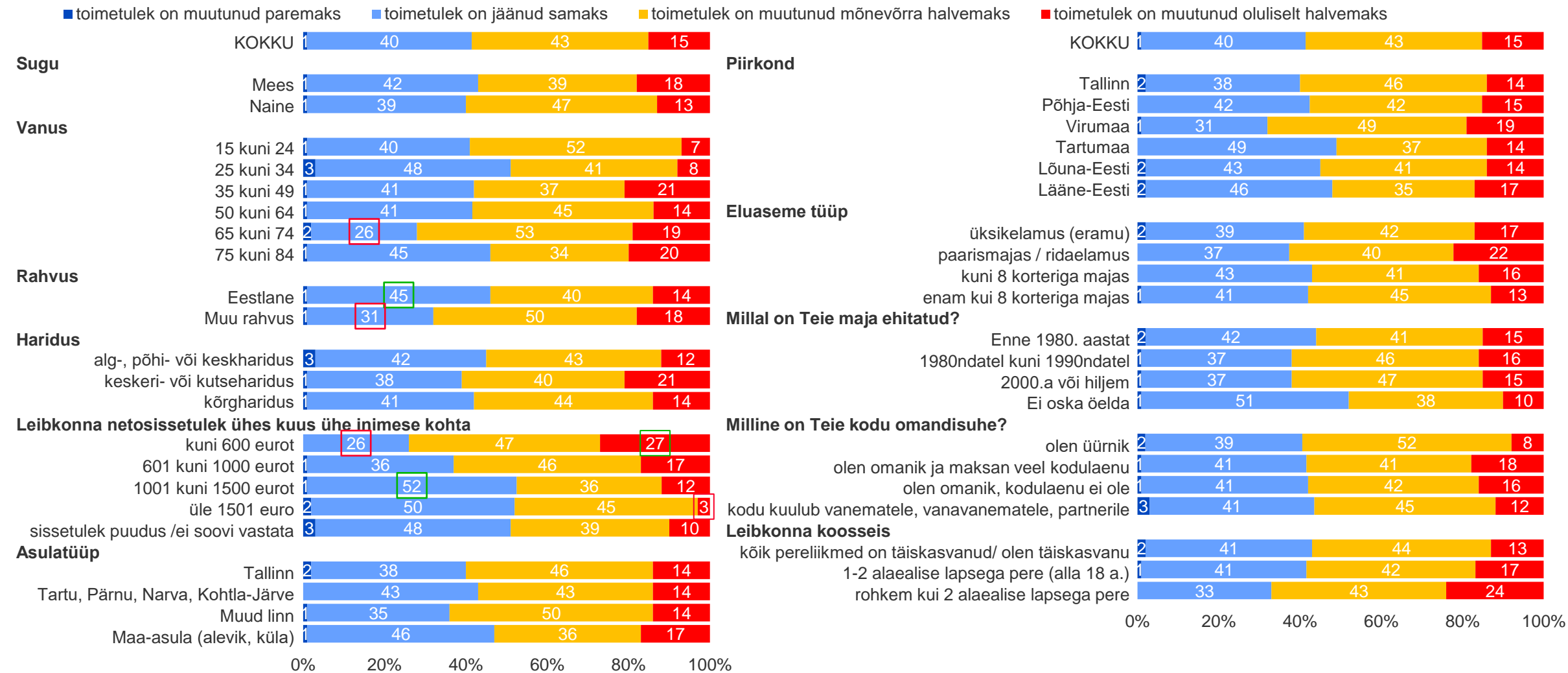
Valik tsitaate uuringust:

- Ainult hind, muu ei koti.
- Eeskuju avaliku elu tegelaste näol.
- Ei ole enam erilist reservi.
- Elatustaseme tõus, lõppeks ära palgavaesus.
- Elektriautode laadimistaristu rajamise toetamine (eramajadele ja korteriühistutele) riigi poolt.
- Elektrit tarbin juba niigi minimaalselt, autoga teen vaid töösõite, kaugkütet muuta pole võimalik, vee tarbimine samuti miinimumis jne. Seega midagi väga vähendada ei ole kodumajapidamises.
- Hetkel teemegi seda, mis saame olemasolevate vahenditega. Peame end kokkuhoidlikeks inimesteks. Seega kui tahame veel midagi muuta, vajaksime erinevaid toetusskeeme.
- Energiatõhususe apologees põhjamaades on heaoluühiskonna asendustegevus. Üleilmses kontekstis ei sõltu ei Eestist ega Euroopast mitte midagi.
- Maksude alandamine tõhusamate seadmete jms soetamisel.
- Minu kodus ei ole võimalik enam tõhusamalt toimetada. Toetustesse ma ei usu, need vahendid tulevad kellegi arvelt ega ole jätkusuutlik tegevus. Meeleldi kasutaks ühistransporti, kui see oleks minu liikumistrajektoridel olemas.
- Mitte miski, peale raha, ei avalda mõju minu energiatarbimisele. Kampaniaid-ajupesu pean eriti vastikuks.
- Olen juba enda arvates väga säästlik, jälgin tarbimist. Arved ikka laes.
- Olenemata energia hinnast, olen püüdnud optimaalselt energiat tarbida.
- Olen väga väikese jalajälje jätja keskkonnale ja seega ei ole mul ka väga kuskilt kokku hoida enam.
- Tallinna Linnavalitsuse muutumine autoliikluse ainu-eelistamisest kergliiklust (ja ühistransporti) soosivaks.
- Täpne teadmine, mis kasu ja kuhu see kasu läheb minu energiatõhusamast käitumisest.
- Ühistranspordi areng.

Energiahindade tõus on 58% elanike toimetulekut muutnud halvemaks

Q37. Millisel viisil on viimase poole aasta energiahindade tõus Teie toimetulekut ja tarbimisharjumusi mõjutanud?

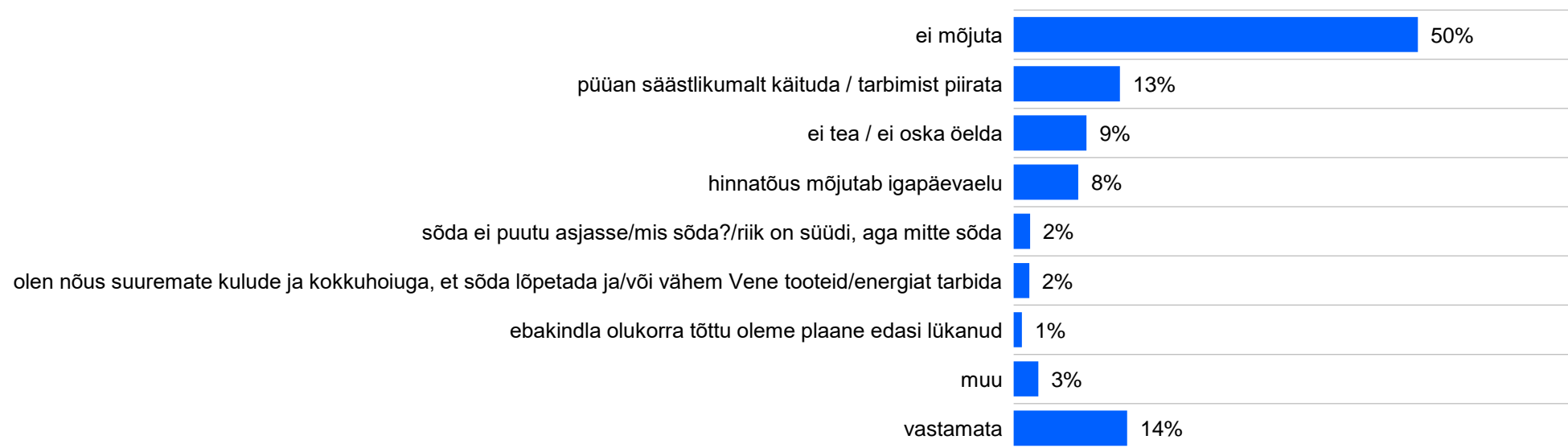
n=1174

Sõda Ukrainas ei ole mõjutanud poolte elanike otsuseid energiatõhususe suunal, kuid 13% püüab tarbimist piirata

Q38. Kuidas Teie pere otsuseid energiatõhusamaks käitumiseks mõjutab sõda Ukrainas?

n=1174

Ukraina sõja mõjud: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q38. Kuidas Teie pere otsuseid energiatõhusamaks käitumiseks mõjutab sõda Ukrainas?

n=1174

	KOKKU	Sugu	Mees	Naine	Vanus	15 kuni 24	25 kuni 34	35 kuni 49	50 kuni 64	65 kuni 74	75 kuni 84	Rahvus	Eestlane	Muu rahvus	Haridus	alg-, põhi- või keskharidus	keskeri- või kutseharidus	kõrgharidus	Leibkonna netosissetulek	kuni 600 eurot	601 kuni 1000 eurot	1001 kuni 1500 eurot	üle 1501 euro	puudus /ei soovi vastata	Asulatüüp	Tallinn	Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve	Muud linn	Maa-asula (alevik, küla)
ei mõjuta	49	52	47	39	50	50	55	45	52	51	47	44	52	51	47	51	42	45	53	47	51	52	40	51	42	45	53		
püüan säästlikumalt käituda / tarbimist piirata	13	11	14	17	11	14	10	14	14	13	13	14	10	14	11	15	13	14	11	11	15	13	14	11	16	12	11	12	
hinnatõus mõjutab igapäeva elu	8	9	7	8	8	8	7	10	5	8	8	9	6	8	10	8	5	10	7	10	8	5	10	7	6	6	12	8	
sõda ei puutu asjasse/mis sõda?/riik on süüdi, aga mitte sõda olen nõus suuremate kulude ja kokkuhoiuga*	2	3	2	0	1	3	2	4	1	1	4	2	3	2	2	3	2	2	2	4	1	1	0	5	1	5	3	1	
ebakindla olukorra tõttu oleme plaane edasi lükanud	1	1	1	1	1	1	1	1	0	2	0	1	1	1	2	1	1	1	2	2	1	1	3	2	2	4	1	1	
muu	3	4	2	1	3	3	3	4	4	3	3	0	5	3	2	4	2	4	3	2	4	2	4	3	3	3	3	3	
VASTAMATA	14	14	14	18	15	16	13	8	11	12	19	16	15	13	14	12	17	13	17	14	12	17	13	17	17	22	13	9	
ei tea / ei oska öelda	9	6	11	14	9	7	7	12	10	11	4	15	8	6	10	8	8	5	14	10	8	8	5	14	5	6	12	12	

*olen nõus suuremate kulude ja kokkuhoiuga, et sõda lõpetada ja/või vähem Vene tooteid/energiat tarbida

Ukraina sõja mõjud: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q38. Kuidas Teie pere otsuseid energiatõhusamaks käitumiseks mõjutab sõda Ukrainas?

n=1174

	KOKKU	Piirkond						Eluaseme tüüp				Millal on Teie maja ehitatud?				Milline on Teie kodu omandisuhe?				Leibkonna koosseis		
		Tallinn	Põhja-Eesti	Virumaa	Tartumaa	Lõuna-Eesti	Lääne-Eesti	üksikelamus (eramu)	paarismajas / ridaelamus	kuni 8 korteriga majas	enam kui 8 korteriga majas	Enne 1980. aastat	1980ndatel kuni 1990ndatel	2000. a või hiljem	Ei oska öelda	olen üürnik	olen omanik ja maksan veel kodulaenu	olen omanik, kodulaenu ei ole	kodu kuulub vanematele, vanavanematele, partnerile	kõik pereliikmed on täiskasvanud/ olen täiskasvanu	1-2 alaealise lapsega pere (alla 18 a.)	rohkem kui 2 alaealise lapsega pere
ei mõjuta	49	51	49	48	55	45	43	51	51	44	49	48	53	48	47	41	50	52	47	50	47	55
püüan säästlikumalt käituda / tarbimist piirata	13	16	13	12	14	7	11	12	15	16	13	14	8	20	11	18	16	12	10	12	15	12
hinnatõus mõjutab igapäevaelu	8	6	13	5	7	10	9	10	4	7	7	7	9	10	4	6	10	7	8	8	8	7
sõda ei puutu asjasse/mis sõda?/riik on süüdi, aga mitte sõda	2	1	2	5	1	1	1	2	2	2	2	2	2	1	3	1	1	2	3	2	2	3
olen nõus suuremate kulude ja kokkuhoiuga*	2	2	2	1	2	2	1	2	5	2	2	1	1	4	0	2	2	2	2	2	2	2
ebakindla olukorra tõttu oleme plaane edasi lükanud	1	1	0	1	1	1	3	1	1	1	1	1	1	0	1	2	0	1	2	1	1	0
muu	3	3	3	3	2	4	3	4	1	3	2	3	3	3	4	1	4	4	2	3	3	0
VASTAMATA	14	17	11	17	10	9	17	10	16	12	16	13	15	13	19	22	16	11	14	14	15	11
ei tea / ei oska öelda	9	5	8	8	8	22	12	8	6	13	9	10	9	4	14	9	4	10	14	9	9	8

*olen nõus suuremate kulude ja kokkuhoiuga, et sõda lõpetada ja/või vähem Vene tooteid/energiat tarbida

Kuidas mõjutab otsuseid energiatõhusamaks käitumiseks sõda Ukrainas? (1/2)

Valik tsitaate uuringust:

- Arvestan senistele energiakandjate müüjatele kohandatud embargosid ja sellest tulenevaid riske meie majandussektoritele.
- Autoga sõite arvestan veel rohkem kui enne, pesu pesen isegi ööajast.
- Diiselkütte hinnatõus mõjutab kõige rohkem, sest tööle minekuks on ainuke võimalus oma autoga.
- Ega ta eriti ei mõjuta, tuleb elada nagu saab, minu vanemad elasid eelmise sõja ajal, kaotasid pommitamise tõttu kodu ja tuli ka elada ja lapsi kasvatada.
- Ehitusmaterjalid, mida kasutada hoone renoveerimisel, on läinud kallimaks; ehk mõni tõhustusmeede lükkub tulevikku.
- Ei julge pikaajalisi plaane teha, näiteks eramu tervikliku renoveerimise jaoks laenu võtta.
- Ei muuda; ei näe, et neil kahel asjal oleks seost.
- Ei mõjuta.
- Ei mõjuta energiatõhususe otsuseid, mõjutab varustuskindluse otsuseid.
- Ei mõjuta märkimisväärselt. Oleme püüdnud ebavajalikke kulutusi ja raiskamist igal ajal vältida, sõltumata sissetulekute ja väljaminekute suurusest. Autonoomse toimetuleku (näit. pikemaajalise elektrikatkestuse korral) võimaluste peale oleme ka varem mõelnud.
- Ei mõjuta, pigem hinnatõus mõjutab.
- Ei ole sellele mõelnud. Meil on fikseeritud hinnad.
- Ei puuduta otseselt. Gaasi hind kerkib, kuid individuaalselt on vähe, mida teha saab selleks. Peamine vastutus langeb korteriühistule ja riigile. Hetkel on ka võimatu elamispinna vahetada hindade tõusu ja korterite puuduse tuttu
- Ei soovi Venemaad toetada ostes nende maavarasid.
- Gaasi hindade kõrgenemise tõttu tarbin vähem gaasi.
- Hinnad kallinevad, seetõttu pole enam võimalik kütta mugavuspiirini ja ka sõitmisi peab piirama.
- Ilmselt planeerin elamut muuta elektrist ja gaasist vähem sõltuvaks.
- Hirm energiahindade osas talvel.

Kuidas mõjutab otsuseid energiatõhusamaks käitumiseks sõda Ukrainas? (2/2)

Valik tsitaate uuringust:

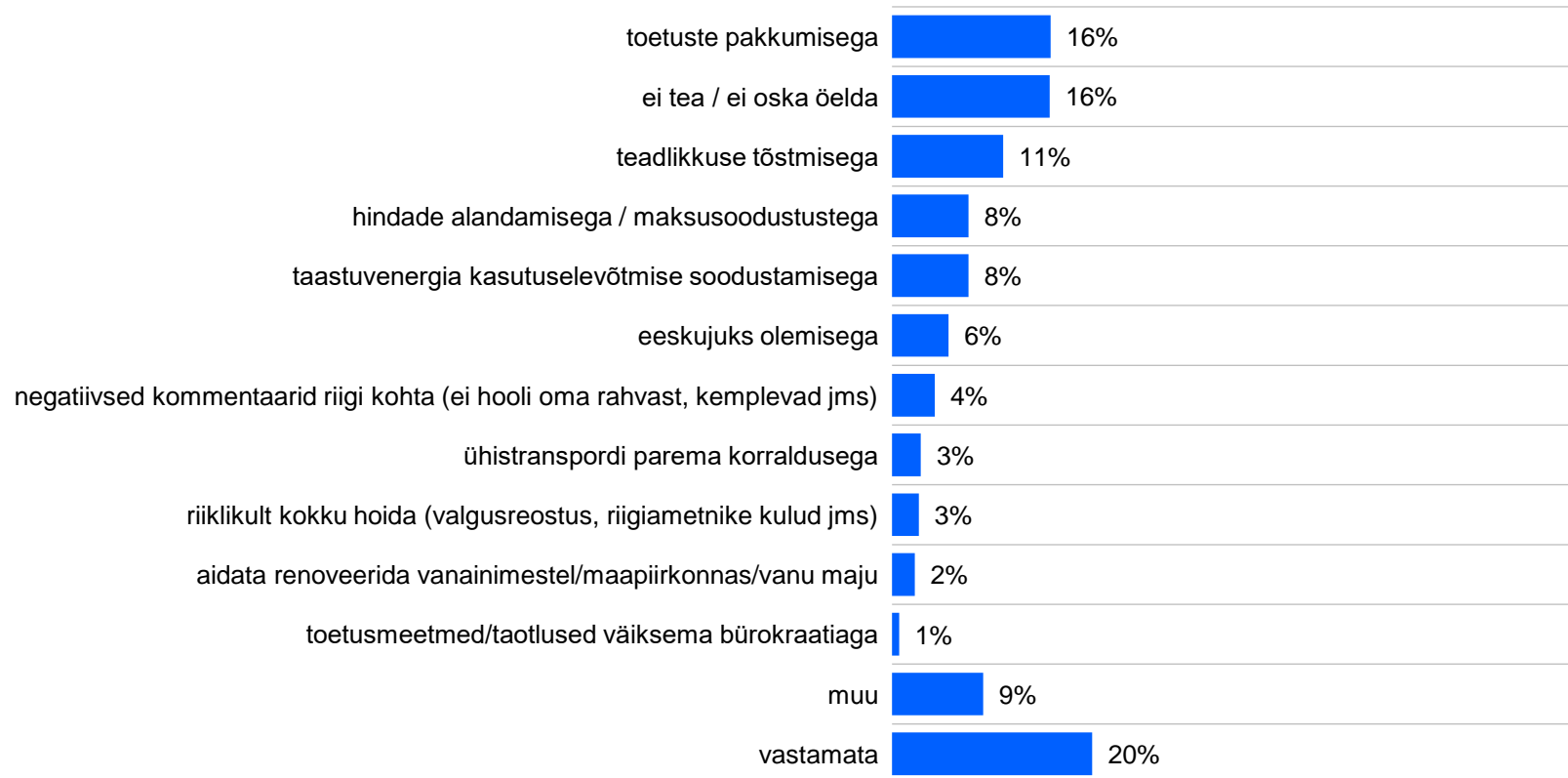
- *Kui saaks nii, et venelastelt ei osta mingit energiat, oleksin nõus maksma rohkem ja tarbima vähem. Mingi roheline energia on täis jama ja selle pärast oleme Venemaast sõltuvad.*
- *Kõik kallineb, tuleb kokkuhoidlikumalt läbi ajada.*
- *Kütet ei saa ise muuta ja töösõidud tuleb ikka ära teha. St. oluliselt pole mõjutanud.*
- *Kütuse hinnad tõusid, sõidame vähem autoga. Elektriautoga sõidame rohkem.*
- *Maja renoveerimine on pausil, sest ehitustarvete hinna tõus on olnud väga äkiline ja samuti on ehitusmaterjalide tarne tugevalt häiritud. Materjalide hinnatõusu tõttu pole võimalik osasid planeeritud ehitustöid ette võtta. Samuti viibib käimas olevate täiustuste tegemine, sest ehitusmaterjalide tarne viibib.*
- *Motiveerib kokku hoidma.*
- *Motiveerib, me ei soovi rahastada Vene sõjamasinat.*
- *Mõjutab, mõeldes, millistes tingimustes lapsed ja tsiviilisikud elavad. Ma võin olla veel jahedamas toas, pesta külmemä veega, sõita vähem, süüa vähem.*
- *Oleme kõik suuremad plaanid kodu renoveerimiseks teadmata ajaks edasi lükanud.*
- *Olen arvestanud võimaliku kallima gaasiküttega talvel ning tulevikus, kui ostan oma kodu, arvestan sellega.*
- *Olen hakanud igapäevastel toimetamistel elektrienergia kasutamisel jälgima hinda kellaajaliselt.*
- *Otseselt ei mõjuta. Tahaks, et praeguses olukorras loobutaks pakkumast energiaallikaid, mille tarbimine toetab agressiooni jätkumist. Oleks valmis rohkem energia/kütuse eest maksma, kui vaja.*
- *Puudub turvalisus, kõik renoveerimise plaanid edasi lükatud.*
- *Puudutab see peamiselt toitumisharjumusi, mis tähendab, et poes enam nii priiskavalt ei ostle. Muus energiasäästukäitumises toimusid muutused juba enne sõda, kui elektri hind tõusis. Siis sai kriitilise pilguga energiatarbimine üle vaadatud ja kärbitud, kus sai.*
- *Война в Украине, оправдание в несостоятельности правительства участвовать в мировой экономике на равных условиях. Эта ситуация не влияет на наше энергопотребление. (Sõda Ukrainas on õigustus valitsuse suutmatusele osaleda maailmamajanduses võrdsetel tingimustel. See olukord ei mõjuta meie energiatarbimist)*

Elanike hinnangul on parimad meetmed energiasäästlikkuse suurendamiseks toetused ja teadlikkuse tõstmine

Q39. Milliseid täiendavaid mõtteid/ettepanekuid on Teil selle kohta, kuidas riik saaks olla toeks ja eeskujuks, et aidata elanikel energiat säästlikumalt tarbida?

n=1174

avatud vastuste põhjal

Riigi tegevus energiasäästlikumaks tarbimiseks: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q39. Milliseid täiendavaid mõtteid/ettepanekuid on Teil selle kohta, kuidas riik saaks olla toeks ja eeskujuks, et aidata elanikel energiat säästlikumalt tarbida?
n=1174

	KOKKU	Sugu	Mees	Naine	Vanus	15 kuni 24	25 kuni 34	35 kuni 49	50 kuni 64	65 kuni 74	75 kuni 84	Rahvus	Eestlane	Muu rahvus	Haridus	alg-, põhi- või keskharidus	keskeri- või kutseharidus	kõrgharidus	Leibkonna netosissetulek	kuni 600 eurot	601 kuni 1000 eurot	1001 kuni 1500 eurot	üle 1501 euro	puudus /ei soovi vastata	Asulatüüp	Tallinn	Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve	Muud linn	Maa-asula (alevik, küla)
toetuste pakkumisega	16	17	15	15	16	20	16	15	5	16	15	16	15	13	16	18	16	15	17	17	16	16	16	16	16	15	18	15	
teadlikkuse tõstmisega	11	10	12	18	10	11	7	11	17	11	11	11	11	10	9	13	8	11	16	11	11	11	11	11	12	13	12	10	
hindade alandamisega / maksusoodustustega	8	8	8	10	4	7	8	9	10	7	9	7	9	9	6	8	11	8	6	7	6	6	6	6	8	8	10	6	
taastuenergia kasutuselevõtmise soodustamisega	8	9	6	8	13	6	7	7	5	7	9	7	9	8	6	8	4	8	11	9	5	5	5	9	7	6	7		
eeskujuks olemisega	6	6	5	7	5	5	7	4	6	7	4	7	4	6	5	6	7	6	2	8	6	6	6	6	7	4	3	7	
negatiivsed kommentaarid riigi kohta (ei hooli oma rahvast, kemplevad jms)	4	5	4	1	4	3	3	9	7	4	4	4	4	4	4	3	7	4	8	4	2	3	5	5	4	3	4	6	
ühistranspordi parema korraldusega	3	1	4	5	4	3	3	1	1	3	2	3	2	3	2	4	2	4	2	5	0	0	0	0	4	3	2	3	
riiklikult kokku hoida (valgusreostus, riigiametnike kulud jms)	3	3	3	1	5	1	4	1	5	2	3	2	3	2	3	3	2	3	3	3	2	3	3	3	3	2	3	3	
aidata renoveerida vanainimestel/maapiirkonnas/vanu maju	2	3	2	2	3	1	2	5	2	3	2	3	2	3	2	2	2	2	2	3	2	1	1	1	2	0	3	3	
toetusmeetmed/taotlused väiksema bürokraatiaga	1	1	0	0	0	1	1	3	0	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	
muu	9	10	9	4	7	10	10	13	12	7	13	7	13	7	11	9	7	11	9	10	10	9	7	9	10	8	10	8	
ei tea / ei oska öelda	16	13	18	14	14	16	18	15	19	17	13	17	13	20	20	12	18	20	12	18	15	16	13	19	13	15	16	19	
VASTAMATA	20	20	20	24	23	25	19	12	11	20	20	20	20	20	18	21	20	18	21	16	20	22	23	22	20	27	22	17	

Riigi tegevus energiasäästlikumaks tarbimiseks: sotsiaaldemograafilised lõiked

Q39. Milliseid täiendavaid mõtteid/ettepanekuid on Teil selle kohta, kuidas riik saaks olla toeks ja eeskujuks, et aidata elanikel energiat säästlikumalt tarbida?
n=1174

	KOKKU	Piirkond						Eluaseme tüüp				Millal on Teie maja ehitatud?				Milline on Teie kodu omandisuhe?						
		Tallinn	Põhja-Eesti	Virumaa	Tartumaa	Lõuna-Eesti	Lääne-Eesti	üksikelamus (eramu)	paarismajas / ridaelamus	kuni 8 korteriga majas	enam kui 8 korteriga majas	Enne 1980. aastat	1980ndatel kuni 1990ndatel	2000.a või hiljem	Ei oska öelda	olen üürnik	olen omanik ja maksan veel kodulaenu	olen omanik, kodulaenu ei ole	kodu kuulub vanematele, vanavanematele, partnerile	Leibkonna koosseis		
																				kõik pere liikmed on täiskasvanud/ olen täiskasvanu	1-2 alaealise lapsega pere (alla 18 a.)	rohkem kui 2 alaealise lapsega pere
toetuste pakkumisega	16	16	22	17	12	13	14	18	18	15	15	16	16	17	11	14	20	14	16	13	21	19
teadlikkuse tõstmisega	11	12	12	12	12	7	9	10	9	15	11	12	11	10	11	16	9	11	11	12	11	9
hindade alandamisega / maksusoodustustega	8	8	8	8	7	10	5	7	14	8	8	7	10	8	4	3	7	9	7	7	9	8
taastuvenergia kasutuselevõtmise soodustamisega	8	9	9	10	6	6	3	7	8	4	9	7	6	10	9	12	10	6	7	7	9	10
eeskujuks olemisega	6	7	4	2	9	6	3	4	9	2	7	6	5	7	4	5	7	6	5	6	5	4
negatiivsed kommentaarid riigi kohta (ei hooli oma rahvast, kempevad jms)	4	4	2	5	3	5	10	5	1	4	4	5	3	3	6	4	4	4	4	5	2	11
ühistranspordi parema korraldusega	3	4	2	1	5	2	2	3	5	2	3	3	3	3	3	2	3	3	4	3	3	1
riiklikult kokku hoida (valgusreostus, riigiametnike kulud jms)	3	3	4	2	3	2	2	2	4	3	3	3	3	1	2	2	4	2	2	3	2	4
aidata renoveerida vanainimestel/maapiirkonnas/vanu maju	2	2	2	2	1	4	4	4	0	3	2	2	2	3	4	2	1	3	2	3	2	1
toetusmeetmed/taotlused väiksema bürokraatiaga	1	1	0	0	1	0	2	1	0	0	1	2	0	0	0	2	0	1	1	1	0	0
muu	9	10	11	11	9	7	5	11	4	15	8	10	9	10	5	7	7	11	7	10	7	6
ei tea / ei oska öelda	16	13	13	18	16	27	16	15	14	16	16	17	16	11	21	10	12	18	19	16	16	13
VASTAMATA	20	20	17	19	21	15	31	19	19	20	21	18	21	22	25	25	24	17	23	20	21	19

Kuidas saab riik toeks ja eeskujuks olla energiasäästlikumal tarbimisel? (1/2)

Valik tsitaate uuringust:

- *Energiatõhususe toetamine igal tasandil: eramute renoveerimisest elektriautode ostmise toetamiseni koos selgitustööga meedias. Odavama elektritootmise kiirem juurutamine, nt tuumajaama ehitus. Elektri müüjatel peab olema kahetariifne elektrihinna arvestus, mis suunab inimesi elektrit tarbima öösel ja nädalavahetustel.*
- *Laiemalt soosib riik tarbimist kui majanduskasvu olulist komponenti. Sõnumid säästlikumaks käitumiseks on ettevaatlikud, sest tarbijate kindlustunnet ei saa haavata. Kui energiasäästu teematikat esitada kas moraaliloenguna või kallite hindade perioodil, siis see pigem tekitab auditooriumis trotsi.*
- *Liiga kõrged kütte ja elektri hinnad, võiks rohkem kompenseerida või hinnad kuidagi madalamaks saada. Säästunippide levitamine.*
- *Ma ei näe riigi osalust, ikka ennast.*
- *Riigiasutused tuleb muuta energia säästmise seisukohalt elanikele eeskujuks.*
- *Riigil peaks olema energiapoliitika vähemalt 10..15 aastaks ette, aga meil seda ei ole. Poliitikute asemel peaks energeetikaga (ka Eesti Energia ja Elering) ikka tegelema asjatundjad, mitte kitsed kärneriks panema nagu seda Eestis näha on. Eriti hea näide on Eleringi koduleht, mille koostajad ei ole ilmselgelt ka mitte keskkoolis käinud, rääkimata kõrgkoolist. Mõõtühikuks tarbimise ja tootmise tabelis on MWh, peaks olema MW, nüüd on hinnagraafik vähemalt sirgete lõikudega (kuu aega tagasi veel oli kõverjoon), aga muutused on pooltunnil, mitte täistundidel.*
- *Riigipoolsed toetused energiasäästlike toodete/vahendite soetamiseks, juhendid, kuidas energiasäästlikumalt käituda.*
- *Riik peab lõpetama energiahindade lõppematu tõstmise ja selle võimaldamise. Selle asemel tuleb anda inimestele rahalised vahendid renoveerimiseks ja taastuvenergia tootmiseks. Keegi ei hakkagi suutma soojustamist ja renoveerimist teha, kui kogu raha kulub lubamatult kallile elektrile ja kütusele. Samuti aitab ilmselt võimukandjate isiklik eeskuju. Kui näiteks Kaja Kallas või keegi sarnane veedaks talve viieteistkraadides toas, siis oleks see suur inspiratsioon ja vapper ja tähelepanuväärne. Ilmselt aitavad ka mõnevõrra vähem ekstreemsed meetmed, peaasi, et ei kuluta lihtsast inimesest rohkem.*
- *Riik peaks aktiivselt toetama tõhusate energiaalaste insener-tehniliste teadmiste levitamist infokanalite kaudu ja toetama igati kodumaiste energiaressursside kasutamist, samuti tuuleparkide kaskaadi kiiremat väljaehitamist koos aktiivse ja targa elektrienergia võrgu väljaehitamisega.*
- *Riik teeb juba praegu päris palju.*
- *Riik võiks toetada korteriühistutele ja eramajadele elektriautode laadimistaristu rajamist.*
- *Rohkem ja selgem (kõik ei ole spetsialistid ja ei saa aru lühenditest tekstis) infot energia tootmise ja kasutamise kohta.*
- *Rääkida ausalt ja "udu ajamata", mida konkreetne sääst annab. Ja seda teadlaste ning asjatundjate poolt kinnitatuna. Poliitikute jutt ei ole tõde!*

Kuidas saab riik toeks ja eeskujuks olla energiasäästlikumal tarbimisel? (2/2)

Valik tsitaate uuringust:

- Rohkem reklaamida ühistranspordi kasutamist. Lisaks luua paremad võimalused kergliiklejatele. Paljud tänavad on vääga halvas seisukorras ja kohati ei teki tahtmist rattaga tööle minna, vaid autoga. Liiga kõrged kõnnitee servad, augud teedes, kohati asfalt üldse puudub ja peab sõitma porisel kruusateel. Samal ajal remonditakse pidevalt sõiduteid. Tunne, et jalakäija ja jalgrattur polekski nagu inimesed.
- Rohkem teavitustööd või infot, kus on kirjas, kuidas on võimalik energiat säästlikumalt tarbida, veel kokkuhoidlikumalt jne.
- Seadusandluse muutmine, nt automaksu kehtestamine, renoveerimistoetuste jätkamine.
- Soodustada päikesepaneelide soetamist.
- Soodustada taastuvenergia tootmist - kiiremad planeeringud ja elluviimine; radikaalsete "roheliste" (ornitoloogid, "metsakaitsjad" jms) arvamuste ja seisukohtade marginaliseerimine laiemal ühiskonna hüvanguks.
- Suuremad toetused energiatõhusate sõidukite soetamiseks. Riigi asutused oleks ise energiatõhusad - kõrged ja põhjendamatult avarad fuageed (kohutavalt suured asjatult köetavad pinnad jne; ühekordsed pakettaknad jms).
- Suuremad toetused vanemate majade renoveerimisel, hetkel 20% kulude katmine on ikka naeruväärselt väike summa. Arvestades ka seda, et saadud toetusest tuleb veel 20% tulumaksu tasuda. Toetus võiks olla vähemalt 40%, siis saaks kiiremini suurema osa tehtud.
- Toetada hoonete soojustamist. Riigi eeskuju oleks üldise bürokraatia ja sellega seotud kontorimahtude vähendamine. Viimasel ajal ebaterve tendentsina leviva autoliikluse takistamise asemel võtta suund liikluse sujuvusele, et võimalikult rohkem saaks ka linnades kasutada püsikiirusehoidjat, mis tunduvalt säästaks kütust ja keskkonda.
- Toetuste määramine ja selle suurus võiksid olla otseses seoses leibkonna sissetulekuga ja igapäevaeluks vajalike väljaminekutega! Renoveerimise võtaksid paljud ette, kuid pankadest laenu väga ei anta, kui palk jääb alla 1200€ ja elad maapiirkonnas ja tööle käimiseks vaid ainuüksi kütusele kulub ca 25-30% palgast. Sõidukiga kaasnevad aga ka püsikulud, millest ei pääse. (bussiliiklus ja tööajad ei klapi, seega on möödapääsmatu omada liikumisvõimelist sõidukit). Toetuse saamist võiks määrata just neile, kel väike sissetulek, sest neil on igapäevaelu korraldamisegagi tegu, et rahaliselt hakkama saada.
- Luua võimekusi päikeseenergia müügiks tagasi võrku. Seda eriti maapiirkondades, kus praegu väidetavalt on just alajaamad takistuseks. Teisalt soodustada suurtootmiste juures päikeseenergia kasutamist ja võrku liitmist, et riiki börsilt sisseostetava energia hulk väheneks ning enam saaks kohapeal tarbida. Eesti Energia kasuminumbrid on toredad, kuid tehku investeeringuid selleks, et võimalikult palju soovijaid saaks ise kohapeal elektrit toota. Praegu on tekkinud olukord, kus riik jagas veel mõni aeg tagasi toetusi päikesepeakide rajamiseks, kuid võimekusi selle kõige võrku müümiseks ei tõstetud.

Energiatarbimist mõjutavad tegurid: kokkuvõte

- **14% elanikest** arvab, et **ei suudaks oma energiatarbimist üldse täiendavalt vähendada**. **1% usub, et suudaks seda teha väga palju**. Tuleb märkida, et suhteliselt suur osakaal elanikest (15%) ei oska antud küsimuses seisukohta võtta, seda eriti muu rahvuse esindajate puhul (24%). 15–24aastaste hulgas on keskmisest enam neid, kes usuvad, et suudaks oma tarbimist palju piirata.
- **38% elanikest usub, et energia säästmise muudaks nende elu ebamugavamaks**. Veerand leiab, et sellel ei oleks mõju ja 19% usub, et energiat säästvad tegevused teeks elu mugavamaks. Jällegi ei oska ligi viiendik (18%) antud küsimuses seisukohta võtta. Ilmneb, et uuemates majades (pärast 2010. a ehitatud) elavad inimesed pelgavad rohkem kui teised, et energiat säästvad tegevused kahandaks nende mugavusi.
- Elanikud arvavad, et kõige enam mõjutaksid neid **energiatõhusamalt käituma energiahindade tõus** ja **erinevad toetused**, mis soodustaks kodu renoveerimist või energiatõhusate toodete/autode soetamist. Mehi motiveeriks rohkem toetused energiatõhusamate toodete/sõidukite soetamiseks, naisi aga nupid selle kohta, kuidas säästlikumalt tarbida. Säästunipid mõjutaksid keskmisest enam ka vanemaid, st üle 65 aastaseid. 15–24aastaseid motiveeriks teadmine, millisest allikast on tarbitav energia pärit ning kui tõhus on nende tarbimine võrreldes teiste inimestega. 25–49aastased väärtustaksid enim toetusi energiatõhusamate sõidukite soetamiseks. See mõjutaks ka alaealiste lastega peresid. Kõige vanemat vanusegruppi mõjutaks kõige enam energiatõhusamalt käituma energiahindade tõus.
- Eluaseme tüübi lõikes mõjutaks eramu omanikke keskmisest enam toetused kodu renoveerimiseks, suurte kortermajade elanikke aga info tarbimise tõhususe kohta ja nupid kulude kokkuhoiuks.
- **Viimase poole aasta energiahindade tõus on suure osa Eesti elanike toimetulekut märkimisväärselt halvendanud**. 15% leiab, et nende toimetulek on oluliselt halvem ja 43% hakkamasaamine on mõnevõrra kehvem. Seejuures on hinnatõus rohkem mõjutanud väiksema sissetulekuga elanikke. Nt kuni 600 eurot leibkonnaliikme kohta teenivates peredes on vaid veerandi toimetulek jäänud samaks ning ülejäänutel muutunud kehvemaks, seejuures 27% oluliselt kehvemaks.
- Sõda Ukrainas ei ole mõjutanud poolte elanike otsuseid energiatõhususe suunal. 13% aga püüab säästlikumalt tarbida ja 8% leiab, et hinnatõus mõjutab igapäeva elu. Tuuakse ka välja, et sõjast tingitud ebakindluse tõttu on pandud energiatõhususe investeeringud pausile. 2% elanikest on nõus suuremate kulude ja kokkuhoiuga, et sõda lõpetada ja/või vähem Vene tooteid/energiat tarbida. Sama palju (2%) aga leiab, et sõda ei ole kuidagi energiatõhusama käitumisega seotud.
- Viiendik elanikest ei oska öelda, kuidas riik saaks olla toeks või eeskujuks energiatõhusama käitumise juurutamisel. 16% leiab, et abi oleks erinevate toetuste pakkumisest ja 11%, et tuleks tõsta elanike teadlikkust energiatõhususe olulisusest ja võimalustest tarbimise vähendamiseks.

2

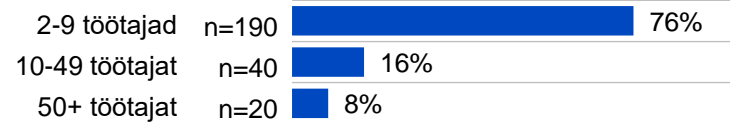
Tulemused:

Ettevõtte

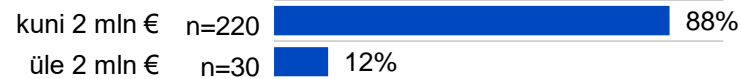
Ettevõtted: vastajate profiil

n=250

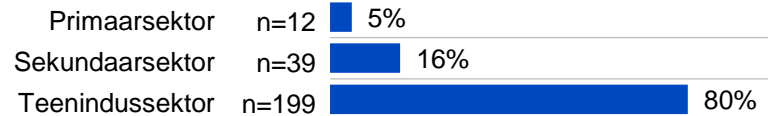
Töötajate arv

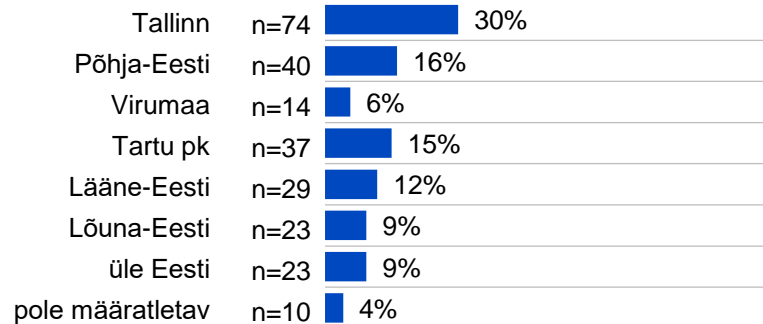
Käive

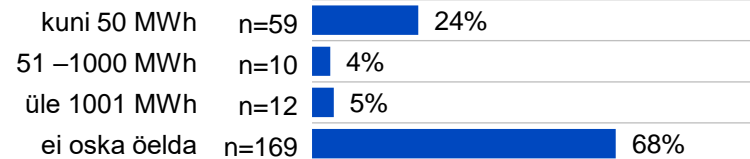
Sektor

Ettevõtte peamine tegutsemiskoht

Ettevõtte ligikaudne aastane energiakulu

- Uuringule vastas **250 ettevõtet** üle Eesti.
- Uuringule vastamisest **keeldus 292 ettevõtet**. Peamiselt toodi põhjuseks seda, et ettevõtte tegutseb rendipinnal ega saa ise oma energiatõhusust kuigi palju mõjutada. Samuti vastati, et ettevõttel on niigi suuri raskusi toimetulemisega ja sellises olukorras on prioriteediks ellujäämine, mitte energiatõhusus.
- Uuringusse kaasati ettevõtted, kus on **vähemalt kaks töötajat**, sest ilma töötajateta või ainult ühe töötajaga ettevõtete puhul võib arvata, et ettevõtte tegutseb kodukontoris ja ei ole suur energiatarbija.
- Tulemuste analüüsimisel tuleb tähelepanu pöörata sellele, et kuna valim on suhteliselt väike, on erinevates sihtgruppides kohati väga väike arv vastajaid, mistõttu ei ole võimalik suuri üldistusi teha.
- Kõige rohkem oli vastajate hulgas mikroettevõtteid, kus töötajaid on alla 10 ja käive alla 2 mln €.
- Sektori alusel grupeeriti ettevõtted kolmeks:
 - A: põllu- ja metsamajandus ning kalapüük;
 - B–F: tööstus ja ehitus;
 - G–S: teenindus (kaubandus, veondus ja laondus; majutus ja toitlustus; info ja side; finants-, kindlustus- ja kinnisvaraala tegevus; kutse-, teadus- ja tehnikaala tegevus; haldus, avalik haldus ja riigikaitse; haridus, tervishoid ja sotsiaalhoolekanne; kunst, meelelahutus ja vaba aeg; muud teenindavad tegevused)
- Ligi 70% vastajatest ei osanud öelda, kui suur on nende ettevõtte aastane energiakulu.

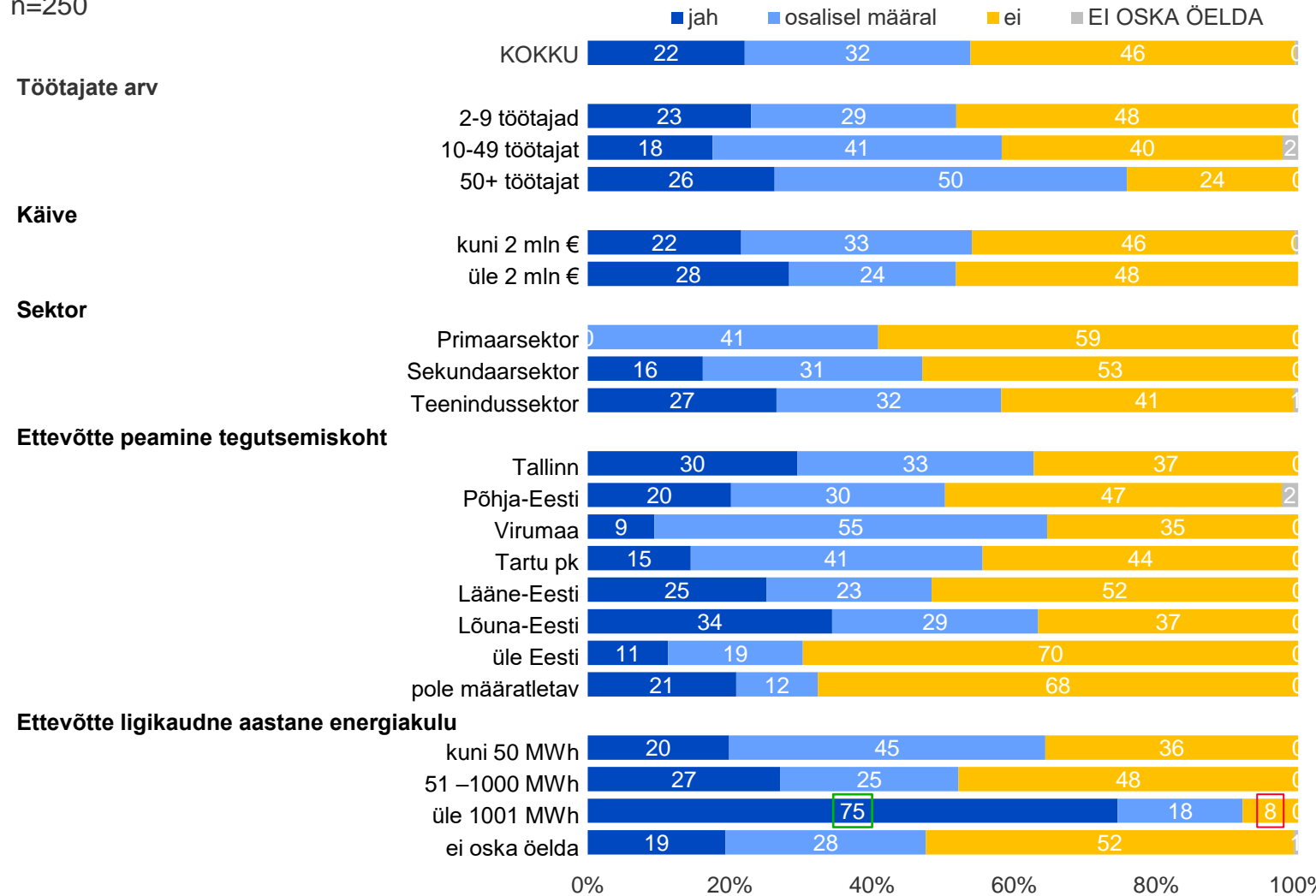
2.1

Energiatõhususe olukord ettevõtetes

Strateegilistes otsustes arvestavad energiatõhususega ca pooled ettevõtted

Kas Teie ettevõtte võtab strateegiliste otsuste tegemisel arvesse energiatarbimise või -tõhususega seotud aspekte?

n=250

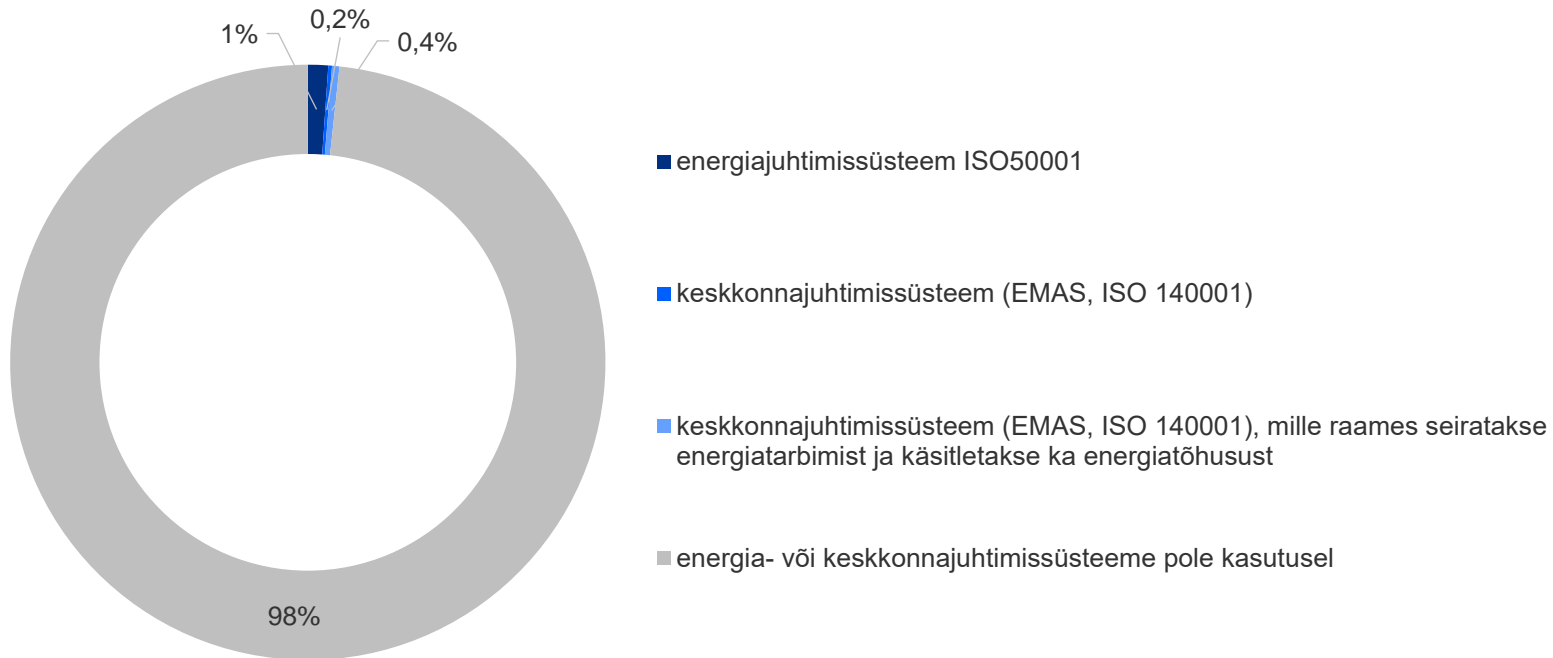

- **Strateegiliste otsuste tegemisel arvestavad energiatõhususega ca pooled ettevõtetest.** Seejuures on energiatemaatilisel selgelt tajutav mõju suurematele otsustele igas viiendas (22%) ettevõttes.
- Keskmisest enam arvestavad strateegiates energiatõhususega 50+ töötajaga, keskmisest suurema käibe ja energiakuluga ning teenindussektori ettevõtted. Piirkondade lõikes on aktiivsemad energiatõhususega arvestajad Tallinnas ja Lõuna-Eestis tegutsevad ettevõtted.

Vaid 2% ettevõtetest kasutab energia- või keskkonnajuhtimissüsteeme

Millised energia- või keskkonnajuhtimissüsteemid on Teie ettevõttes kasutusel?

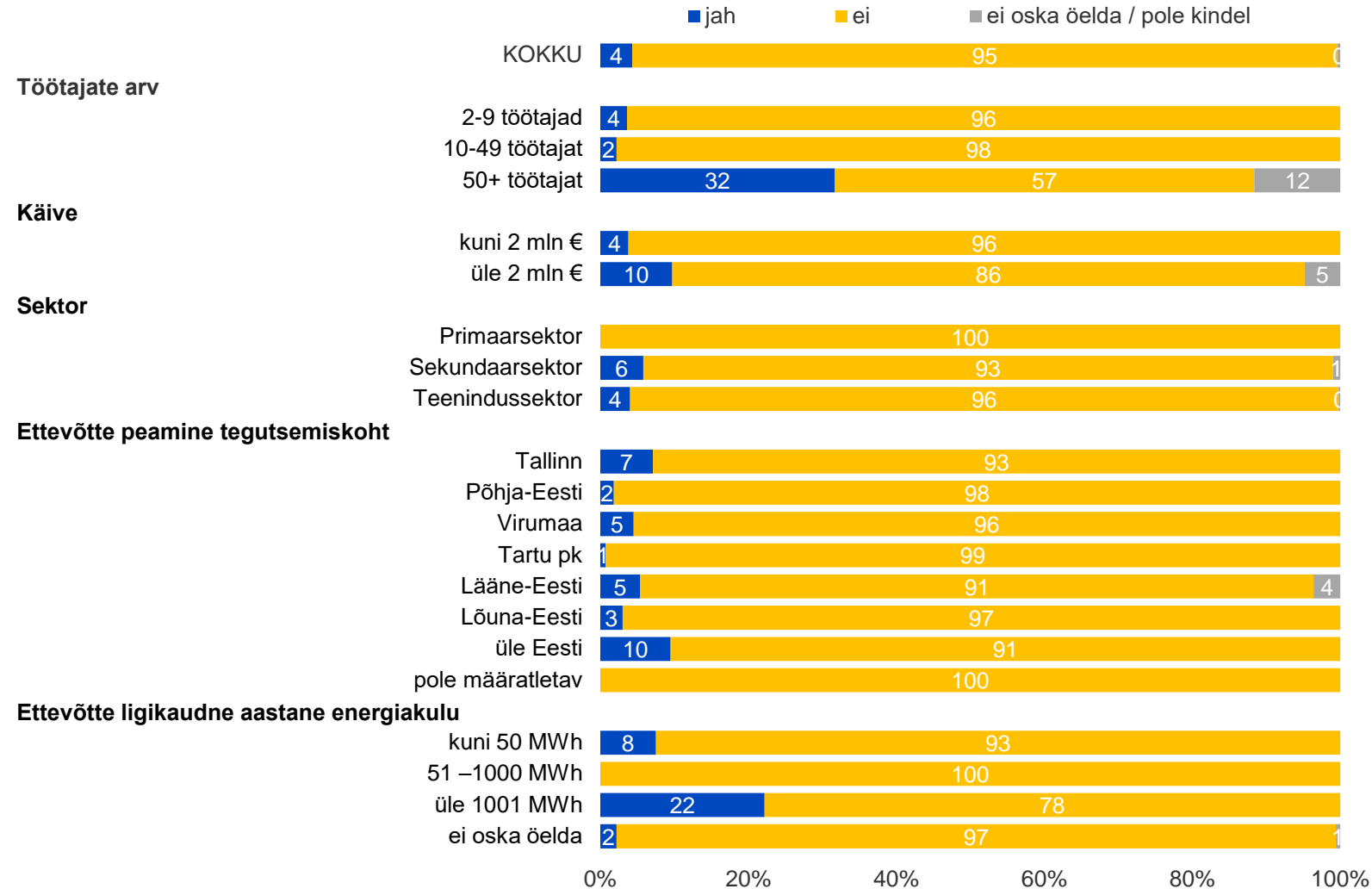
n=250

Energiaaudit on teostatud väga vähestes ettevõtetes

Kas ettevõttes on teostatud energiaaudit või energiaaudit ressursiauditi osana?

n=250

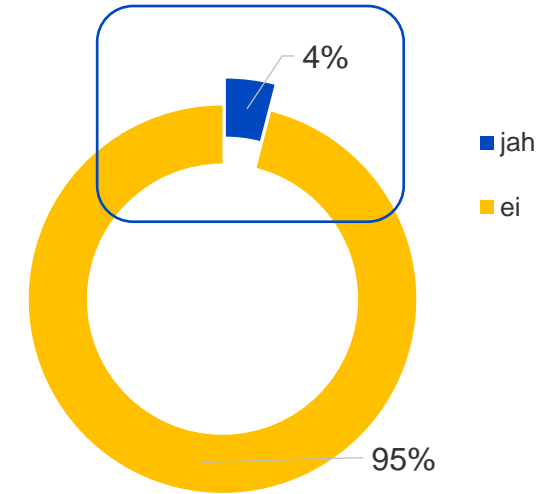
- Energiaaudit on teostanud vaid 4% ettevõtetest.
- Keskmisest oluliselt kõrgem on näitaja 50+ töötajaga ettevõtetes, kus audit on tehtud kolmandikul uuringus osalenud ettevõtetest.
- Keskmisest veidi aktiivsemad on olnud ka suurema käibega, suurema energiakuluga ning Tallinna piirkonnas ja üle Eesti tegutsevad ettevõtted.

Energiaauditi teostamisega ollakse pigem rahul

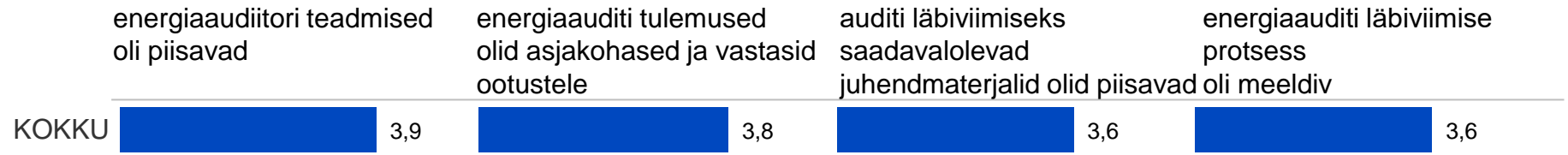
Mil määral nõustute energiaauditi läbiviimist kirjeldavate hinnangutega?

Need ettevõtted, kus on energiaaudit läbi viidud, n=13

- Energiaaudit on läbi viidud vaid 13 uuringus osalenud ettevõttes.
- Üldjoontes on nii auditi teostamise protsessi, tulemuse kui teostajaga jäädud rahule.

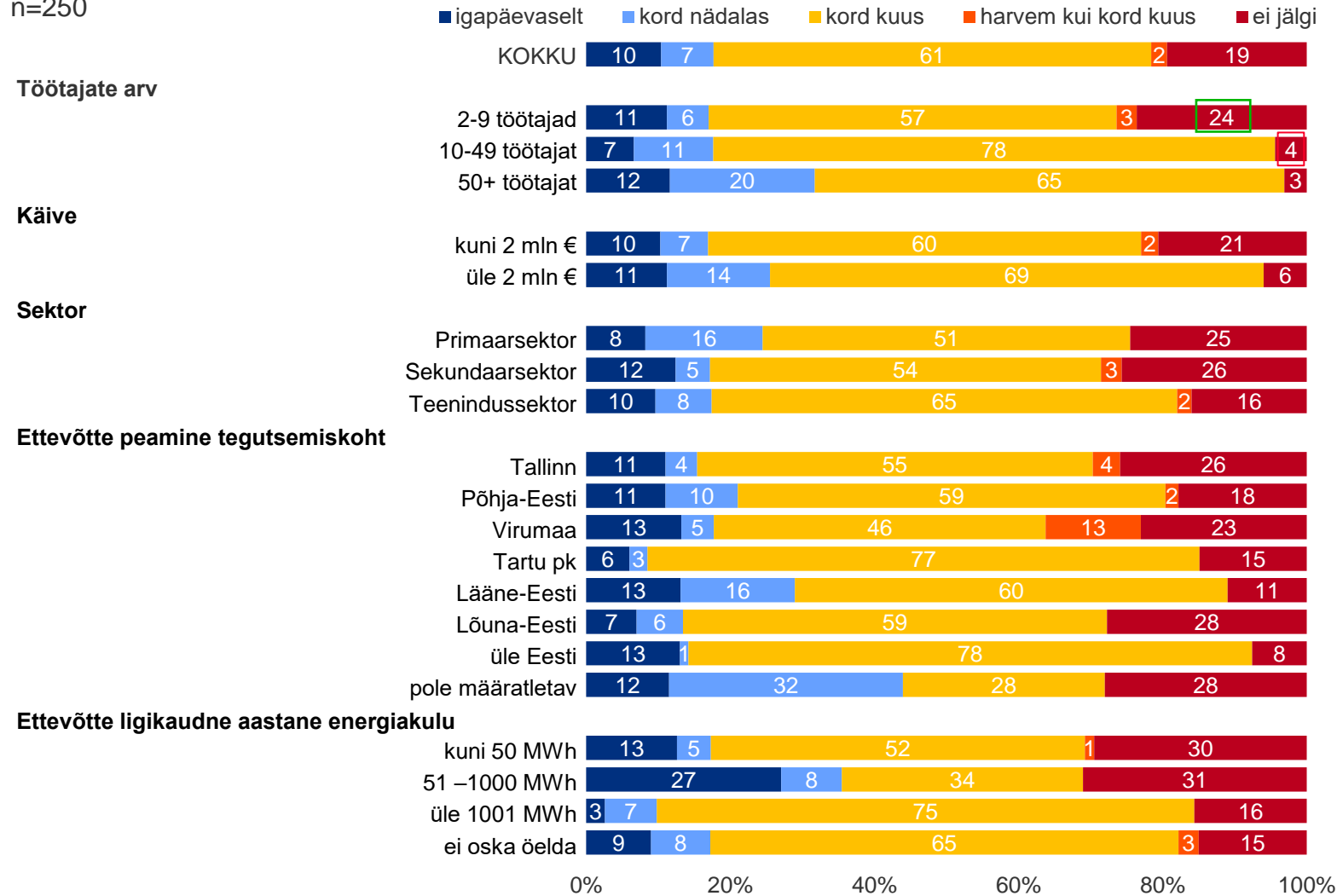
Keskmine hind 5 palli skaalal (5=täiesti nõus, 1=pole üldse nõus)

Enamus ettevõtetest jälgib energiatarbimist kord kuus

Kui järjepidevalt Teie ettevõte oma energiatarbimist (elekter, soojus, kütused) jälgib?

n=250

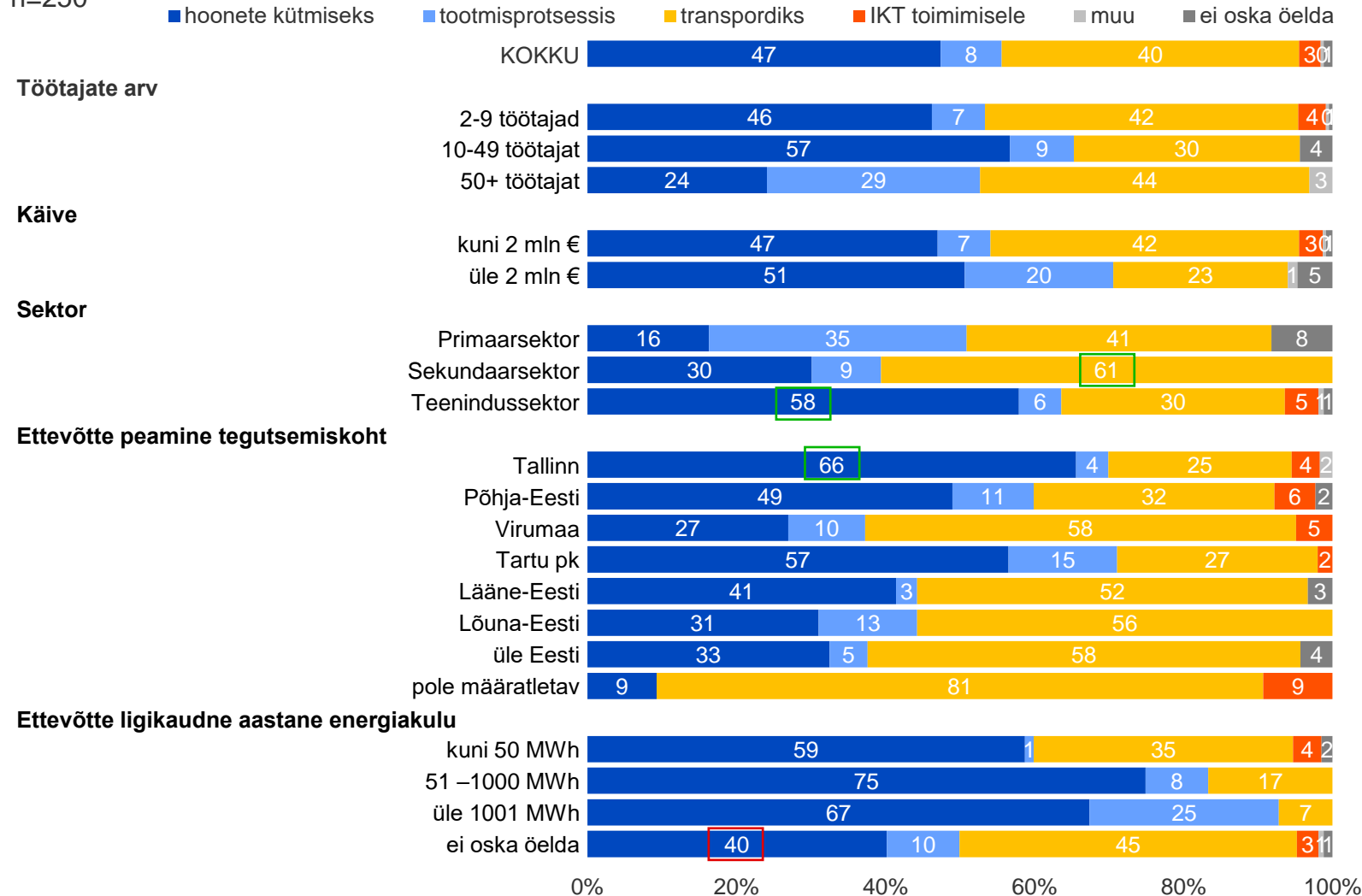

- Enamus ettevõtetest jälgib energiatarbimist kord kuus, iga viies ettevõtte energiakulusid aga ei jälg'i.
- Keskmisest sagedamini hoiavad energiatarbimisel silma peal 50+ töötajaga ja suurema käibega ettevõtted. Piirkondade lõikes on aktiivsemad jälgijad Lääne-Eestis ning üle Eesti tegutsevad ettevõtted.

Kõige rohkem energiat kulub hoonete kütmiseks ja transpordile

Mille peale kulub Teie ettevõttes aasta lõikes kõige rohkem energiat?

n=250

- Ettevõttes kulub kõige rohkem energiat hoonete **kütmiseks ja transpordiks**, mis moodustab ca 90% energiakuludest.
- Ettevõtete lõikes oluliselt kõrgem on **kütmisele** kuluva energia osakaal **teenindussektoris**, kus see moodustab enamuse kuludest. Ka suurema energiatarbimisega ettevõtetes on küttekulude osakaal kõrgem.
- Keskmisest oluliselt enam kulub **transpordile tööstus- ja ehitussektoris**. Transport on suurimaks energiakulu allikaks ka 50+ töötajaga ettevõtetes ning primaarsektoris, kus märkimisväärne kulu on lisaks seotud ka tootmisprotsessiga ning kütmise osakaal kuludes on madalam.

Uuringus osalenud ettevõtetes kulub tootmisprotsessis energiat toidu valmistamisele, masinatele ja üldelektrile/valgustusele

Millele täpselt tootmisprotsessis kõige rohkem energiat kulub?

% neist, kellel kulub kõige rohkem energiat tootmisprotsessis; n=21

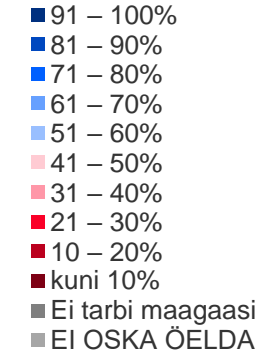
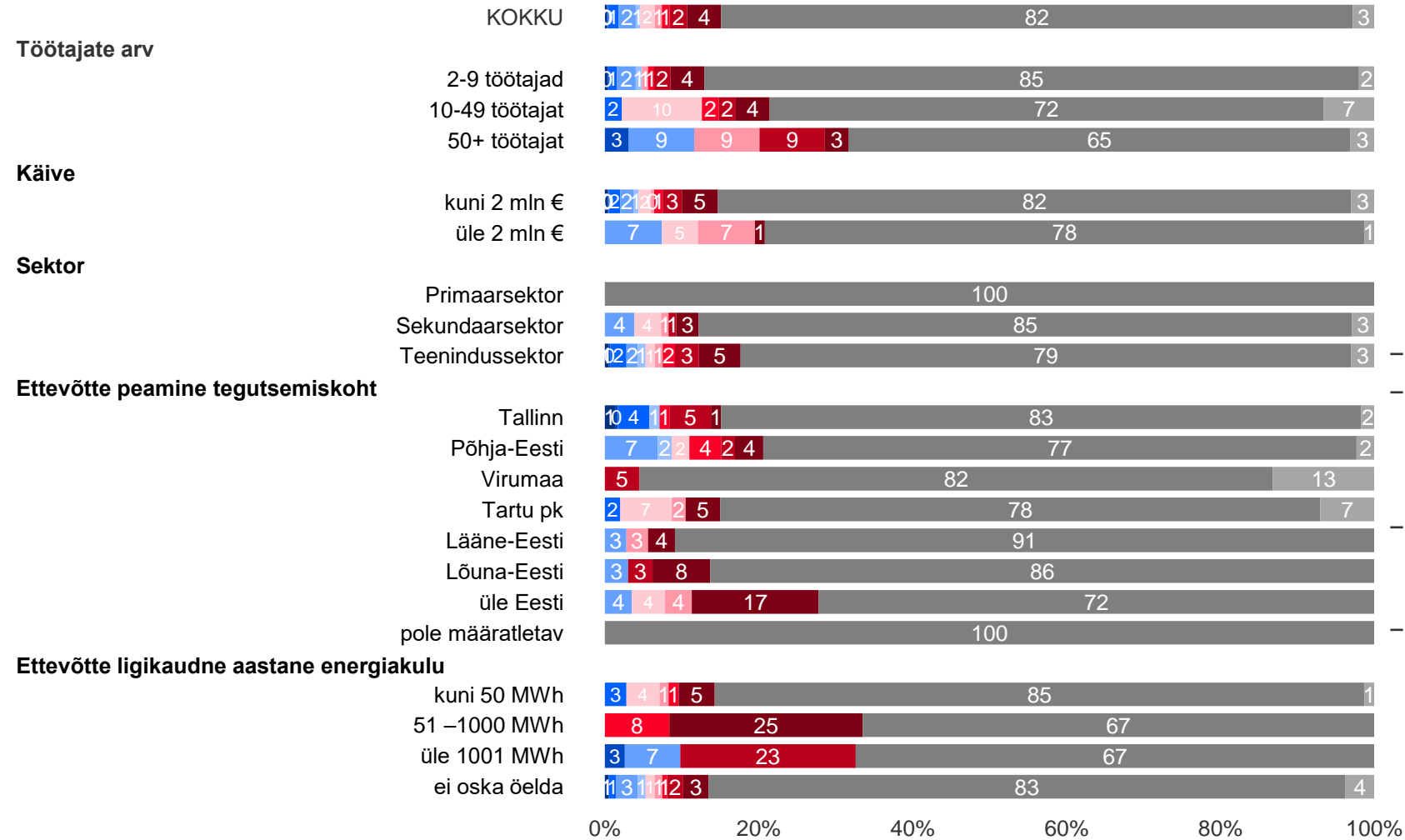

- Kuna vaid 21 ettevõtet vastas, et neil kulub kõige rohkem energiat tootmisprotsessis, ei saa selle info alusel teha suuri üldistusi.
- Neis valimisse sattunud ettevõtetes, kus aasta lõikes kõige rohkem energiat kulub tootmisprotsessis, on suurimaks energiatarbijaks toidu valmistamine (täpsustati ka, et pliigid, ahjud).
- Muu vastuse all nimetati pesu kuivatamist ja triikimist, vilja kuivatamist, värvimist, tootmist üldiselt.

Gaasi tarbib 15% ettevõtetest, selle osakaal energiatarbimises on madal

Kui suure osa Teie ettevõtte energiatarbimisest moodustab gaas (maagaas, CNG, LPG, LNG)?

n=250

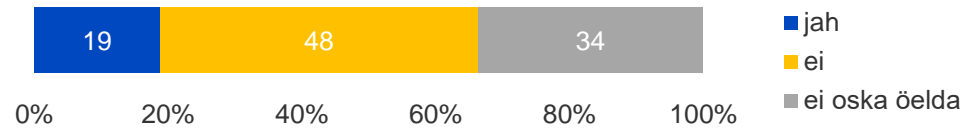
- **Maagaasi ei tarbi 82% ettevõtetest.**
- **Maagaasi tarbib 15% ettevõtetest.** Nende seas on keskmisest enam 50+ töötajaga ettevõtteid, samuti teenindussektori, üle Eesti tegutsevaid ja suurema energiakuluga ettevõtteid.
- Piirkondade lõikes on maagaasi tarbijaid enam üle Eesti tegutsevate ettevõtete seas, vähem aga Lääne-Eestis.
- Maagaasi tarbivatest ettevõtetest enamus hindab maagaasi osakaaluks alla 50% ettevõtte energiatarbimisest, sh kõige sagedamini moodustab see alla 10% energiakuludest.

Enamus maagaasi tarbijatest ei näe võimalust sellest loobuda, sest puudub tehnoloogiline võimekus

Need ettevõtted, kes tarbivad maagaasi; n=48

Kas näete tänaste kõrgete energiahindade valguses vajadust gaasist loobuda ning asendada seda alternatiivsete energiaallikatega?

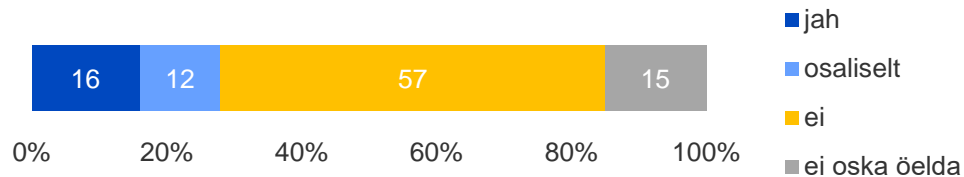
n=48

- Vaid iga viies maagaasi tarbija näeb vajadust gaasist loobuda.
- Pooled maagaasi tarbijatest ei näe võimalust sellest loobumiseks, sest enamusel neist (80%) puudub tehnoloogiline võimekus asendada tänane gaasi tarbimine alternatiivsete energiaallikatega.

Kas Teie ettevõttel on tehnoloogiliselt võimalik asendada tänane gaasi tarbimine alternatiivsete energiaallikatega?

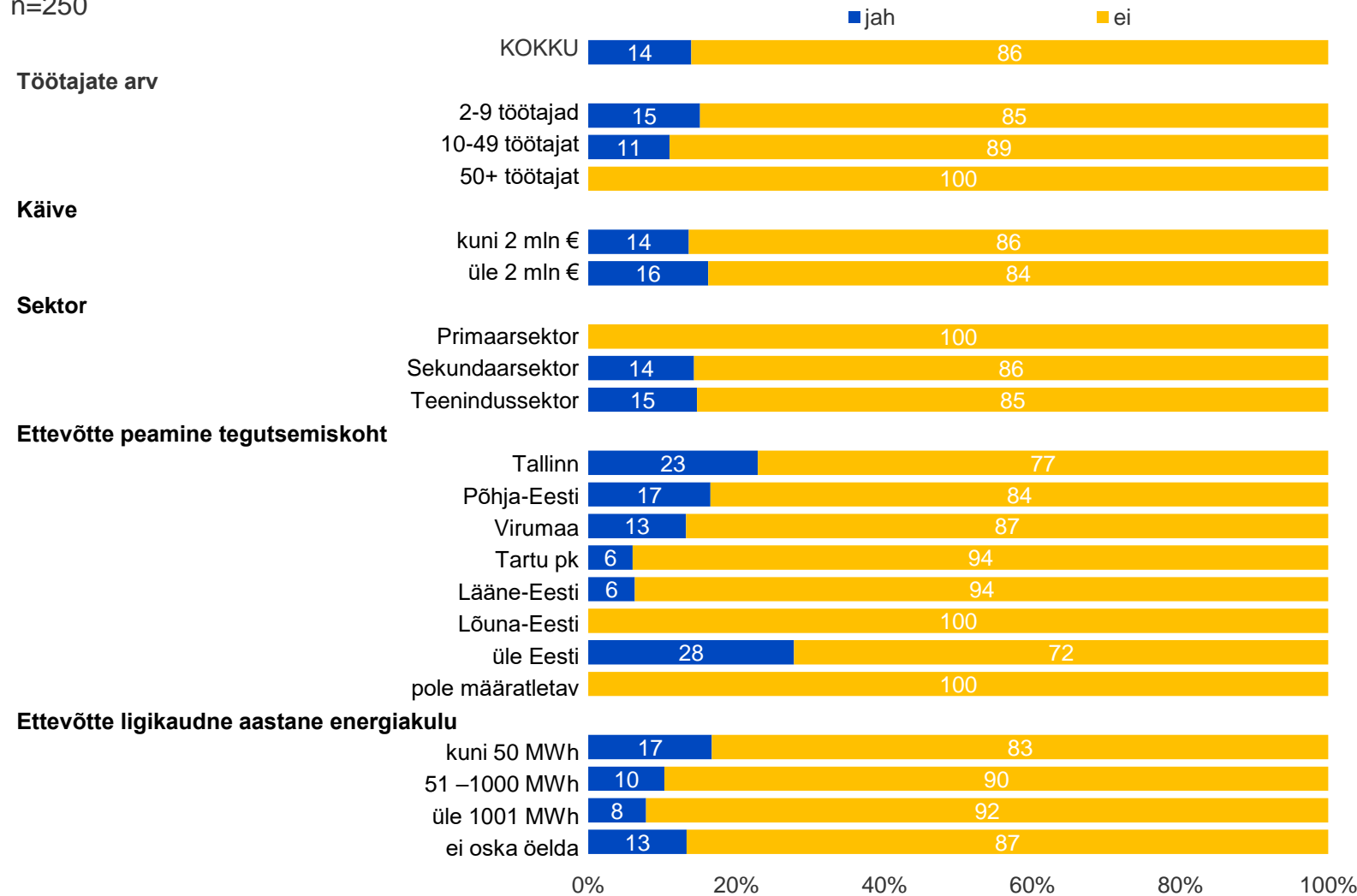
n=48

Elektrisõidukite soetamisele ei ole enamuse ettevõtteid mõelnud

Kas Teie ettevõte on kaalunud elektrisõidukite soetamist?

n=250

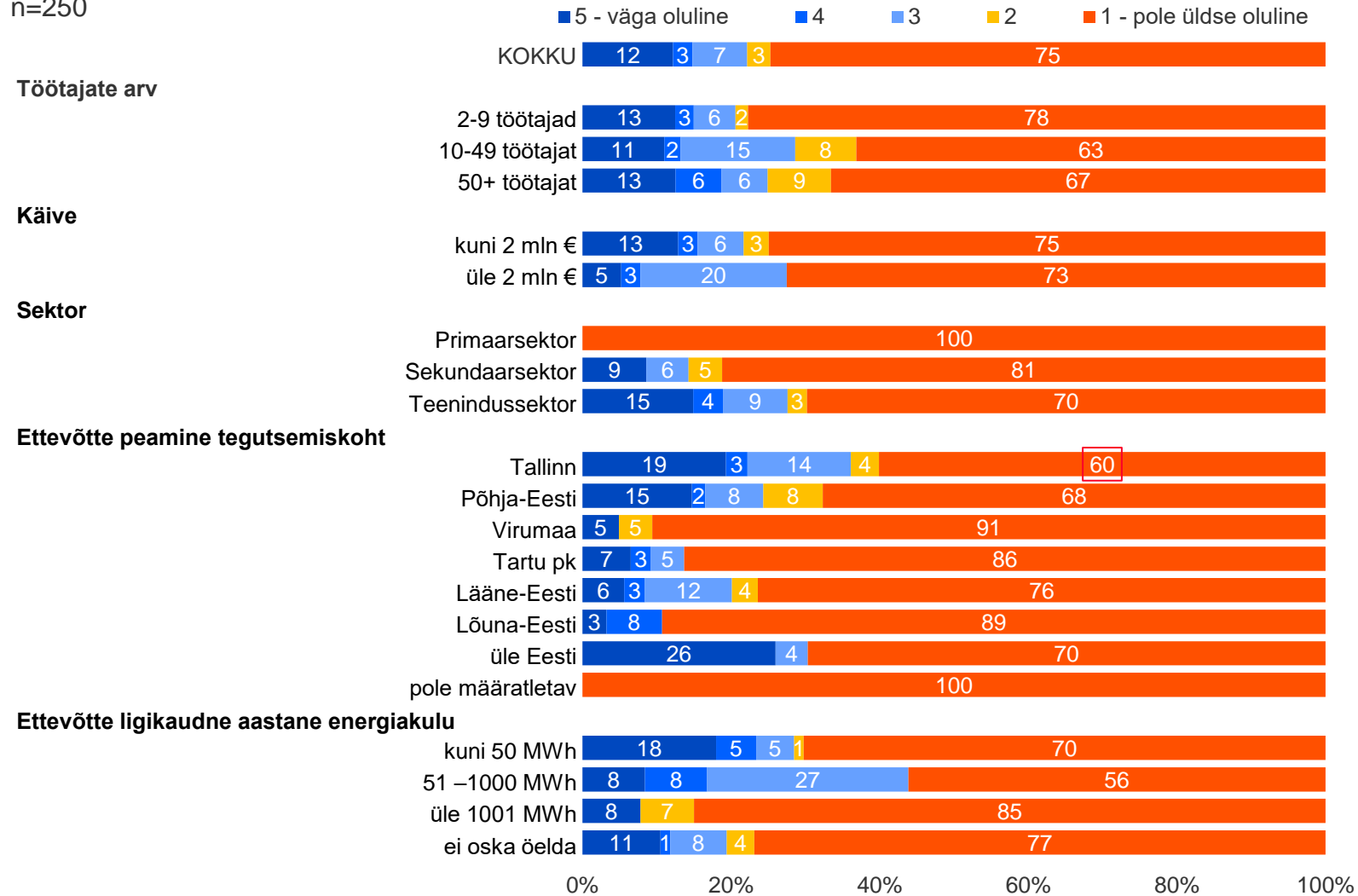

- Valdav enamuse (86%) ettevõtetest ei ole elektrisõiduki soetamist veel kaalunud.
- Keskmisest veidi enam on soetamist kaalunud väiksema energiakuluga ning piirkondadest Tallinnas ja Põhja-Eestis ning üle Eesti tegutsevad ettevõtted.
- Ühelgi uuringus osalenud ettevõttel, kes on kaalunud elektrisõidukite soetamist, pole olnud takistusi oma territooriumile laadimistaristu rajamisega.

Avaliku laadimistaristu olemasolu peab oluliseks vaid 15% ettevõtetest

Kui oluline on Teie ettevõtte tegevuse jaoks avaliku elektrisõidukite laadimistaristu olemasolu?

n=250

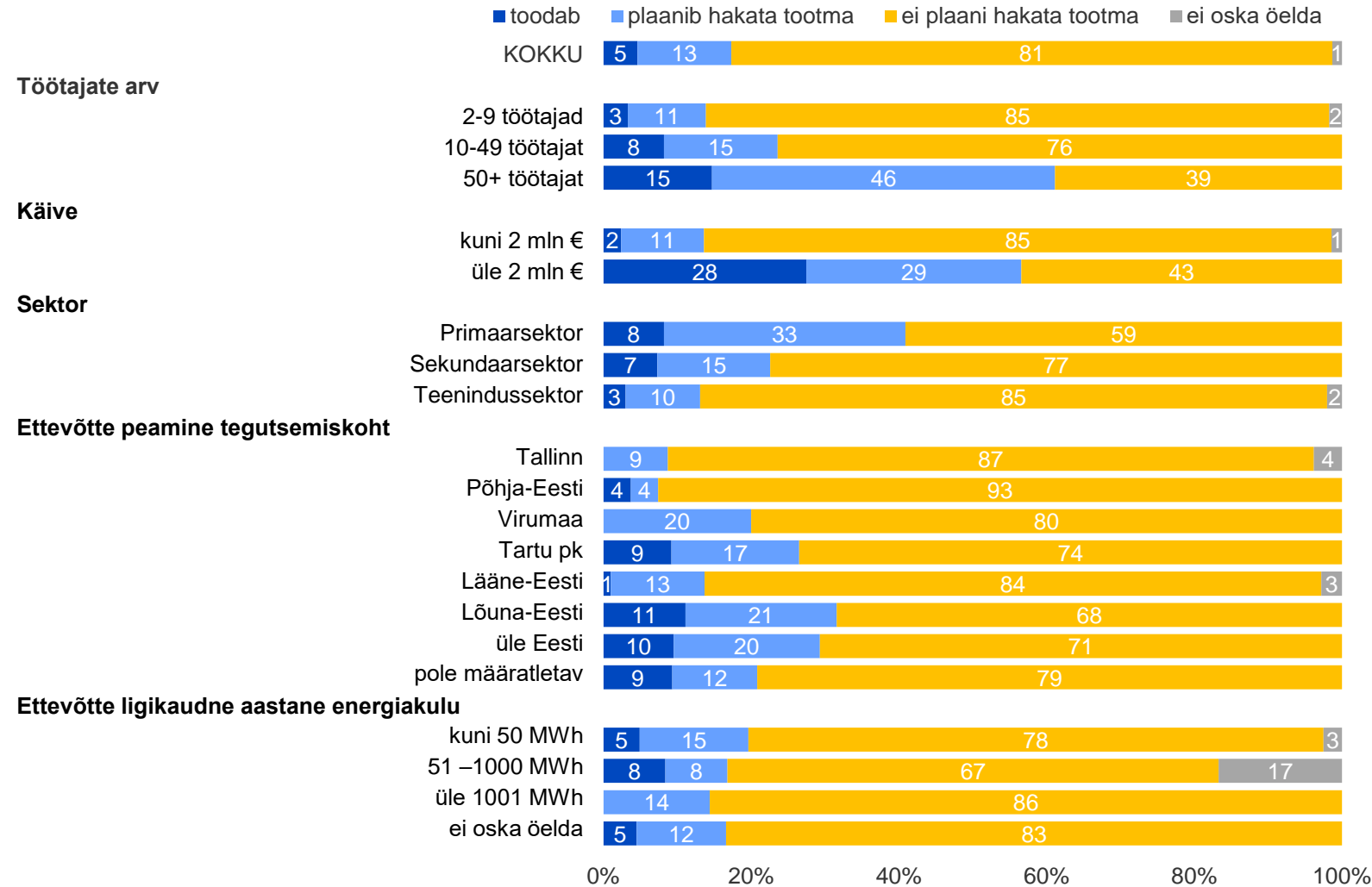

- Kuna elektriautode soetamisele ei ole enamus ettevõtteid mõelnud, **peab vaid 15% ettevõtetest avaliku elektrisõidukite laadimistaristu olemasolu vajalikuks** ning 75% hinnangul ei ole see üldse oluline.
- Keskmisest suuremat huvi laadimistaristu vastu näitavad üles madalama energiakuluga ja teenindussektori ettevõtted ning piirkondadest Tallinnas, Põhja-Eestis ja üle Eesti tegutsevad ettevõtted.

Taastuenergia toodab 5% ettevõtetest, enamused seda teha ei plaani

Kas Teie ettevõtte toodab või plaanib hakata taastuenergia tootma?

n=250

- Taastuenergia toodab 5% ettevõtetest ning koos seda plaanivate ettevõtetega võiks lähiaastatel taastuenergia tootvate ettevõtete osakaal kasvada 18%-le.
- Taastuenergia kasutajaid on enam 50+ töötajaga ning suurema käibega ettevõtete seas. Nende hulgas on ka taastuenergia tootmist plaanivate ettevõtete osakaal suurim ning plaani realiseerudes moodustaks selles rühmas taastuenergia kasutavad ettevõtted enamuse.

2.2

Energiatõhususe meetmed –
kasutamine, olulisus ja takistused

Kõige enam on tegeldud valgustuse tõhustamise ja energiatarbimise seirega

Milliseid järgnevatest energiätõhususe meetmetest on Teie ettevõttes tänaseks rakendatud?

n=250

- Energiätõhususe meetmetest on tänaseks enim tegeldud **valgustuse tõhustamise** ning **energiatarbimise järjepideva seirega**.
- Nende meetmete **aktiivseimad rakendajad on olnud 50+ töötajaga ettevõtted**, kuid esile tulevad ka **teenindussektori, suurema käibe ja suurema energiakuluga ettevõtted**.

Aktiivseimad meetmete rakendajad on olnud 50+ töötajaga ettevõtted

Milliseid järgnevatest energiatõhususe meetmetest on Teie ettevõttes tänaseks rakendatud?

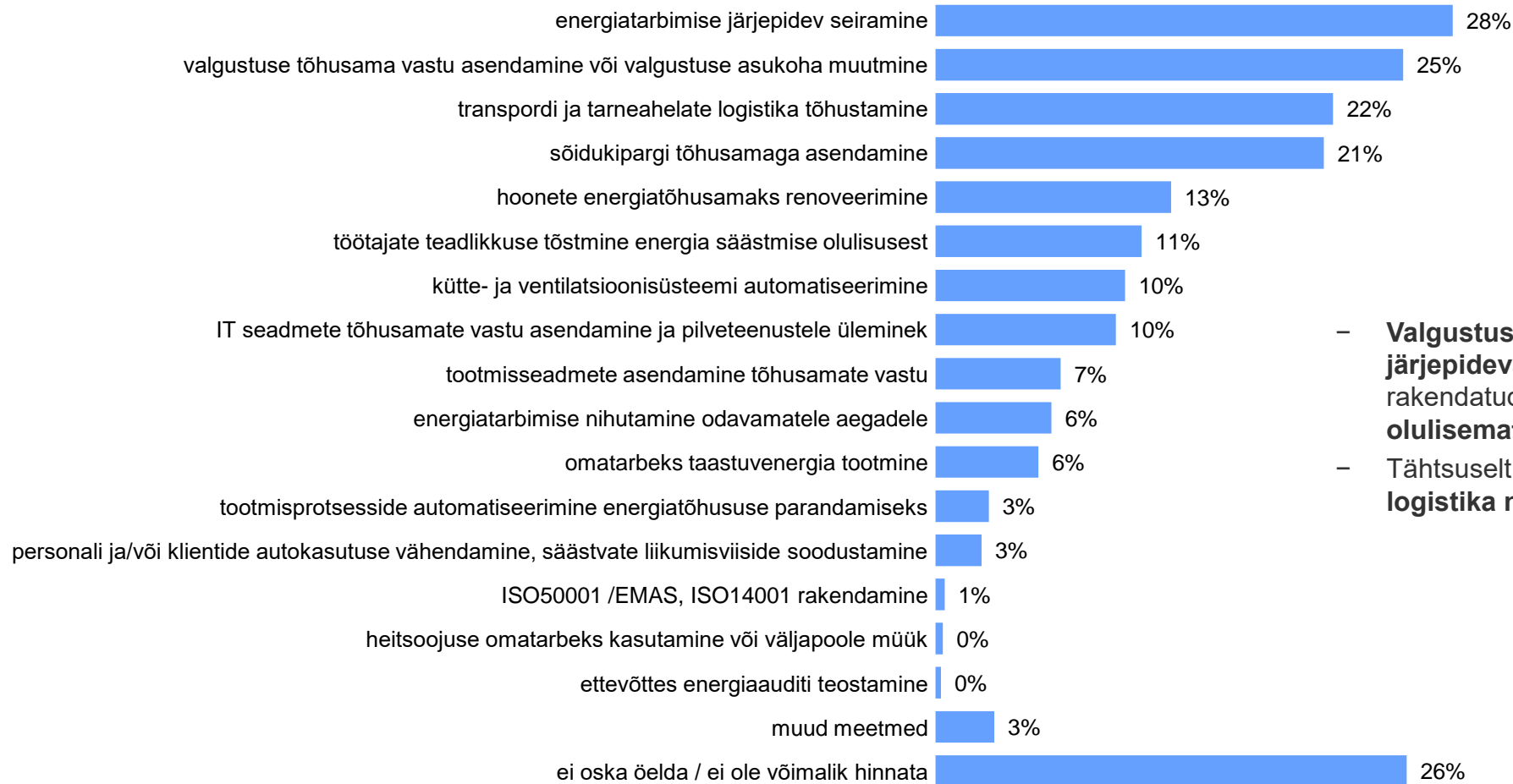
n=250

	KOKKU	Töötajate arv			Käive		Sektor	Ettevõtte peamine tegevusala			Ettevõtte ligikaudne energiakulu (a)										
		2-9 töötajat	10-49 töötajat	50+ töötajat	kuni 2 mln €	üle 2 mln €		Primaarsektor	Sekundaarsektor	Teenindussektor	Tallinn	Põhja-Eesti	Virumaa	Tartu pk	Lääne-Eesti	Lõuna-Eesti	üle Eesti	pole määratletav	kuni 50 MWh	51 – 1000 MWh	üle 1001 MWh
valgustuse tõhusama vastu asendamine või valgustuse asukoha muutmine	43	45	31	63	43	48	26	37	47	52	47	40	39	46	40	33	9	46	67	90	38
energiatarbimise järjepidev seiramine	41	41	40	47	41	44	25	34	46	40	39	38	40	45	44	45	42	32	67	69	41
transpordi ja tarneahelate logistika tõhustamine	26	22	37	56	25	37	26	25	26	21	12	27	30	19	37	47	42	24	44	30	25
sõidukipargi tõhusamaga asendamine	22	21	22	38	20	37	16	29	19	15	14	40	19	19	21	44	35	17	27	23	23
töötajate teadlikkuse tõstmine energia säästmise olulisusest	20	17	28	41	20	20	8	18	22	31	14	23	12	25	19	13	0	19	27	40	19
hoonete energiatõhusamaks renoveerimine	17	16	15	32	15	39	25	26	11	16	9	19	27	13	23	17	0	22	35	23	13
IT seadmete tõhusamate vastu asendamine ja pilveteenustele üleminek	14	13	15	36	13	25	0	8	18	20	12	28	16	13	13	0	0	20	19	23	11
kütte- ja ventilatsioonisüsteemi automatiseerimine	14	12	11	55	12	28	8	19	11	20	10	18	12	6	19	13	0	11	25	66	11
tootmiseseadmete asendamine tõhusamate vastu	9	9	2	35	9	11	0	17	6	4	6	31	7	16	16	1	0	12	10	15	7
personali ja/või klientide autokasutuse vähendamine, säästvate liikumisviiside soodustamine	6	4	11	15	6	6	0	4	8	9	2	0	4	7	6	14	0	7	19	0	5
energiatarbimise nihutamine odavamatele aegadele	6	6	4	0	6	4	0	6	6	8	11	5	7	6	0	0	0	5	0	21	5
omatarbeks taastuvenergia tootmine	4	3	2	40	3	14	0	7	3	2	4	5	2	3	7	10	9	6	8	14	2
tootmisprotsesside automatiseerimine energiatõhususe parandamiseks	4	3	0	40	3	8	0	10	1	2	5	18	2	5	3	0	0	9	0	17	1
ettevõttes energiaauditi teostamine	4	2	4	25	3	7	0	6	3	5	2	5	0	3	3	10	0	6	19	22	0
heitsoojuse omatarbeks kasutamine või väljapoole müük	2	0	2	25	1	7	0	3	1	2	0	0	0	3	9	0	0	2	8	14	0
energiajuhtimissüsteemi / energiatõhusust ühe osana käsitleva keskkonnajuhtimissüsteemi rakendamine	2	1	2	6	1	3	0	3	1	2	0	0	1	0	0	10	0	5	0	0	0
muud meetmed	3	2	2	9	2	7	0	4	2	1	7	0	2	0	3	4	0	1	0	7	3
ei ole midagi tehtud / ei oska öelda	14	16	11	0	15	5	25	11	15	20	15	20	9	14	3	13	19	13	0	0	16

Kõige olulisemad meetmed on energiatarbimise seire ja valgustuse tõhustamine

Kui oluliseks peate nimetatud energiätõhususe meetmete rakendamist ettevõttes?

n=250

- Valgustuse tõhustamist ja energiatarbimise järjepidevat seiret, mida on seni kõige enam rakendatud, peavad ettevõtted ka **kõige olulisemateks meetmeteks**.
- Tähtsuset järgnevad **transpordi ja tarneahela logistika ning sõidukipargi tõhustamine**.

Kõige olulisemad meetmed ettevõtete lõikes

Kui oluliseks peate nimetatud energiatõhususe meetmete rakendamist ettevõttes?

n=250

*Ilmselt on osad ettevõtted, kes on meetmeid aktiivsemalt rakendanud, jätnud selles küsimuses praeguseks juba rakendatud meetme kui olulise tegevuse välja toomata.

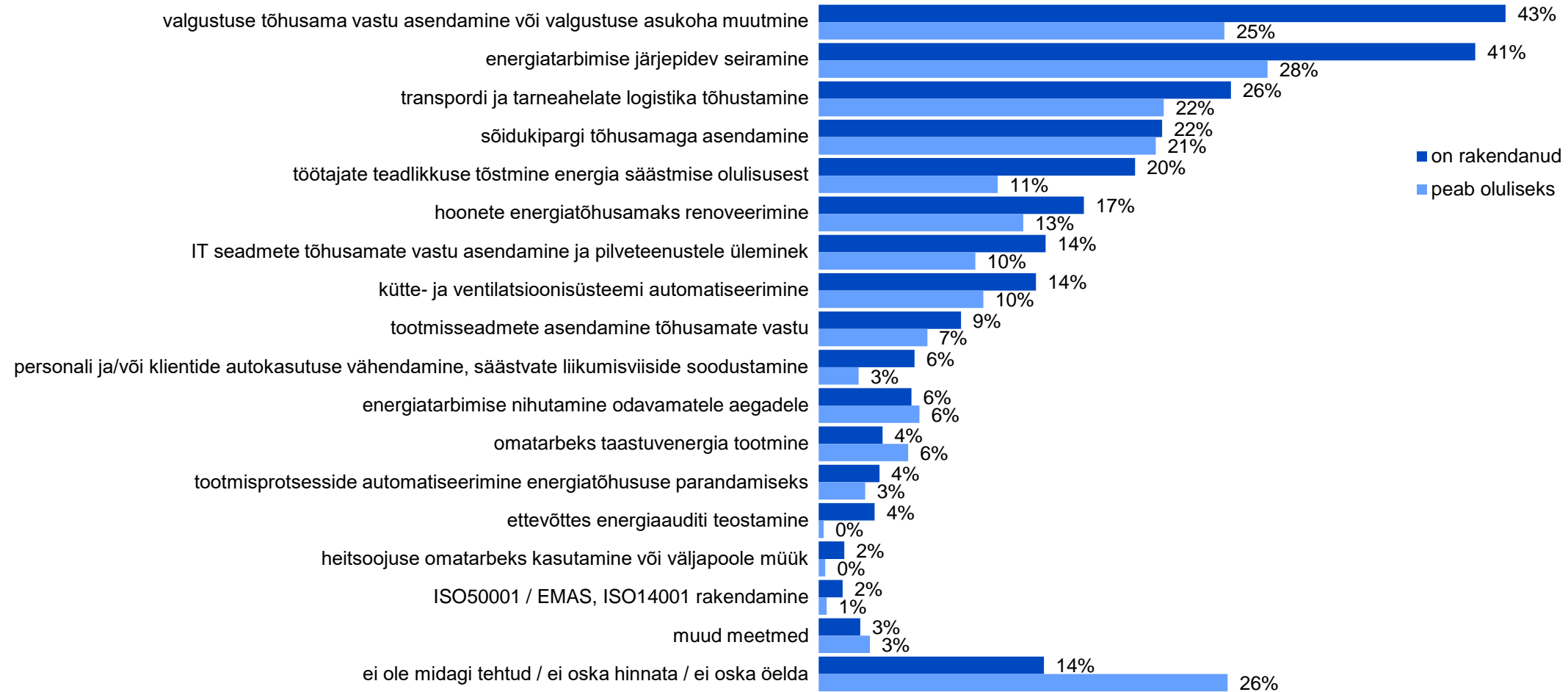
Näiteks 50+ töötajaga ettevõtted on aktiivsed energiatarbimise seirajad ja valgustuse tõhustajad, kuid pole neid olulistena esile toonud (st et ei pea neid enam oluliseks, sest need tegevused on juba tehtud või nendega juba tegeletakse).

	KOKKU	Töötajate arv			Käive		Sektor	Ettevõtte peamine tegutsemiskoht			Ettevõtte igikaudne energiakulu (a)										
		2-9 töötajat	10-49 töötajat	50+ töötajat	kuni 2 mln €	üle 2 mln €		Tallinn	Põhja-Eesti	Virumaa	Tartu pk	Lääne-Eesti	Lõuna-Eesti	üle Eesti	pole määratletav	kuni 50 MWh	51 – 1000 MWh	üle 1001 MWh	ei oska öelda		
energiatarbimise järjepidev seiramine	28	29	29	6	29	21	25	14	35	31	22	34	31	25	25	29	32	20	50	26	30
valgustuse tõhusama vastu asendamine või valgustuse asukoha muutmine	25	29	16	6	27	14	26	14	31	35	32	20	23	21	18	16	9	25	56	52	22
transpordi ja tarneahelate logistika tõhustamine	22	21	27	19	22	21	26	17	23	17	12	27	23	14	28	41	42	17	35	16	23
sõidukipargi tõhusamaga asendamine	21	21	21	18	21	28	8	36	15	14	20	40	24	8	21	33	44	20	8	16	22
hoonete energiatõhusamaks renoveerimine	13	13	7	32	12	17	25	14	11	16	9	6	20	7	17	13	0	13	35	30	11
töötajate teadlikkuse tõstmine energia säästmise olulisusest	11	11	15	3	12	8	8	6	14	23	11	5	9	15	0	0	0	9	19	32	10
kütte- ja ventilatsioonisüsteemi automatiseerimine	10	9	13	38	9	20	8	12	10	17	10	0	18	4	7	4	0	7	17	59	8
IT seadmete tõhusamate vastu asendamine ja pilveteenuste üleminek	10	9	11	19	9	20	0	0	15	15	9	10	16	7	1	4	0	14	0	8	9
tootmiseseadmete asendamine tõhusamate vastu	7	7	2	23	7	10	0	11	6	6	8	27	2	3	16	0	0	12	19	15	4
energiatarbimise nihutamine odavamatele aegadele	6	8	2	0	7	4	0	9	6	5	12	5	12	6	0	0	0	3	0	21	7
omatarbeks taastuvenergia tootmine	6	5	4	23	4	23	0	11	4	4	4	0	5	7	16	10	0	7	0	7	5
tootmisprotsesside automatiseerimine energiatõhususe parandamiseks	3	3	0	23	3	5	0	8	1	1	0	27	4	0	3	0	0	5	0	10	2
personali ja/või klientide autokasutuse vähendamine, säästvate liikumisviiside soodustamine	3	2	4	3	3	1	0	0	4	5	0	0	3	6	3	0	0	0	0	0	4
energiajuhtimissüsteemi / energiatõhusust ühe osana käsitleva keskkonnajuhtimissüsteemi rakendamine	1	0	0	6	0	3	0	0	1	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	8	0
heitsoojuse omatarbeks kasutamine või väljapoole müük	0	0	2	0	0	0	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
ettevõttes energiaauditi teostamine	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	1
muud meetmed	3	3	4	9	3	8	0	7	2	1	7	0	0	8	3	4	0	5	0	28	1
ei oska öelda / ei ole võimalik hinnata	26	26	21	35	25	31	33	32	22	24	32	27	31	21	9	31	28	21	0	7	30

Meetmete rakendamine vs nende olulisus

Kui oluliseks peate nimetatud energiatõhususe meetmete rakendamist ettevõttes?

n=250

Milliseid meetmeid on ettevõttes juba rakendatud ja mida peetakse oluliseks?

Valik tsitaate uuringust:

Milliseid energiatõhususe meetmeid on Teie ettevõttes tänaseks rakendatud?

- Elektripaketi vahetus soodsama vastu.
- Ettevõtte rendipinnal, ei ole mingeid meetmeid rakendanud.
- Ettevõtte üüripinnal, ei ole midagi jälginud ega rakendanud.
- Küttesüsteemi renoveerimine
- Läksime üle 4/4 tööpäevale ja teeme päevas rohkem tööd.
- Lülitasin ventilatsiooni välja.
- Rentisime pinna ökomajas.
- Vähendasime pinda.

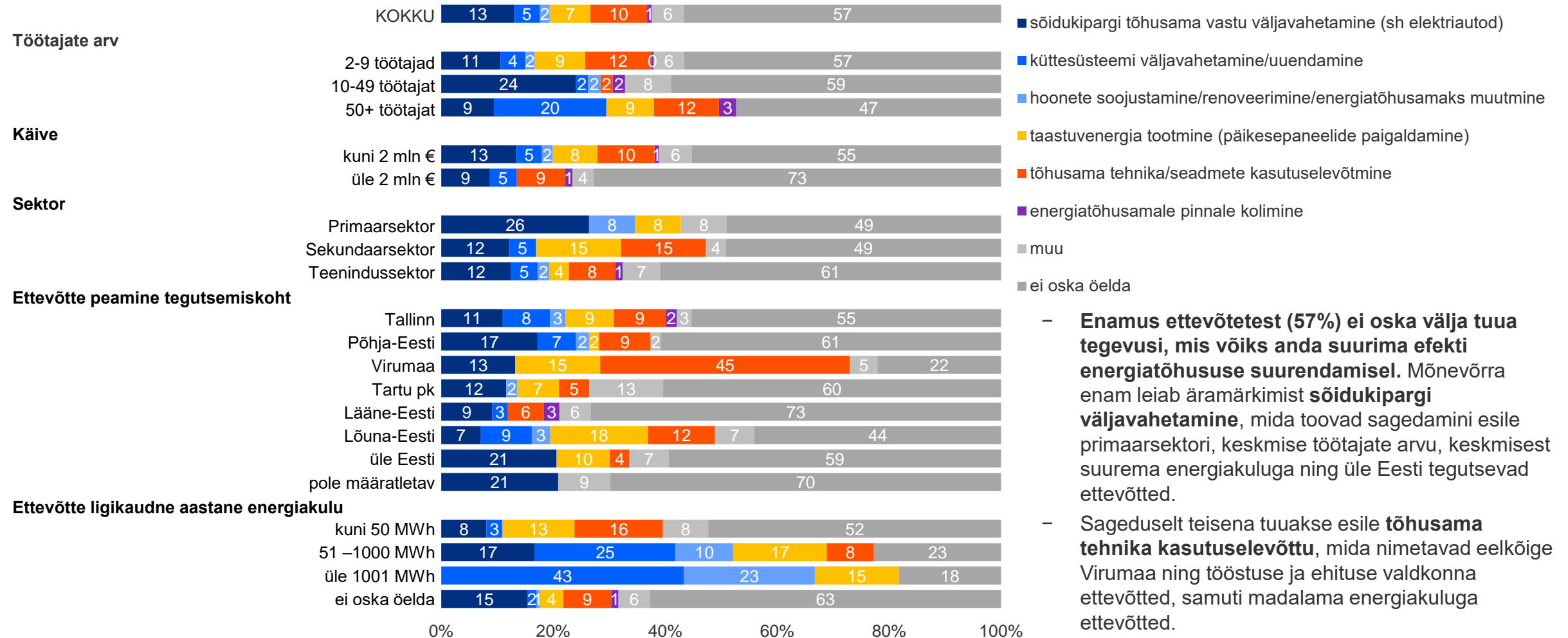
Milliseid meetmeid peate olulisemaks?

- Ei ole võimalik meetmeid rakendada, e/v rendipinnal.
- Kütte vähendamine
- Küttesüsteemide renoveerimine
- Liigsete sõitude vältimine
- Mõtleme elektriauto peale, aga teda tuleb liiga pikalt ja tihti laadida. Mõtleme päikesepaneelide peale, aga tasuvusega on probleemid.
- Omanik tahaks saada gaasi asemele alternatiivset kütet.
- Valgustuse automatiseerimine

Enamus ettevõtetest ei oska suurima efektiga tegevustes kaasa rääkida

Millise konkreetse seadme või süsteemi asendamine või väljavahetamine tooks Teie ettevõtte jaoks kaasa suurima efekti energiatõhususe suurendamisel?

n=250

Millise seadme või süsteemi asendamine või väljavahetamine tooks kaasa suurima efekti energiatõhususe suurendamisel?

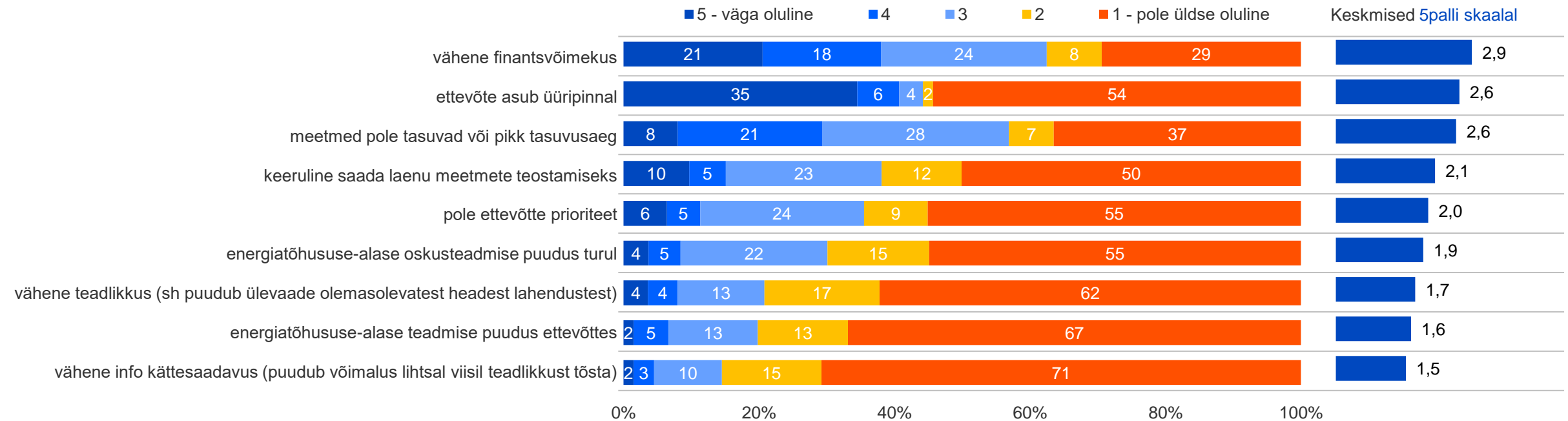
Valik tsitaate uuringust:

- Elektrit vähem kasutada.*
- Energiat tarbida odavamatel aegadel.*
- Kaasaegsemad jahutusseadmed.*
- Kasu on minimaalne. Kõik võimaliku oleme juba teinud.*
- Kasvuhoonete energiatõhusamaks muutmine, uute ehitamine.*
- Kolime uude hoonesse, mis on palju energiatõhusam.*
- Kütmise arvelt.*
- Kütteks kasutatava gaasikatla väljavahetamine, mis sõltub rendipinna omanikust.*
- Kütuse kasutus ja tarneaahelate logistika tõhustamine.*
- Metsa väljaveo aja planeerida, kui pinnas parem, tugevam, sest siis kulub vähem kütust.*
- Rendipinna väljavahetamine odavama vastu, energiatõhusust arvestades.*
- Soojust maha keerata, külmemas ruumis töötamine.*
- Valgustust peaks korralikumalt välja lülitama, sõidud saaks planeerida veelgi paremini.*
- Võimalusel kasutada osaliselt elektrit odavama hinnaga aegadel.*
- Vähem kütet kasutada, külmemad ruumid.*

Kaardistatud takistuste mõju peetakse madalaks, erandiks on tegutsemine üüripinnal

Kui olulise mõjuga on Teie arvates järgnevad energiatõhususe investeeringute ja tegevuste elluviimist takistavad tegurid?

n=250

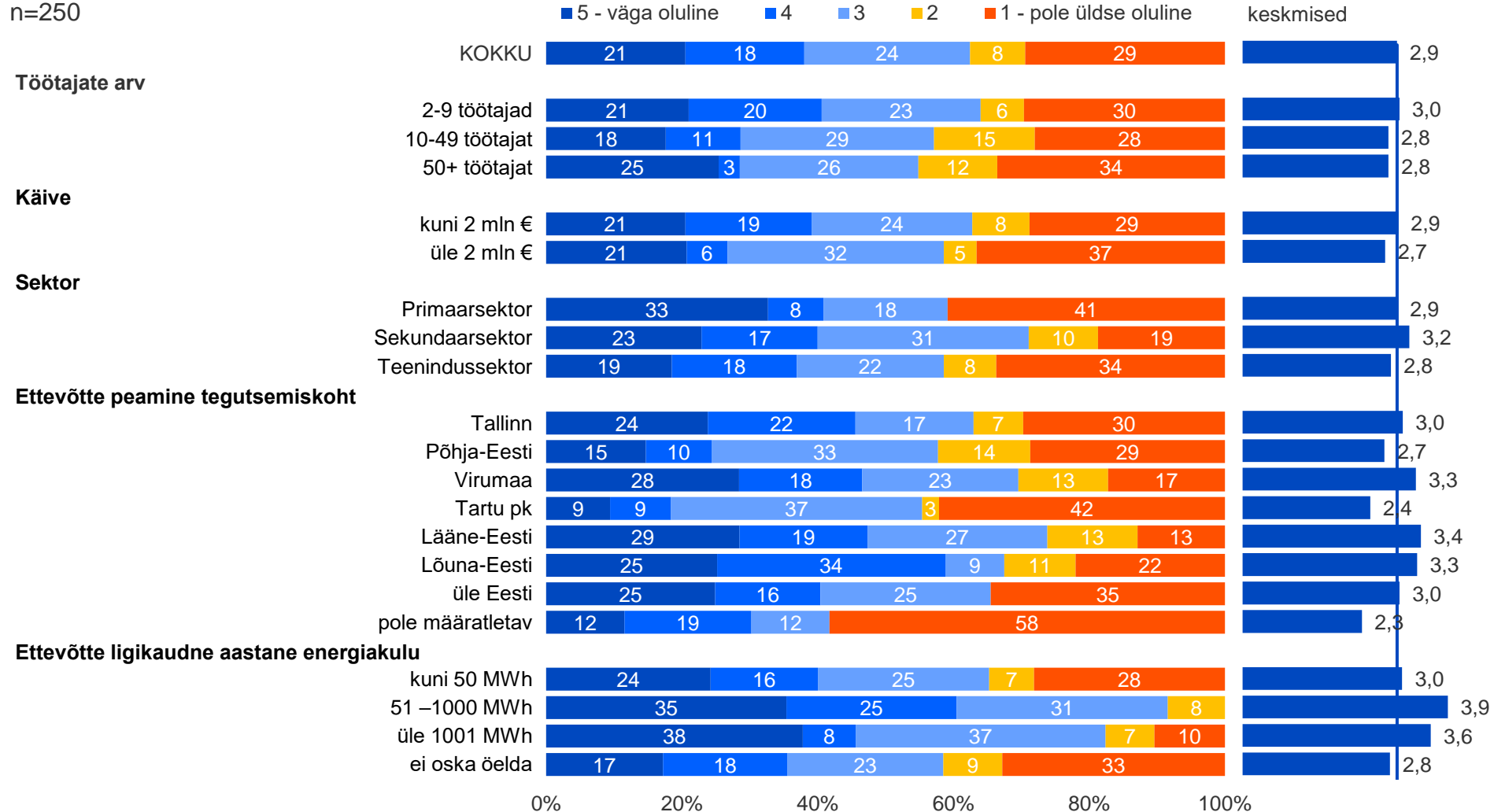
- Uuringus paluti ettevõtetel hinnata erinevate energiatõhususe investeeringute ja tegevuste elluviimist takistavate tegurite olulisust. 5-palli skaalal antud olulisuse hinnangute keskmised näitajad jäävad kõigi tegurite puhul alla kolme ning enamiku tegurite puhul hindavad vähemalt pooled ettevõtted neid takistusi ebaolulisteks. **Seega ei ole väljapakutud tegurid olulisteks takistusteks energiatõhususe investeeringute ja tegevuste elluviimisel.**
- **Erandiks on üüripinnad** – uuringus ei ole taustatunnusena kaardistatud, kas ettevõtte tegutseb üüripinnal või mitte, kuid vastuste jaotuse põhjal võib eeldada, et **üüripinnal tegutsejate jaoks on ettevõttele kuuluvate ruumide puudumine investeeringute tegemisel takistuseks.**
- Takistuste pingerea eesotsas on ka **vähene finantsvõimekus** ning **pikk tasuvusaeg**, kuid nagu eelnevalt öeldud, olulist takistust need ettevõtete hinnangul ei kujuta. Keskmisest enam toovad vähest finantsvõimekust esile tööstuse ja ehituse valdkonna ettevõtted. Pikk tasuvusaeg on sagedamini probleemiks tööstuse ja ehituse valdkonna ning suurema energiakuluga ettevõtetele.
- Avatud vastustes toodi takistavate teguritena välja veel **ajapuudust**, pangalaenu **kõrgeid intressimäärasid** ja **maapuudust** („Kui soovitakse investeerida päikeseparki, siis ei ole võimalik saada selle jaoks maad“).

Vähene finantsvõimekus: olulisus ettevõtete lõikes

Kui olulise mõjuga on Teie arvates järgnevad energiatõhususe investeringute ja tegevuste elluviimist takistavad tegurid:

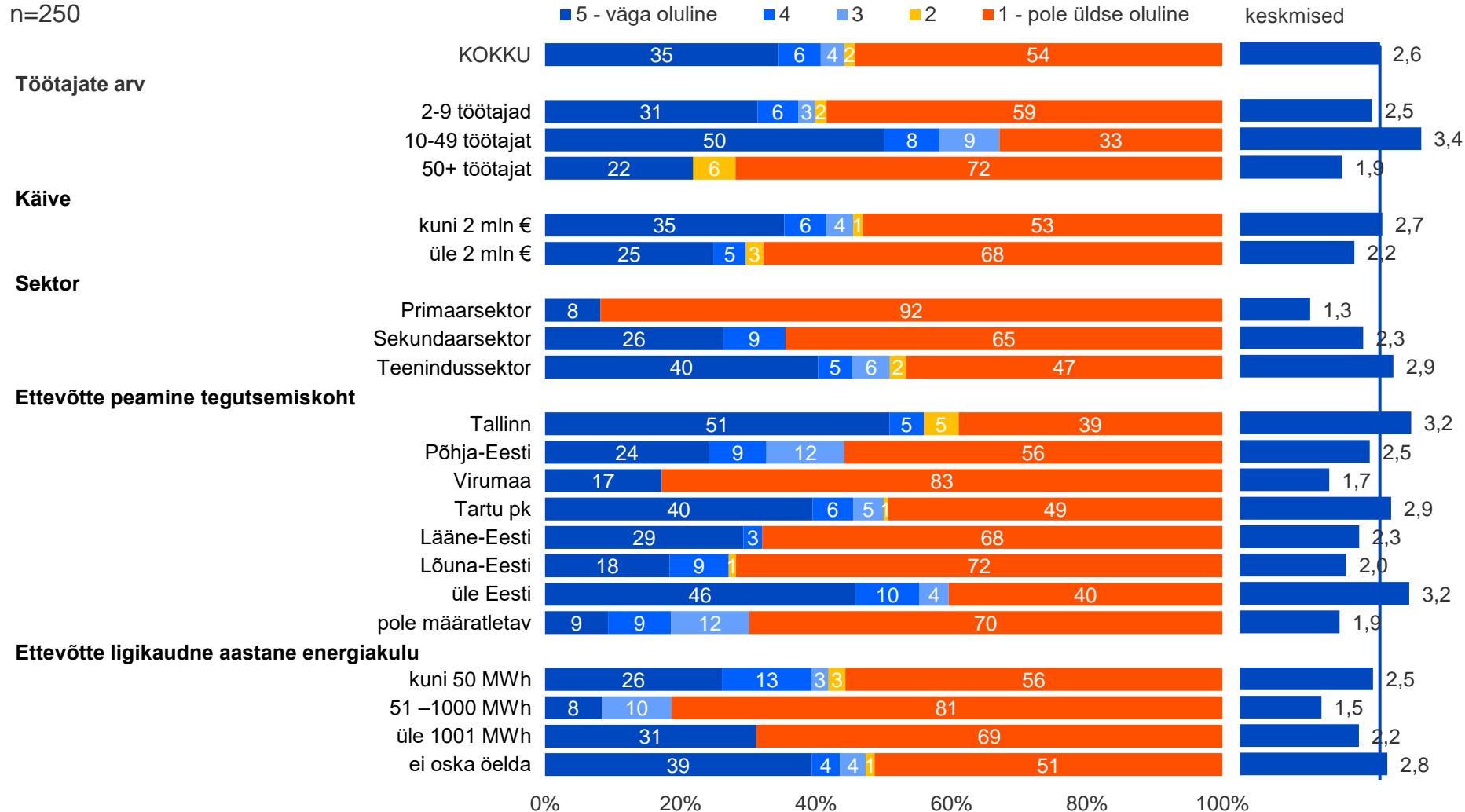
vähene finantsvõimekus,

n=250

Ettevõtte asub üüripinnal: olulisus ettevõtete lõikes

Kui olulise mõjuga on Teie arvates järgnevad energiatõhususe investeeringute ja tegevuste elluviimist takistavad tegurid: ettevõtte asub üüripinnal, n=250

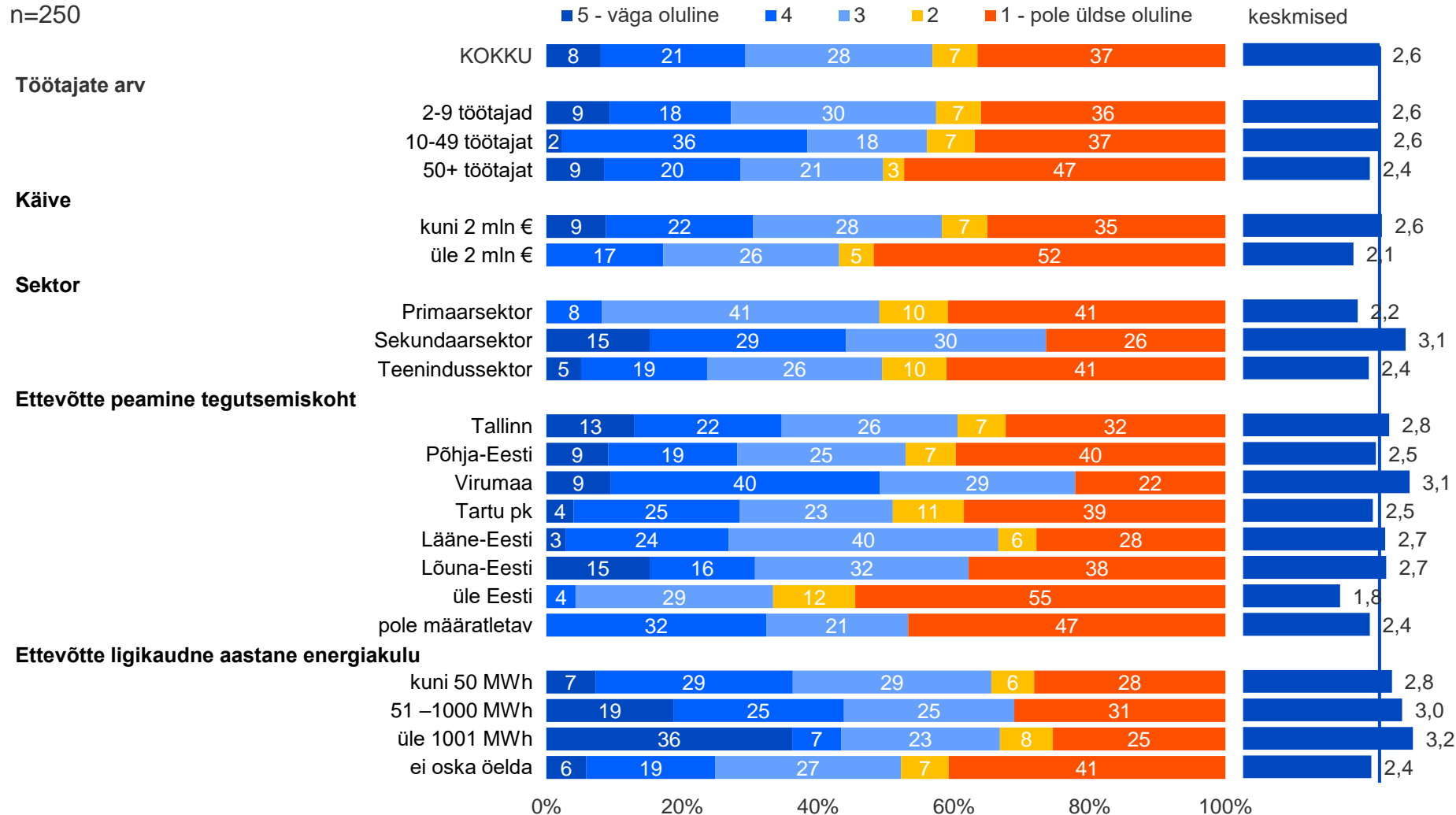

Meetmed pole tasuvad või pikk tasuvusaeg: olulisus ettevõtete lõikes

Kui olulise mõjuga on Teie arvates järgnevad energiatõhususe investeeringute ja tegevuste elluviimist takistavad tegurid:

meetmed pole tasuvad või pikk tasuvusaeg,

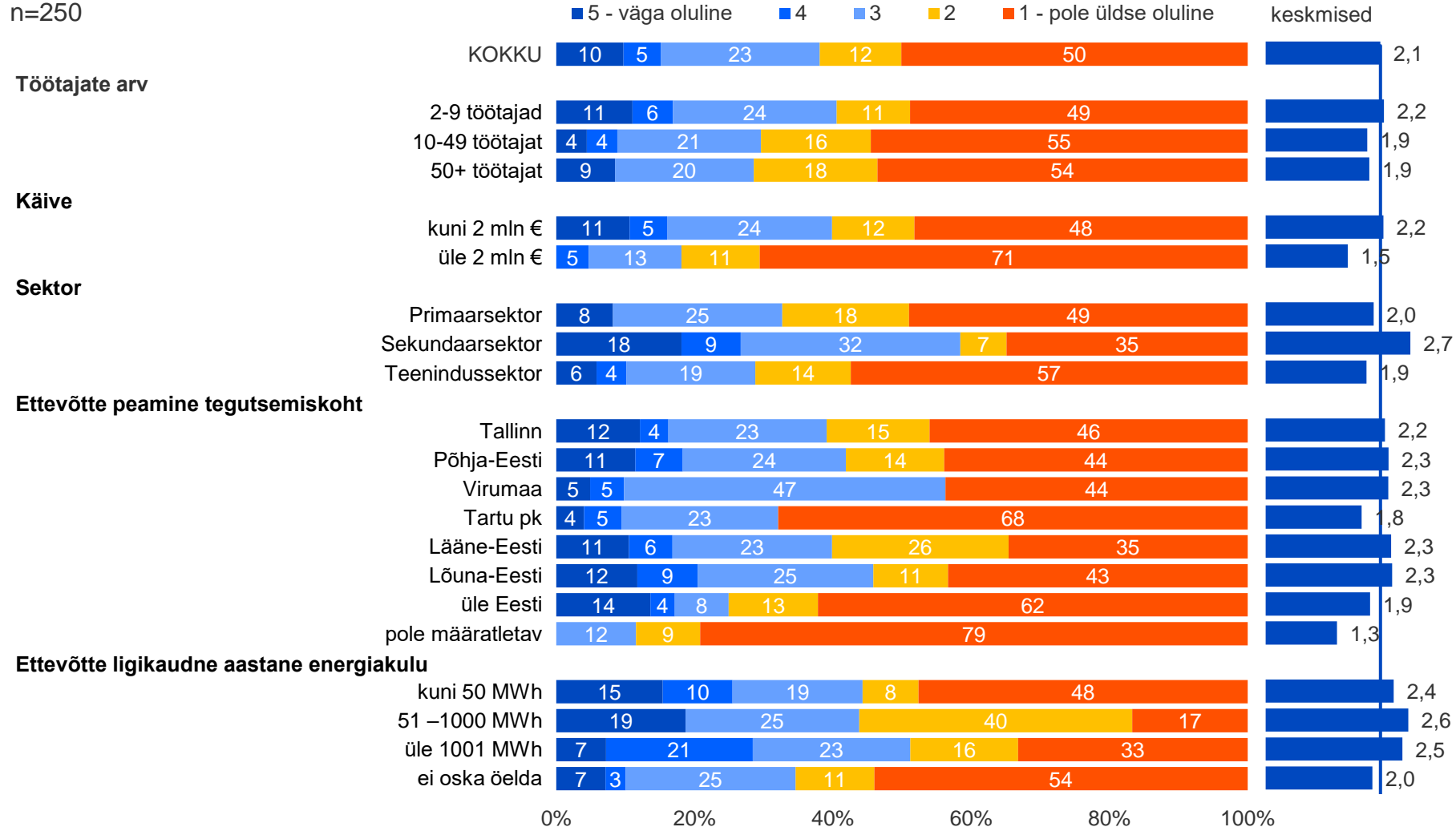
n=250

Keeruline saada laenu: olulisus ettevõtete lõikes

Kui olulise mõjuga on Teie arvates järgnevad energiatõhususe investeeringute ja tegevuste elluviimist takistavad tegurid: keeruline saada laenu meetmete teostamiseks,

n=250

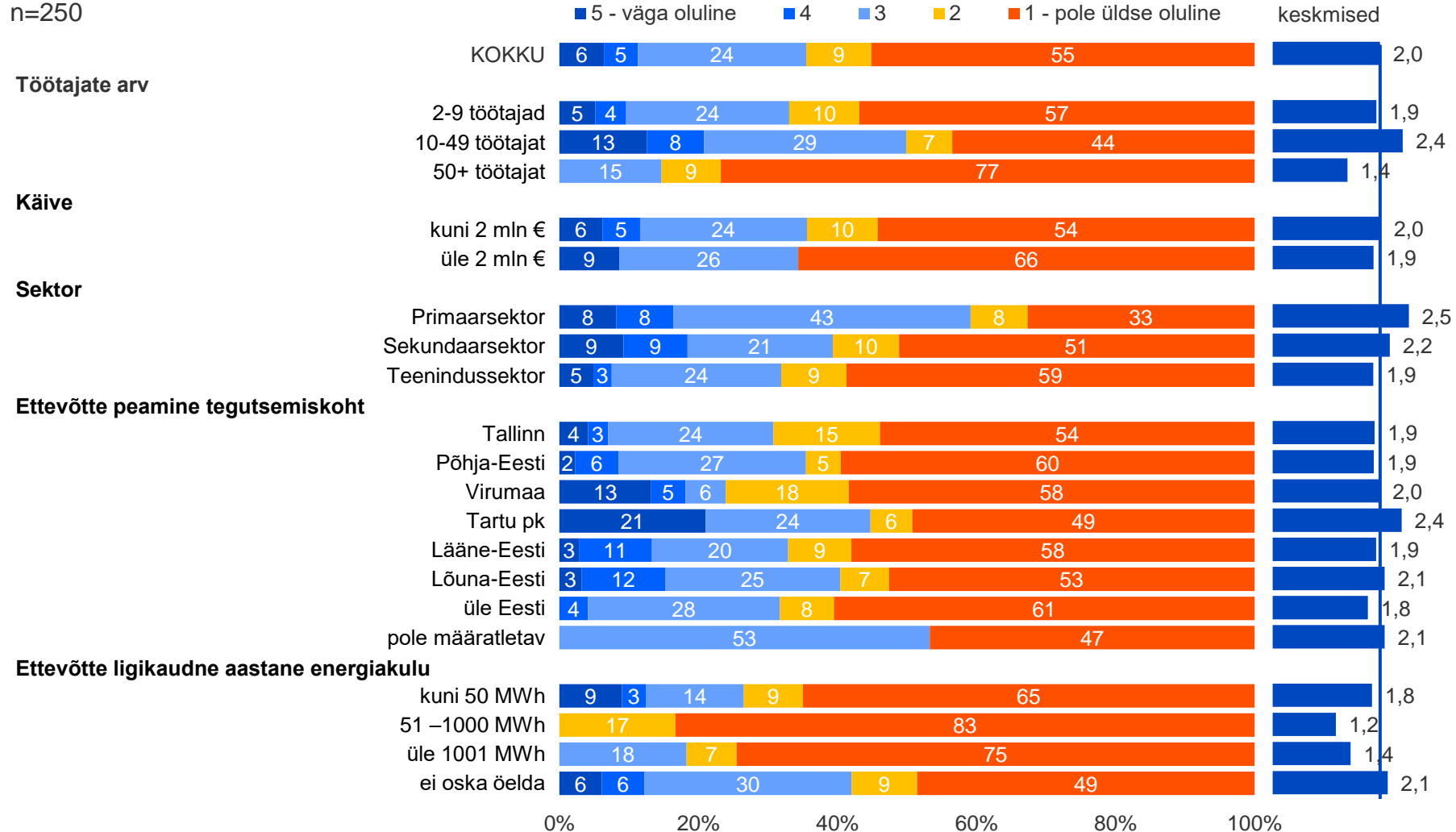

Pole ettevõtte prioriteet: olulisus ettevõtete lõikes

Kui olulise mõjuga on Teie arvates järgnevad energiatõhususe investeeringute ja tegevuste elluviimist takistavad tegurid:

pole ettevõtte prioriteet,

n=250

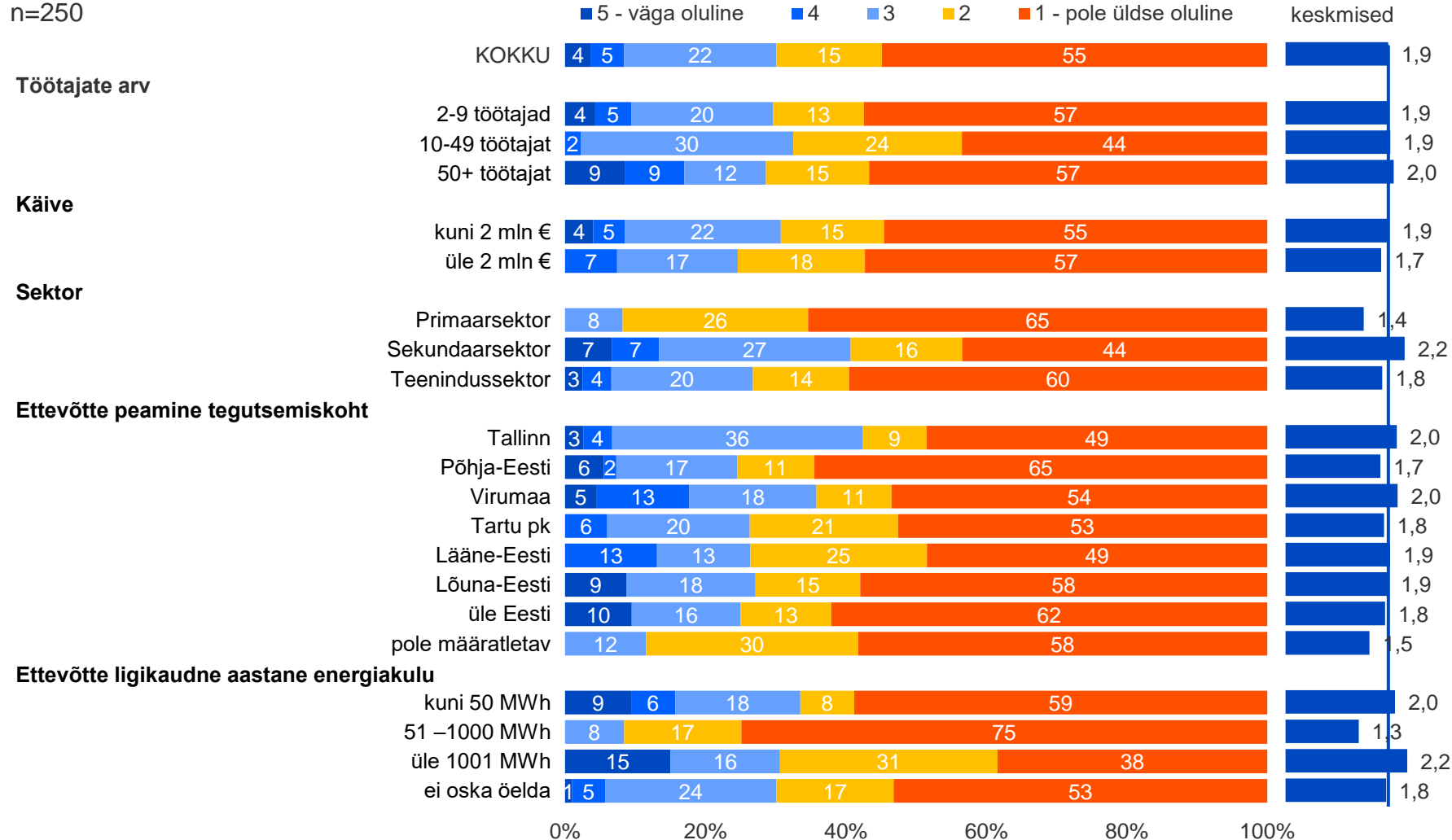

Energiatõhususe-alase oskusteadmise puudus turul: olulisus ettevõtete lõikes

Kui olulise mõjuga on Teie arvates järgnevad energiatõhususe investeeringute ja tegevuste elluviimist takistavad tegurid:

energiatõhususe-alase oskusteadmise puudus turul,

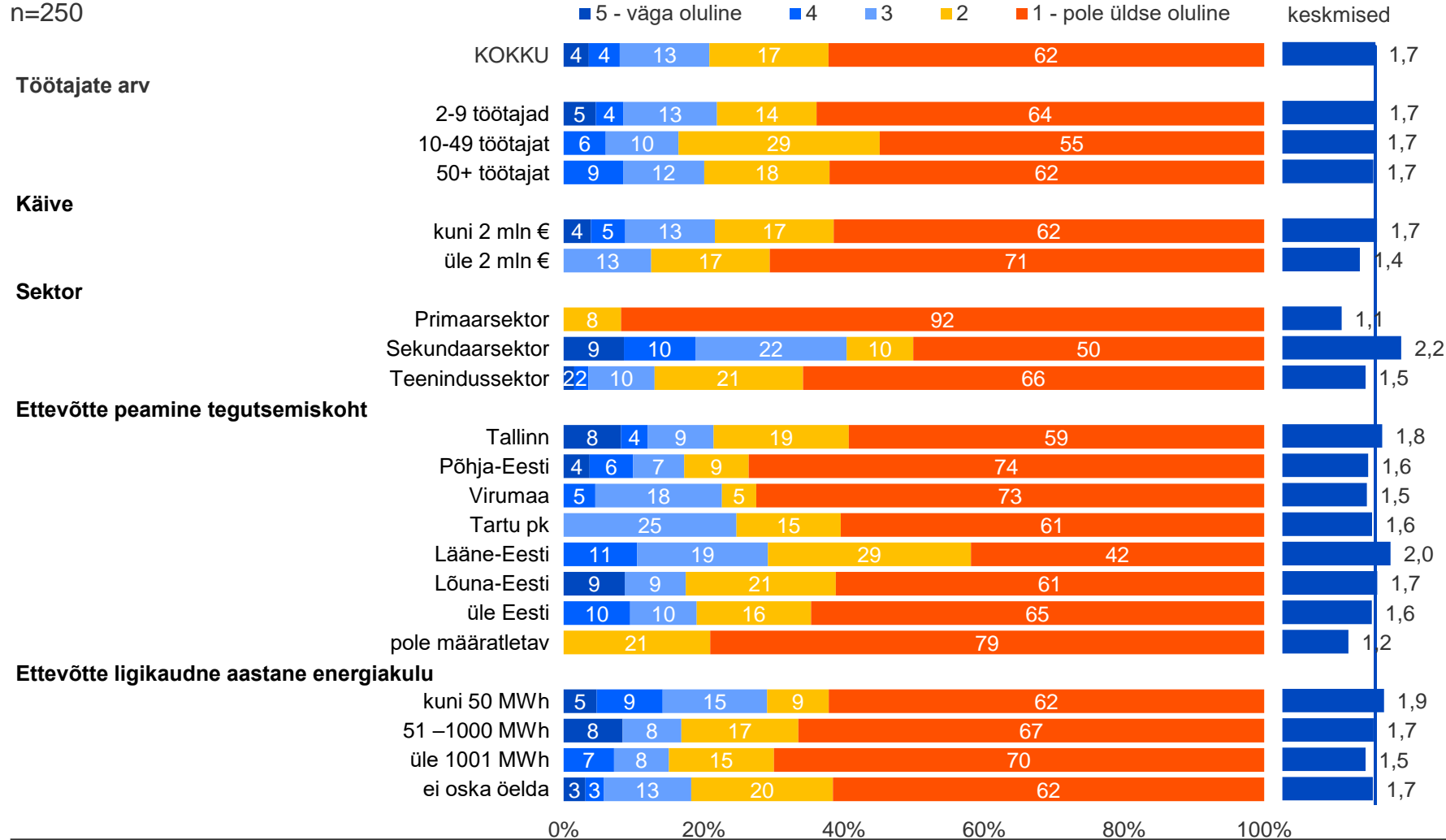
n=250

Vähene teadlikkus: olulisus ettevõtete lõikes

Kui olulise mõjuga on Teie arvates järgnevad energiatõhususe investeeringute ja tegevuste elluviimist takistavad tegurid: vähene teadlikkus (sh puudub ülevaade olemasolevatest headest lahendustest),

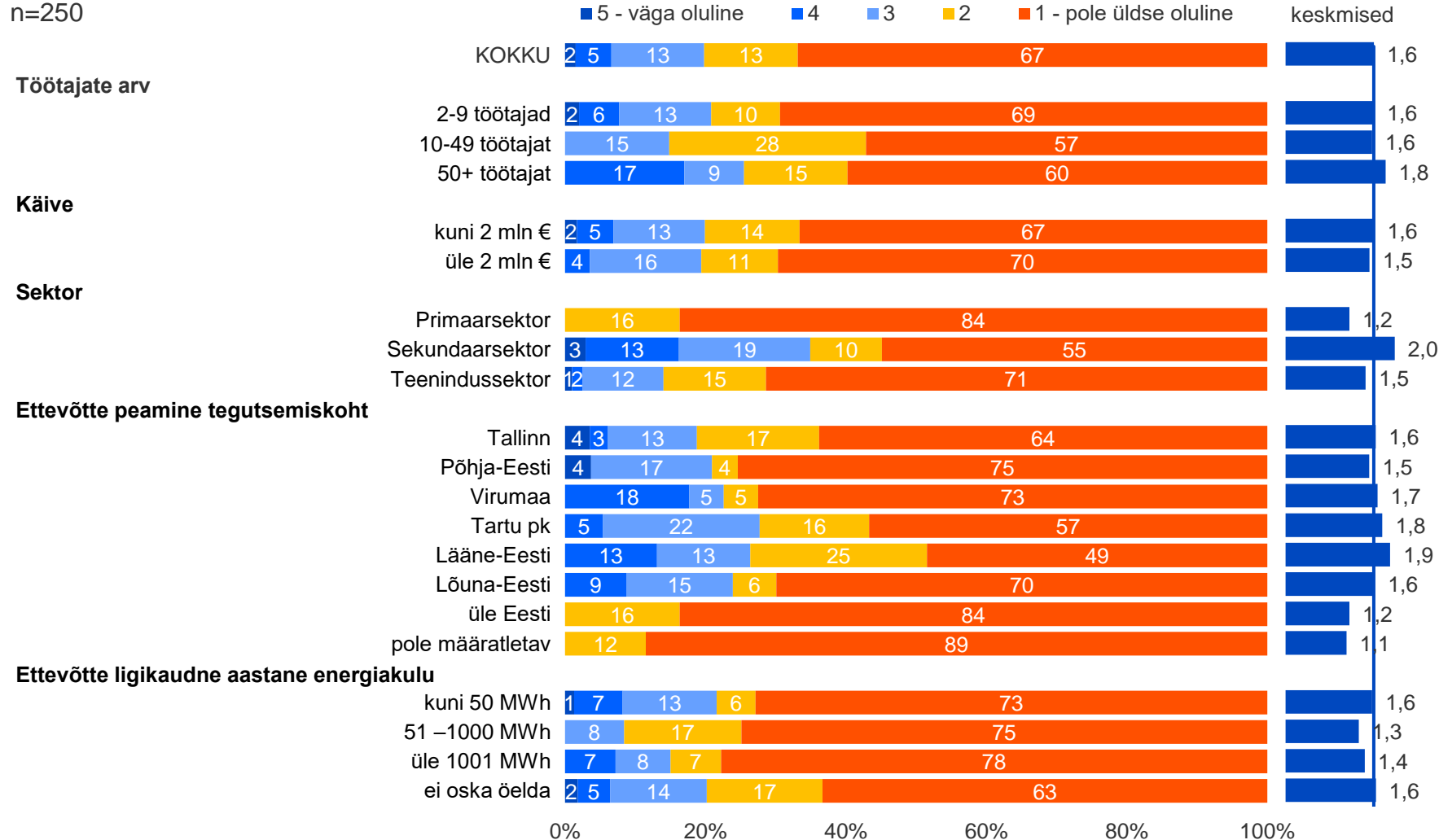
n=250

Energiatõhususe-alase teadmise puudus ettevõttes: olulisus ettevõtete lõikes

Kui olulise mõjuga on Teie arvates järgnevad energiatõhususe investeeringute ja tegevuste elluviimist takistavad tegurid: energiatõhususe-alase teadmise puudus ettevõttes,

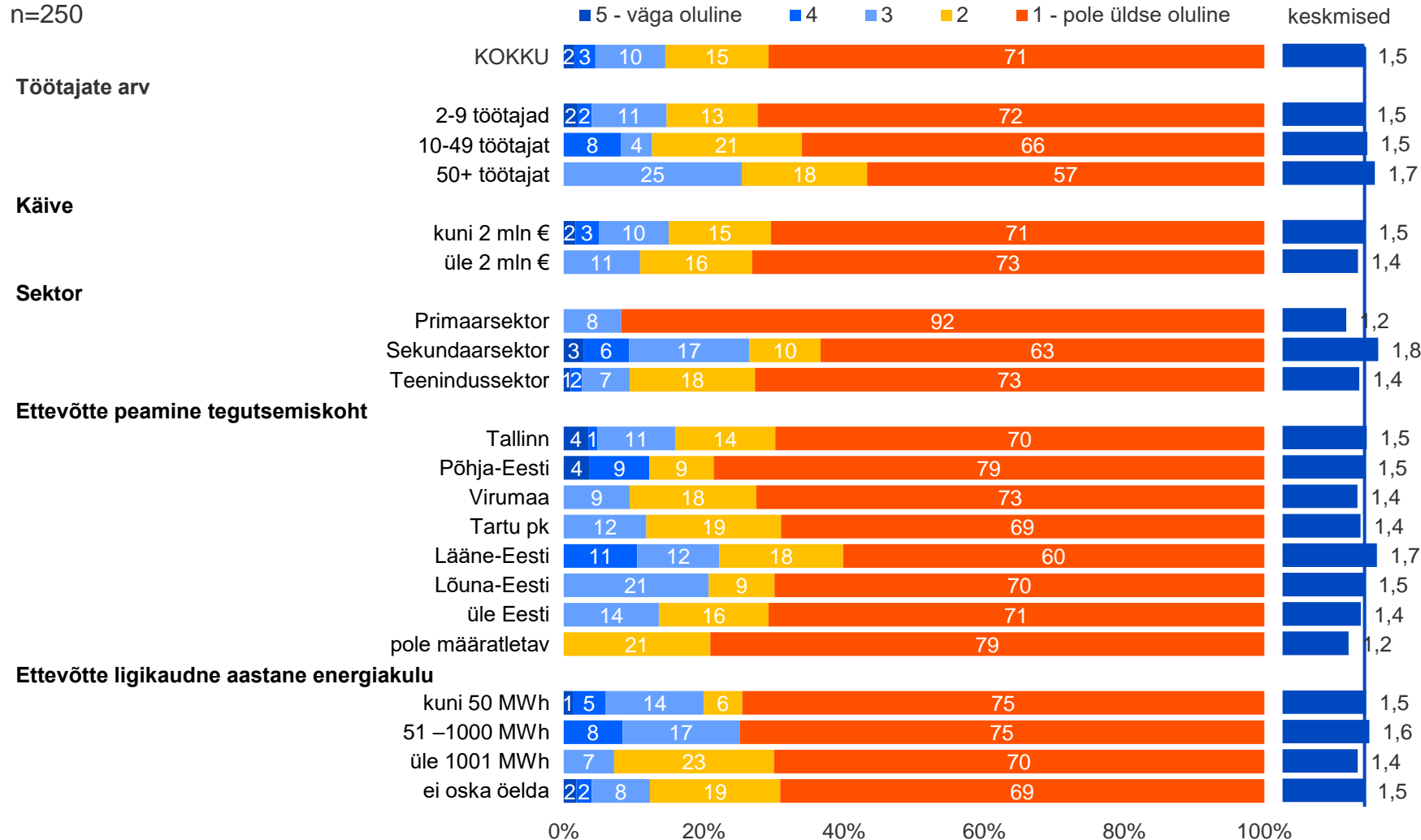
n=250

Vähene info kättesaadavus: olulisus ettevõtete lõikes

Kui olulise mõjuga on Teie arvates järgnevad energiatõhususe investeeringute ja tegevuste elluviimist takistavad tegurid: vähene info kättesaadavus (puudub võimalus lihtsal viisil teadlikkust tõsta),

n=250

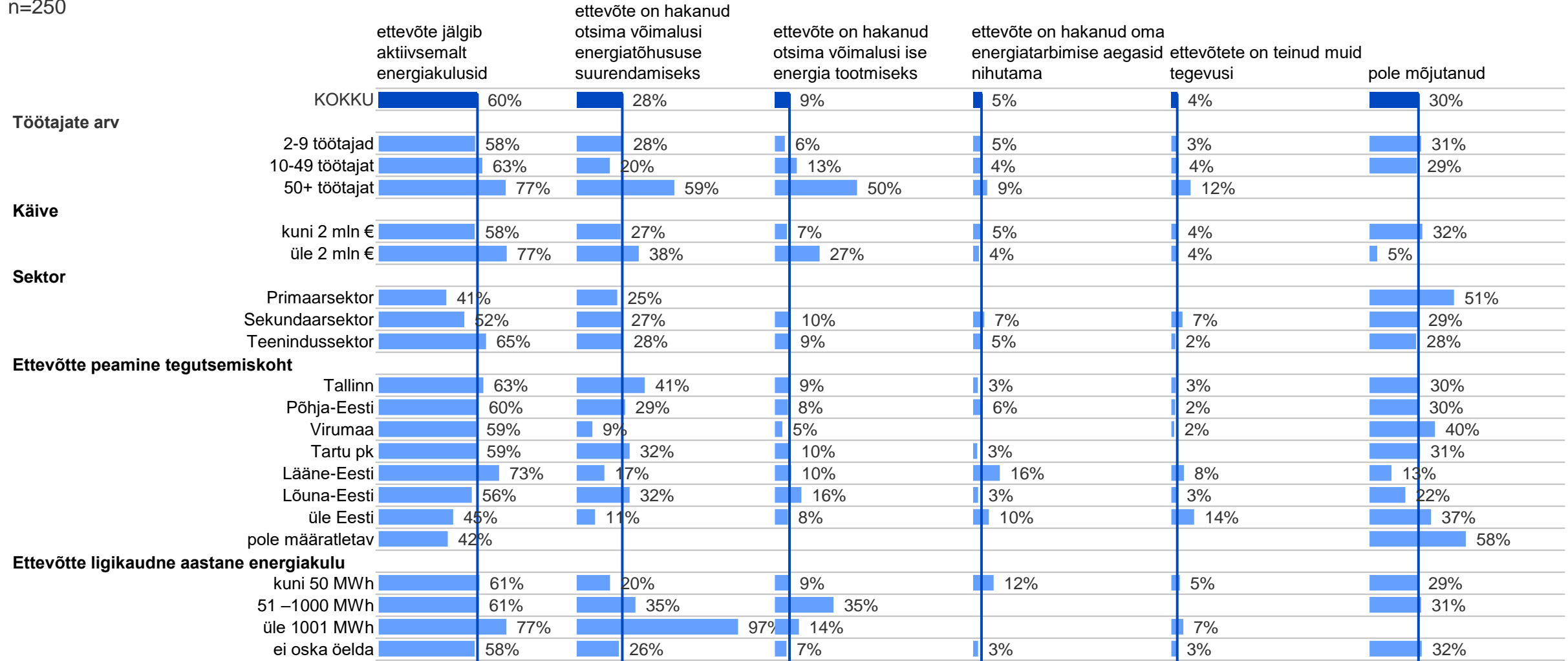
2.3

Energiatarbimist mõjutavad tegurid

Vähemalt iga neljas ettevõtte on hakanud otsima võimalusi energiatõhususe suurendamiseks

Millisel viisil on viimase poole aasta energiahindade kasvamine teie ettevõtte tegutsemist mõjutanud?

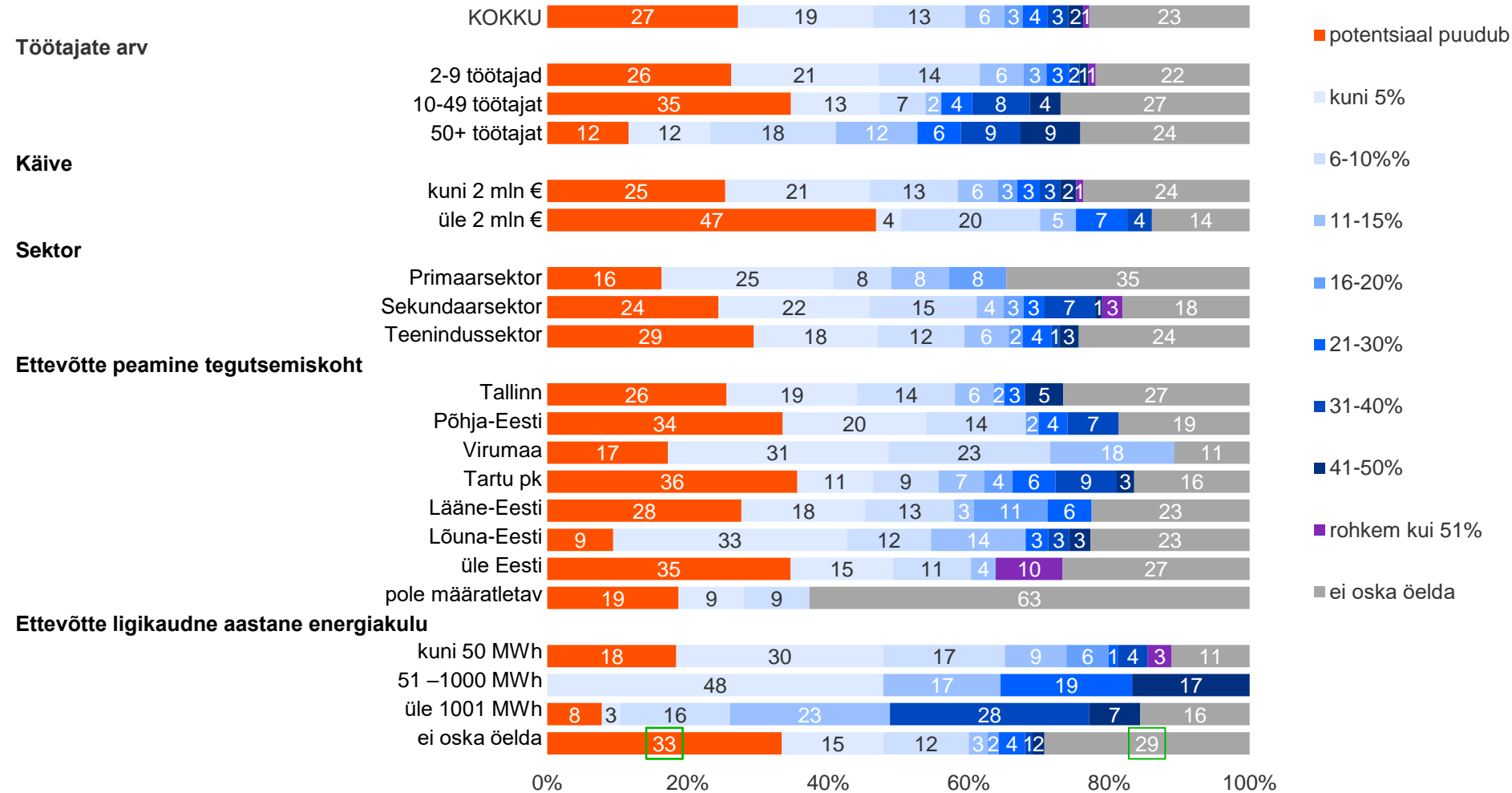
n=250

Energiatõhususe parandamise potentsiaali hinnatakse madalaks

Võtmata arvesse takistavaid tegureid, siis kui suureks hindate Teie ettevõtte energiatõhususe potentsiaali?

n=250

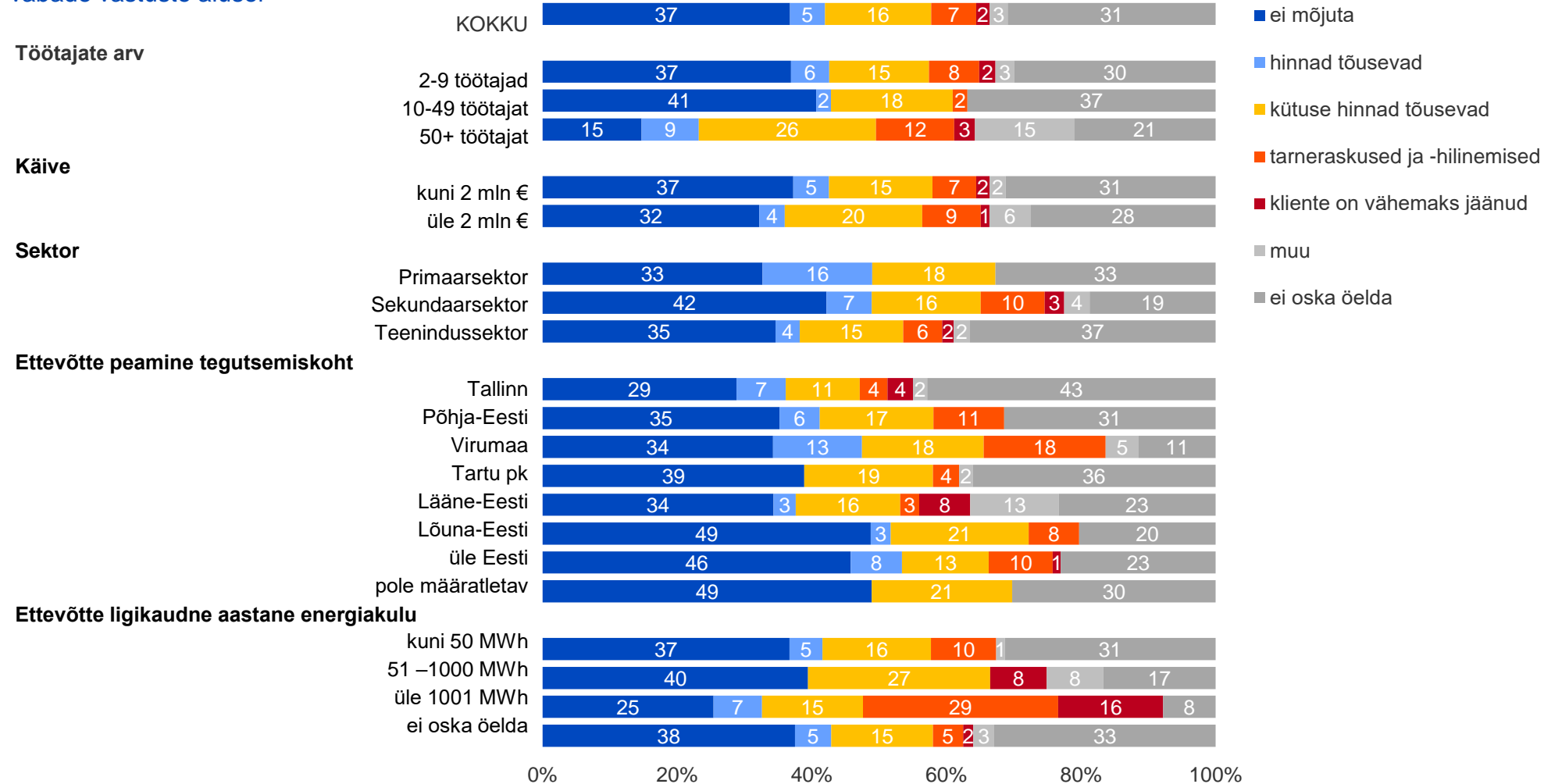
- Energiatõhususe potentsiaali suhtes on ettevõtted pigem **pessimistlikud – vähemalt iga neljas ettevõtte ei näe selleks võimalusi või hinnatakse selle potentsiaali väga madalaks** (enamuse hinnangu andjatest näeb võimalusi muutusteks kuni 10% ulatuses).
- Ilmneb, et pessimistlikumad on need ettevõtted, kes ei ole oma energiatarbimisega hästi kursis.

Ukraina sõja mõju väljendub eelkõige kütusehinna tõus

Kuidas Teie ettevõtte otsuseid energiatõhusama käitumise suunas mõjutab sõda Ukrainas?

n=250

vabade vastuste alusel

Kuidas mõjutab ettevõtete otsuseid energiatõhusama käitumise suunas sõda Ukrainas?

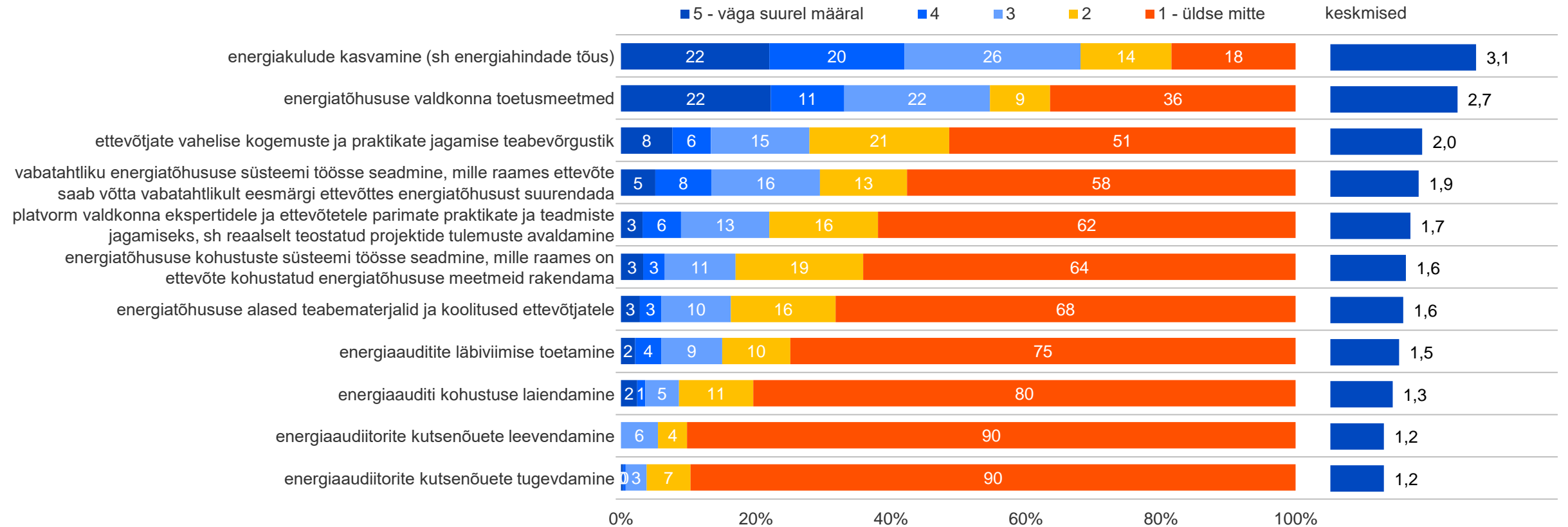
Valik tsitaate uuringust:

- Ehitussektoris, kui klientidele ehitusmaterjalide hinnad tõusevad, siis keegi enam tellimusi ei teegi. Samuti on raskem ehitusmaterjale tarnida, liiga pikad ooteajad.
- Ei mõjuta hetkel.
- Ei mõjuta, võib-olla elektri hind.
- Ei ole mõjutanud, tunneme Ukrainale kaasa ja annetame.
- Kaudselt mõjutab materjalide puuduse tõttu.
- Kaupade kättesaadavus on raskendatud.
- Kliente on jäänud vähemaks.
- Kõigega tuleb kokku hoida, on tarneraskused ja kaubad ei jõua kohale.
- Kütuse kallinemine ja varuosade kättesaadavus, millega seoses on ka klientidele teenindus läinud kallimaks ning ooteajad pike maks.
- Kütuse hinnad on laes, kliendid maksavad kinni.
- Majanduslik olukord nõuab kulude ülevaatamist ja arvestamist.
- Mõjutab tervet elu, ühe aspekti kallinemine mõjutab ka teisi (nt gaas, elekter, kütus jne).
- Otseselt ei mõjuta, aga kaudselt mõjutab hindade tõus.
- Teeb ettevaatlikumaks. Ebakindlus tuleviku ees. Ei tea, kas tasub mingisuguseid suuremaid otsuseid teha?
- Tooraine ja materjalide hindade tõusu mitmekordistumine.
- Töötajate puudus
- Väga palju. Gaasitarnete kättesaadavus. Selles valguses oleme hakanud küttesüsteeme renoveerima.

Riiklike toetuste ja tegevuste mõju energiatõhususe suunal on väike

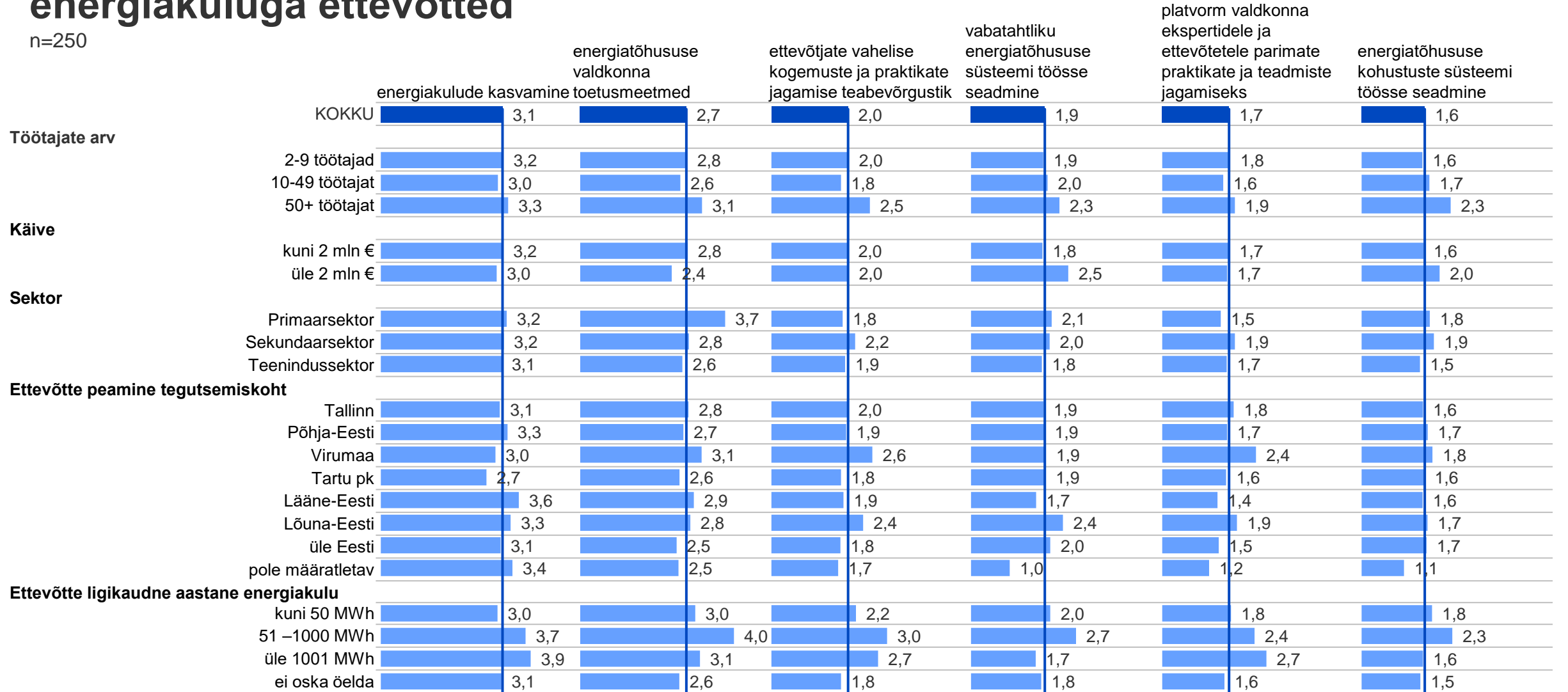
Kui palju järgnevad tegurid mõjutaksid Teie ettevõtte tegutsemist energiatõhususe suunal?

n=250

Toetusmeetmeid hindavad mõjusamateks primaarsektori ja keskmise energiakuluga ettevõtted

n=250

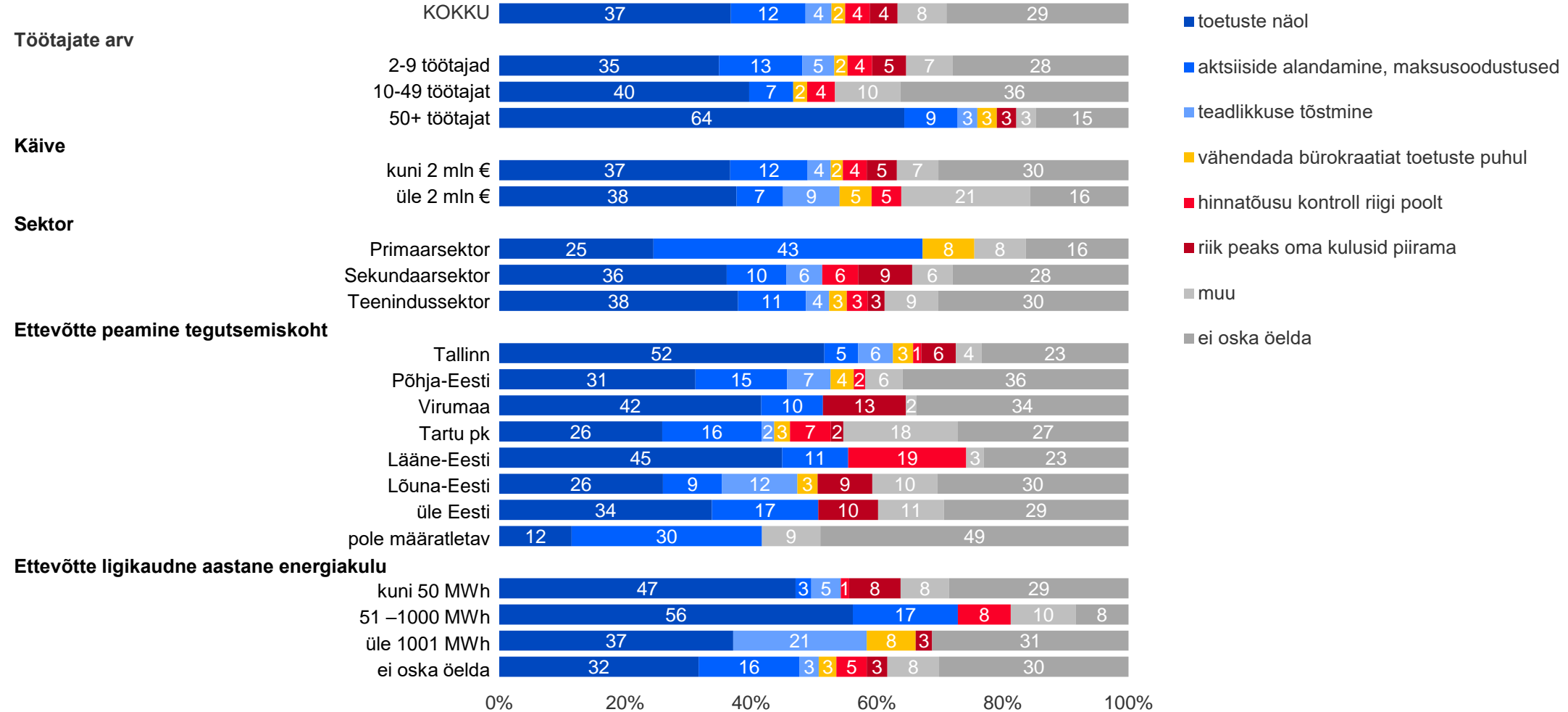

Riik saaks energiatõhusamat tarbimist edendada eelkõige toetuste näol

Kuidas Teie hinnangul riik saaks olla täiendavalt toeks ja eeskujuks ettevõtjatele energia tõhusama tarbimise edendamisel?

n=250

vabade vastuste alusel

Kuidas riik saaks olla toeks ja eeskujuks energiatõhusama tarbimise edendamisel?

Valik tsitaate uuringust:

- *Abi elektriautode kasutusele võtmisel, kasvõi kasutusrendina. Väikeettevõtjatel ei ole võimalik osaleda eriti riigihangetes, et panustada led tehnoloogiate ja valgustite arendamisel.*
- *Aktsiisi ja käibemaksu langetamine.*
- *Energiatõhususe meetme tingimuste leevendamine, et oleks kättesaadavam.*
- *Fikseeritud lagi kütuse hinnale.*
- *Igasugune asjaajamine päikesepaneelide abil energiat tootma hakata võtab väga palju aega, vajab palju aeganõudvaid kooskõlastusi.*
- *Investeeringute toetamine.*
- *Läbi toetuste, nt taastuvenergia tasude vähendamine või ärajätmine.*
- *Oma priiskamist valitsemiskuludes kärpima. See ei puuduta mitte just valitsust, vaid ametkonnad, ministeeriumid, nõunikud.*
- *Pakkuda märkimisväärsemaid toetuseid energiatõhusamate sõidukite ja seadmete soetamisel. Pikaajalisemate laenude soodustamine.*
- *Peaksid olema pikemad elektriautodele ettenähtud toetuse taotlemiseks ettenähtud ajad. Selle aja jooksul, mis praegu on antud, ei jõua reageeridagi.*
- *Rakendama meetmeid, et erasektor saaks muretseda kaasaegseid seadmeid.*
- *Riigihangetes peaks osalema oma piirkonna firmad. Tallinna mehed tulevad näiteks tööle Võrumaale, kulutavad kütust rohkem ja oma inimesed peavad mujal tööl käima.*
- *Riigil on väga suur riigihoonete fond. Riik peaks hakkama järgima seadusi nende ehitamisel ja haldamisel.*
- *Riik peaks aktiivsemalt toetama energiatõhususe meetmete kasutuselevõttu, nt päikesepaneelide kasutamist, et ei oleks vaja väga palju aega nõudvaid kooskõlastusi.*
- *Riik võiks tagada 0-intressiga päikesepaneelid, võiks luua üksuse, mis annaks tasuta infot nende kasutuselevõtuks ja lihtsustada bürokraatiat.*

Energiatarbimist mõjutavad tegurid: kokkuvõte

- Viimase poole aasta **energiahindade kasv on mõjutanud ettevõtteid aktiivsemalt energiakulusid jälgima** – nii väidab 60% uuringus osalenud ettevõtetest. Keskmisest sagedamini on tegemist 50+ töötajaga, suurema käibega, suurema energiakuluga ning teenindussektori ettevõtetega.
- **Vähemalt iga neljas ettevõte** on energiahindade kasvu ajal **hakanud otsima ka võimalusi energiatõhususe suurendamiseks**. Paraku nähakse võimalikke muutusi vaid kuni 10% ulatuses. **Ise energia tootmiseks on hakanud võimalusi otsima vähesed** – 9%. 30% ettevõtetest ütleb, et nende tegevust ei ole energiahindade kasv mõjutanud. Sagedamini on nende seas primaarsektori ja väiksema käibega ettevõtted.
- Umbes kolmandik ettevõtetest tajub **Ukraina sõja mõju** energiatõhusama käitumise suunas. **Kõige tugevamalt** tajutakse sõjaga kaasnenud **kütuse hinna tõusu**, mida tuuakse avatud kommentaarides esile vähemalt kaks korda rohkem kui muid tegureid. Kütuse hinnatõusu mõju tajuvad enam suuremad ettevõtted. **Üldist hinnatõusu** toovad sagedamini esile primaarsektori ettevõtted, **tarneraskusi ja -hilinemisi** aga suuremad ja suurema energiakuluga ettevõtted, samuti tööstuse ja ehituse valdkonna ning Virumaa piirkonnas tegutsevad ettevõtted.
- **Riiklike toetuste ja tegevuste mõju energiatõhususe suunal on uuringus osalenud ettevõtete hinnangul väike** – enamiku uuringuankeedis väljapakutud tegurite mõju hindamisel ollakse seisukohal, et neil ei ole mingit mõju ettevõtete energiatõhususe suurendamisel. **Ainsana eristuvad energiatõhususe valdkonna toetusmeetmed, millel iga kolmas ettevõte näeb positiivset mõju** (hinne 4–5), samas küll vähemalt sama suur osa ettevõtetest ei näe ka sellel mingisugust mõjuefeki. Kõige rohkem mõjutab ettevõtteid energiatõhususe suunas tegutsema ikkagi **otseselt nende rahakotti kahandav energiakulude kasv**. Energiakulude kasvu mõju toovad sagedamini esile suurema energiakuluga ettevõtted. Energiatõhususe toetusmeetmeid hindavad mõjusamateks primaarsektori ja keskmise energiakuluga ettevõtted.
- Samaselt eelnevale toovad ettevõtted avatud kommentaarides **ettepanekutena riigile esile just toetusi, mis aitaksid energiatõhusamat tarbimist edendada**: vähemalt kolmandik (37%) uuringus osalenud ettevõtetest toob just seda aspekti esile. Vähemalt kolm korda vähem (12%) on neid ettevõtteid, kelle hinnangul aitaks positiivset mõju saavutada **aktsiiside alandamine või maksusoodustused**. Vabadele kommentaaridele tuginedes võiks riik tegeleda ka ettevõtete teadlikkuse tõstmisega, bürokraatia vähendamisega toetuste puhul, riigipoolse hinnatõusu kontrolli ja riiklike kulude piiramisega – kõigi nende ettepanekute osakaalud jäävad aga alla 5%.

3

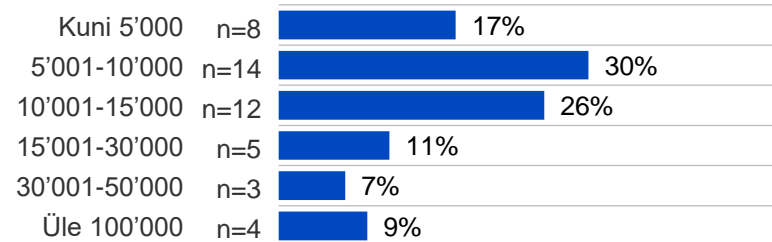
Tulemused:

Kohalikud omavalitsused

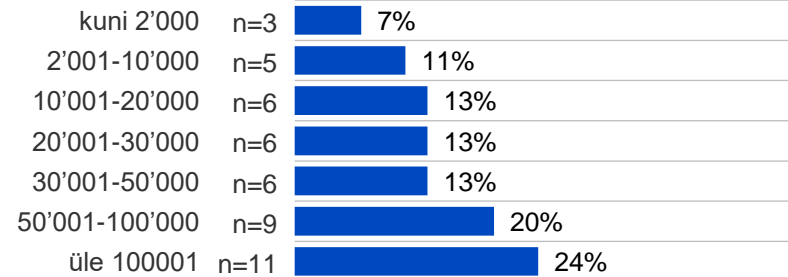
Kohalikud omavalitsused: vastajate profiil

n=46

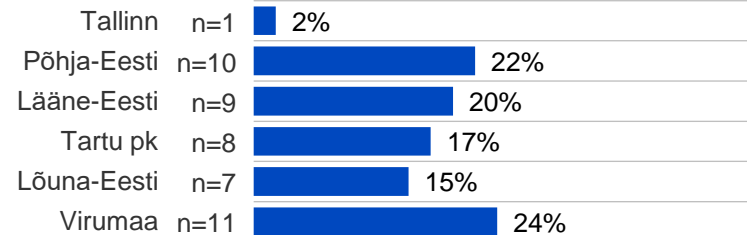
Elanike arv

Pindala

Piirkond

- Uuringule vastas 46 kohaliku omavalitsuse esindajat kokku 40st erinevast KOVist.

3.1

Energiatõhususe olukord kohalikes omavalitsustes

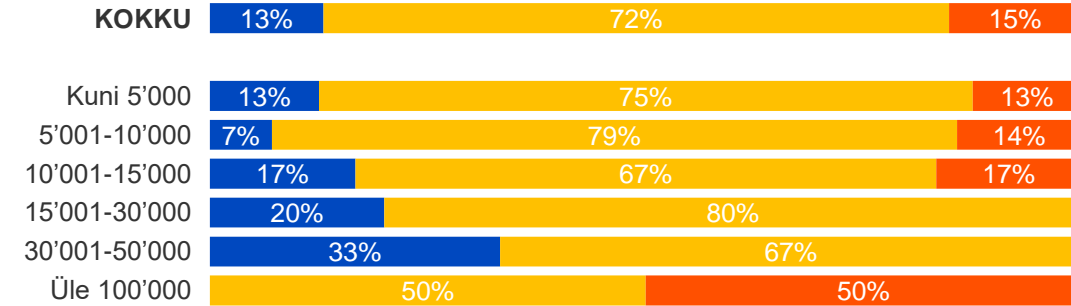
3/4 KOV-idest jälgib energiatarbimist kord kuus

Kui järjepidevalt Teie omavalitsus oma energiatarbimist jälgib?

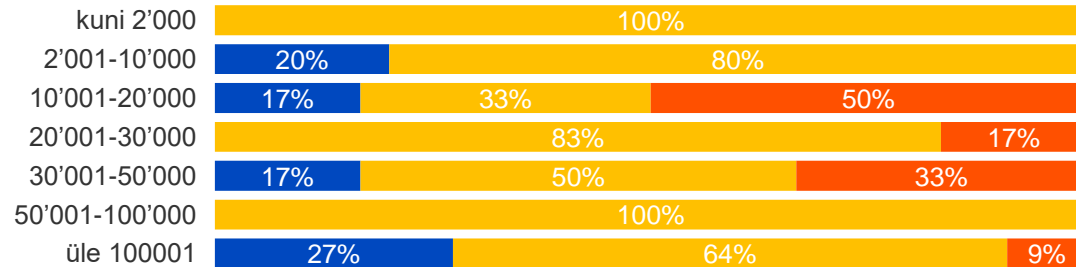
n=46

■ igapäevaselt ■ kord nädalas ■ kord kuus ■ harvem kui kord kuus ■ ei jälgi

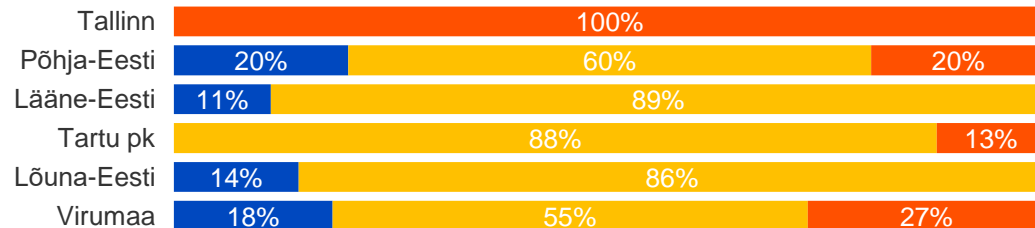
Elanike arv

Pindala

Piirkond

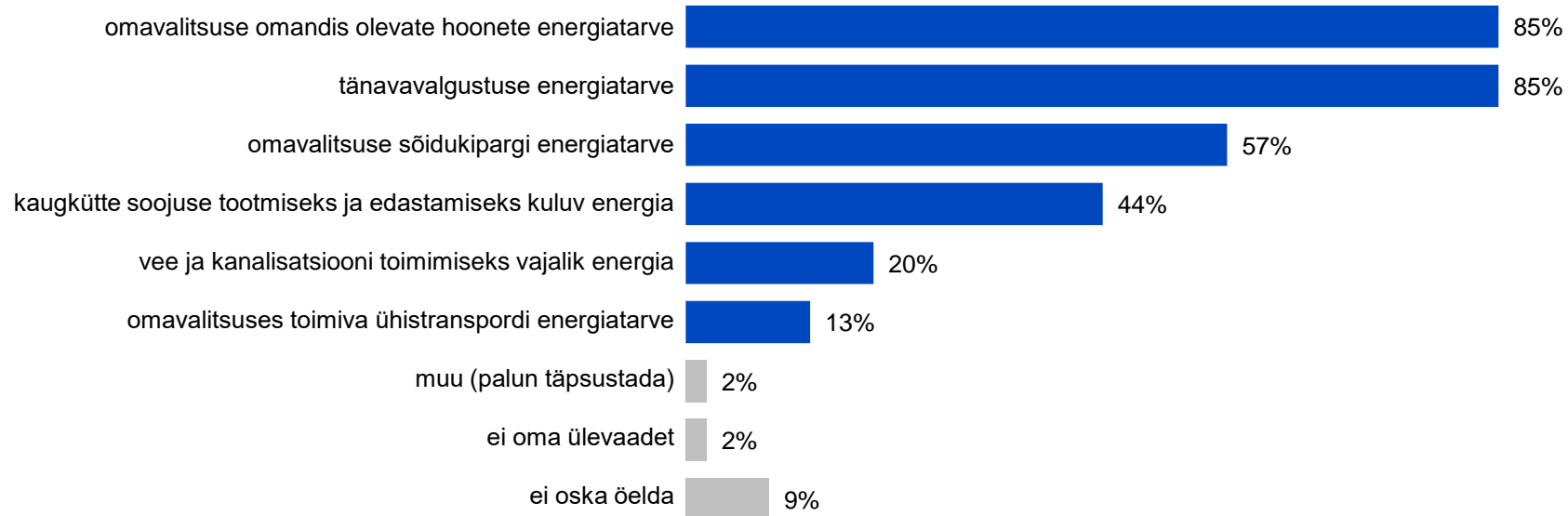
0% 20% 40% 60% 80% 100%

- 3/4 uuringus osalenud KOV-idest jälgib energiatarbimist kord kuus. 15% teeb seda harvem ja 13% hoiab energiatarbimisel silma peal igapäevaselt.
- Otsest seost energiatarbimise sageduse ja KOV-i suuruse või piirkonna vahel pole.

Kõige olulisemaks peetakse omavalitsuse omandis olevate hoonete ja tänavavalgustuse energiatarbe jälgimist

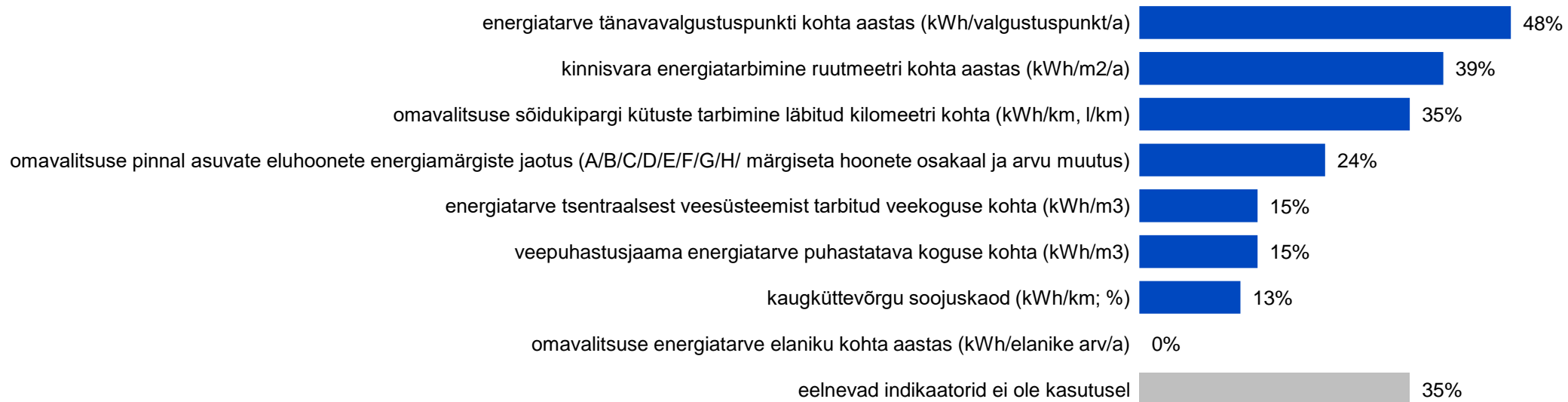
Kas Teie omavalitsus omab ülevaadet energiatarbimisest järgmistes valdkondades?

n=46

Enim jälgitakse energiatarvet tänavavalgustuspunkti kohta aastas

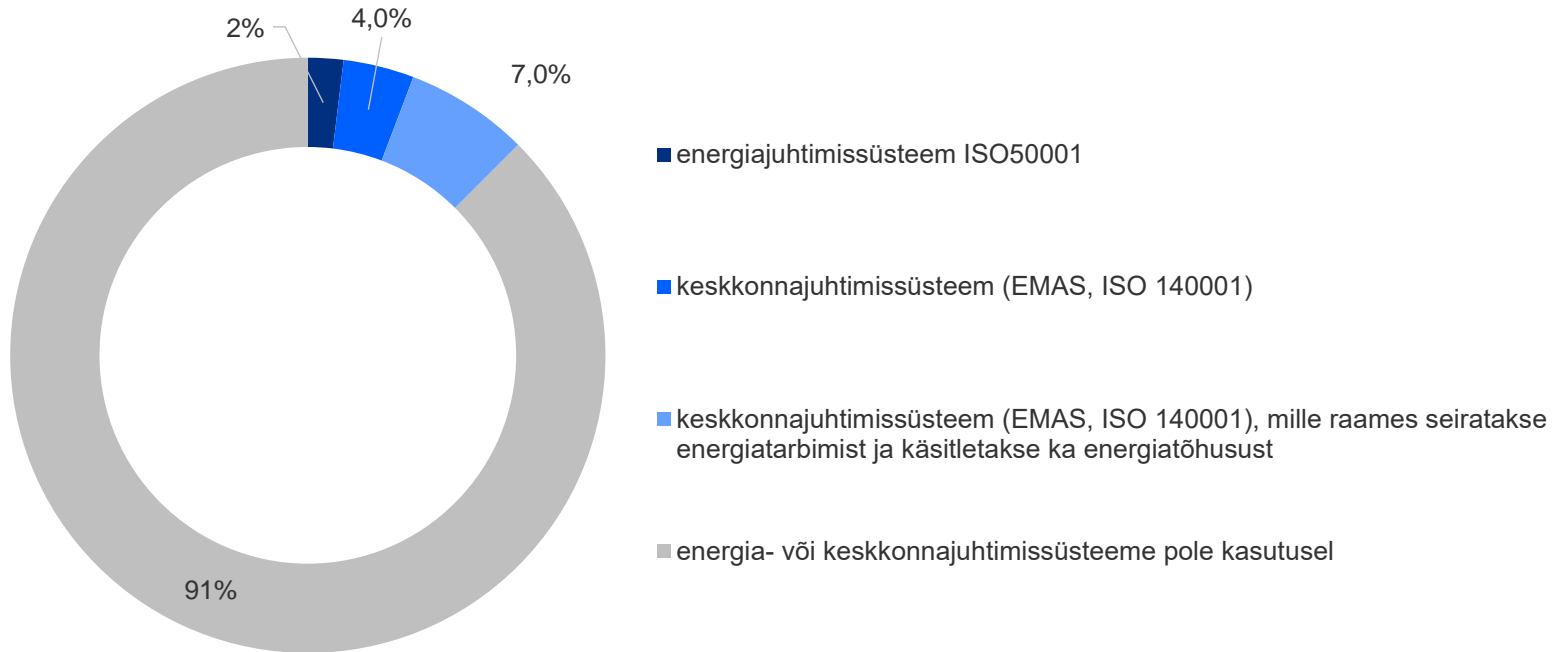
Millised järgmistest indikaatoritest on teie omavalitsuses energiatõhususe seiramiseks kasutusel? n=46

91% KOV-idest ei kasuta energia- või keskkonnajuhtimissüsteeme

Millised energia- või keskkonnajuhtimissüsteemid on Teie omavalitsuses kasutusel?

n=46

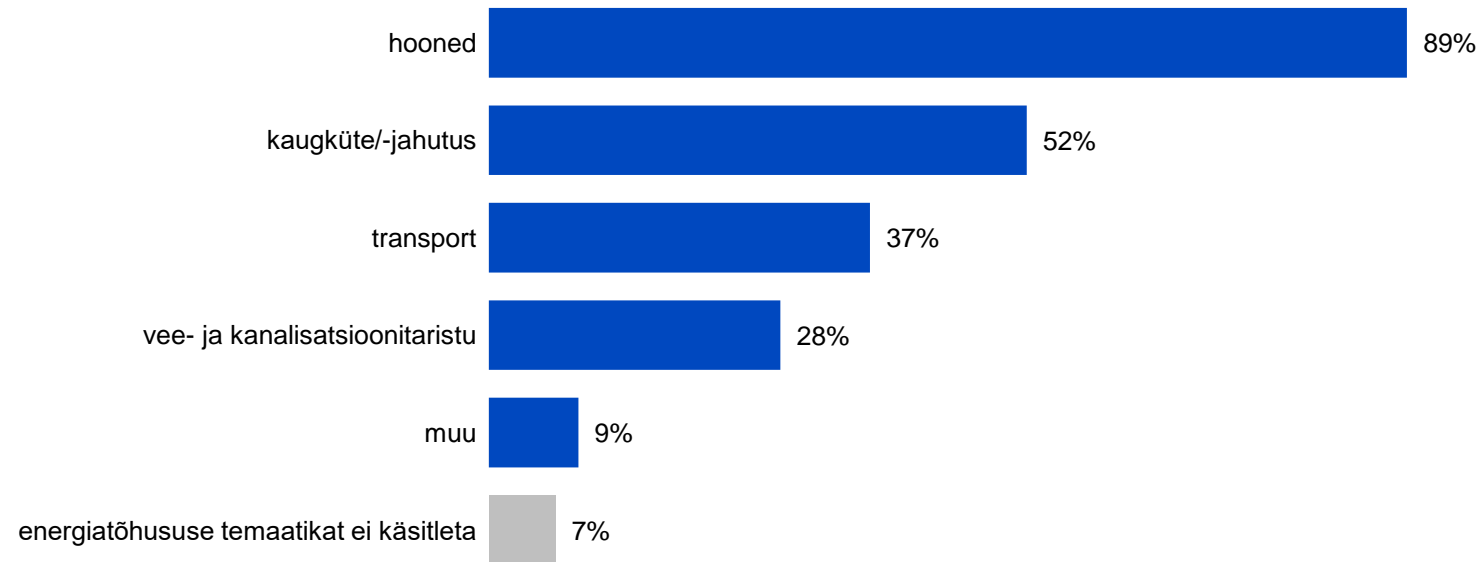

- Enamus KOV-idest ei kasuta energia- või keskkonnajuhtimissüsteeme.
- Välja ei saa tuua selget seost energiajuhtimissüsteemi kasutamise ja KOV-i suuruse vahel – kasutajateks on nii paar suurimat KOV-i kui ka paar 10 000–30 000 elanikuga KOV-i. Vähem kui 10 000 elanikuga KOV-ide hulgas ei ole siiski kellelgi keskkonnajuhtimissüsteemi kasutusel.

Enim käsitletakse energiatõhusust hoonete puhul

Millistes valdkondades käsitleb Teie omavalitsus energia- ja kliimakavas või muudes arengu-/tegevuskavades energiatõhusust?

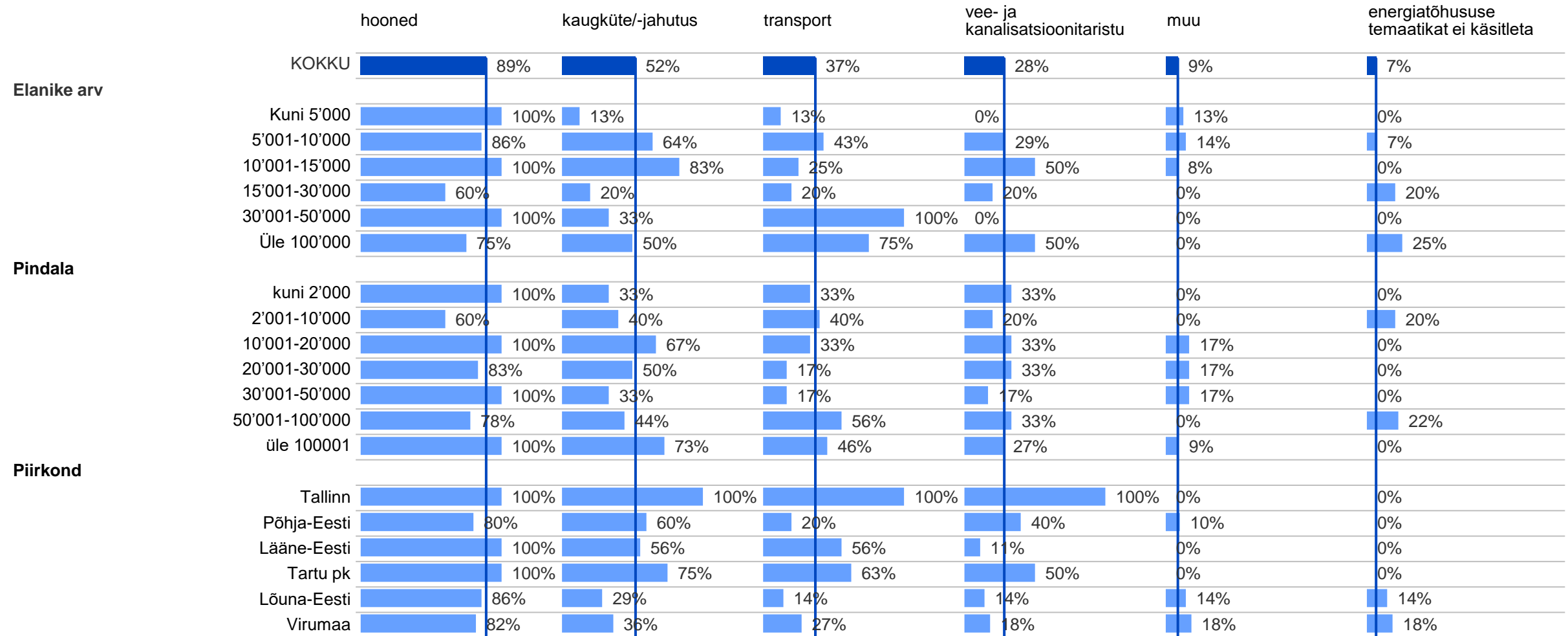
n=46

Energiatõhususe käsitlemine arengukavades: KOV-ide lõikes

Millistes valdkondades käsitleb Teie omavalitsus energia- ja kliimakavas või muudes arengu-/tegevuskavades energiatõhusust?

n=46

Pooled KOV-id võtavad hangete korraldamisel arvesse energiatarbimist

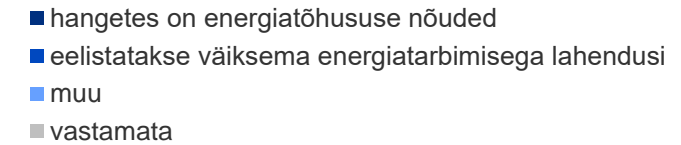
Kas Teie omavalitsus võtab ostude ja hangete läbiviimisel arvesse seadmete, teenuste või muude toodete energiatarbimist?

n=46

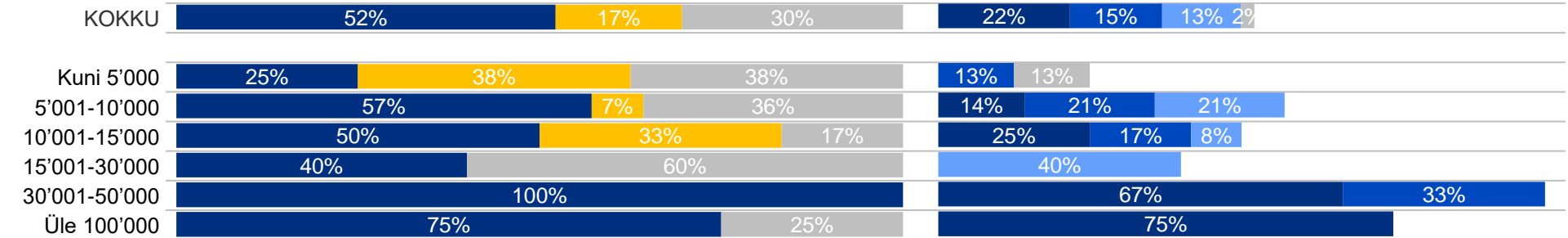
Kas Teie omavalitsus võtab ostude ja hangete läbiviimisel arvesse seadmete, teenuste või muude toodete energiatarbimist?

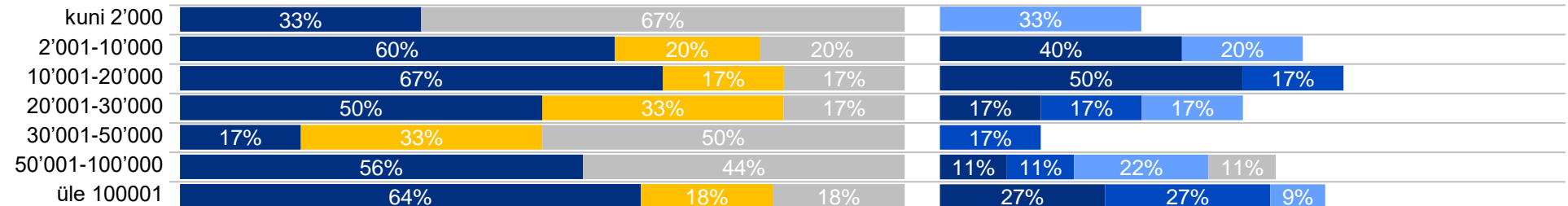
Mis viisil seda tehakse?

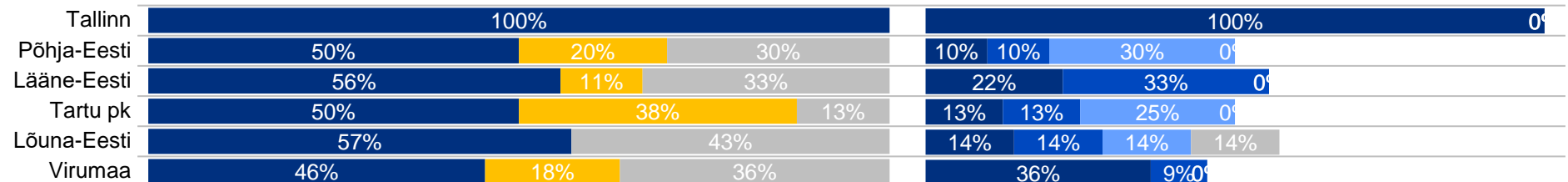
Elanike arv

Pindala

Piirkond

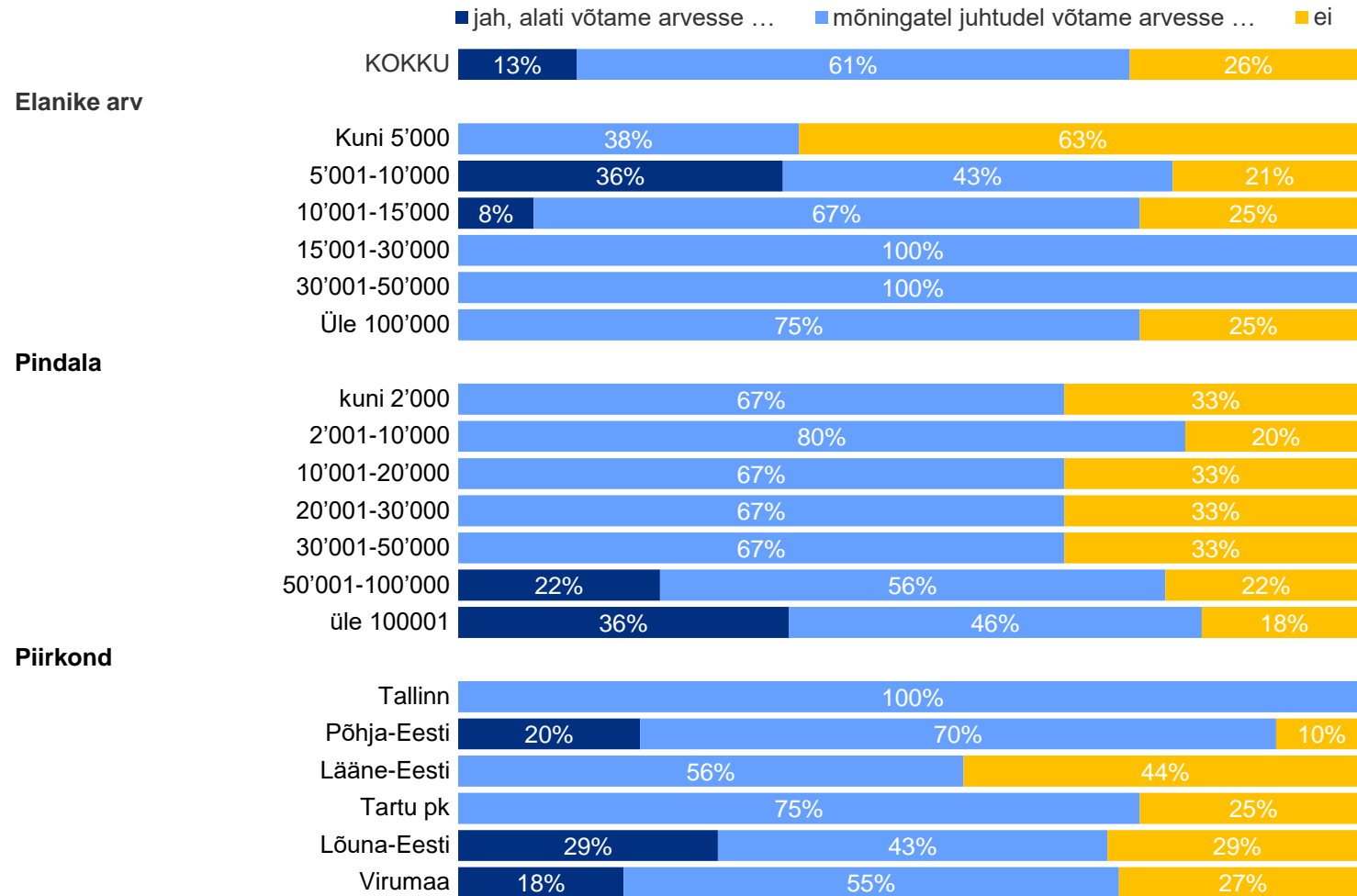
Mil viisil võtab KOV ostude ja hangete läbiviimisel arvesse energiatõhusust?

Valik tsitaate uuringust:

- Ehitus- ja tänavavalgustushangetesse kirjutatakse sisse energiatõhususe nõuded.
- Elukondlike hoonete projekteerimisel oluline ligi nullenergia tõhusus (vajadusel lisame päikesepaneelid). Sõidukite puhul oluline ökonoomsus.
- Hangetes on sees vastavustingimused.
- Hanke tingimustes on nõuded energiaklasside kohta jmt.
- Hindame eelnevalt hangitavate seadmete ja toodete energiatarvet. Toodete tootmise energiamahukust ei hinda.
- Nt valgustite hankes LED valgustid. Hoonete soojapidavus jmt.
- Parim võimalik, töökindel lahendus, kaasates energiatõhususe spetsialiste ja parimat praktikat.
- Seadmeid soetades vaadatakse ikka säästlikumate poole.
- Tehnilistesse tingimustesse kirjutatakse miinimumnõuded sisse.
- Tänavavalgustuse suurema osa üleviimine LED valgustitele, vallasisese bussiliikluse üleviimine gaasi- ja elektrisõidukitele, uute vallahoonete puhul päikesepaneelide kasutamine.
- Valitakse väiksema energiatarbimisega lahendusi, kui see on võimalik.
- Võrdlemisel võetakse arvesse toote või teenuse eeldatavat energiatarbimist /-kulu.

Ligi ¾ KOV-idest arvestab planeeringute koostamisel energiatõhususega

Kas Teie omavalitsus võtab planeeringute koostamisel ja kehtestamisel arvesse energiatarbimise ja -tõhususega seotud aspekte? n=46

- Kui u pooled KOV-id võtavad hangete korraldamisel arvesse energiatarbimist, siis planeeringute koostamisel ja kehtestamisel arvestab sellega vähemalt mingil määral ligi ¾.
- Lääne-Eesti KOV-ide hulgas on pisut vähem neid, kes planeeringute puhul energiatarbimisega ei arvesta.

Kuidas KOV võtab planeeringute koostamisel ja kehtestamisel arvesse energiatarbimise ja -tõhususega seotud aspekte?

Valik tsitaate uuringust:

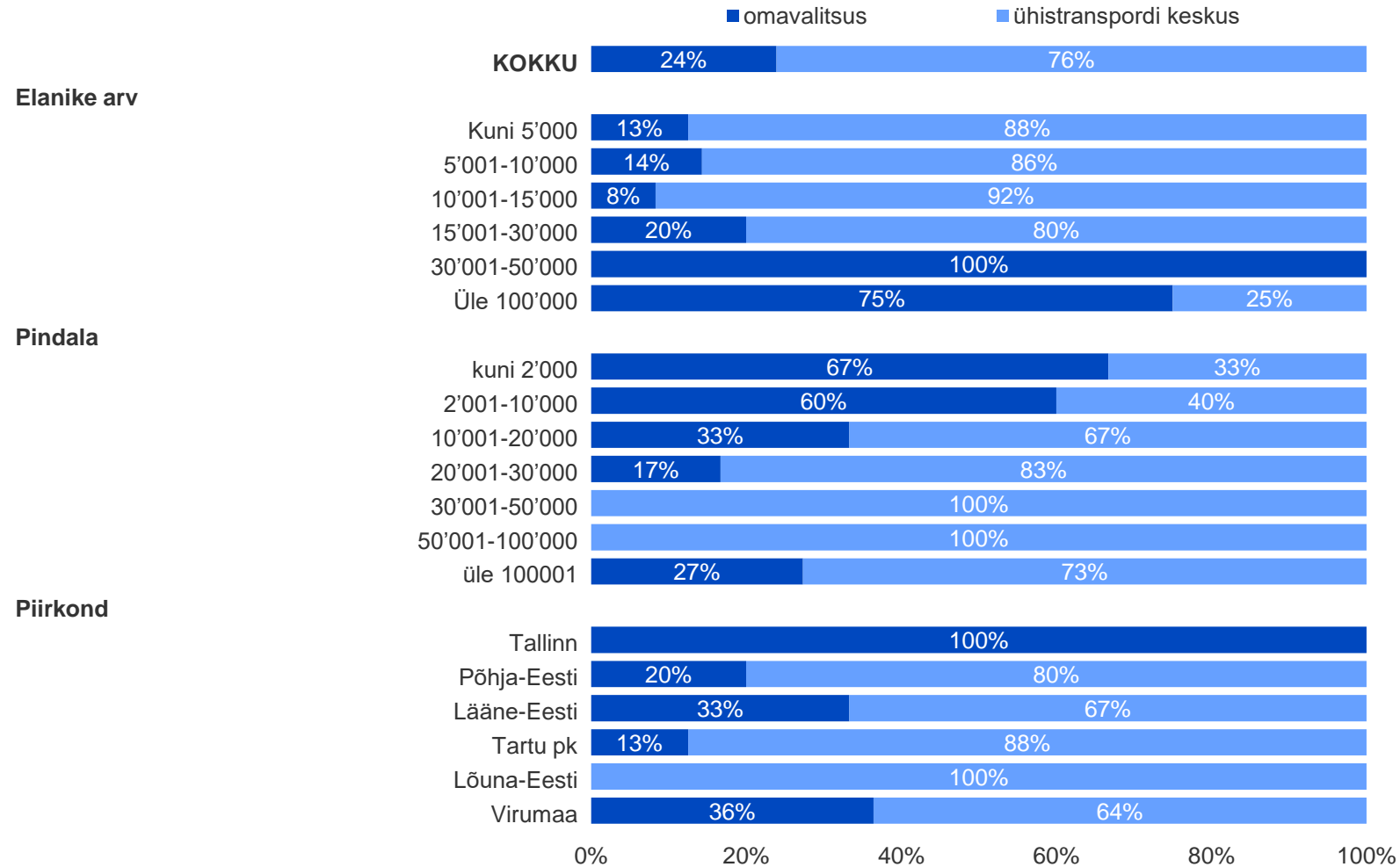
- Arvestatakse üldplaneeringutes taastuenergia kasutamise võimalusega.
- Kui suurt energiahulka on vaja planeeringu kohasel taristu väljaehitamisel ja kas võimsust on saadaval selleks.
- Koostamisel arvestatakse, kuid see ei mõjuta kehtestamist.
- Nt hoone renoveerimisel seatakse eesmärk C energiaklass.
- Näiteks toetame projekte, kus nähakse ette päikesepaneelide paigaldamist hoonetele.
- Planeeringus tuuakse välja energiätõhusamad küttelahendused.
- Päikesepaneelide, tuulegeneraatorite jmt kaasaegsete energiakandjate paigaldamise võimalustega arvestamine.
- Uute hoonete või vanade hoonete rekonstrueerimisel ning küttesüsteemide valikul lähtume energiätõhusatest lahendustest.
- Võimalikult enam kaugkütte kasutamine, päikesepaneelide kasutamine, õhk-vesi süsteemide kasutamine.

Miks ei arvestata planeeringute koostamisel ja kehtestamisel energiätõhususega?

- Hetkel töötame välja ja otsime meetodikaid, mida rakendada.
- Meil on nii vanad menetletud planeeringud, et sellel ajal ei olnud see nõutud.
- Planeerimisseadus ei käsitle energiätõhususe nõudeid, need tulenevad Ehitusseadustikust.
- Puudub vajalik pädevus.
- Seni ei ole seda tehtud, kuid edaspidi võetakse arvesse.
- Sest see on projekteerimise teema, mitte planeeringu teema.
- Viimastel aastatel on detailplaneeringuid maalise iseloomuga vallas algatatud vähe. Puudub vastav praktika.

Valdavalt korraldab ühistransporti ühistranspordikeskus

Kes korraldab Teie omavalitsuses ühistranspordi teenuseid? n=46

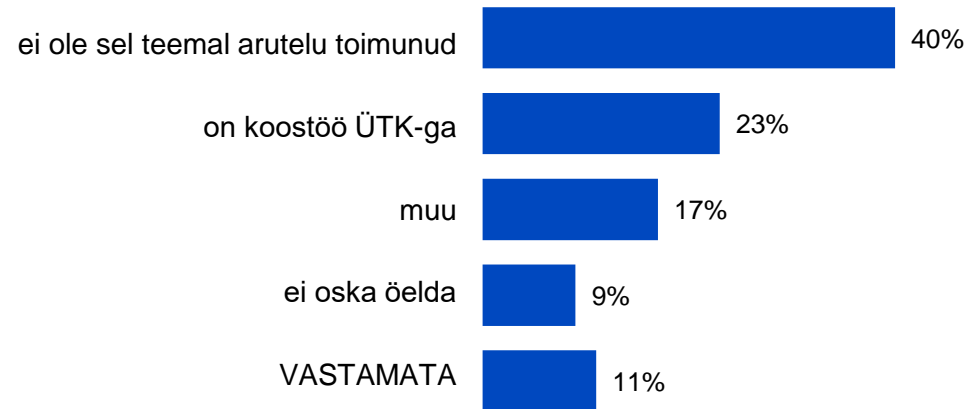

- Valdavalt on KOV-ides ühistranspordi korraldamine ühistranspordikeskuse ülesandeks. Samas suurema elanike arvuga KOV-ides korraldab ühistransporti pigem omavalitsus.
- Lõuna-Eestit esindanud KOV-ides korraldab ühistransporti vaid ühistranspordikeskus.
- Pindala lõikes on väiksematele KOV-idele omane pigem ise ühistransporti organiseerida, suuremad KOV-id aga lasevad seda teha ühistranspordikeskusel.

Veerand uuringus osalenud KOVidest, kus transporti korraldab ÜTK, on arutanud ÜTK-ga energiatõhususe suurendamise võimalusi

Mil määral Teie omavalitsus on ühistranspordikeskustega suheldes võtnud arutluse alla vajaduse või edastanud soovi ühistranspordi energiatõhusust suurendada? %

neist, kus transporti korraldab ühistranspordikeskus, n=35

Umbes veerand uuringule vastanud KOVidest, kus transporti korraldab ÜTK, on arutanud ÜTK-ga võimalusi energiatõhususe suurendamiseks. Suuremas osas KOVidest ei ole sel teemal siiski arutlusi olnud või ei ole vähemalt KOVi esindaja sellest teadlik. Avatud vastustest ilmneb, et energiatõhusus ei ole ühistranspordi korraldamisel esmatähtis, vaid olulisem on liinivõrgu optimeerimine.

Neist uuringule vastanud KOV-ideist, kes korraldavad ühistransporti ise, püüab enamuses seejuures võtta arvesse energiatõhusust, kuid see ei ole peamine kriteerium. Kaks KOVide esindajat vastas siiski, et energiatõhusust ei arvestata ja üks ei osanud küsimusele vastata.

Energiatõhususe arvestamine ühistranspordi korraldamisel

Kas ja kui palju võtab Teie omavalitsus ühistranspordi planeerimisel arvesse energiatõhusust (kütusekulu, ühistranspordi kasutus jms)?

- Ennekõike jälgime, et liikuvusvajadused oleksid tagatud. Ühistranspordi energiakulu pole oluline indikaator. Oluline on kasutajate arv, inimeste hulk, kes sõidavad, valideerimised jms. Oluline on, et mingid vähe-efektiivsed suunad oleksid kaetud. Näiteks varahommikused suunad ja liikumised. Kui need on katmata, siis inimesed on sunnitud endale soetama autod ja siis neid enam ühistransporti tagasi ei saa. Tartu linn kasutab 100% kohalikku biogaasi.
- Kasutusel on CNG bussid.
- Loomulikult soovime säästlikult ja meie tegevus nii ka suunatud on, kuid kui palju...
- TLT AS jälgib energiatõhusust ja on seadnud endale eesmärgiks süsinikuneutraalsuse 2035. aastaks.
- Vaatame, et marsruudid oleksid optimaalsed ja võimalikult lühikesed. Samuti, et bussid oleksid võimalikult keskkonnasõbralikud.

Mil määral Teie omavalitsus on ühistranspordikeskustega suheldes võtnud arutluse alla vajaduse või edastanud soovi ühistranspordi energiatõhusust suurendada (nt läbi elektrisõidukite kasutamine, logistika parandamine)?

- Elektrisõidukite kasutamine ei ole teemaks olnud. Ühistranspordi liinide võrgu optimeerimisega vajaduspõhiselt tegeletakse pidevalt.
- Elektrisõidukite kasutamine, maagaasisõidukite kasutamine, logistika parandamine.
- Hankeid korraldades nõuame busse, mis pole väga vanad, täidavad CO2 norme jne, mõtleme parimale logistikale, vähemalt püüame. Elektrisõidukitega pole hajaasustuses ühistransporti veel võimalik korraldada.
- Kriteeriumiks on soodne lõpphind.
- Logistika osas oleme teinud sõitjate arvust lähtuvalt ettepanekuid sõidugraafikute ja busside suuruse osas.
- Pole teemaks olnud.
- Toimuvad regulaarsed koosolekud.
- Valla esindaja osaleb Ühistranspordikeskuse töös.
- Ühistranspordikeskuste hanketingimused energiasäästlikkuse osas antakse ette riigi poolsete nõuetega.

Veerand vastanutest on teinud kampaaniaid elanike teadlikkuse tõstmiseks energiatõhususest

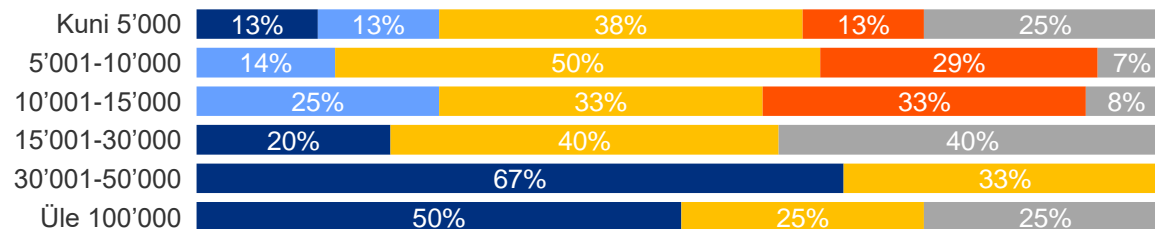
Kas Teie omavalitsus korraldab kampaaniaid elanike seas või teeb muid tegevusi elanike energiatõhususe alase teadlikkuse parandamiseks?

n=46

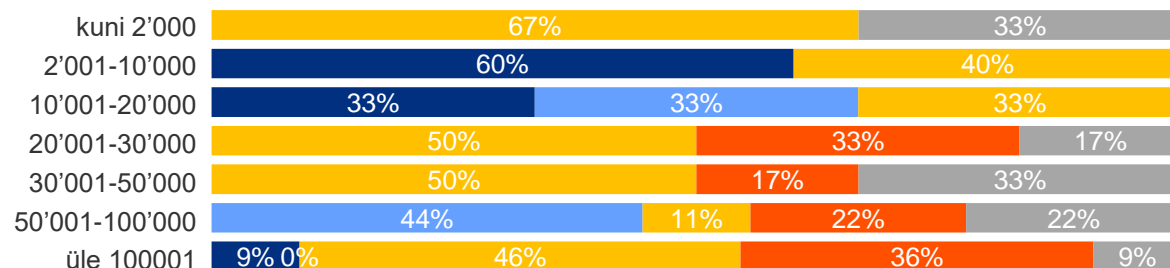
■ jah, pidev teavitustöö pikema aja jooksul ■ jah, oleme viimase 2a jooksul teavitustööd teinud ■ ei, kuid plaanime 2a jooksul teavitustööd teha ■ ei ■ ei oska öelda

KOKKU 13% 13% 39% 20% 15%

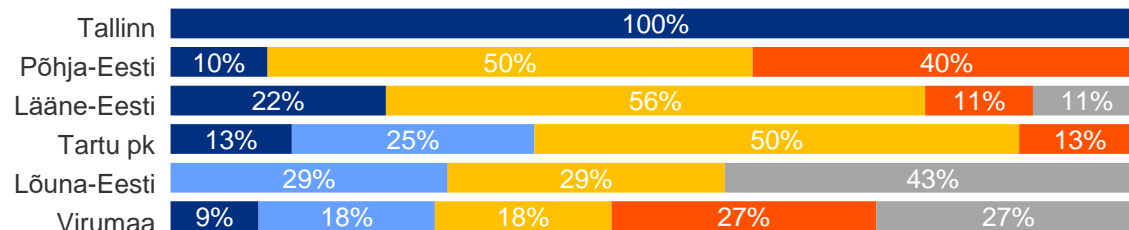
Elanike arv

Pindala

Piirkond

- Pideva teavitustöö tegemine pikema aja jooksul on omane pigem suurema elanike arvuga KOV-idele.
- Tallinnas on pikema aja jooksul järjepidevalt tegeldud elanike teadlikkuse tõstmisega. Aktiivsuse järgmine on Tartu piirkond, kus 38% vastanud KOV-ideest on juba tegelenud energiatõhususe kampaaniatega, 50% kavatses seda teha järgmise kahe aasta jooksul ning 13% ei planeeri vastavasisulisi kampaaniaid.
- Lõuna-Eestit esindanud KOV-ide hulgas on pisut enam neid, kes pole tulevikuplaanides kindlad ega tea, kas energiatõhususteemalisi kampaaniaid korraldatakse.

3.2

Energiatõhususe

meetmed – kasutamine, olulisus ja takistused

Kõige olulisemaks peetakse tänavavalgustuse uuendamist ja hoonete energiatõhusaks renoveerimist

Kui oluliseks peab Teie omavalitsus alljärgnevate energiatõhususe meetmete rakendamist?

n=46

- KOV-ide hinnangul on tänavavalgustuse uuendamine ja hoonete energiatõhusamaks renoveerimine vaieldamatult kõige olulisemad meetmed energiatõhususe suurendamisel.
- Teistest KOV-idest eristub mõnes aspektis **Tallinn**, kus on äärmiselt oluline kaugkütte energiatõhusamaks renoveerimine, ühistranspordi sõidukite ja IT seadmete tõhusamatega asendamine, elanike teadlikkuse tõstmine ja ka ISO süsteemide rakendamine. Viimast ei pea oluliseks peaaegu ükski teine KOV.
- **Tartu piirkonnas** peetakse teiste KOV-idega võrreldes pisut olulisemaks jalgsi ja jalgrattaga liiklemise soodustamist.
- **Lääne- ja Lõuna-Eesti ning Tartu piirkonna** KOV-ides hinnatakse oluliseks meetmeks ka omavalitsuse hoonete küttesüsteemide uuendamist.
- KOV-id ei pea üldse oluliseks omavalitsuse energiatarbimise nihutamist soodsamatele aegadele.

Energiatõhususe meetmete olulisus KOV-ide lõikes

Kui oluliseks peab Teie omavalitsus alljärgnevate energiatõhususe meetmete rakendamist?

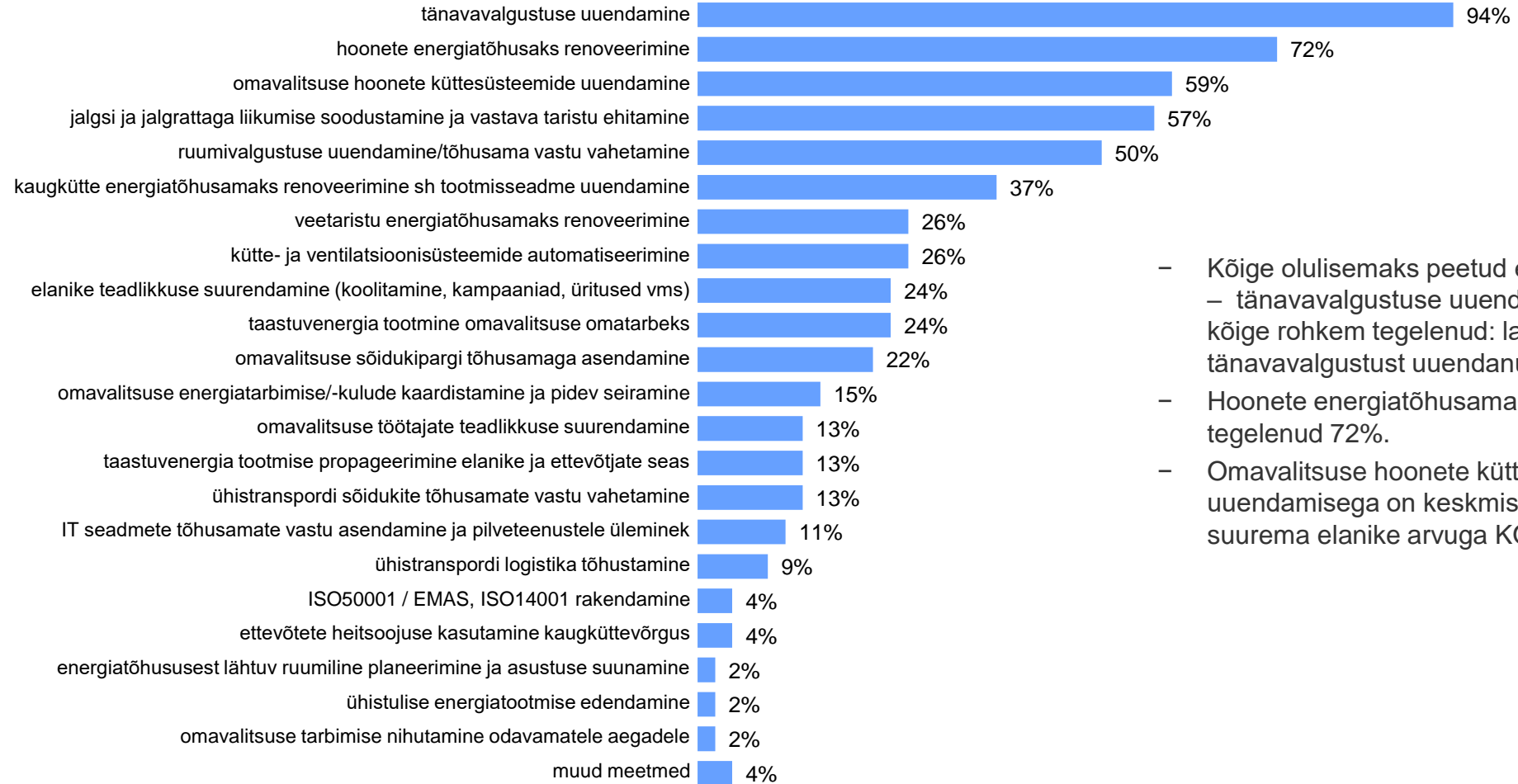
n=46

	Kõik vastajad	Elanike arv						Pindala						Piirkond						
		kuni 5000	5001-10000	10001-15000	15001-30000	30001-50000	üle 50000	kuni 2000	2001-10000	10001-20000	20001-30000	30001-50000	50001-100000	üle 100000	Tallinn	Põhja-Eesti	Lääne-Eesti	Tartu pk	Lõuna-Eesti	Virumaa
tänavavalgustuse uuendamine	91	88	93	100	80	100	75	67	80	83	100	100	100	91	100	100	78	88	86	100
hoonete energiatõhusaks renoveerimine	87	88	93	92	60	67	100	100	80	83	100	67	89	91	100	80	89	100	86	82
jalgsi ja jalgrattaga liikumise soodustamine ja vastava taristu ehitamine	59	50	64	67	60	67	25	67	80	33	67	50	67	55	0	50	44	88	43	73
omavalitsuse hoonete küttesüsteemide uuendamine	57	50	64	58	60	67	25	67	40	33	67	50	67	64	0	40	78	75	71	36
omavalitsuse energiatarbimise/-kulude kaardistamine ja pidev seiramine	41	50	50	25	40	67	25	33	40	33	67	67	22	36	0	40	33	50	57	36
ruumivalgustuse uuendamine/tõhusama vastu vahetamine	37	75	57	8	40	0	0	33	20	33	50	50	44	27	0	50	22	25	71	27
kaugkütte energiatõhusamaks renoveerimine sh tootmiseadme uuendamine	37	13	43	50	20	67	25	33	20	17	17	33	44	64	100	30	33	63	29	27
kütte- ja ventilatsioonisüsteemide automatiseerimine	37	38	43	42	60	0	0	33	20	33	50	50	33	36	0	40	33	50	29	36
taastuvenergia tootmine omavalitsuse omatarbeks	33	13	43	33	20	33	50	33	0	50	17	17	11	73	0	30	44	13	43	36
taastuvenergia tootmise propageerimine elanike ja ettevõtjate seas	28	50	7	33	20	67	25	0	40	17	0	50	33	36	0	30	44	13	57	9
energiatõhususest lähtuv ruumiline planeerimine ja asustuse suunamine	26	38	21	25	20	33	25	33	40	50	0	17	33	18	0	10	44	38	29	18
omavalitsuse töötajate teadlikkuse suurendamine	24	25	21	17	40	0	50	33	20	50	50	17	22	0	0	40	33	25	0	18
omavalitsuse sõidukipargi tõhusamaga asendamine	24	25	21	33	20	33	0	33	20	17	0	33	22	36	0	30	22	25	14	27
elanike teadlikkuse suurendamine (koolitamine, kampaaniad, üritused vms)	22	50	0	25	20	0	50	0	40	33	17	33	33	0	100	20	33	25	29	0
ühistranspordi sõidukite tõhusamate vastu vahetamine	20	0	7	17	20	67	75	33	20	17	17	0	22	27	100	0	44	13	14	18
veetaristu energiatõhusamaks renoveerimine	13	0	7	25	40	0	0	33	20	0	17	0	0	27	0	30	11	0	14	9
ühistranspordi logistika tõhustamine	11	0	7	17	20	33	0	33	40	17	0	0	0	9	0	10	0	0	14	27
IT seadmete tõhusamate vastu asendamine ja pilveteenustele üleminek	11	25	7	0	20	0	25	33	0	33	0	17	11	0	100	20	11	0	14	0
ühistulise energiatootmise edendamine	7	0	0	17	0	0	25	0	0	33	0	17	0	0	0	10	0	13	0	9
ISO50001 / EMAS, ISO14001 rakendamine	4	0	0	0	20	0	25	0	20	17	0	0	0	0	100	10	0	0	0	0
ettevõtete heitsoojuse kasutamine kaugküttevõrgus	2	0	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11	0	0	0	0	0	0	9
omavalitsuse tarbimise nihutamine odavamatele aegadele	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Kõige enam on tegeldud tänavavalgustuse uuendamisega

Milliseid meetmeid on Teie omavalitsus tänaseks juba ka rakendanud?

n=46

- Kõige olulisemaks peetud energiatõhususe meetme – tänavavalgustuse uuendamisega – on KOV-id ka kõige rohkem tegelenud: lausa 94% on oma tänavavalgustust uuendanud.
- Hoonete energiatõhusamaks renoveerimisega on tegelenud 72%.
- Omavalitsuse hoonete küttesüsteemide uuendamisega on keskmisest vähem tegelenud suurema elanike arvuga KOV-id.

Energiatõhususe meetmete rakendamine KOV-ide lõikes

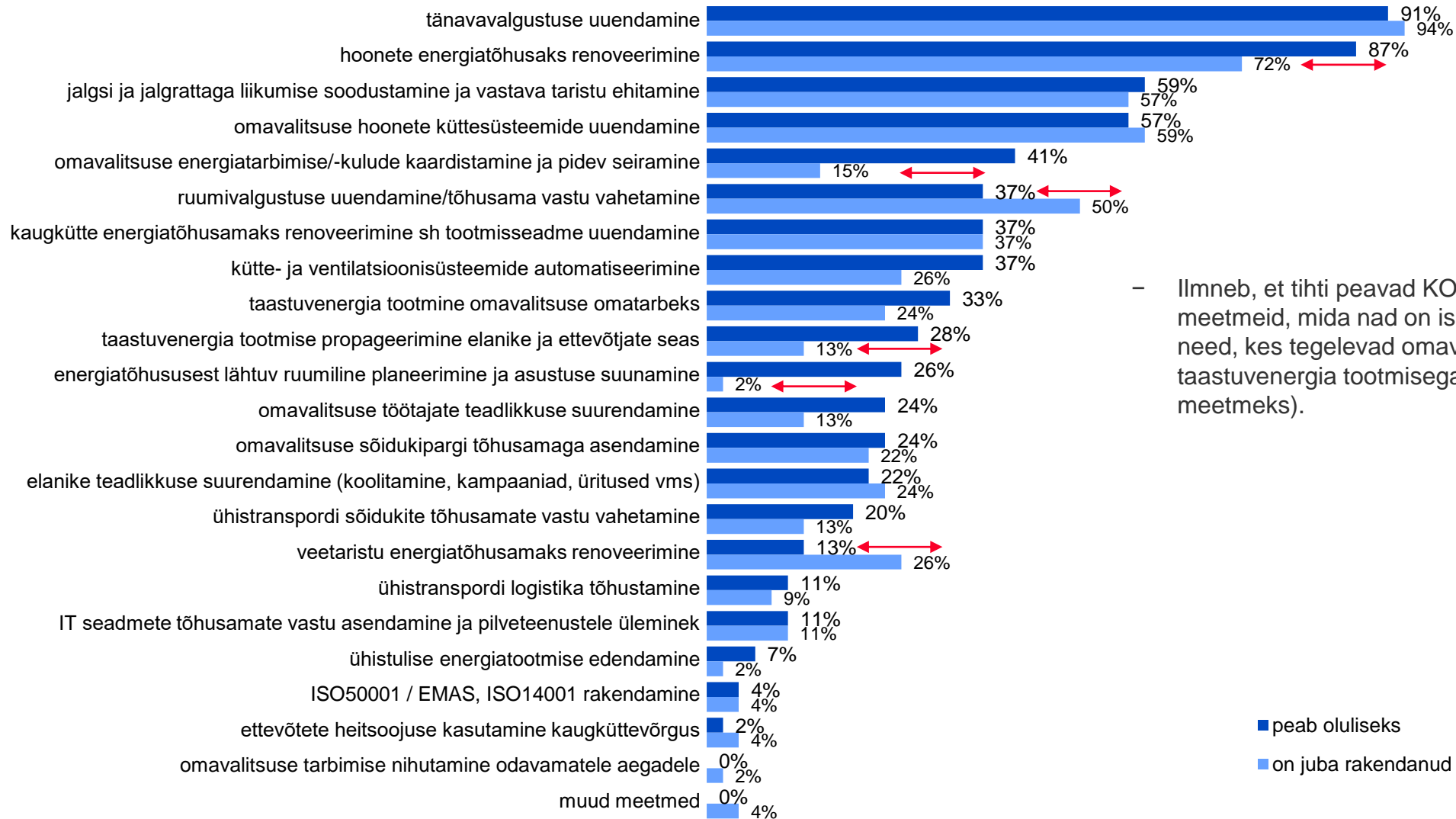
Milliseid meetmeid on Teie omavalitsus tänaseks juba ka rakendanud?

n=46

	Kõik vastajad	Elanike arv						Pindala	Pindala						Piirkond	Piirkond					
		kuni 5000	5001-10000	10001-15000	15001-30000	30001-50000	üle 50000		kuni 2000	2001-10000	10001-20000	20001-30000	30001-50000	50001-100000		üle 100000	Tallinn	Põhja-Eesti	Lääne-Eesti	Tartu pk	Lõuna-Eesti
tänavavalgustuse uuendamine	94	100	86	100	100	67	100	100	80	100	100	100	89	91	100	100	100	100	86	82	
hoonete energiatõhusaks renoveerimine	72	50	71	92	60	33	100	100	60	83	83	33	67	82	100	70	67	88	71	64	
omavalitsuse hoonete küttesüsteemide uuendamine	59	63	64	67	60	33	25	67	40	50	67	50	56	73	0	40	78	88	86	27	
jalgsi ja jalgrattaga liikumise soodustamine ja vastava taristu ehitamine	57	38	57	67	60	67	50	100	40	50	67	50	44	64	0	40	56	75	57	64	
ruumivalgustuse uuendamine/tõhusama vastu vahetamine	50	63	64	33	40	67	25	33	40	50	50	33	56	64	0	20	44	75	86	46	
kaugkütte energiatõhusamaks renoveerimine sh tootmiseseadme uuendamine	37	38	36	42	20	33	50	33	40	50	17	33	22	55	100	20	56	50	29	27	
veetaristu energiatõhusamaks renoveerimine	26	25	21	17	20	33	75	33	60	17	17	17	33	18	0	20	33	25	29	27	
kütte- ja ventilatsioonisüsteemide automatiseerimine	26	13	21	33	60	0	25	33	20	50	17	33	11	27	0	20	33	50	29	9	
elanike teadlikkuse suurendamine (koolitamine, kampaaniad, üritused vms)	24	25	7	25	20	33	75	0	60	67	0	17	33	0	100	10	22	25	29	27	
taastuvenergia tootmine omavalitsuse omatarbeks	24	0	36	33	20	0	25	33	0	50	0	0	0	64	0	10	22	25	29	36	
omavalitsuse sõidukipargi tõhusamaga asendamine	22	25	21	25	0	67	0	0	20	17	0	33	33	27	0	10	11	38	29	27	
omavalitsuse energiatarbimise/-kulude kaardistamine ja pidev seiramine	15	0	36	8	20	0	0	33	0	0	33	0	11	27	0	10	22	0	43	9	
omavalitsuse töötajate teadlikkuse suurendamine	13	13	7	0	40	33	25	33	40	17	0	0	11	9	0	10	0	13	29	18	
taastuvenergia tootmise propageerimine elanike ja ettevõtjate seas	13	0	14	0	20	33	50	0	20	33	0	0	11	18	100	10	11	13	14	9	
ühistranspordi sõidukite tõhusamate vastu vahetamine	13	0	0	8	0	67	75	33	20	33	0	0	11	9	100	0	22	13	0	18	
IT seadmete tõhusamate vastu asendamine ja pilveteenustele üleminek	11	13	14	0	20	0	25	67	0	17	0	0	11	9	0	0	22	13	29	0	
ühistranspordi logistika tõhustamine	9	13	0	0	20	0	50	0	40	17	0	17	0	0	0	10	0	13	14	9	
ISO50001 / EMAS, ISO14001 rakendamine	4	0	0	0	20	0	25	0	20	17	0	0	0	0	100	10	0	0	0	0	
ettevõtete heitsoojuse kasutamine kaugküttevõrgus	4	0	7	0	0	0	25	0	0	17	0	0	0	9	0	0	0	0	14	0	
energiatõhususest lähtuv ruumiline planeerimine ja asustuse suunamine	2	0	0	0	20	0	0	0	0	0	0	0	11	0	100	10	0	0	0	0	
ühistulise energiatootmise edendamine	2	0	0	0	0	0	25	0	0	17	0	0	0	0	0	0	0	13	0	0	
omavalitsuse tarbimise nihutamine odavamatele aegadele	2	0	0	0	0	0	25	0	0	0	0	0	11	0	0	0	11	0	0	0	

Kohalikud omavalitsused

n=46

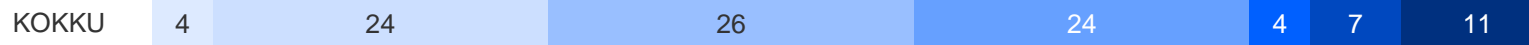
- Ilmneb, et tihti peavad KOV-id oluliseks neid meetmeid, mida nad on ise juba rakendanud (nt need, kes tegelevad omavalitsuse jaoks taastuenergia tootmisega, peavad seda ka oluliseks meetmeks).

75% vastajatest usub, et KOV suudaks energiakulusid vähendada 6–30%

Kui suureks hindate Teie omavalitsuse energiatõhususe potentsiaali?

n=46

■ potentsiaal puudub ■ kuni 5% ■ 6-10% ■ 11-20% ■ 21-30% ■ 31-40% ■ 41-50% ■ ei oska hinnata

- KOV-ide esindajad on omavalitsuse energiatõhususe potentsiaali hindamisel üsnagi optimistlikud. Veerand leiab, et omavalitsusel oleks võimalik oma energiakulusid vähendada 6–10%, sama paljud usuvad, et 11–20% ja veel sama paljud, et 21–30%. Seega 75% vastajatest usub, et KOV-il oleks võimalik energiakulusid vähendada 6–30%. Keskmisest optimistlikumad on Lääne-Eesti KOV-id, kus 78% usub, et suudaks energiakulusid vähendada 21–30%.
- Ükski KOV ei arva, et energiakulusid ei saaks kokku hoida. Samas 11% ei oska küsimusele vastata ja oma hinnangut anda.
- Energiatarbimise jälgimise sageduse ja energiatõhususe potentsiaali vahel pole otsest seost. Need, kes jälgivad energiatarbimist igapäevaselt, on potentsiaali hindamisel pisut skeptilisemad. Tähelepanu tuleb aga pöörata väga väiksele vastanute arvule, mis ei luba suuri üldistusi teha.

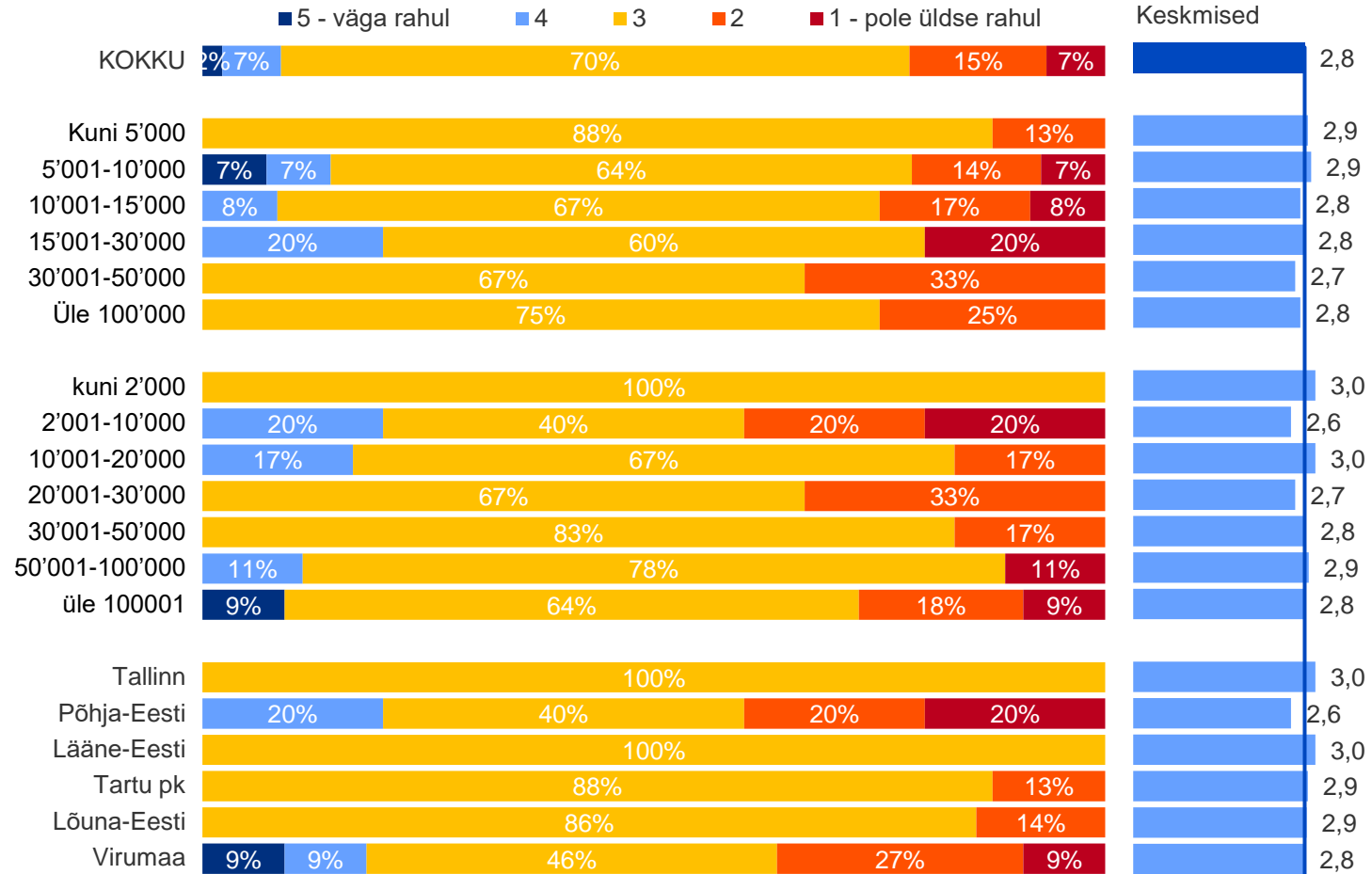
			Kui järjepidevalt Teie omavalitsus oma energiatarbimist jälgib?		
			igapäevaselt	kord kuus	harvem kui kord kuus
<i>Kokku (n)</i>			6	33	7
<i>Keskmine</i>			6	33	7
Kui suureks hindate Teie omavalitsuse energiatõhususe potentsiaali?	kuni 5%	4	0	0	29
	6-10%	24	33	27	0
	11-20%	26	17	24	43
	21-30%	24	17	30	0
	31-40%	4	0	3	14
	41-50%	7	0	9	0
	potentsiaal puudub	0	0	0	0
	ei oska hinnata	11	33	6	14

- Samuti ei ole seost selle vahel, kui mitmes valdkonnas KOV energia- ja kliimakavade raames energiatõhusust jälgib ning kui suureks ta hindab oma energiatõhususe potentsiaali.

70% hindab omavalitsuse eraettevõtete edusamme energiatõhususe suunal keskmiselt

Kui rahul Te olete eraettevõtete edusammudega energiatõhususe valdkonnas Teie omavalitsuses?

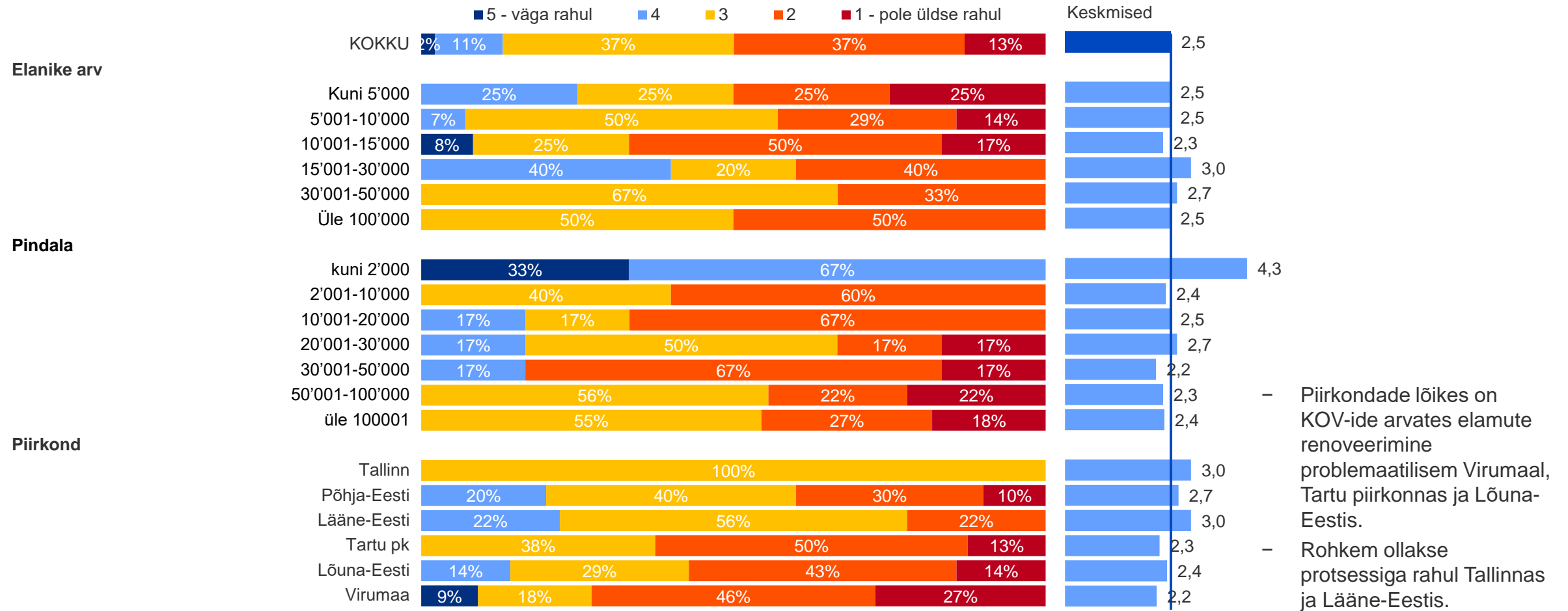
n=46

- Piirkondade lõikes on KOV-id eraettevõtete tegevusega vähem rahul Põhja-Eestis ja Virumaal.
- Samas on neis piirkondades hinnangute varieeruvus suurem ja on ka KOV-e, kes on (väga) rahul.

Elamute renoveerimise protsessiga ei ole rahul pooled KOV-ide esindajatest

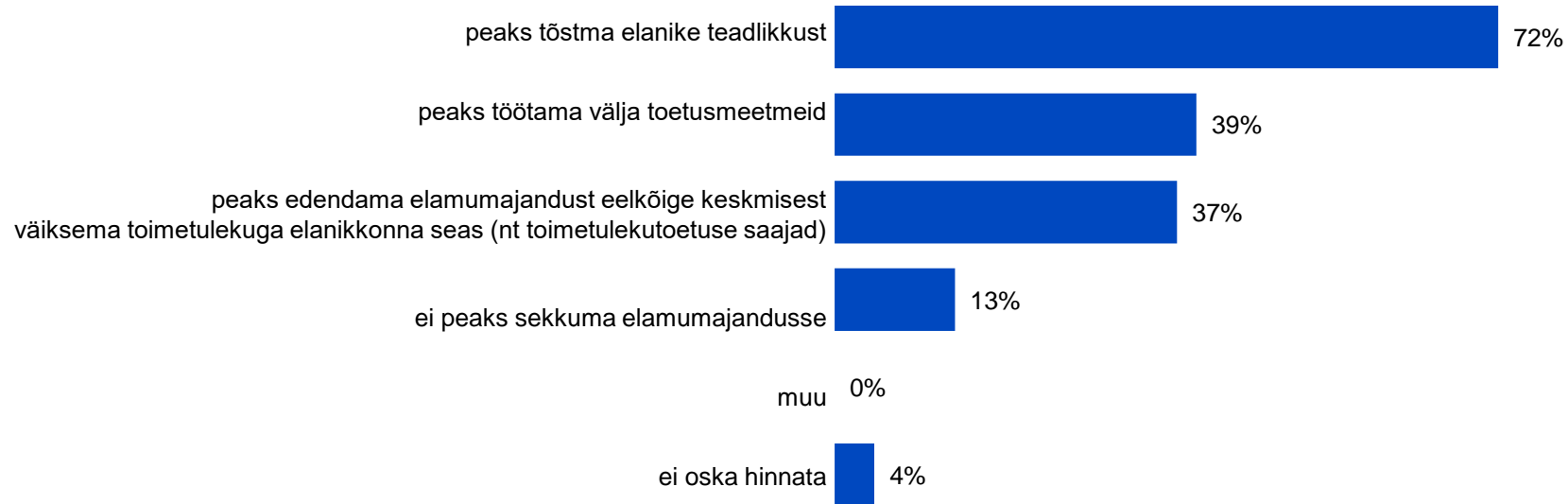
Kui rahul Te olete elamute renoveerimise progressiga Teie omavalitsuses? n=46

KOV peaks elamumajandusse sekkuma läbi teadlikkuse tõstmise

Mil määral kohalik omavalitsus peaks Teie arvates elamumajandusse sekkuma (eest vedama, investeerima, teavitama)?

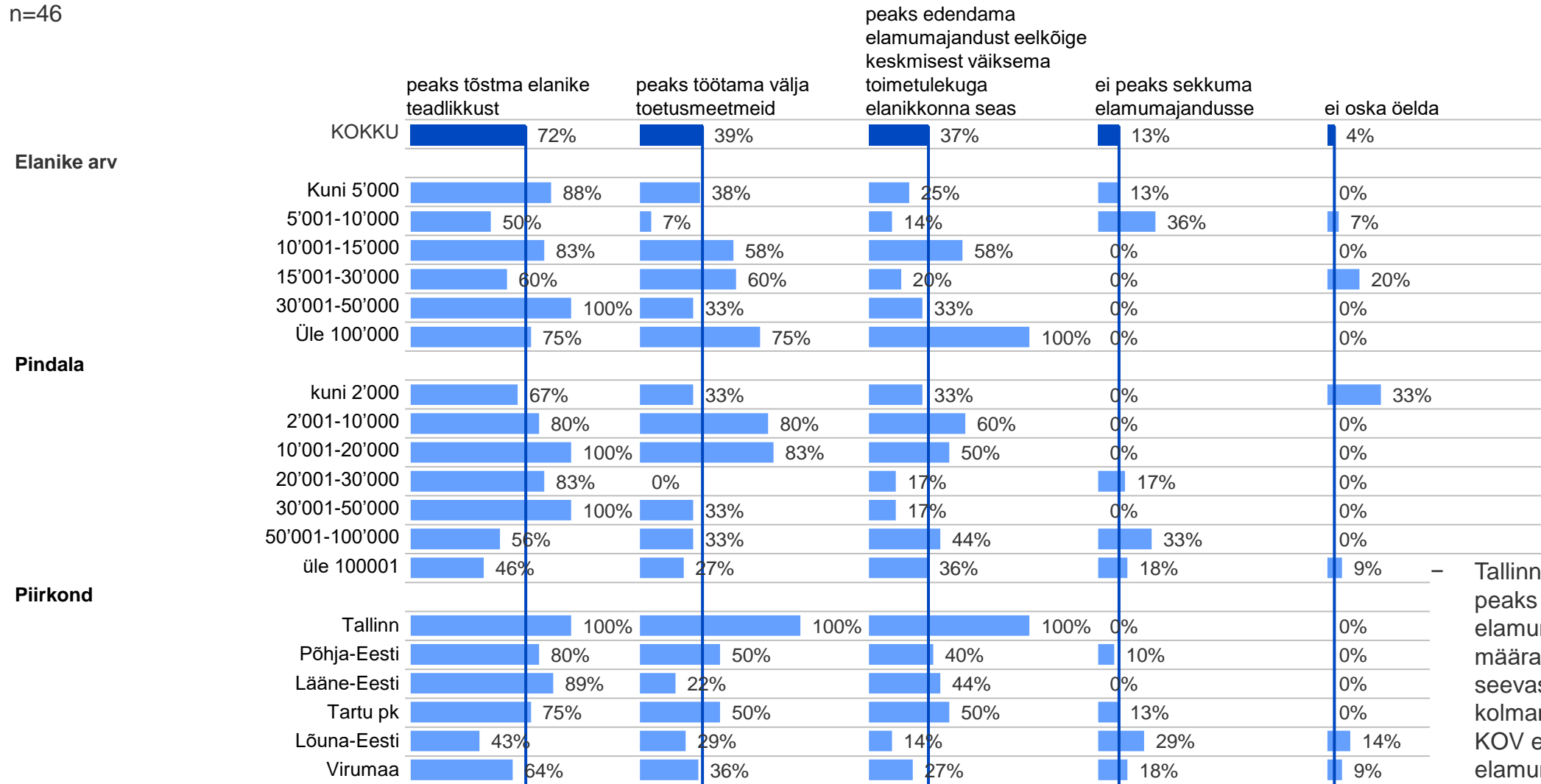
n=46

Elamumajandusse sekkumine KOV-ide lõikes

Mil määral kohalik omavalitsus peaks Teie arvates elamumajandusse sekkuma (eest vedama, investeerima, teavitama)?

n=46

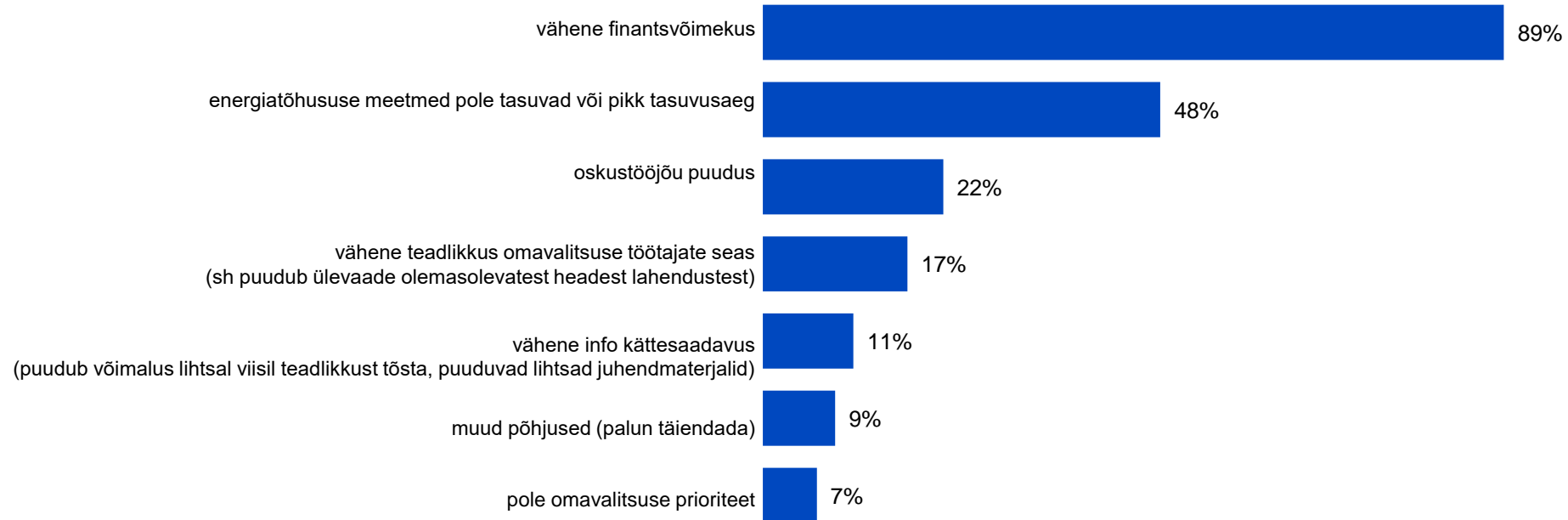

Tallinna esindaja hinnangul peaks KOV sekkuma elumumajandusse suurel määral. Lõuna-Eestis seevastu arvab ligi kolmandik vastanutest, et KOV ei peaks elumumajandusse sekkuma.

Energiatõhususe investeringute elluviimist takistab vähene finantsvõimekus

Peamised energiatõhususe investeringute ja tegevuste elluviimist takistavad tegurid Teie omavalitsuse jaoks on ...?

n=46

Avatud vastustes nimetati takistustena **ajapuudust** ja **rahapuudust** (*rahalisi vahendeid on mujal rohkem vaja; enamasti tegutseme projektipõhise rahastamise toel*). Üks vastaja mainis, et meetmed algavad D+ hoonetest, aga võiks alata juba C märgisega hoonetest.

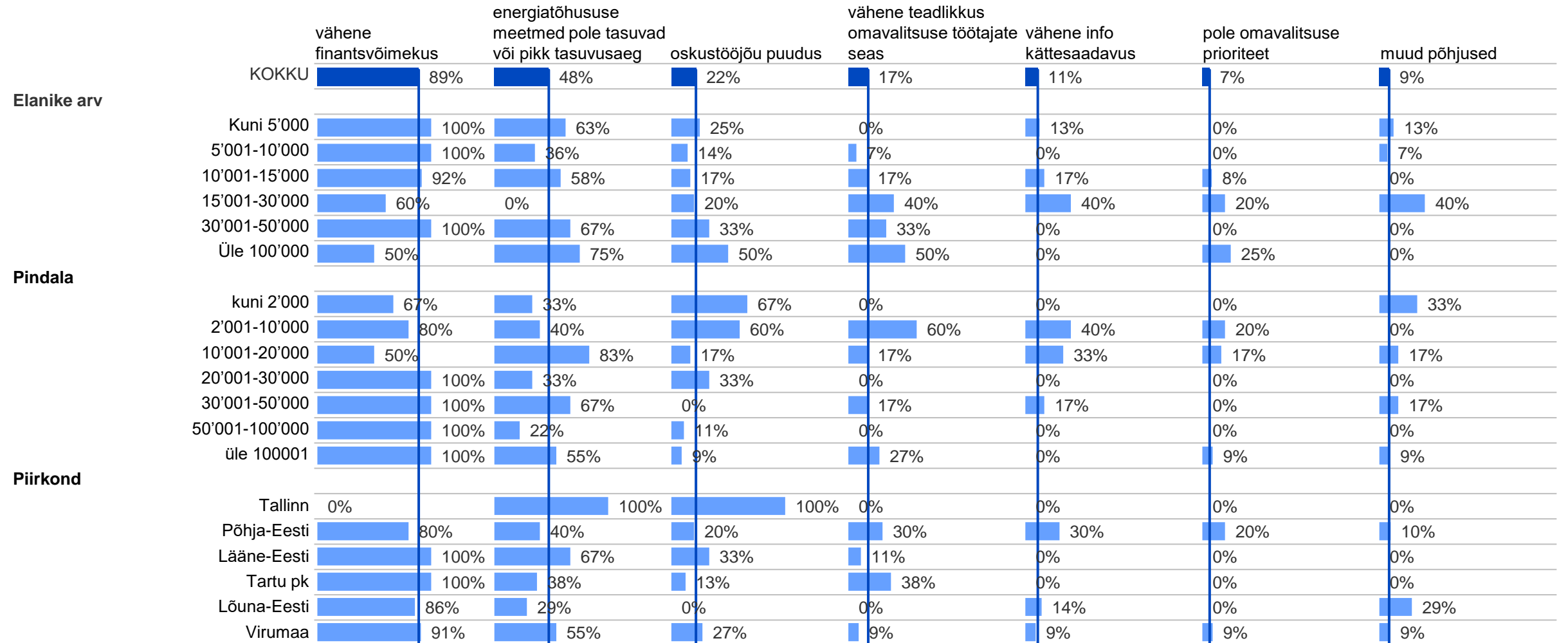
Tallinn oli ainus KOV, kus vähene finantsvõimekus ei ole peamiste energiatõhususe investeringuid takistavate tegurite hulgas (vt järgmine slaid). Samas on just Tallinnas oskustööjõu puudus väga oluliseks takistuseks.

Põhja-Eesti KOV-idest arvab viiendik, et takistuseks on see, et energiatõhusus pole omavalitsuse prioriteet.

Mõjurid energiatõhususe suurendamisel KOV-ide lõikes

Peamised energiatõhususe investeringute ja tegevuste elluviimist takistavad tegurid Teie omavalitsuse jaoks on ...?

n=46

Elamute renoveerimisel on samuti peamiseks takistuseks elanike vähene finantsvõimekus

Mis on Teie arvates peamised takistused elamute renoveerimisel?

n=46

avatud vastuste põhjal

	Kõik vastajad	Elanike arv							Pindala							Piirkond					
		kuni 5000	5001-10000	10001-15000	15001-30000	30001-50000	üle 50000	kuni 2000	2001-10000	10001-20000	20001-30000	30001-50000	50001-100000	üle 100000	Tallinn	Põhja-Eesti	Lääne-Eesti	Tartu pk	Lõuna-Eesti	Virumaa	
elanike vähene finantsvõimekus	48	38	36	50	60	67	75	67	100	17	50	17	44	55	100	50	56	50	43	36	
elanike vähene teadlikkus	9	13	7	8	0	0	25	0	0	17	17	17	0	9	0	0	11	25	0	9	
madalad kinnisvara hinnad (renoveerimine ei kajastu kinnisvara hinnas)	9	13	7	17	0	0	0	0	0	17	0	33	0	9	0	0	22	0	0	18	
toetusmeetmete vähesus	7	0	14	8	0	0	0	0	0	17	0	0	22	0	0	20	0	0	0	9	
kõrge omafinantseering	7	13	7	0	0	33	0	0	0	0	0	17	11	9	0	0	11	13	14	0	
elanike puudulik koostöövõime	4	0	7	0	20	0	0	0	0	17	0	0	0	9	0	10	0	0	0	9	
eestvedaja puudumine	4	13	0	8	0	0	0	0	0	0	0	17	11	0	0	0	0	13	14	0	
pikk tasuvusaeg	4	0	14	0	0	0	0	0	0	0	17	0	0	9	0	10	0	0	0	9	
muu	2	0	0	8	0	0	0	0	0	17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	
ei tea / ei oska öelda	4	0	7	0	20	0	0	33	0	0	17	0	0	0	0	10	0	0	14	0	
vastamata	2	13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11	0	0	0	0	0	14	0	

Peamised takistused elamute renoveerimisel

Valik tsitaate uuringust:

- Ehituse kallinemine.
- Elanike finantsvõimekus ja teadlikkus.
- Elanikevaheline kokkulepe ja meetmete vähesus või suhteliset väike rahaline maht (toetusmeetmetel).
- Elanikel ja ühistutel on vähene teadlikkus renoveerimise osas. Puudub tugiteenus, mis aitab teadlikke otsuseid vastu võtta ja hirme/müüte vähendada. Enamik ühistu esimenhi ja elanikke võtab põhjaliku renoveerimise ette 1 kord elus, mis tähendab, et renoveerimisega kaasneb järsk õpikogemus ja see ei liigu otse edasi järgmistesse ühistutesse.
- Ida-Viru pole Kredexis osutunud seni "parketikõlblikuks". Alustame mais uuesti temaatika tutvustamisega.
- Keeruline finantseerimine, küsitav tasuvus.
- Kortere lamutel eestvedajate puudumine, vähene teadlikkus. Eramajadel ükskõiksus.
- Kõrge omafinantseering ja pankade tahtmatus Saaremaal laenu anda.
- Madal turuhind, odavad energiakandjad, pikk tasuvusaeg, omafinantseeringu puudumine.
- Madalad kinnisvara hinnad (telliskivi poes maksab rohkem kui sein panduna); ebakindlus tuleviku osas, rahvastiku vananemine.
- Takistusteks kortermajade renoveerimisel on liiga väikesed majad ja suur pensionäride osakaal korteriomanike seas, kes keelduvad pika tasuvusajaga investeeringutest.
- Vaatamata sellele, et palju elamuid on renoveeritud, palju ootavad toetuste taotlusvoore, on siiski veel hulga neid, kus puudub eestvedaja. See on põhiline põhjus. Alles siis järgneb majanduslik võimekus.
- Vähene teadlikkus ja nõustamise puudumine. Vähene finantsvõimekus.

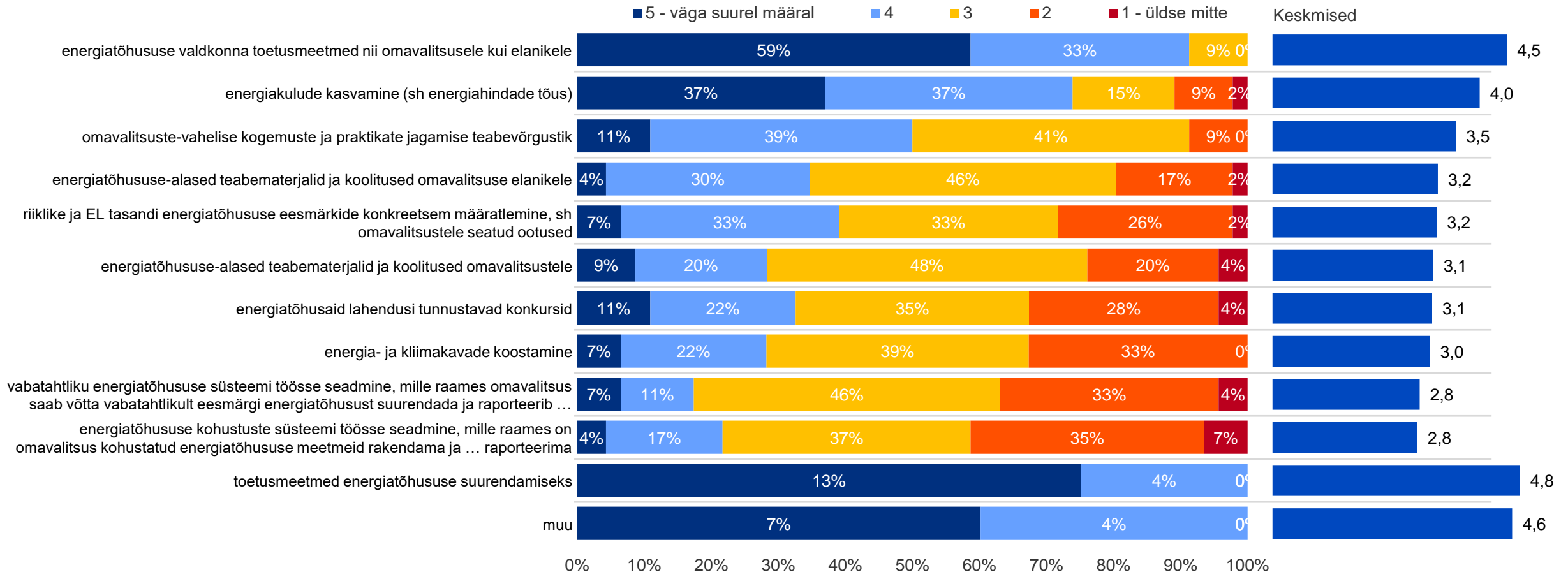
3.3

Energiatarbimist mõjutavad tegurid

KOV-e paneks energiatõhusamalt käituma toetused ja energiakulude kasv

Kui palju järgnevad tegurid Teie hinnangul mõjutaksid omavalitsuste tegutsemist energiatõhususe suurendamisel?

n=46

Tartu piirkonna KOV-id on energiatarbimist mõjutavate tegurite hindamisel kõige kriitilisemad

Kui palju järgnevad tegurid Teie hinnangul mõjutaksid omavalitsuste tegutsemist energiatõhususe suurendamisel?

n=46

Keskmine hinne (5=väga suurel määral, 1= üldse mitte)

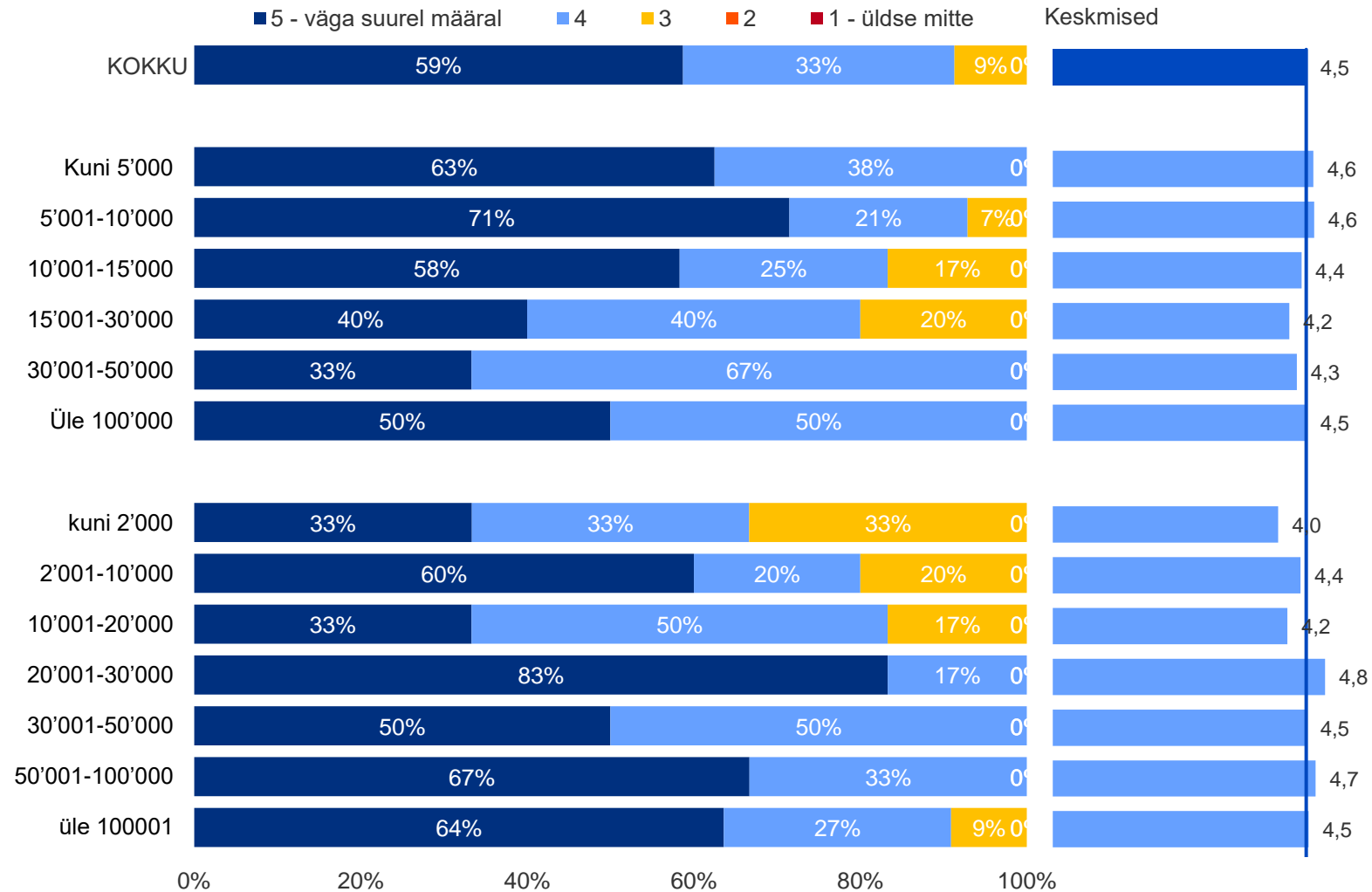
Energiatõhusust mõjutavad tegurid	Piirkond					
	Tallinn	Põhja-Eesti	Lääne-Eesti	Tartu pk	Lõuna-Eesti	Virumaa
energiakulude kasvamine (sh energiahindade tõus)	5,0	3,9	4,6	3,1	4,0	4,1
energiatõhususe-alased teabematerjalid ja koolitused omavalitsustele	5,0	3,0	3,7	2,6	3,1	2,8
energiatõhususe-alased teabematerjalid ja koolitused omavalitsuse elanikele	5,0	3,1	3,6	2,8	3,0	3,2
energiatõhususe valdkonna toetusmeetmed nii omavalitsusele kui elanikele	5,0	4,3	4,4	4,6	4,6	4,5
omavalitsuste-vahelise kogemuste ja praktikate jagamise teabevõrgustik	4,0	3,7	3,7	3,4	3,7	3,2
vabatahtliku energiatõhususe süsteemi töösse seadmine, mille raames omavalitsus saab võtta vabatahtlikult eesmärgi energiatõhusust suurendada ja raporteerib iga-aastaselt saavutatud energiasäästu kogust riigile.	5,0	3,1	2,6	2,9	2,9	2,5
energiatõhususe kohustuste süsteemi töösse seadmine, mille raames on omavalitsus kohustatud energiatõhususe meetmeid rakendama ja energiasäästu riigile raporteerima	4,0	3,2	2,4	2,3	2,9	2,9
riiklike ja EL tasandi energiatõhususe eesmärkide konkreetsem määratlemine, sh omavalitsustele seatud ootused	4,0	3,4	2,8	3,1	3,0	3,3
energia- ja kliimakavade koostamine	4,0	3,6	2,7	3,1	3,1	2,5
energiatõhusaid lahendusi tunnustavad konkursid	5,0	3,6	2,8	2,8	3,3	2,7
toetusmeetmed energiatõhususe suurendamiseks	N/A	5	5	5	5	4
<i>keskmine</i>	4,6	3,7	3,5	3,2	3,6	3,4

- Kõigi piirkondade KOV-ide esindajad leiavad, et toetusmeetmed aitaks suurel määral mõjutada omavalitsuste tegevust energiatõhususe suurendamisel.
- Tartu piirkonna KOV-id hindavad ülejäänutest madalamalt energiakulude kasvu ja energiatõhususe alaste teabematerjalide mõju.
- Virumaa KOV-id usuvad teistest vähem energia- ja kliimakavade koostamise mõjusse.

Energiatõhususe toetusmeetmed: olulisus KOV-ide lõikes

energiatõhususe valdkonna toetusmeetmed nii omavalitsusele kui elanikele,

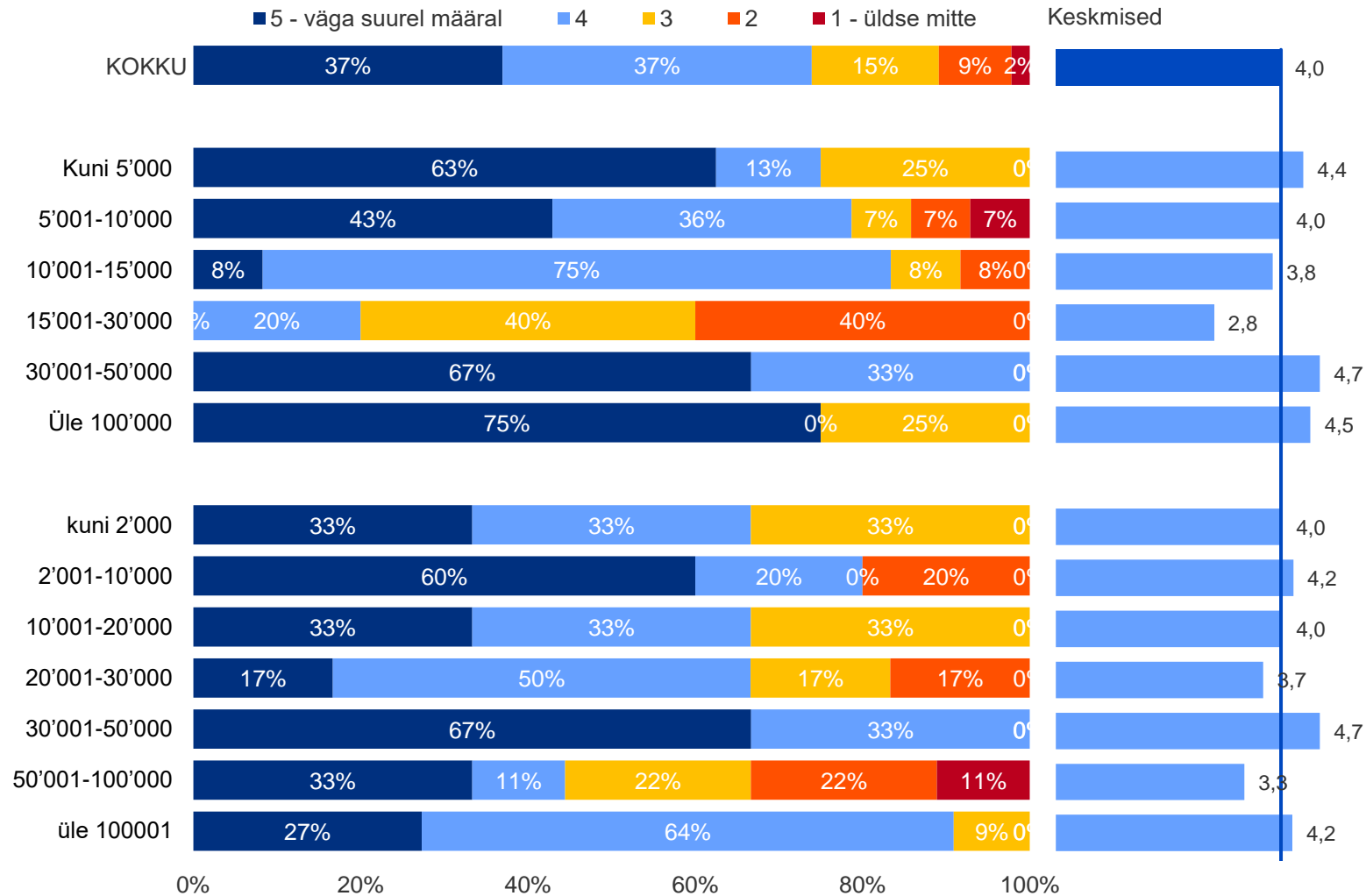
n=46

Energiakulude kasvamine: olulisus KOV-ide lõikes

energiakulude kasvamine (sh energiahindade tõus),

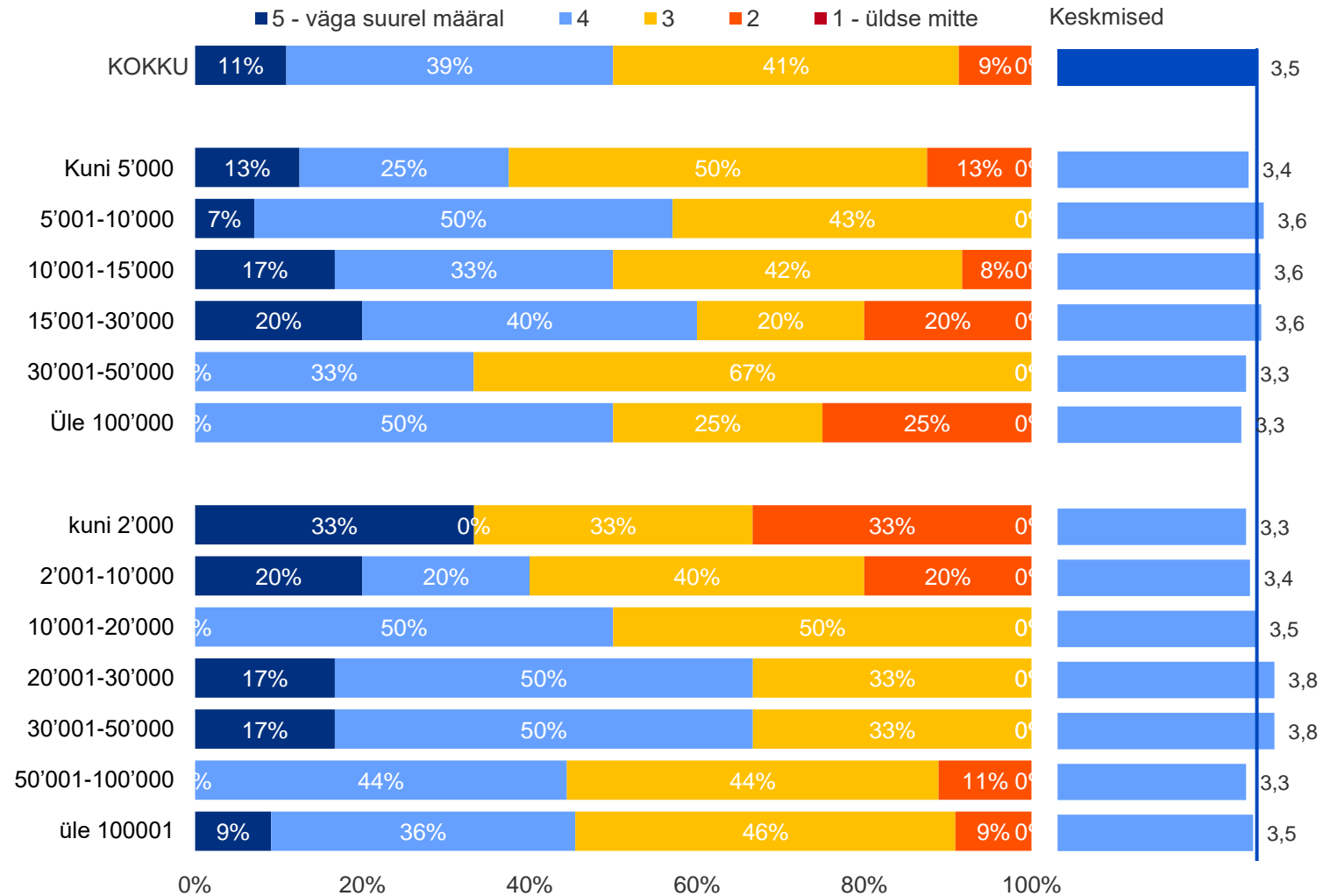
n=46

Omavalitsuste-vahelise kogemuste jagamise võrgustik: olulisus KOV-ide lõikes

omavalitsuste-vahelise kogemuste ja praktikate jagamise teabevõrgustik,

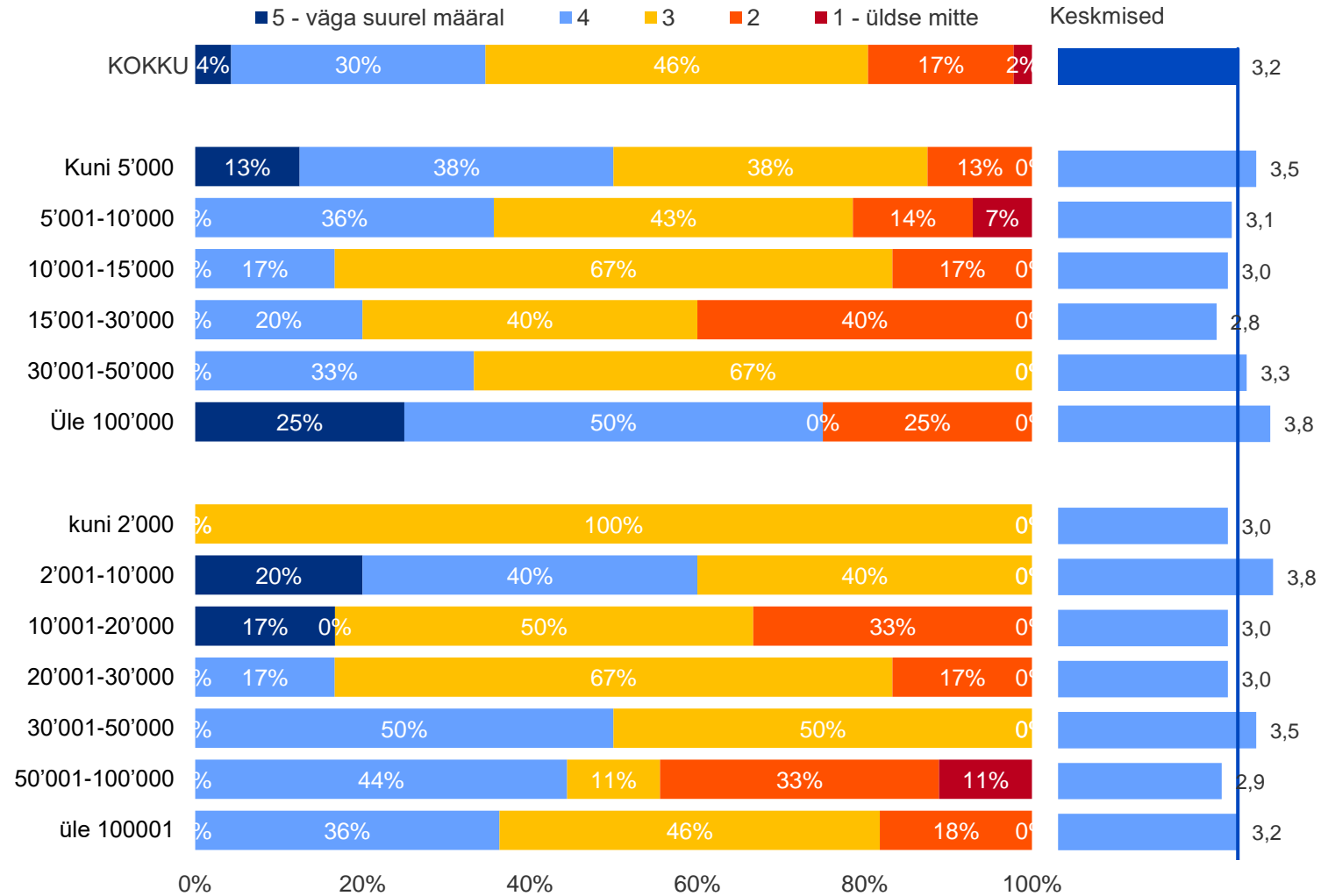
n=46

Energiatõhususe-alased teabematerjalid elanikele: olulisus KOV-ide lõikes

energiatõhususe-alased teabematerjalid ja koolitused omavalitsuse elanikele,

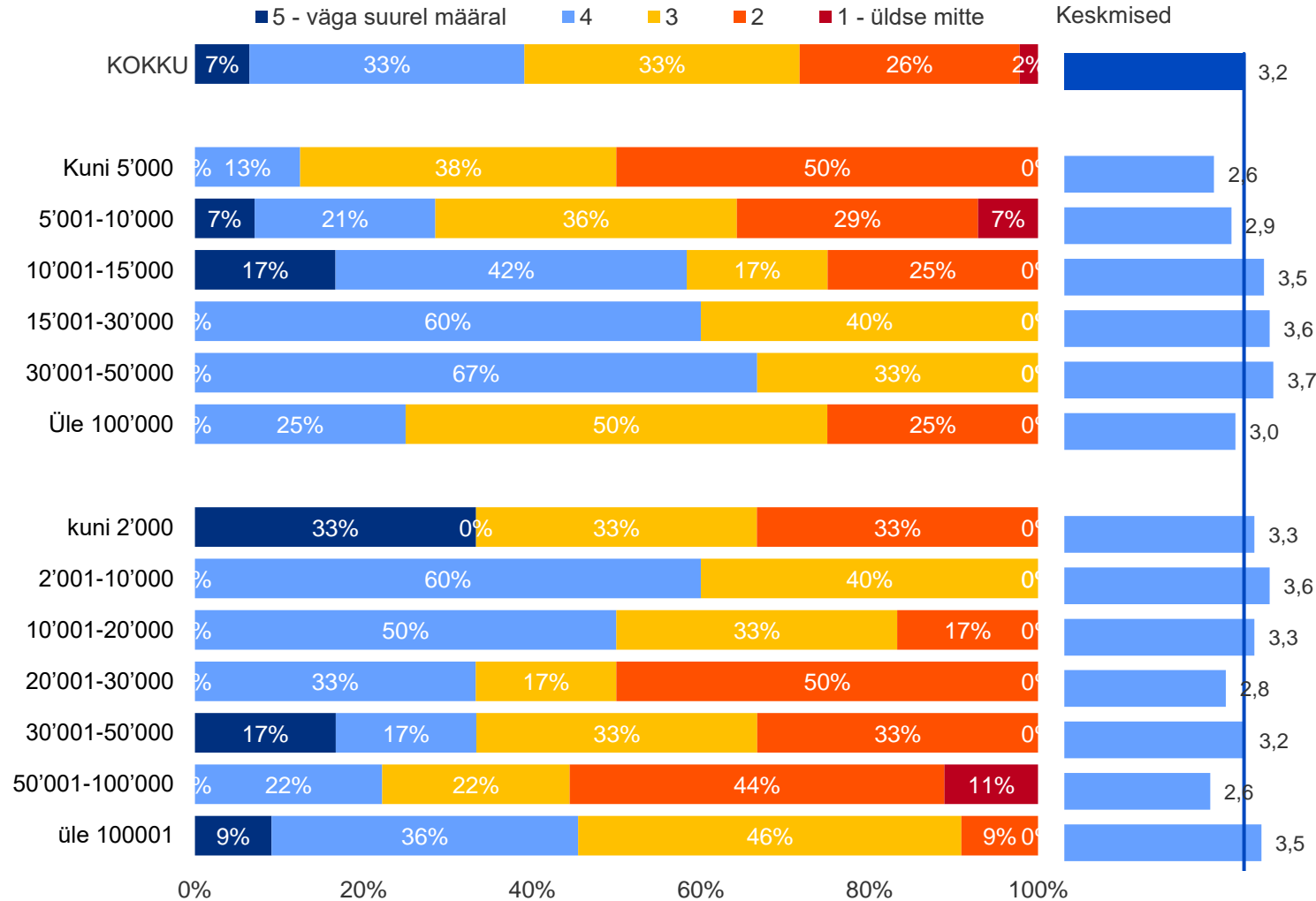
n=46

Energiatõhususe eesmärkide konkreetsem määratlemine: olulisus KOV-ide

lõikes riiklike ja EL tasandi energiatõhususe eesmärkide konkreetsem määratlemine, sh omavalitsustele seatud ootused,

n=46

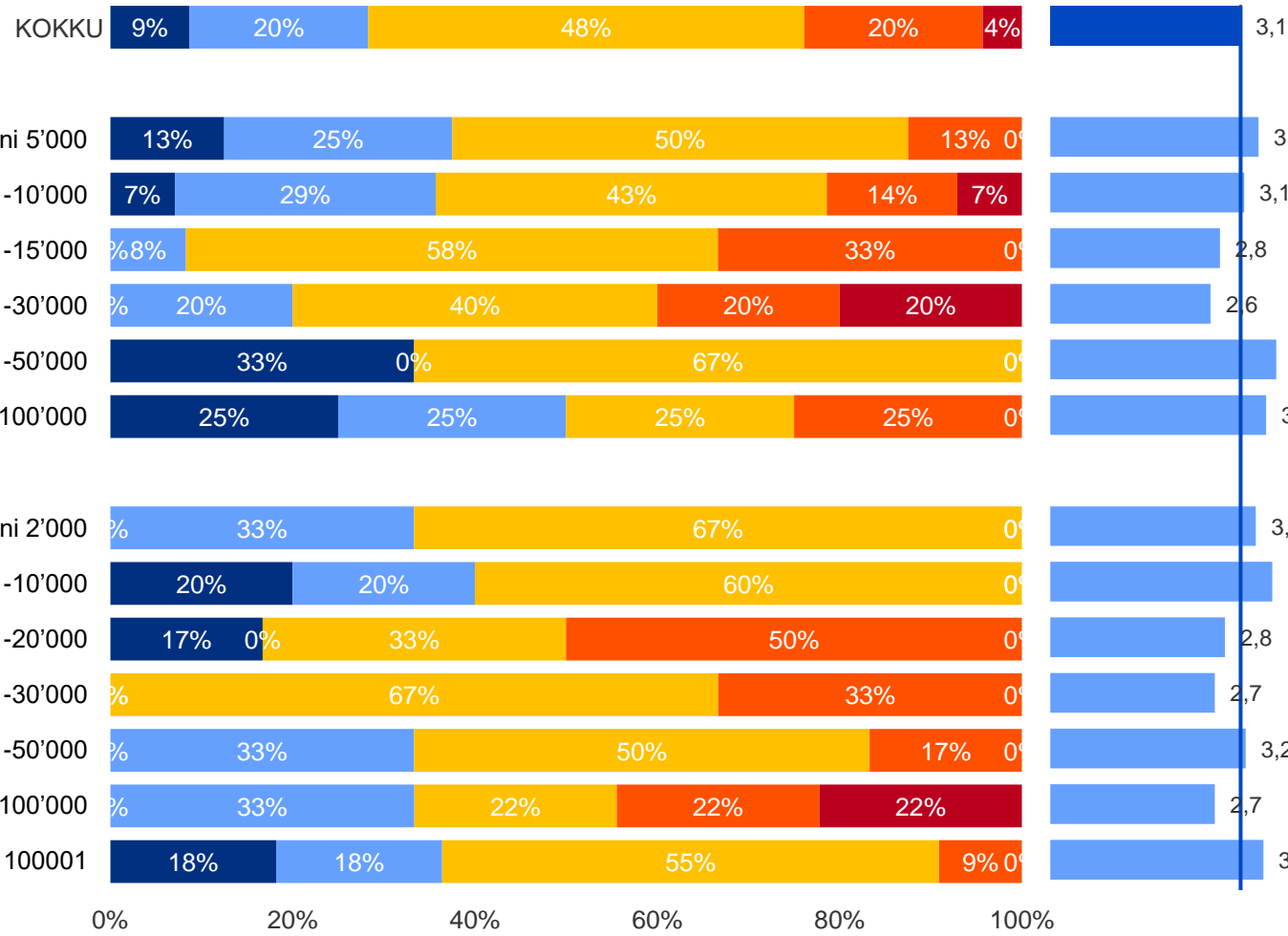
Energiatõhususe-alased teabematerjalid omavalitsustele: olulisus KOV-ide lõikes

n=46

energiatõhususe-alased teabematerjalid ja koolitused omavalitsustele,

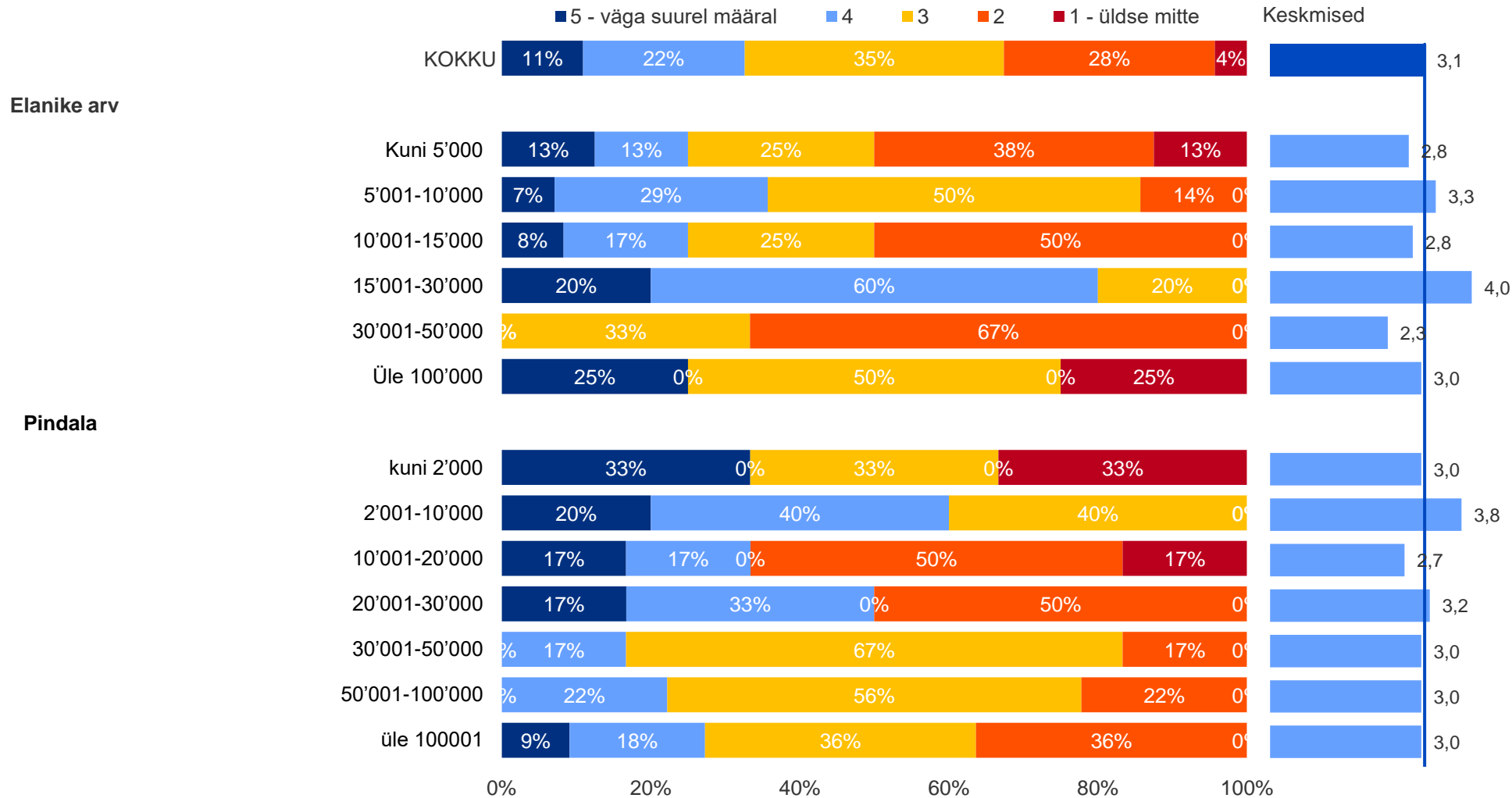
■ 5 - väga suurel määral ■ 4 ■ 3 ■ 2 ■ 1 - üldse mitte

Keskmised

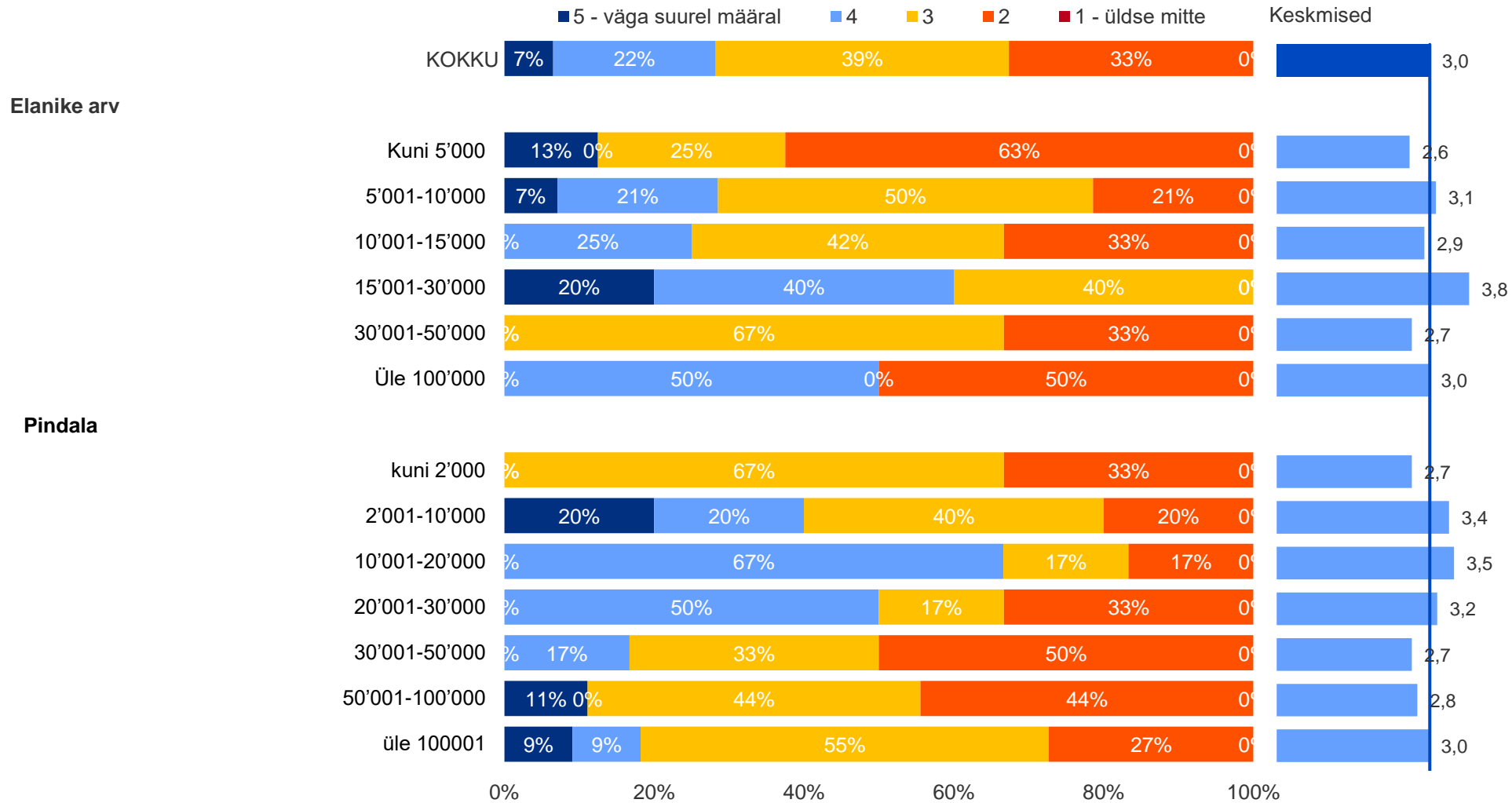
Energiatõhusaid lahendusi tunnustavad konkursid: olulisus KOV-ide lõikes

energiatõhusaid lahendusi tunnustavad konkursid, n=46

Energia- ja kliimakavade koostamine: olulisus KOV-ide lõikes

energia- ja kliimakavade koostamine, n=46

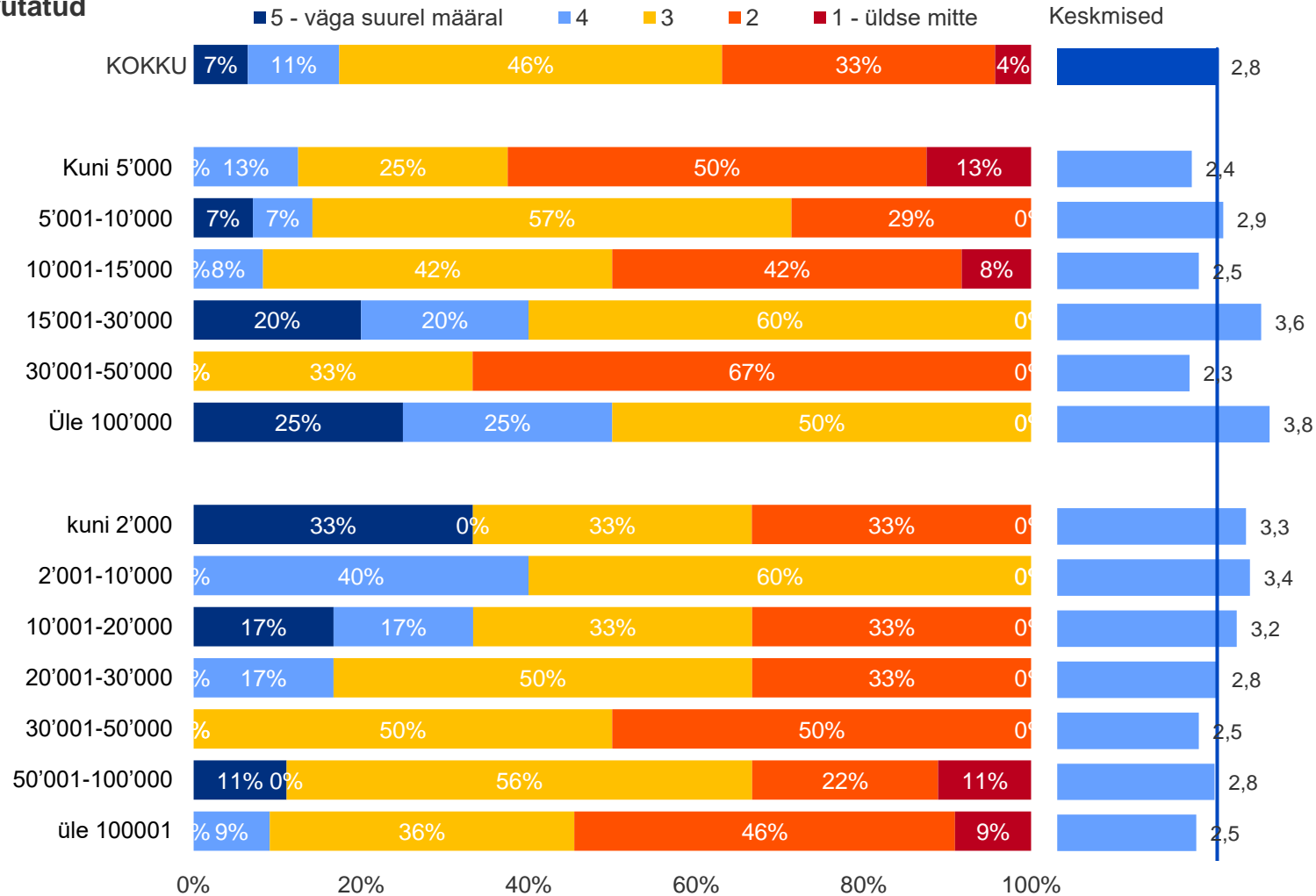

Vabatahtlik energiatõhususe süsteem: olulisus KOV-ide lõikes

vabatahtliku energiatõhususe süsteemi töösse seadmine, mille raames omavalitsus saab võtta vabatahtlikult eesmärgi energiatõhusust suurendada ja raporteerib iga-aastaselt saavutatud energiasäästu kogust riigile,

n=46

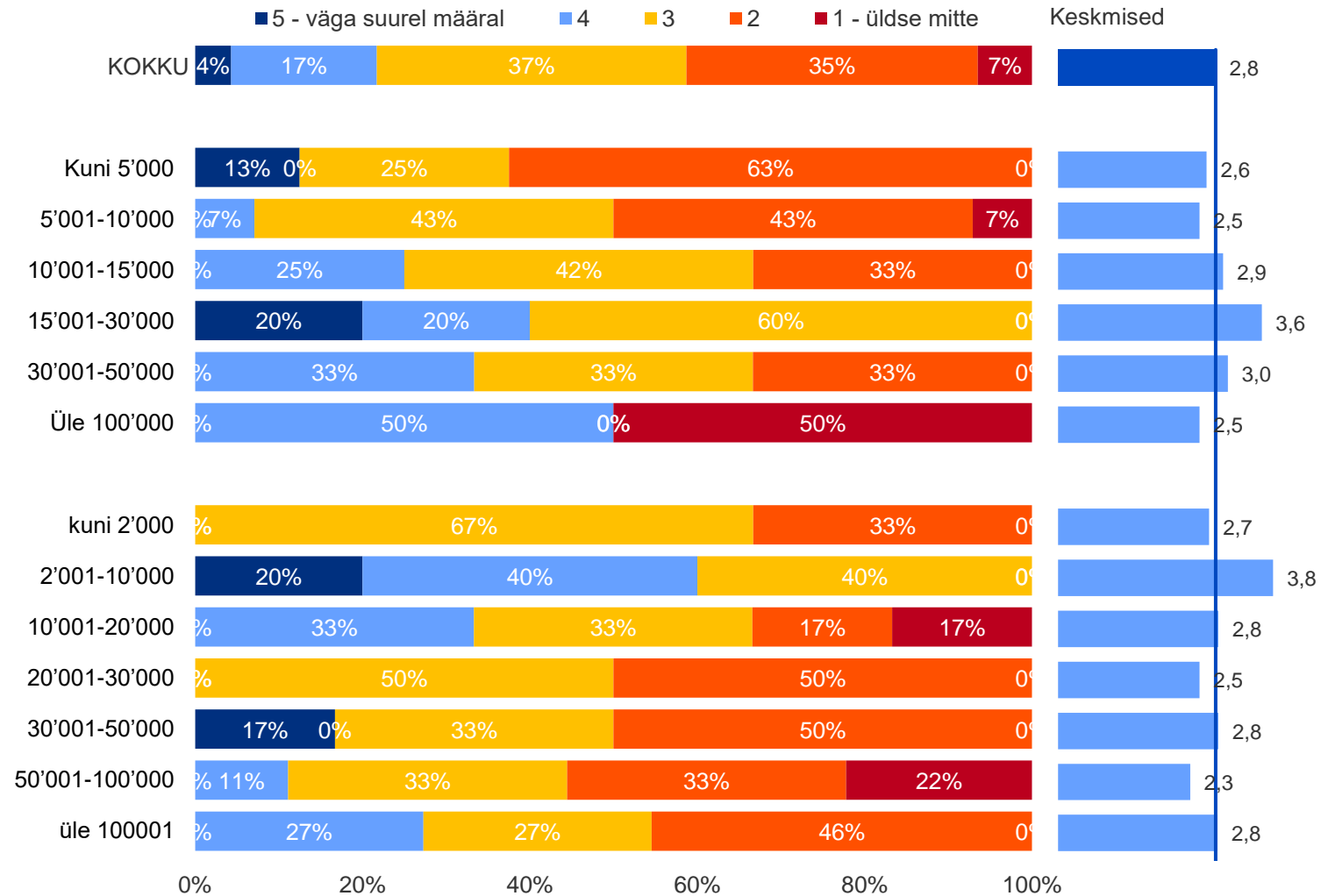
Elanike arv

Energiatõhususe kohustuste süsteem: olulisus KOV-ide lõikes

energiatõhususe kohustuste süsteemi töösse seadmine, mille raames on omavalitsus kohustatud energiatõhususe meetmeid rakendama ja energiasäästu riigile raporteerima,

n=46

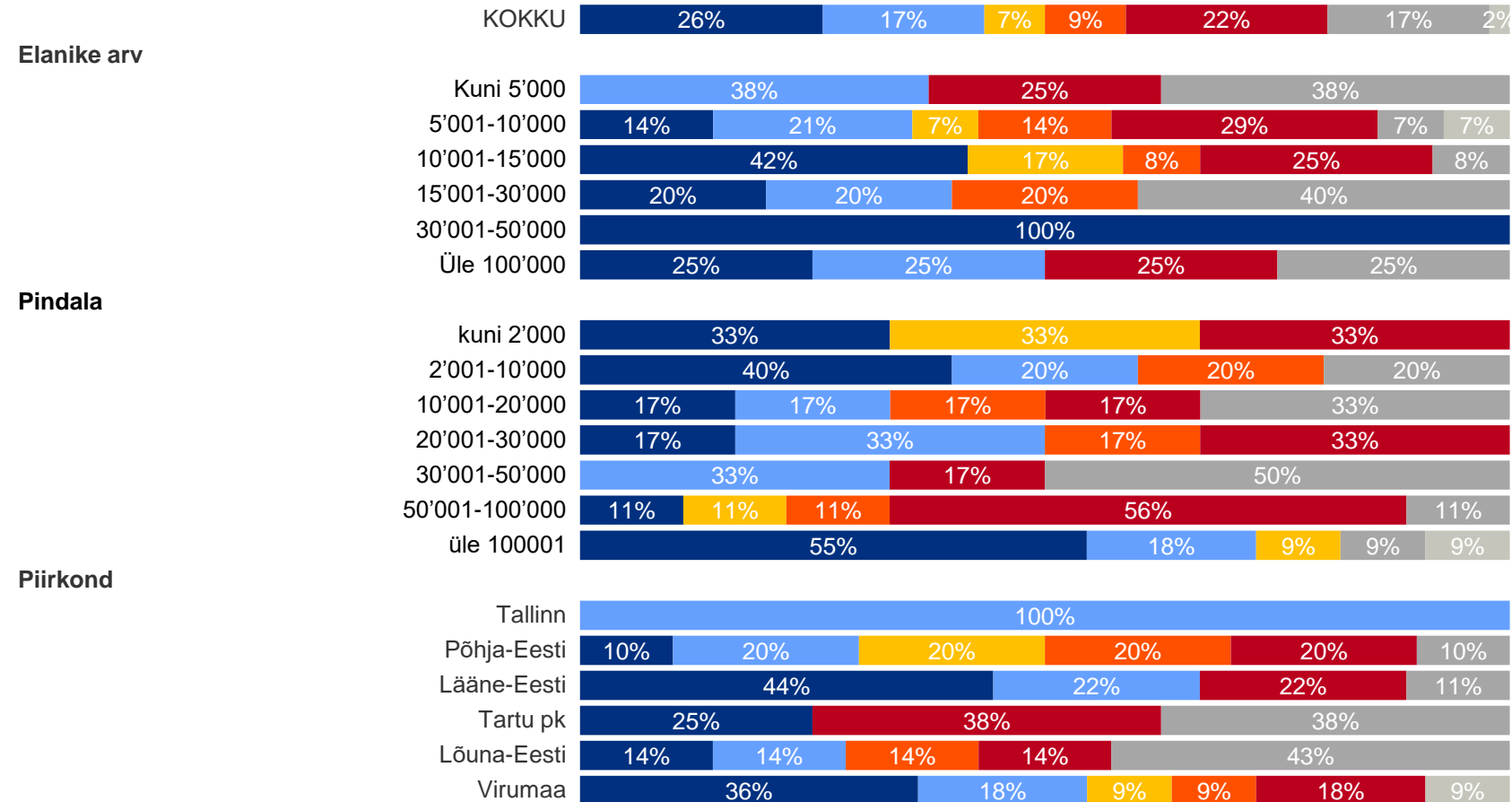
Poolte omavalitsuste otsuseid energiatõhususe suunal mõjutab Ukraina sõda

Kas ja kuidas Teie omavalitsuse otsuseid energiatõhusama käitumise suunas mõjutab sõda Ukrainas?

n=46

vabade vastuste alusel

■ ehituse hinnatõus piirab investeringuid ■ energia hinnatõus paneb küttelahendusi üle vaatama ■ finantsvõimekus väheneb ■ muu ■ ei mõjuta ■ ei oska öelda ■ vastamata

- Pooled KOV-id usuvad, et sõda Ukrainas mõjutab nende otsuseid energiatõhususe suunal läbi ehituse ja energia hinnatõusu ning finantsvõimekuse vähenemise.
- Tartu piirkonna KOV-ide hulgas on kõige rohkem (ligi 40%) neid, kes ei pea sõja mõju oluliseks. Samas on Tartu ja Lõuna-Eesti KOV-ide hulgas enim ka neid, kes ei oska sõja mõju hinnata.
- Lääne-Eesti KOV-id pelgavad kõige enam ehituse hinnatõusu.

Kuidas omavalitsuse otsuseid energiatõhusama käitumise suunas mõjutab sõda Ukrainas?

Valik tsitaate uuringust:

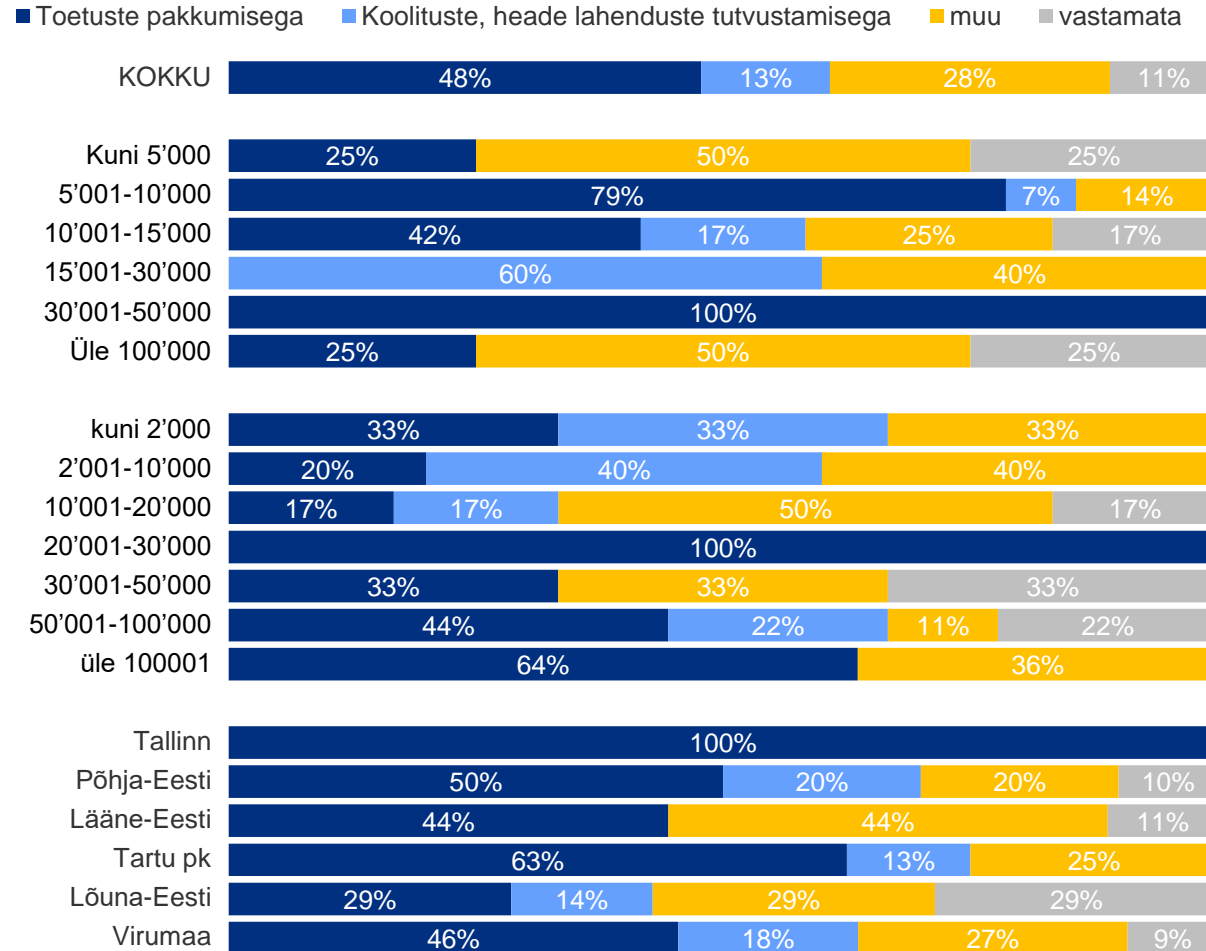
- Vähesel määral, kuna energiasisendite valikuline mitmekesisus puudub.
- Ehituse hinnad on tõusnud, seega võimalusi veelgi pärssiv.
- Ehituse kallinemine lõpetab renoveerimisvõime.
- Ehitushindade tõus, tarnetähtaegade pikendamine, ehitusettevõtete ebakindlus.
- Ehitustegevuse hinnad suurenevad, pikeneb ka energiatõhususe investeeringute tasuvusaeg.
- Investeeringud energiatõhususse jäävad väiksemaks.
- Kallinenud küttehindadest tingituna oleme üle vaadanud valla transpordi kasutuse.
- Nähtavasti lükkab nende realiseerimist edasi, kuna ehitusmaterjalide saadavus ja maksumus on suures muutuses.
- Oluliselt, energiahinna tõusu tõttu väga paljud elamute omanikud kaaluvad alternatiivküteliikide kasutamist. Hüppeliselt on tõusnud päikesepaneelide, soojuspumpade, sh soojuspuuraukude ehituslubade taotlused.
- Suur mõju ei ole veel energiatõhususe mõttes kohal. Eeldatavalt kaasneb Ukraina sõjaga ehitushindade tõus, kütuste hinnatõus jms. Gaasi hinnatõus meie energiavarustust otseselt ei mõjuta, sest gaasivõrku vallas ei ole. Valla allasutuste hoonetes ja vallakeskuse kaugküttevõrgus on kasutusel kohalikud taastuvad biokütused, hakkpuit, puidupelletid, kaugkütte katlamajas hein ja hakkpuit. Energiahindade järsk tõus kindlasti toob kaasa otsustavama tegevuse energiatõhususe tõstmiseks.
- Tekitab ebakindlust, mis motiveerib säästma.
- Veel ei mõjuta.

Riik võiks pakkuda toetusi ja tutvustada häid lahendusi

Kuidas Teie hinnangul riik saaks olla täiendavalt toeks ja eeskujuks kohalikele omavalitsustele energia tõhusama tarbimise edendamisel?

n=46

avatud vastuste põhjal

- Pooled KOV-id leiavad, et riik saaks energiatõhususe suurendamisel olla omavalitsustele toeks peamiselt toetuste pakkumisega.
- Lõuna-Eesti KOV-ide hulgas oli veidi enam neid, kes ei osanud lahendusvariante välja pakkuda. Nende hulgas oli vähem ka neid, kes pidasid oluliseks toetusi.

Kuidas riik saaks olla toeks ja eeskujuks KOV-idele energia tõhusama tarbimise edendamisel?

Valik tsitaate uuringust:

- *Edulugude propageerimine.*
- *Edumeelsete praktikate rakendamine ja jagamine eeskujuks. Toetusmeetmete kaudu rahaline tugi energiasäästu investeeringute teostamiseks.*
- *Koostootmisjaamade rajamise toetamine (elekter+soojus) jne.*
- *Kui riigi poolt finantseeritakse investeeringud laste- ja haridusasutuste energiatõhususe (s.h. kliima) parandamiseks 100%, mitte 60-70% toetusena, siis aplaus riigile!*
- *Lahendada pudelikaelad, et saaks päikeseparke (suuremad kui mikrotootmine) rajada.*
- *Looks näidisrenoveeritud objekte koos tulu-kulu arvestusega.*
- *Riik peaks ise eeskju näitama ning lõpetama rumalad ja mõttetud vaidlused ning takistuste seadmine roheenergeetika edendamisel. Nt probleemid tuuleparkide arendamisel - täielik lollus!!! Enam võiks olla toetusi eramajapidamistele, mis aitaksid kõige paremini suurendada energiapääslikkust.*
- *Taastuvate kütuste (hakkepuu) kasutamise soodustamine väikekatlamajades ja selle kasutamise lõpetamine suurtes elektritootmistes. Maapiirkondades täiendavad toetusmeetmed kortermajadele.*
- *Toeks oleks omafinantseeringu määra vähenemine struktuurifondide jms toetuste taotlemisel ning KOV eelarvesse laekuva üksikisiku tulumaksu osa suurendamine.*
- *Toetusmeetmed kütte- ja ventilatsioonisüsteemide, tänavavalgustuse ja hoonete renoveerimise toetusmeetmed.*
- *Tuleks vabastada omavalitsused energiatõhususe tagamiseks tehtud investeeringutelt käibemaksust (omavalitsus ei ole käibemaksukohuslane, kuid maksab käibemaksu, mille omakorda maksab töövõtja riigile).*
- *Täiendavad toetusmeetmed ja informatsioon võimalikest kokkuhoiulahendustest.*

4 Summary

Purpose, target groups and methodology of the study

The purpose of the study was to provide unbiased information about the attitudes of Estonian household consumers, representatives of local governments and entrepreneurs towards energy efficiency.

The study provides an overview of:

- the attitudes of Estonian residents towards energy efficiency, including the attitude towards monitoring, reducing personal consumption and changing behavioral habits, as well as expectations for the state in promoting energy efficiency;
- Estonian companies' attitude towards energy efficiency investments, development opportunities and potential, and the perception of its importance as a national goal;
- the willingness of local governments regarding energy efficiency investments and development opportunities and the perception of the state's role in the development of the field;
- the most important problem areas in the field of energy efficiency in the eyes of all three target groups, and assessments of the possibilities for alleviating the deficiencies.

The study was conducted in **three target groups**:

1) Estonian residents

Permanent residents of the Republic of Estonia between the ages of 15 and 84 were included in the sample of the population survey (a total of 1,072,161 people as of 01.01.2021 according to the data of the Statistics Estonia). The sample is representative of the Estonian population of the same age.

2) Estonian companies

The target group was formed of companies with at least two employees. The companies were divided into three groups based on the sectors as in Estonian Classification of Economic Activities (EMTAK) A; B–F and G–S. The sample is representative in terms of the size of the companies (number of employees, turnover) and the area of activity.

3) Local governments

In the case of local governments, the goal was to include at least 40 municipalities.

The research was conducted using a **mixed method**: an **online survey** for residents and local authorities, and **telephone interviews** with the companies.

While reading the results, the figures show the percentage of respondents who chose a certain option. The percentages are rounded so the total may not always add up to 100%.

Survey of private consumers

An online questionnaire was used to collect data from the private consumers. A total of 1174 people answered the survey. The survey took place between 22.04.–09.05.2022.

The software program NIPO Nfield was used for the online survey. The average time to answer the online interview was 18.7 minutes. Professional data analysis packages SPSS and Galileo were used for data analysis. Answers to open-ended questions were coded. Data was weighted by gender, age, ethnicity, place of residence and education.

Cross-tabulations were mainly used for analysing the data. Statistically significant differences between the socio-demographic sections outlined in the report are based on the Chi-square statistic at a confidence level of 95% or more.

Results of the private consumer survey

Housing

- About half of Estonian residents who responded to the survey live in a house with more than 8 apartments. A little over a third (37%) live in a private residence. 6% live in a small apartment building (up to 8 apartments) and 5% in a semi-detached house. The most common heating source is individual stove or fireplace heating or local central heating of a private house. District heating is mostly used in large apartment buildings. 72% of respondents live in a stone house and 28% in a wooden house. 43% of the respondents are the owners of their own home and do not have a home loan. A quarter of the respondents are homeowners, but still pay the home loan. Tenants make up 10% of respondents. By nationality, Estonians live in detached houses more often than average, while representatives of other nationalities tend to live in large houses with more than eight apartments.

Awareness of energy efficiency

- **38% of residents consider their knowledge of energy efficiency to be good or very good.** Men, people with higher education, and those who live in their own house and in a building built later than 2020 rate their knowledge higher than average. People from other nationalities and younger people (15–34 years old) more often consider their knowledge of energy efficiency to be bad or very bad.
- It is important for the residents that Estonia moves towards more energy-efficient consumption: more than three quarters of the respondents consider it important. For Estonians, achieving energy efficiency is slightly more important than for the other nationalities, and in terms of education, more energy efficient consumption is valued more by highly educated residents.
- While the country's movement towards more energy-efficient consumption is considered important, **reducing one's own energy consumption in order to achieve national energy efficiency goals is not considered as important.** 47% of residents believe that limiting their energy consumption is necessary to achieve national goals, while 21% do not consider it necessary. According to the residents, the industrial sector should be dealt with in order to achieve energy savings: 78% think so. Road transport and the public sector are also considered important areas.

- **Almost half of the population consider themselves to be economical energy consumers.** 10% do not consider themselves to be economical, including 2% who think they are not economical at all. Older people are the most economical: nearly 2/3 of the population over 65 years of age consider themselves to be economical. 25–34-year-olds, on the other hand, rate their economical behaviour the lowest. **37% of residents monitor their household's energy consumption once a month. 32% keep an eye on energy consumption daily.** It should be mentioned that the survey was conducted in the spring of 2022, i.e., immediately after the winter when the entire society was affected by extremely high energy prices, so it can be assumed that there are more people monitoring daily energy consumption now than before. Again, the 65–74-year-olds stand out as they are particularly active in monitoring energy costs: nearly half of them do it daily.
- **Residents are not very aware of the source of the energy consumed by their household.** A quarter of the population is very well aware of it. However, the same amount of people is not aware at all, and half are to some extent aware of where the energy they consume comes from.

Energy efficiency measures and their implementation

- **Energy efficient home renovation is considered to be the most effective measure for achieving energy efficiency in households:** 57% consider it important. 45% consider it important to turn off unused electrical equipment. Replacing the old heating system, scheduling energy consumption to a more favourable time of day, saving water and preferring a vehicle with lower fuel consumption are all considered quite equally important.
- To achieve energy efficiency, 59% of residents unplug unused electrical appliances. Almost as many save on water consumption, and 47% consume electricity at a cheaper time.
- Comparing the importance of energy efficiency measures with what is already being implemented, it appears that 37% of residents are already doing what is considered to be the most important measure – **renovating homes to make them more energy efficient.** The most common measure, i.e. **unplugging unused electrical appliances**, is performed by 59% of residents, but 45% consider it important. There is also a relatively large gap in the case of **changing the old heating system to a more efficient one:** 39% of residents consider it important, but only 17% have already done it. The opposite is **water saving:** 57% do it, but 36% consider it important.
- Nearly three-quarters of the population **consider the energy label important when purchasing household appliances.** Those who do not consider the energy label important justify it by saying that **price is the most important** thing or that **the label is simply not necessary.**
- It appears that people are **more satisfied with the temperature of their living space in winter than in summer.** 62% of the inhabitants consider the temperature of their home to be adequate in summer and 75% in winter. In summer, more often Estonians, people aged 15–34, those living in houses with more than eight apartments and in Tartu region complain about excessive heat. During the winter period, 20% consider it too cold in their home. In summer, people living in detached houses are much more satisfied with the temperature of their homes than residents of large apartment buildings. However, in winter ¾ of the residents of both detached houses and apartment buildings are satisfied with the temperature of their homes.

- Although renovating the home to make it more energy efficient is considered the most important measure for achieving energy efficiency in households, **a quarter of the residents themselves or their housing association has not taken any significant steps to make the home more energy efficient in the last ten years**. Also, in terms of future plans, 45% of residents claim that there are no plans to do anything important in order to achieve energy efficiency in their house, apart from ongoing work and emergency repairs. **The main obstacle to building a home more energy efficient is the lack of financial resources**. However, there are quite a lot (15%) of those who consider their home energy efficient already. In large apartment buildings the problems are following: **the opposition of some fellow residents to renovation, the board of the apartment association does not consider it important, and the absence of the leader**.
- **The most popular activity** to increase the energy efficiency of the house in the future is **the installation of solar panels** for electricity production. 13% of the population intend to do it. 12% has planned to insulate the facade of the building and 10% plan to completely renovate the building. People in the highest income group are especially interested in installing solar panels (a quarter intends to do so). More often than average solar panels are planned to be installed on private houses and houses in rural settlements.

The importance of energy efficiency when choosing a new home

- Three quarters of those people who have changed their home in recent years or are planning to do so, consider the energy label important. However, only a quarter of them prefers a living space with a better energy label when choosing a new home. There are much more people who take into account the amount of utility costs and prefer living space with lower costs. Therefore, the energy label is not really a priority when choosing a new home. People argue that other factors, such as location, size, layout and price, are more decisive. There are also those who doubt whether the energy label conveys adequate information. Those who live in houses built in 2020 or later, value the energy label more.
- **70% of residents are satisfied with the size of their living space and 66% with the layout**. The largest number of people who are very satisfied with the size and layout of their residence are those whose homes were built after 2000. While 81% of the residents of a private house and 64% of the residents of a large apartment building are satisfied or very satisfied with the size of their residence, the differences are not so significant when it comes to the layout of the home – 67% of the people living in a detached house and 64% of the people living in a large apartment building are satisfied with the layout of the home.

Energy efficiency in transport

- **2/3 of the population use diesel/gasoline cars for daily transportation**. Almost half (46%) walk, and 37% use public transport. In terms of age, 15–24-year-olds prefer walking and public transport; also 75–84-year-olds are frequent users of public transport. The presence of children also affects the mode of transport – families with children use more diesel/gasoline cars. Ride-sharing services and taxis are used relatively little and they are the most common in Tallinn.
- **According to the private consumers, in 5 years the three most popular modes of transportation will be the same as they are now**: 60% intend to travel mainly by diesel/gasoline-consuming car, 41% by public transport and 40% by foot. The biggest upward trend is seen in the use of light vehicles and electric cars: in five years, 26% and 17% of the population plan to use them on a daily basis, respectively.
- Sharing a car for joint trips with people outside own household is not very common in Estonia. About a quarter of the population shares a car at least once a week with someone outside their family, while 44% do not drive together. Car sharing is more common in other large cities than in Tallinn.

Factors affecting energy consumption

- People do not consider their ability to limit energy consumption to be very high. 45% consider this ability to be rather low, including 14% who think that they would not be able to further reduce their energy consumption at all. Only 1% believe they could do it very much. A relatively large proportion of the population (15%) cannot answer this question. In addition, 38% believe that saving would reduce their comfort of life.
- Estonian people believe that **rising energy prices** and **subsidies** (both for home renovation and for purchasing more efficient products or vehicles) would influence them to behave more energy efficiently. There are significantly fewer residents who believe that they would be motivated by **improved awareness**.
- **The rise in energy prices in the last six months has significantly worsened the livelihood of a large part of Estonian residents.** 15% find that their standard of living is significantly worse, and 43% consider it somewhat worse. In addition, the price increase has affected residents with lower incomes the most.
- **The war in Ukraine** has not influenced around half of the inhabitants in their decisions in the direction of energy efficiency. However, 13% try to consume more economically, and 8% find that the rise in prices, partly due to the war, affects everyday life. Above all, the price increase of car fuel, energy and construction materials are mentioned. Some point out that the war has not yet affected behaviour, but the uncertainty has made future decisions more cautious.
- A fifth of the population cannot say **how the state can be a support or an example in introducing more energy-efficient behaviour.** In the open answers, 16% point out that it would be helpful **to offer various subsidies** and 11% mention that residents' **awareness of the importance of energy efficiency** and opportunities to reduce consumption should be raised. It is also considered that lowering **prices/tax incentives, encouraging the use of renewable energy** (e.g., through reducing bureaucracy and various subsidies) and setting an example on the part of the state (e.g., with energy-efficient buildings of state institutions and economical behaviour of politicians) could be helpful. Mentioned **specific measures** include the development of public transport and the promotion of its use, as well as support for the construction of solar panels and charging infrastructure for electric cars.

Survey of companies

Telephone interviews were used to collect data from the companies.

A total of 250 companies were surveyed. The survey took place 19.04.–03.05.2022.

Companies operating in Estonia with at least two employees were included in the sample. The sample of companies was formed in such a way that it was representative in terms of company size (number of employees, turnover) and field of activity (EMTAK codes A, B–F, and G–S). Non-proportional sampling was designed to ensure a sufficient number of responses from the larger companies (50+ employees). The average length of the interview was 16.3 minutes.

Results of the survey

Energy efficiency in companies

- A considerable part of the companies initially included in the sample refused to participate in the survey. The main reason was that the company operates on leased premises and cannot influence its own energy efficiency much. It was also said that the company is already struggling to cope, and in such a situation survival is the priority, not energy efficiency.
- **When making strategic decisions, energy efficiency is taken into account by about half of the companies.** Only 2% of the companies participating in the survey use energy or environmental management systems, and 4% have performed an energy audit. The majority of companies monitor energy consumption once a month, while every fifth company does not monitor energy costs. Companies with 50+ employees and higher turnover keep an eye on energy consumption more often than average. By region, the most active monitors are in Western Estonia and companies operating all over Estonia.
- In companies, the most of supplied energy is used for heating buildings and transportation, which account for about 90% of energy costs. Natural gas is consumed by 15% of the companies. Most of them estimate the share of natural gas to be less than 50% of the company's energy consumption, i.e., it most often makes up less than 10% of energy costs.
- **The vast majority (86%) of companies have not yet considered purchasing an electric vehicle.** At the same time, none of the companies participating in the study that have considered the acquisition of electric vehicles, have had any obstacles with the construction of a charging station on their territory. Only 15% of companies consider the existence of a public electric vehicle charging infrastructure a necessary assessment, and 75% consider it not important at all. **Therefore, it can be said that electric cars are not yet considered by companies to be interesting solutions for them.** Companies with lower energy consumption and in the service sector, as well as companies operating from regions in Tallinn, Northern Estonia, and all over Estonia, show a higher-than-average interest in the charging infrastructure.
- **5% of companies produce renewable energy**, and together with companies that plan to do so, the share of companies producing renewable energy could increase to 18% in the coming years.

Use of energy efficiency measures in companies

- Among the energy efficiency measures, the most implemented to date is **the improvement of lighting** and **continuous monitoring of energy consumption**. The most active implementers of these measures have been **companies with 50+ employees**, companies in the service sector, with **higher turnover** and **higher energy consumption**.
- **The improvement of lighting and monitoring of energy consumption**, which have been the most implemented measures so far, are also considered to be the most important measures by companies. **Transportation logistics, supply chain** and **the efficiency of the vehicle fleet** follow in importance.
- A large part of companies (57%) cannot point out activities that could have a great effect on increasing their energy efficiency. **The replacement of the vehicle fleet** is mentioned somewhat more. This is brought out by companies operating in the primary sector, with an average number of employees, with above-average energy consumption and companies operating all over Estonia. The second most frequent factor is **the introduction of more efficient technology**, which is considered important especially by companies in Virumaa and the industry and construction sector, as well as companies with lower energy consumption. In the open answers, specific actions are pointed out (e.g. replacing cooling devices or gas boiler, moving to more energy-efficient rooms), but there is also a statement that everything possible has already been done and the benefit from it is minimal.
- In the questionnaire there were nine factors mentioned that could prevent the investments into energy efficiency (e.g., low financial capacity, long payback period of measures, lack of priority, etc.). Companies were asked to rate the importance of these factors. It turned out that **the proposed factors are not considered very important obstacles** by the companies.
- The only exception is **operating on rented premises**. The survey did not ask whether the company operates on rented premises, but based on the distribution of answers, it can be assumed that operating on rented premises is an obstacle to making investments. **Low financial capacity** and **a long payback period** are also at the top of the list of obstacles, but as previously stated, according to the companies, they do not represent a significant obstacle (average score below 3 on a 5-point scale). More than average, companies in the field of industry and construction highlight their **low financial capacity**. A long payback period is more often a problem for companies in the field of industry and construction, as well as for companies with higher energy consumption. In the open answers, **lack of time, high interest rates of bank loans** and **lack of land** were cited as factors hindering investment.

Factors affecting energy consumption in companies

- **The increase in energy prices in the last six months has influenced companies to monitor energy costs more actively**: this is what 60% of the companies participating in the survey claim. More often than average, these are companies with 50+ employees, higher turnover, higher energy consumption, and companies in the service sector. At least every fourth company has also started looking for ways to increase energy efficiency due to the increase in energy prices. Unfortunately, **companies are rather pessimistic about the potential of energy efficiency**, and at least one in four companies does not see opportunities for this or evaluates the potential to be very low (most of the evaluators see possible changes only up to 10%). Only 9% of the companies have started looking for opportunities to produce their own energy. 30% of the participating companies claim that their operations have not been affected by the increase in energy prices. More often these are companies from the primary sector and companies with a smaller turnover.
- About a third of the companies believe that the war in Ukraine has an influence on energy-efficient behaviour. The increase in the price of fuel is most strongly perceived. Larger companies mention it more. **The general price increase** is more often brought out by companies in the primary sector, while **difficulties in delivery** and **delays** by larger companies with higher energy consumption, as well as companies operating in the industry and construction sector and in Virumaa region.

- According to the companies that participated in the study, **the impact of state subsidies and activities to increase energy efficiency is small**. Support measures in the field of energy efficiency are the only ones that stand out,, and every third company sees a positive effect in them (grade 4–5 on 5-point scale), while at least the same number of companies do not see any kind of impact. Just like private consumers, companies are also motivated to act towards energy efficiency because of the rise in energy costs. Energy efficiency support measures are rated as more effective by companies in the primary sector and with medium energy consumption.
- In the open comments, the companies highlight **subsidies** from the state that would help to promote more energy-efficient consumption. This aspect is mentioned by at least a third (37%) of the companies that participated in the survey. Three times less (12%) are those companies who believe that **lowering excise duties** or **tax incentives** would help to achieve a positive effect. Based on free comments, the state could also deal with **raising the awareness of companies**, **reducing bureaucracy in the case of subsidies**, **controlling price increases on the part of the state** and **limiting public expenditures** – however, the shares of all these proposals remain below 5%.

Survey of local governments

The survey of local governments was carried out as an **online survey** with respondents **being reminded to answer over the phone**.

The survey took place between 21.04.–09.05.2022. Calling the respondents and reminding them to fill in the form also remained in this time. The average time to answer the survey was almost 27 minutes. A total of 46 persons from 40 local governments responded to the survey. In most cases, the form was filled out by the (assistant) mayor, the manager/specialist of the economic and/or development department or the construction and/or planning department.

Results of the survey of municipalities

- **¾ of local governments monitor energy consumption once a month.** Monitoring the energy consumption of municipally owned buildings and street lighting is considered the most important. Thus, the most important indicators that are monitored are energy consumption per street lighting point per year (kWh/lighting point/a) and real estate energy consumption per square meter per year (kWh/m²/a). A third of the representatives of local governments also mention the fuel consumption of the municipality's vehicle fleet per kilometre driven (kWh/km, l/km) as an indicator to be monitored. 91% of local governments do not use energy or environmental management systems.
- In their energy and climate plan or other development/action plans, local governments address the topic of energy efficiency, especially for buildings. This is the answer of 89% of the representatives of local governments who participated in the survey. In half of the local governments, energy efficiency is also considered in case of district heating/cooling and 37% in case of transport.
- **In half of the local governments, energy consumption is taken into account when conducting purchases and procurements.** This is mostly done by energy **efficiency requirements in procurement** and/or **solutions with lower energy consumption are preferred**. Energy consumption is assessed more in local governments with a larger number of inhabitants. Even more, aspects related to energy consumption are taken into account when planning and establishing plans.
- In the municipalities that participated in the study, public transport is mostly organized by the Public Transport Center (ÜTK). In local governments where transport is organized by ÜTK, **the vast majority have not discussed the energy efficiency of public transport with ÜTK**, or the local government is unable to answer this question. About a quarter of local governments have discussed with ÜTK the ways to increase the energy efficiency of public transport. However, the optimization of the route network is more important. In the local governments where the **municipality organizes its own public transport, the majority tries to take energy efficiency into account**, but it is stated that **this is not an important criteria**. Local governments try to ensure that **mobility needs are covered, routes are short, and buses are optimally environmentally friendly**.
- A quarter of the local governments that responded, have run **campaigns to raise residents' awareness of energy efficiency**. Nearly 40% plan to do such work in the next two years. Municipalities with a larger number of residents are more involved in raising residents' awareness.

Importance and implementation of energy efficiency measures

- The representatives of the local governments that participated in the study consider **street lighting renewal** and **energy-efficient renovation of buildings** to be undoubtedly the most important measures for increasing energy efficiency. About 90% of respondents think so. Almost 60% also consider it important to **encourage light traffic, build the corresponding infrastructure** and **update the heating systems of municipal buildings**. The most important measure – the renewal of street lighting – has also been implemented in most of the local governments. 94% of representatives of local governments highlight the renewal of street lighting as an already implemented measure. 72% have dealt with the next most important activity, energy-efficient renovation of buildings. Nearly 60% have updated the heating systems of the municipal buildings and built roads for pedestrians and cyclists. Thus, local governments have been most involved in implementing the measures that increase energy efficiency that they consider the most important.
- **Local governments are more optimistic than companies when assessing their energy efficiency potential**: 75% of respondents believe that local governments could reduce energy costs by 6–30%.
- 70% of local government representatives rate their **satisfaction with the activities of private enterprises in achieving energy efficiency as 3 on a 5-point scale**. Local governments with a larger number of inhabitants are slightly more dissatisfied than smaller ones. On the other hand, half of the local government representatives **are not satisfied with the residential renovation process**, and the average score is 2.5. Representatives of local governments consider that the main role of local governments in intervening in the housing industry should be to raise the awareness of residents. 72% of respondents think so. There are significantly fewer people who consider the task of the local government to be the development of subsidies or, above all, to support residents with lower incomes.
- As the **main obstacle to the implementation of energy efficiency investments**, the representatives of local governments point out **low financial capacity** (89%). Almost half consider that the **low profitability of the measures** or a **long payback period** is also an obstacle, and one in five considers **the lack of skilled labour** to be a problem. **Lack of time** and **money** was also mentioned in the open comments.
- **The low financial capacity of the residents** is also cited by far as an obstacle to the renovation of housing (48%). Only about 10% mention the lack of awareness of residents or that the positive effect of the renovation is not reflected in the price of the property.

Factors affecting energy consumption in local government

- The representatives of local governments agree that the most effective measures for increasing the energy efficiency of local governments are **various support measures for both the municipality and the residents**. No respondent doubts in the effectiveness of this measure. Three quarters of the respondents also consider the increase in energy costs to be an important factor. Half of the respondents think that it could also be useful if local governments could **share good practices with each other**.
- Half of the representatives of local governments believe that the **war in Ukraine affects their decisions in the direction of energy efficiency**. In the open answers it was mentioned that **the price increase of construction materials** slows down investments. It was also mentioned **that the increase in energy prices** forces to review heating solutions and **the financial capacity of the municipality decreases**. 22% of the respondents thought that the war does not affect the activities of their local government towards energy efficiency. Almost 20% could not answer this question.
- Local governments were able to share their opinion in open answers on how the state could support local governments in promoting energy efficiency. It turned out that local governments expect **subsidies from the state** (48% of respondents consider this important) and **presentation of good solutions** (13%).

5

Lisad:

Tagasiside uuringule

Tulemuste usalduspiirid

Projekti meeskond

Tagasiside uuringule

- Üldiselt hindasid vastajad küsitlust hästi: 5-palli skaalal sai uuring elanikelt keskmise hinde 3,8 ja KOV-idelt 3,4.
- **Positiivse poole pealt** olid vastajad rahul, et tuntakse huvi n-ö tavaliste inimeste arvamuse vastu. Samuti mainiti, et ankeet pani mõtlema mõningatele teemadele, mis muidu pole pähe tulnud. **Negatiivse poole pealt** kommenteeriti ennekõike, et ankeedi täitmine võttis kauem kui 15 minutit, küsimused on kallutatud ning alati pole antud vajalikke vastusevariante.
- **Valik elanike kommentaare uuringu kohta:**
 - *Kiire, meeldis.*
 - *Küsimustikuga üritati peale suruda selliseid vastuseid, et oi kui tore, kohe ostan endale elektriauto, pesen külma vee all ja sõidan jalgrattaga.*
 - *Küsimustikule vastamine võtab märkimisväärselt kauem kui 15 minutit ja sisaldab küsimusi, millele vastamine vajaks eriteadmisi.*
 - *Küsitluses jäi palju aspekte puudutamata. Näiteks mis takistab roheline energia kasuks otsustamist.*
 - *Liiga linnainimese keskne.*
 - *Oleks oodanud rohkem küsimusi riigi tegevusetuse/tegemiste kohta. Üldiselt ok.*
 - *Paljudele asjadele pole osanud mõelda.*
 - *Suurpere elu maal ei ole kuidagi küsitluse sihtgrupp.*
 - *Tore küsimustik. Loodan, et vastused toovad ka häid tulemusi :)*
 - *Valikuvõimalusi oleks võinud rohkem olla...*
 - *Ärgitab mõtlema energiasäästu teemadel.*
- **Valik KOV-ide kommentaare uuringu kohta:**
 - *Mõned küsimused olid "kontimurdvad" ehk polnud arvestatud veel laiemate kohalike erisuste ning võimalike variantidega. Aga mõtteid tekitas :)*
 - *Rahalist kulu jälgib finantsteenistus, nii et selles osas ei saanud küsimustikku eriti sekkuda.*
 - *Ülioluline energiatõhususe seisukohalt, eriti seoses sõjaga Ukrainas.*

Tulemuste usalduspiirid

Valimivea suurus 95-protsendilisel usaldusnivool on 1174 vastaja puhul +/- 2,83% (väiksemate alamgruppide vaatlemisel võib viga olla suurem).

Tabeli kasutamise näide: 85% vastajatest (valimis 1174 inimest) ütleb, et jälgib vähemalt igakuiselt elektri tarbimist. Juhuvalikust tulenev statistiline viga on selle tulemuse puhul +/- 2,02% usaldusnivool 95%.

Üldkogum 1 072 161												
Valimi suurus	50%	45%	40%	35%	30%	25%	20%	15%	10%	5%	3%	2%
	50%	55%	60%	65%	70%	75%	80%	85%	90%	95%	97%	98%
100	10,00%	9,95%	9,80%	9,54%	9,16%	8,66%	8,00%	7,14%	6,00%	4,36%	3,41%	2,80%
150	8,00%	7,96%	7,84%	7,63%	7,33%	6,93%	6,40%	5,71%	4,80%	3,49%	2,73%	2,24%
200	6,93%	6,89%	6,79%	6,61%	6,35%	6,00%	5,54%	4,95%	4,16%	3,02%	2,36%	1,94%
300	5,66%	5,63%	5,54%	5,40%	5,18%	4,90%	4,53%	4,04%	3,39%	2,47%	1,93%	1,58%
400	4,90%	4,87%	4,80%	4,67%	4,49%	4,24%	3,92%	3,50%	2,94%	2,14%	1,67%	1,37%
500	4,38%	4,36%	4,29%	4,18%	4,02%	3,79%	3,51%	3,13%	2,63%	1,91%	1,49%	1,23%
600	4,00%	3,98%	3,92%	3,82%	3,67%	3,46%	3,20%	2,86%	2,40%	1,74%	1,36%	1,12%
700	3,70%	3,68%	3,63%	3,53%	3,39%	3,21%	2,96%	2,64%	2,22%	1,61%	1,26%	1,04%
800	3,46%	3,45%	3,39%	3,30%	3,17%	3,00%	2,77%	2,47%	2,08%	1,51%	1,18%	0,97%
900	3,27%	3,25%	3,20%	3,11%	2,99%	2,83%	2,61%	2,33%	1,96%	1,42%	1,11%	0,91%
1000	3,10%	3,08%	3,03%	2,95%	2,84%	2,68%	2,48%	2,21%	1,86%	1,35%	1,06%	0,87%
1100	2,95%	2,94%	2,89%	2,82%	2,71%	2,56%	2,36%	2,11%	1,77%	1,29%	1,01%	0,83%
1200	2,83%	2,81%	2,77%	2,70%	2,59%	2,45%	2,26%	2,02%	1,70%	1,23%	0,96%	0,79%

Projekti meeskond

Uuringu eri etappides osalesid ja olid vastutavad:

Tellijapoolne kontaktisik:	Tauno Hilimon
Projektijuht:	Anu Varblane
Uuringu kava ja aruande koostamine:	Anu Varblane, Jaanika Hämmal, Kersten Jõgi
Valimi planeerimine:	Alise Udam
Küsitlusprogrammi koostamine ja andmetöötlus:	Alje Roopärg
Küsitlustöö koordineerimine:	Anu Ilves, Kaja Nebel
Ankeedi tõlge vene keelde:	Anna Petermann
Graafilised tööd:	Maire Nõmmik, Anastassia Lesment, Anne Tedder

Kontaktinfo

Anu Varblane
Uuringuekspert
E-mail: anu.varblane@kantar.com

Kantar Emor

Telefon: 626 8500
E-mail: emor@emor.ee
Aadress: Maakri 21, Tallinn